2011

Jaarverslag Wageningen UR

WAGENINGEN UR
For quality of life

Inhoud

Voorwoord **3**

Raad van Bestuur en Raad van Toezicht **5**

1 Jaarverslag Wageningen UR **6**

1.1 Inleiding 6
1.2 Verslag Raad van Toezicht 6
1.3 Kengetallen Wageningen UR 10
1.3.1 Kengetallen Wageningen University 10
1.3.2 Kengetallen Hogeschool Van Hall Larenstein 10
1.3.3 Kengetallen Stichting DLO 11
1.4 Wageningen UR algemeen 11
1.4.1 Missie en ambitie 12
1.4.2 Kerngebieden 12
1.4.3 Voortgang Strategisch plan 2011-2014 Wageningen UR 12
1.4.4 Kenniscirculatie en -valorisatie 13
1.4.5 Studentenwerving 14
1.4.6 Internationalisering 16
1.4.7 Governance 18
1.4.8 Medezeggenschap 20
1.4.9 Klachtenregelingen en Beroep & Bezwaar (Stichting DLO, VHL, WU) 21
1.4.10 Duurzaamheid 23
1.5 Wageningen University 25
1.5.1 Onderwijs en studenten 26
1.5.2 Alumni en fondsenwerving 30
1.5.3 Onderzoek 31
1.6 Hogeschool Van Hall Larenstein 33
1.6.1 Onderwijs en studenten 35
1.6.2 Alumni en fondsenwerving 40
1.6.3 Onderzoek 40
1.7 Stichting DLO 42
1.7.1 Onderzoek 42
1.8 Faciliteiten 43
1.8.1 Huisvesting 43
1.8.2 Informatie- en communicatietechnologie in het onderwijs 44
1.8.3 Facilitaire diensten 45
1.8.4 Veiligheid en Milieu 45

2 Personeel **47**

2.1 HR in strategische plannen 47
2.1.1 Loopbaanbeleid Wetenschappelijk Personeel 47
2.1.2 Internationalisering 47
2.1.3 Talentontwikkeling 47
2.1.4 Convenant actieplan leerkracht 48
2.1.5 Implementatie HR workflowmanagementsysteem 48
2.2 CAO-ontwikkelingen 48
2.3 Gezondheid en Welzijn 48
2.3.1 Gezonde leefstijl en verzuimbegeleiding 48
2.3.2 Verzuimgegevens 49
2.3.3 Bedrijfsmaatschappelijk Werk 49
2.3.4 Vertrouwenspersonen Wageningen UR 50
2.3.5 Preventief Medisch Onderzoek (PMO) en Risico-Inventarisatie en -Evaluatie (RI&E) 50

3 Financieel verslag 51

3.1 Financieel verslag Wageningen University 51
3.1.1 Jaarrekening 51
3.1.2 Overige gegevens 73
3.1.3 Bijlagen 75
3.2 Financieel verslag Stichting Van Hall Larenstein 79
3.2.1 Jaarrekening 81
3.2.2 Overige gegevens 96
3.2.3 Bijlagen 106
3.3 Financieel verslag Stichting DLO 110
3.3.1 Jaarrekening 110
3.3.2 Overige gegevens 141
3.3.3 Bijlagen 143
3.4 Bezoldiging 145

Bijlage 1A Onderwijs Wageningen University 147

Bijlage 1B Onderwijs Hogeschool Van Hall Larenstein 153

Bijlage 2 Sociaal jaarverslag 159

Bijlage 3 GRI index 165

Voorwoord

2011 was een spannend jaar. In die zin, dat de noodzakelijke ingrepen om de economische en financiële crisis in Nederland en Europa het hoofd te bieden voelbaar zouden worden. Nu het jaar achter ons ligt, kunnen we vaststellen dat Wageningen UR (University & Research centre) zich goed staande heeft weten te houden. De organisatie is de afgelopen jaren gegroeid in kracht, flexibiliteit en weerbaarheid, zo bleek. Het was geen gemakkelijk jaar, maar het biedt vertrouwen naar de toekomst dat de uitgangspositie van onze organisatie onverminderd goed is. We staan sterker in de (opdrachten)markt, ons model van de 'Gouden Driehoek', de nauwe samenwerking tussen overheid, bedrijfsleven en kennisinstellingen, wordt breed omarmd, en in de topsectoren Agrofood en Tuinbouw, maar ook in bijvoorbeeld Water, staan we er goed voor en is in 2011 een stevige basis gelegd om onze rol in het versterken van de innovatieve slagkracht van de Nederlandse economie waar te kunnen maken. De innovatiemotor moet worden gevoed vanuit kennisontwikkeling en door (jonge) mensen die in staat zijn om die kennis toe te passen en te benutten bij het zoeken naar nieuwe oplossingen. Alle drie onze organisatieonderdelen dragen daaraan bij, ieder vanuit de eigen specifieke rol.

In 2011 is ons nieuwe vierjarig Strategisch Plan van start gegaan. Belangrijkste thema's zijn versterken van de marktoriëntatie bij de instituten, verder doorvoeren van het kwaliteitsbeleid bij de universiteit en de hogeschool en het creëren van operational excellence in een duurzame bedrijfsvoering zodat ons onderzoek en onderwijs optimaal kunnen worden uitgevoerd. Daarnaast staan verdere internationalisering en het versterken van een regionale basis hoog op de agenda.

Wat dat betreft zijn er in 2011 mooie ontwikkelingen geweest die onze positie hebben versterkt. Wageningen UR heeft het Europees secretariaat gekregen van het prestigieuze The Sustainability Consortium, waarin bedrijfsleven en onderzoeksinstellingen samenwerken om duurzame productie tot stand te brengen en zichtbaar te maken voor de consument. We maken nu onderdeel uit van een zeer interessant netwerk, waardoor we internationaal in de voorste gelederen van de ontwikkelingen op het gebied van duurzaamheid kunnen opereren.

Het bezoek van de burgemeester van Beijing aan Bleiswijk is ook een voorbeeld dat duidelijk maakt dat onze visie, expertise en benadering internationaal aanspreken. Wageningen UR kan en zal een rol gaan spelen in het veiligstellen van de voedselvoorziening voor de 20 miljoen inwoners van de Chinese hoofdstad, ook samen met het bedrijfsleven (zowel daar als hier), en is hiertoe uitgenodigd een officieel samenwerkingsverband te komen ondertekenen.

De overheidsmaatregelen als gevolg van de economische crisis doen zich het hardst voelen bij onze (Stichting DLO) onderzoeksinstituten. De door het ministerie van EL&I doorgevoerde bezuiniging op de onderzoeksgelden moest worden geabsorbeerd en dat is gelukt. Naar de toekomst toe moet met kracht verder worden ingezet op het binnenhalen van nog meer middelen uit de opdrachtenmarkt willen we onze capaciteit in stand houden, laat staan uitbreiden.

Wageningen University heeft in 2012 een flinke sprong gemaakt in de internationale THES-ranking en staat nu wereldwijd van alle universiteiten op de 75^{e} plaats en in Nederland op de tweede plaats. Dit geeft aan dat het in gang gezette kwaliteitsbeleid succes heeft, maar ook dat er nog ruimte is voor verdere verbetering. In de nationale benchmark bij de studenten heeft Wageningen University haar koppositie geconsolideerd en staan we weer op de eerste plaats. Wageningen University heeft ook in financieel opzicht een relatief goed jaar gehad.

De start van de nieuwbouw van Orion vond in 2011 plaats en daardoor worden de onderwijsfaciliteiten op Wageningen Campus weer verder uitgebreid. De Campus krijgt verder meer vorm en kleur door de start van de bouw van de researchfaciliteit van FrieslandCampina. Hierdoor wordt ook fysiek zichtbaar waar de Food Valley voor staat: samenwerken om te innoveren.

De groei die Wageningen University doormaakt zet de studentenhuisvesting in Wageningen en de regio onder druk. Om de markt de tijd te geven om meer structureel te reageren zijn er nu meer dan 800 tijdelijke eenheden in Wageningen en Ede gerealiseerd. Deze eenheden zijn vooral bestemd voor internationale studenten, waarvoor de universiteit een huisvestingsgarantie bij aankomst geeft.

Voor Van Hall Larenstein (VHL) was 2011 een spannend jaar, omdat aan het begin van het hogeschooljaar enkele voorvallen het draagvlak voor de samenwerking binnen Wageningen UR onder druk zetten. Er werd een proces gestart om de oorzaken hiervan in kaart te brengen en om na te gaan of - en op welke manier de samenwerking kan worden voortgezet. Het Wenkend Perspectief dat directie en managementteam aan het eind van het jaar presenteerden biedt aanknopingspunten om - niet alleen het draagvlak te vergroten - maar vooral om ook de meerwaarde uit de samenwerking te realiseren. Een meerwaarde die de kwaliteit, slagkracht en aantrekkingskracht van VHL en Wageningen UR als geheel verder moet kunnen versterken. De start van de Dairy Campus en het Centrum Marien, beiden bij de vestiging van VHL in Leeuwarden, zijn wat dat betreft goede voorbeelden die de meerwaarde illustreren.

Kortom, 2011 was voor Wageningen UR ondanks de onzekere externe situatie een goed jaar. Een welgemeend woord van dank is dan ook op zijn plaats aan onze medewerkers en studenten voor hun bijdrage aan dit succes en aan onze externe stakeholders en opdrachtgevers die dit alles mede mogelijk hebben gemaakt.

Dr. Aalt Dijkhuizen
Voorzitter Raad van Bestuur

Raad van Bestuur en Raad van Toezicht

Wageningen University, Stichting Dienst Landbouwkundig Onderzoek (Stichting DLO) en Stichting Van Hall Larenstein vormen samen Wageningen UR (University & Research centre). Per ultimo 2011 is de Raad van Bestuur (RvB) en de Raad van Toezicht (RvT) als volgt samengesteld.

Raad van Bestuur
dr. A.A. Dijkhuizen (voorzitter)
prof. dr. M.J. Kropff (vice voorzitter, rector magnificus Wageningen University)
dr. IJ.J.H. Breukink (lid)

De leden van de Raad van Bestuur van Wageningen UR vormen tevens de Colleges van Bestuur van Wageningen University, Stichting DLO en Stichting Van Hall Larenstein.

Raad van Toezicht
Mw. M. de Boer (voorzitter)
Dhr. dr. J.J. van Duijn (vice voorzitter)
Dhr. dr. L.B.A.M.G. Van Depoele
Mw. J.R.H. Maij-Weggen
Dhr. B.J. Marttin MBA

De leden van de Raad van Toezicht van Wageningen UR vormen tevens de Raden van Toezicht van Wageningen University, Stichting DLO en Stichting Van Hall Larenstein.

Raadpleeg www.wur.nl/NL/over/bestuur voor een overzicht van nevenfuncties van de Raad van Bestuur.

Raadpleeg www.wur.nl/NL/over/governance voor een overzicht van functies en nevenfuncties van de leden van de Raad van Toezicht, het rooster van aftreden, het profiel van de Raad van Toezicht en het reglement van de Raad van Toezicht.

1 Jaarverslag Wageningen UR

1.1 Inleiding

Wageningen UR geeft een geïntegreerd jaarverslag uit dat bestaat uit de volgende onderdelen:
- Jaarverslag Wageningen UR (met informatie over de organisatie, duurzaamheid, het personeel, het primaire proces en de faciliteiten, waar relevant uitgesplitst naar juridische entiteit).
- De financiële verslagen van Wageningen University, Stichting DLO en Stichting Van Hall Larenstein.

Dit jaarverslag voldoet aan de volgende wet- en regelgeving en gemaakte afspraken:
- Burgerlijk Wetboek Boek 2 Titel 9.
- Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving.
- De Nederlandse corporate governance code, de Branchecode Governance HBO en de Code Goed Bestuur universiteiten 2007, en de daarvan afgeleide corporate governance code Wageningen UR.
- Wet op de Ondernemingsraden.
- Afspraken met vakbonden en medezeggenschap.

Aan de (informatie)verplichtingen volgens de wet Milieubeheer en Arbo-wet voldoet Wageningen UR door informatieverstrekking aan de bestuursorganen die de bevoegdheid hebben krachtens deze wetten te certificeren of vergunningen af te geven.

1.2 Verslag Raad van Toezicht

De Raad van Toezicht heeft in 2011 vijf keer een reguliere vergadering gehouden en is twee keer bijeengekomen in een extra vergadering. De voorzitter heeft regelmatig informeel overleg gevoerd met de voorzitter van de Raad van Bestuur. Verder heeft de Raad op verzoek twee keer overleg gevoerd met de medezeggenschap van Hogeschool Van Hall Larenstein, er is geen regulier overleg geweest met de medezeggenschap van WU en Stichting DLO. De Raad van Toezicht is enkele malen bijeen geweest zonder de aanwezigheid van de Raad van Bestuur.

Een belangrijk onderwerp van overleg was in 2011 de gang van zaken bij Hogeschool Van Hall Larenstein. In de reguliere vergaderingen, en ook in de extra vergaderingen, is het gebrek aan vertrouwen, het moeizame besluitvormingsproces en de relatie van de directie en het College van Bestuur (CvB) met de medezeggenschap besproken. De Raad van Toezicht heeft twee keer met een delegatie van de medezeggenschap van Van Hall Larenstein gesproken. In dit overleg was aandacht voor de positie van Van Hall Larenstein binnen Wageningen UR en de verstoorde verhoudingen tussen het management en de medezeggenschap. In dit overleg heeft de raad onderzocht of een minnelijke schikking mogelijk was bij enkele dossiers waarover een geschil dreigde tussen medezeggenschap en bestuur. Het is mogelijk gebleken deze dossiers tot een goed einde te brengen. De moeizame verhouding heeft naar de mening van de raad geleid tot een situatie waarin te veel energie aan interne processen is besteed, waardoor de organisatiedoelen onvoldoende aandacht hebben gekregen. De Raad van Bestuur heeft met de Raad van Toezicht de mogelijkheden besproken om de ontstane situatie het hoofd te bieden en te keren. Besloten is om door een extern bureau onderzoek te laten doen, waaruit moest blijken of de hogeschool binnen het samenwerkingsverband Wageningen UR kan functioneren en wat er moet veranderen om dit succesvol te laten zijn. De resultaten van dit onderzoek zijn gedeeld met alle medewerkers van VHL en heeft als vervolg gekregen dat een ruime meerderheid van de medewerkers zich al dan niet onder voorwaarden heeft uitgesproken voor de samenwerking binnen Wageningen UR. Deze voorwaarden worden verder uitgewerkt waarna hierover voor de zomer in 2012 definitieve besluitvorming plaatsvindt.

In de vergaderingen van de Raad van Toezicht werd het jaarverslag Wageningen UR 2010, inclusief de jaarrekeningen van Stichting DLO, Stichting Van Hall Larenstein en Wageningen University op basis

van een positief advies van de Auditcommissie goedgekeurd. De Raad van Toezicht heeft de Raad van Bestuur verzocht de aanbevelingen van de accountant ter hand te nemen.

Periodiek is de Raad van Toezicht met managementberichten op de hoogte gebracht van de financiële stand van zaken. De Raad van Toezicht heeft diverse besluiten geaccordeerd waardoor samenwerking met andere universiteiten en hogescholen kan worden gestart voor het verzorgen van gezamenlijke opleidingen of delen daarvan die leiden tot toekenning van een gezamenlijke graad.

Verder heeft de raad de evaluatie van het in 2010 afgeronde Strategisch Plan 2007 - 2010 besproken. Er is vastgesteld dat veel doelstellingen zijn gerealiseerd. De studentenaantallen zijn sterk gegroeid en de kwaliteit van het onderzoek wordt gewaardeerd. Dit wordt ondermeer duidelijk door de prestigieuze prijzen die aan onderzoekers zijn toegekend en de goed gevulde opdrachtenportefeuille in het toegepaste onderzoek. Verder is de financiële positie verbeterd en is de positie van Wageningen UR als geheel in de buitenwereld verder versterkt. Hiermee is het werk niet af, integendeel. De Raad van Toezicht realiseert zich dat in de komende periode veel uitdagingen moeten worden aangegaan om de doelen van de organisatie voor de komende periode te realiseren.

De ontwikkelingen binnen het onderwijs van Wageningen University zijn door de raad gevolgd met de onderwijsmonitor. Gesproken is over verhoging van het studierendement als één van de doelstellingen in het strategisch plan. Het kwaliteitszorgplan van Wageningen University is besproken en goedgekeurd, de plannen voor distance learning zijn toegelicht aan de raad.

Verder is bij de voorzitter van de Raad van Toezicht een melding gedaan door een klokkenluider. Deze melding heeft de raad laten onderzoeken door twee onafhankelijke externe bureaus. Op basis hiervan heeft de raad haar standpunt bepaald. Er is geen sprake van een onregelmatigheid in de zin van de klokkenluidersregeling. Nadien heeft ook de externe Commissie Klokkenluiders Gemeentelijke Overheid geadviseerd de melding ongegrond te verklaren.

De resultaten van de Medewerkermonitor uit 2010 zijn in 2011 besproken. De raad heeft begrepen dat de resultaten onderwerp van gesprek zijn tussen de directies van de eenheden en de Raad van Bestuur. De Raad van Toezicht heeft de Raad van Bestuur verzocht na te denken over een meer expliciete inbedding van de resultaten van de medewerkertevredenheid in het beoordelingssysteem van managers.

De raad heeft stilgestaan bij de herinrichting van de risicobeheersing binnen Wageningen UR. De internal audit / compliance functie is hiermee duidelijker vormgegeven en onafhankelijker gepositioneerd. Verder is gesproken over diverse vastgoedprojecten en is goedkeuring verleend aan het investeren in tijdelijke studentenhuisvesting voor buitenlandse studenten. Er wordt een Risicocomité ingesteld dat risico’s beoordeelt en periodiek verslag doet aan de auditcommissie.

Op basis van het positief advies van de Auditcommissie heeft de Raad van Toezicht de begroting 2012 van Wageningen University, van Stichting DLO en van Stichting Van Hall Larenstein goedgekeurd.
De Raad van Toezicht heeft in 2011 het functioneren van de Raad van Bestuur in zijn geheel, en dat van de individuele leden geëvalueerd. De Raad van Toezicht heeft op het positief advies van de benoemingen- en remuneratiecommissie de heer Marttin, lid Raad van Bestuur van Rabobank Nederland, aan de Minister van EL&I voorgedragen voor benoeming in de Raad van Toezicht. De raad is de minister erkentelijk dat deze de voordracht heeft gevolgd en de heer Marttin per 1 juli 2011 heeft benoemd. Zijn (financiële) expertise alsmede het grote (internationale) netwerk zijn waardevolle input voor het functioneren van de raad. Ter voorbereiding op de vacatures die in 2012 ontstaan is gesproken over mogelijke invulling hiervan.

Auditcommissie
De Auditcommissie is in 2011 drie keer regulier bijeengekomen en heeft onder andere gesproken over het jaarverslag 2010, waarbij de bevindingen van de accountant zijn besproken. De Auditcommissie kon zich vinden in een aantal specifieke aanbevelingen van de accountant voor verbetering van de analyse en voor verbetering van de betrouwbaarheid van de begroting en prognoses. Verder heeft de Auditcommissie in 2011 de managementberichten - waarin opgenomen de financiële rapportage -

besproken en heeft de commissie aan de Raad van Toezicht geadviseerd het jaarverslag over 2010 van Wageningen UR, waarin opgenomen de jaarrekeningen 2010 van Stichting DLO, Stichting Van Hall Larenstein en Wageningen University goed te keuren en de aanbevelingen van de accountant over te nemen.
De Auditcommissie heeft verder het proces rondom vastgoedrisico's besproken en heeft de Raad van Bestuur geadviseerd over enkele aandachtspunten bij de onderliggende modellen en waarderingsmethodieken. De commissie heeft aan de Raad van Toezicht geadviseerd de begroting 2012 van Stichting DLO, Stichting Van Hall Larenstein en Wageningen University goed te keuren.

Benoemingen- en remuneratiecommissie
De Benoemingen- en remuneratiecommissie heeft zich in 2011 onder meer gebogen over de invulling van de vacante positie in de Raad van Toezicht als gevolg van het overlijden van de heer Heemskerk. Dit heeft geresulteerd in een positief advies aan de Raad van Toezicht om de heer Marttin aan de minister van EL&I voor te dragen voor benoeming. Verder heeft de commissie de Raad van Toezicht geadviseerd over het beloningenbeleid in reactie op de Wet Normering Topfunctionarissen.
De gegevens over de bezoldiging over 2011 van de leden van de Raad van Bestuur en de Raad van Toezicht zijn opgenomen in hoofdstuk 3 van dit jaarverslag.

Onafhankelijkheid
In zijn toezichthoudende rol ziet de Raad van Toezicht erop toe dat de leden van de raad onafhankelijk zijn. Naar het oordeel van de raad is de Raad van Toezicht in zijn samenstelling onafhankelijk conform de eisen die de corporate governance code Wageningen UR daaraan stelt.

Samenstelling van de Raad van Toezicht
De Raad is in 2011 als volgt samengesteld:

Mw. M. de Boer (voorzitter) (1939)
Lid van de Raad sinds september 2005, lid van de benoemingen- en remuneratiecommissie. De zittingstermijn eindigt op 1 september 2013. Mevrouw De Boer is op dat moment op grond van het rooster van aftreden niet herbenoembaar. Mevrouw De Boer bekleedde diverse functies in het openbaar bestuur.

Dhr. dr. J.J. van Duijn (vice-voorzitter) (1943)
Lid van de Raad sinds september 2004, lid van de auditcommissie. De zittingstermijn eindigt op 1 september 2012. De heer Van Duijn is op dat moment op grond van het rooster van aftreden niet herbenoembaar. De heer Van Duijn is oud lid van de Raad van Bestuur van de Robeco Groep.

Dhr. dr. L.B.A.M.G. Van Depoele (1939)
Lid van de Raad sinds 1 mei 2008, lid van de benoemingen- en remuneratiecommissie. De zittingstermijn eindigt op 1 september 2012. De heer Van Depoele is op dat moment op grond van het rooster van aftreden herbenoembaar. De heer Van Depoele is oud-directeur Rural Development bij het directoraat generaal Agriculture en Rural Development van de Europese Commissie.

Dhr. drs. H. Heemskerk (1943)
De heer Heemskerk was lid van de Raad sinds 1 september 2009, voorzitter van de auditcommissie. De heer Heemskerk is op 22 maart 2011 overleden.

Dhr. B.J. Marttin MBA (1965)
Lid van de Raad sinds 1 juli 2011, voorzitter van de auditcommissie. De zittingstermijn eindigt op 1 juli 2015. De heer Marttin is op dat moment op grond van het rooster van aftreden herbenoembaar. De heer Marttin is lid van de Raad van Bestuur van Rabobank Nederland.

Mw. J.R.H. Maij-Weggen (1943)
Lid van de Raad sinds september 2004, voorzitter van de benoemingen- en remuneratiecommissie. De zittingstermijn eindigt op 1 september 2012. Mevrouw Maij-Weggen is op dat moment op grond van het rooster van aftreden niet herbenoembaar. Mevrouw Maij-Weggen bekleedde diverse functies in het openbaar bestuur.

Namens de Raad van Toezicht
Margreeth de Boer (voorzitter)

1.3 Kengetallen Wageningen UR

1.3.1 Kengetallen Wageningen University

	2011	2010	2009	2008
Studenten (totaal per 1 oktober)	7.839	7.298	6.417	5.617
Instroom eerstejaars (BSc + MSc)	1.799	1.889	1.667	1.409
Totaal reguliere studenten	7.121	6.485	5.735	5.128
Overige ingeschrevenen	718	813	682	489
Aantal afgestudeerden	1.624	1.584	1.495	1.313
Gemiddeld personeelsbestand WU (in fte)	2.580	2.545	2.475	2.335
Netto resultaat (€ x 1.000)	4.666	6.222	9.590	14.749
Vermogen WU (€ x mln.)				
Vermogen in vaste activa	233,6	192,9	190,9	189,6
Eigen vermogen	147,3	142,7	136,4	129,8
Totaal vermogen	367,6	349,7	329,1	295,1
Solvabiliteitsratio	40,1%	40,8%	41,5%	44,0%
Liquiditeit WU (€ x mln.)				
Liquide middelen	70,6	101,7	83,7	48,1
Current ratio	0,7	0,9	0,9	0,8

Bedragen * € mln.

1.3.2 Kengetallen Hogeschool Van Hall Larenstein

	2011	2010	2009	2008
Studenten (totaal per 1 oktober)	4.001	3.972	3.861	3.791
Instroom	1.130	1.204	1.115	1.046
Afgestudeerden Bachelor	579	680	682	702
Afgestudeerden Associate Degree	25	18	7	17
Afgestudeerden Master	60	52	75	55
Gemiddeld personeelsbestand VHL (totaal in fte)	376	380	384	388
Netto resultaat (€ x 1.000)	1.095	409	–267	834
Vermogen VHL (€ x mln.)				
Vermogen in vaste activa	22,2	22,9	24,5	34,1
Eigen vermogen	7,5	6,4	6,0	6,3
Totaal vermogen	42,2	40,7	44,0	52,4
Solvabiliteitsratio	17,8%	15,7%	13,6%	11,9%
Liquiditeit VHL (€ x mln.)				
Liquide middelen	13,2	11,7	12,8	11,2
Current ratio	0,8	0,8	0,8	0,8

Bedragen * € mln.

1.3.3 Kengetallen Stichting DLO

	2011	2010	2009	2008
Omzet	352,5	357,7	351,4	348,2
Aandeel EL&I in omzet[1]	46%	48%	48%	48%
Investeringen in bedrijfsgebouwen en -terreinen	7,3	19,3	29,9	47,9
Investeringen in overige materiële vaste activa	5,9	6,6	8,6	8,9
Gemiddeld personeelsbestand Stichting DLO (in fte)	2.691	2.766	2.827	2.801
Netto resultaat (€ x 1.000)	9.279	10.576	10.780	14.364
Vermogen Stichting DLO				
Vermogen in vaste activa	394,5	411,6	423,5	415,9
Eigen vermogen[2]	289,2	280,0	269,4	258,6
Totaal vermogen[3]	581,9	578,2	576,6	572,6
Solvabiliteitsratio[4]	49,7%	48,4%	46,7%	45,2%
Liquiditeit Stichting DLO				
Liquide middelen	66,0	53,9	44,1	36,8
Current ratio[4]	1,2	1,2	1,1	1,1

Bedragen * € mln.

1.4 Wageningen UR algemeen

Wageningen UR is het samenwerkingsverband tussen Wageningen University, Stichting DLO en Hogeschool Van Hall Larenstein (zie organigram aan de binnenzijde van de omslag). Deze samenwerking is vormgegeven in zes eenheden waarvan vijf Sciences Groups. De Sciences Groups zijn het organisatorische, inhoudelijke en bestuurlijke instrument om door krachtenbundeling een grotere slagvaardigheid en kwaliteit van het onderzoek en onderwijs te realiseren. In elke Sciences Group is een departement van Wageningen University organisatorisch geïntegreerd met één of meerdere toepassingsgerichte onderzoeksinstituten van de Stichting DLO, waarbij administratieve en juridische scheiding van de organisaties gewaarborgd is. Interdisciplinariteit en vraagsturing worden onder meer verzekerd door de matrix van de Sciences Groups met het Onderwijsinstituut, de onderzoekscholen en programmaleiders, die Wageningen UR-breed functioneren.

De zesde eenheid, Hogeschool Van Hall Larenstein, functioneert als zelfstandig onderdeel binnen Wageningen UR, binnen de door de Raad van Bestuur gestelde kaders.
Daarnaast is een aantal onderdelen niet aan een Sciences Group verbonden. RIKILT voert wettelijke onderzoekstaken uit op het gebied van veilig en gezond voedsel. Wageningen Business School organiseert post-academische opleidingen en cursussen binnen het domein van Wageningen UR. IMARES richt zich op strategisch en toegepast marien ecologisch onderzoek en Wageningen International is het loket voor alle internationale activiteiten van Wageningen UR.

[1] EL&I omzet bestaat uit omzet van het ministerie van Economie, Landbouw en Innovatie overeenkomstig de subsidieregeling alsmede aanvullende projectfinanciering die is opgenomen onder contractresearch. Het totaal van de EL&I omzet wordt gerelateerd aan de totale omzet.

[2] Het eigen vermogen over 2009 is aangepast aan de in 2010 doorgevoerde stelselwijziging groot onderhoud van € 11,3 mln. Het herberekende eigen vermogen bedraagt € 247,3 mln. verhoogd met € 11,3 mln. is € 258,6 mln.

[3] Het totale vermogen over 2009 is herberekend op basis van de gewijzigde verwerking onderhanden werk. Projecten met een negatief saldo zijn vanaf 2009 opgenomen als vooruitontvangen bedragen onder de kortlopende schulden. In de beginbalans is hiervoor een herrubricering doorgevoerd van € 32,5 mln. Het herberekende totale vermogen 2009 bedraagt € 540,0 mln. en is verhoogd met deze € 32,5 mln. (afgerond) € 572,6 mln.

[4] Als gevolg van de bovengenoemde stelselwijzigingen is de solvabiliteitsratio 2009 aangepast van 45,8% naar 45,2% en de current ratio van 1,2 naar 1,1.

Wageningen University, Stichting DLO en Stichting Van Hall Larenstein zijn zelfstandige rechtspersonen. Stichting Van Hall Larenstein vormt het bestuur van Hogeschool Van Hall Larenstein. Op 1 september 2011 zijn de hogescholen Van Hall Instituut in Leeuwarden en Internationale Agrarische Hogeschool Larenstein in Velp en Wageningen gefuseerd tot één hogeschool met de locaties Leeuwarden, Velp en Wageningen.

Binnen het samenwerkingsverband Wageningen UR worden de doelstellingen en activiteiten van de afzonderlijke rechtspersonen inhoudelijk op strategisch en tactisch niveau afgestemd. Op enkele onderdelen wordt in de operationele bedrijfsvoering samengewerkt. Er bestaat echter geen beleidsbepalende of beleidsafhankelijke relatie ten opzichte van elkaar. Het is niet toegestaan om middelen van de afzonderlijke organisaties anders in te zetten dan voor de realisatie van de doelstellingen en het uitvoeren van de primaire taken van die organisaties. Daarom publiceren de afzonderlijke rechtspersonen een geconsolideerde jaarrekening van hun groep. Wageningen UR als geheel stelt geen geconsolideerde jaarrekening op.

1.4.1 Missie en ambitie

Wageningen UR is een internationale kennisinstelling met als missie 'to explore the potential of nature to improve the quality of life'. De ambitie van Wageningen UR is om in 2020 op het domein 'Gezonde Voeding en Leefomgeving' hét kennisinstituut in Europa te zijn en wereldwijd een vooraanstaand partner. Daartoe moet Wageningen University tot de wereldtop (blijven) behoren. Ook is het noodzakelijk dat de universiteit zich nationaal handhaaft als de nummer één in de benchmark onder studenten. Hogeschool Van Hall Larenstein moet zich blijvend hebben gevestigd in de top-10 van de Nederlandse hogescholen en met haar activiteiten de kern vormen van tal van regionale clusters. De toepassingsgerichte onderzoeksinstituten van Stichting DLO zijn in 2020 preferred partner om groene kennis te helpen ontwikkelen en door te vertalen naar duurzame innovaties. Zij zijn daartoe in staat omdat zij beschikken over een goede wetenschappelijke basis, een klantgerichte benadering en een sterk netwerk in de 'gouden driehoek' van overheid-bedrijfsleven-kennisinstellingen.

1.4.2 Kerngebieden

Het domein van Wageningen UR is 'gezonde voeding en leefomgeving' en bestaat uit drie samenhangende kerngebieden:

- Voeding en voedselproductie
  De productie en aanvoerkant in de voedselkolom: duurzame land- en tuinbouw (incl. de bloementeelt), visserij en visteelt, voedselveiligheid, voeding en gezondheid, internationale voedselketens en netwerken, diergezondheid en dierenwelzijn en het gebruik van biomassa in het kader van een biobased economy.
- Leefomgeving
  Natuur, landschap, biodiversiteit, landinrichting, klimaatveranderingen, het beheer van water en zee en het omgaan met uiteenlopende wensen bij het ruimtegebruik.
- Gezondheid, leefstijl en levensomstandigheden
  De invloed van het keuzegedrag van de mens op voeding, gezondheid en leefomgeving. Het gedrag als burger, consument of recreant, de houding tegenover risico en onzekerheid, de perceptie van kwaliteit en veiligheid, de werk- en levensomstandigheden in de agrifoodsector zelf en het belang van voedselzekerheid in vooral minder ontwikkelde landen.

1.4.3 Voortgang Strategisch plan 2011-2014 Wageningen UR

In het strategisch plan worden vijf kernpunten onderscheiden die worden uitgediept. De marktpositie van de toepassingsgerichte onderzoeksinstituten wordt verstevigd, de in het vorige strategisch plan vastgestelde onderzoeksthema's worden doorontwikkeld en er wordt nog meer nadruk gelegd op topkwaliteit, zowel in onderzoek als onderwijs. Wageningen UR zet in op een versterkte aanwezigheid in de Nederlandse regio en sluit tegelijk allianties met vooraanstaande buitenlandse universiteiten en onderzoeksinstituten. Ten slotte worden verdere stappen gezet in de verbetering van de eigen duurzame organisatie en bedrijfsvoering.

Wageningen UR heeft een duidelijk profiel, dat door opdrachtgevers en doelgroepen wordt herkend en erkend. Een profiel dat aantrekkingskracht uitoefent en waarmee resultaten worden geboekt. Het aantal studenten is de afgelopen jaren sterk gegroeid, kwaliteit en omvang van het onderzoek zijn verder toegenomen, gebouwen en faciliteiten worden in snel tempo vernieuwd en de organisatie staat er financieel gezond voor. Daar komt bij dat wereldwijd het domein van 'gezonde voeding en leefomgeving' en kernthema's als voedsel, duurzame energie, diergezondheid, water en klimaat alleen maar belangrijker zijn geworden. Daarom kiezen we ervoor de ingeslagen weg met kracht te vervolgen, zowel nationaal als internationaal.

Om het Strategisch Plan Wageningen UR 2011-2014 te kunnen realiseren moet in de komende planperiode op een aantal ontwikkelingspunten een flinke stap gemaakt worden. Daarbij ligt de lat hoog. Reden te meer om het plan zorgvuldig uit te voeren. Jaarlijks wordt de voortgang geëvalueerd en wordt vastgesteld welke punten uit het plan dat jaar nader uitgewerkt en geïmplementeerd worden. Dit wordt gedaan onder het motto: 'Niet alles tegelijk en wat we doen, doen we goed'. Wageningen UR blijft ook de omgeving nauwkeurig monitoren en waar nodig wordt de ingeslagen weg bijgesteld.

In 2011 zijn ondermeer de volgende resultaten behaald:

- Versterken marktpositie Stichting DLO: de bedoelde omzet steeg in 2011 + € 2,6 mln., maar het wordt in de komende jaren nog uitdagend om het doel (+ € 50 mln. in 2014) te bereiken.
- Distance learning: de Raad van Bestuur heeft besloten een pilot te starten met twee opleidingen (voeding, plant), waarbij de mogelijkheid wordt geboden om toe te groeien naar gericht aanbod op lange termijn.
- Cash management: het onderwerp is organisatiebreed op de agenda gezet, er zijn spelregels afgesproken waarop de directeuren bedrijfsvoering toezien. Besparing door reductie van werkkapitaal en efficiënter uitzetten van geld bedraagt € 0,5 mln. per jaar.
- Afronding pilot lab-sharing chemisch analytische labs: de eerste stappen zijn gezet, er is verbinding tussen de diverse laboratoria en er is samenwerking waar mogelijk.
- Internationalisering:
  - visie ontwikkeling op continenten: focus op een beperkt aantal landen die worden onderverdeeld in drie groepen: strategisch op inzetten, interessant / kansrijk of opportunistisch.
  - studentenwerving: de activiteiten worden gericht op prioriteitslanden en -partners; gericht inzetten van waivers (profileringsfonds); fees worden jaarlijks geactualiseerd.
- Innovatie in medezeggenschap: dit speerpunt loopt door in 2012, de centrale medezeggenschaporganen zijn een samenwerking gestart in de Wageningen UR Council.
- Verkenning aanpassing 2-jarige MSc Social Sciences: conclusie is dat Wageningen University voorlopig doorgaat met een tweejarige opleiding waarbij ook een kwaliteitsimpuls wordt gegeven.

1.4.4 Kenniscirculatie en -valorisatie

In 2011 is actief ingezet op de circulatie en de benutting van kennis, via:

- Het ontsluiten van de onderzoeksresultaten via de bibliotheek, via Kennis Online, METIS en andere online databanken en via een groot aantal (doelgroepgerichte) websites. In 2011 is gestart met het online beschikbaar maken van themagerichte dossiers.
- Het presenteren van de onderzoeksresultaten via themadagen, business cafés, praktijknetwerken en lezingen.
- Het gezamenlijk uitvoeren van projecten met potentiële gebruikers zoals de publiek-private co-innovatieprojecten voor innovaties in het midden- en kleinbedrijf en participatie in technologische topinstituten (zoals Food & Nutrition Delta, Groene Genetica en Wetsus, waarin ook het bedrijfsleven participeert).
- Participatie in de agenda-ontwikkeling van de topsectoren. Daarbij ging het in ieder geval om de agenda's van de topsectoren Agro & Food en Tuinbouw & Uitgangsmaterialen, maar ook om de agenda's van de topsectoren Water, Life Sciences, Biobased (Chemie), Energie en - in mindere mate - Logistiek, High Tech en Creatieve Industrie. Als onderdeel van de agendavorming zijn lopende publiek-private samenwerkingsverbanden binnen Wageningen UR geïnventariseerd. Dit heeft geleid tot factsheets van circa 100 samenwerkingsverbanden (www.wur.nl/NL/onderzoek/samenwerking_bedrijfsleven/).

- Participatie in 'Food Valley', gericht op de ontwikkeling van een cluster van onderzoek, onderwijs en innovatief bedrijfsleven in de regio rond Wageningen UR (regioperspectief), maar ook als concept om het bedrijfsleven en Wageningen UR landelijk te verbinden (landelijk en netwerkperspectief). Een voorbeeld is onze deelname aan het FoodValley Kennisportaal waarin opdrachten van MKB's door studenten binnen hun onderwijsprogramma worden uitgevoerd.
- Het beschermen van onderzoeksresultaten door er intellectueel eigendom op te vestigen. De vindingen blijven in een commercieel traject hun commerciële waarde behouden.
- Het stimuleren en ondersteunen van onderzoekers die zelf een bedrijf willen starten waarin Wageningen UR wil participeren (spin-offs). Het Wageningse ondernemersinitiatief 'Startlife' biedt onder andere faciliteiten en diensten aan voor startende ondernemers.
- Campusontwikkeling. In 2010 heeft Wageningen UR de visie rond de campus verder ontwikkeld. In 2011 zijn de activiteiten voortgezet om kennisintensieve bedrijven aan te trekken voor vestiging op de campus, met als hoogtepunt de vestiging van een R&D-lab van Friesland Campina. Verder is gewerkt aan de ontwikkeling van 'Impulse' als ontmoetingsplek tussen Wageningen UR en het bedrijfsleven.
- Onderwijs, training en cursussen onder andere binnen de samenwerking van de groene onderwijsinstellingen in de Groene Kennis Coöperatie (GKC). De gezamenlijke programma's van de GKC brengen de docenten en onderzoekers bij elkaar om kennis uit te wisselen en samen nieuwe leermiddelen te ontwikkelen. Vanuit de programma's wordt actief de verbinding met arbeidsmarkt gezocht.

Wageningen Business School (WBS) ontsluit kennis, kunde en expertise rond de Wageningse thema's in het kader van het Leven Lang Leren (LLL). In 2011 organiseerde WBS ruim 40 opleidingen, trainingen, projecten en workshops voor overheden, bedrijven en instellingen waaraan circa 800 professionals deelnamen. De thema's die hierbij de boventoon voerden zijn management & ondernemerschap, professionele competenties, groene ruimte, water, plantenveredeling en dierwetenschappen. WBS kende in 2011 een verdere groei in In Company activiteiten bij onder andere ingenieursbureaus, provincies, banken en Wageningen UR. WBS wordt steeds vaker ingeschakeld om bij het ontsluiten van kennis ook het proces zelf te begeleiden, van themadag tot organisatieontwikkeling. De vraag naar Wageningse kennis via WBS blijft sterk en er is een groeiende behoefte aan korte en krachtige themasessies in de vorm van masterclasses. De economische crisis heeft ook in 2011 tot gevolg gehad dat cursussen minder deelnemers trokken, vooral vanuit de publieke sector. Het portfolio aan activiteiten wordt hierop verder aangepast.
WBS werkt aan een nauwere samenwerking met andere partijen op het gebied van LLL binnen Wageningen UR om zo kosten te reduceren en nog beter de Wageningse kennis in de volle breedte goed te kunnen ontsluiten voor geïnteresseerden.

Bij Hogeschool Van Hall Larenstein is de geregisseerde overgang van de uitvoering van de contractactiviteiten van Training en Consultancy naar het onderwijs in volle gang. Keuzes voor projecten en regio's vinden nu aansluiting bij strategische keuzes van de opleidingen en staan in dienst daarvan.
Het internationaal projectwerk vindt steeds meer aansluiting bij structurele samenwerkingsverbanden van de opleidingen met instituten in het buitenland.
Zowel bij samenwerkingsverbanden als bij projecten is de aanwezigheid van een relevant werkveld in betreffende regio een voorwaarde. Hierdoor kan de expertise van de hogeschool, die vooral ligt in het ontwikkelen van curricula en didactische vaardigheden, beter gekoppeld worden aan de door de markt gevraagde competenties van afgestudeerde studenten van buitenlandse instituten. Deze studenten vinden daardoor sneller aansluiting in het werkveld. Gezocht wordt naar samenwerking met het bedrijfsleven, in zowel het partnerland als in Nederland. Hierdoor kunnen ook onze eigen opleidingen maximaal profiteren van de contacten met het werkveld en het vinden van stageplaatsen.

1.4.5 Studentenwerving

Nationale werving
'Weet jij al 100% zeker welke opleiding jij wilt gaan volgen?' is de vraag die centraal staat in de nieuwe wervingscampagne waarmee de universiteit en de hogeschool potentiële studenten in 2011 benaderd hebben. De wervingscampagne sluit aan bij de ervaring dat jongeren het lastig vinden om

een keuze voor een vervolgopleiding te maken: 'je moet wel zeker weten of de opleiding bij je past en of je er een leuke en goede baan mee kunt krijgen'. Rondom heldere, kernkrachtige thema's als economie, aardrijkskunde, dieren, water, technologie, voeding, biologie, is het opleidingsaanbod weergegeven. Met daarbij ook de meerwaarde van de opleiding aan Wageningen University of Hogeschool Van Hall Larenstein.
Naast de thema's in de campagne wordt ook de nadruk gelegd op één-op-één studieadvies. Huidige studenten van de hogeschool en de universiteit hebben daarin een belangrijke rol. Via websites en social media zijn ze bereikbaar voor vragen van studiekiezers. Een speerpunt in 2011 was het verbeteren van de vindbaarheid van de websites.

Het aantal deelnemers aan de voorlichtingsbijeenkomsten van de hogeschool was in 2011 vergelijkbaar met 2010. Het aantal deelnemers aan meeloopdagen is in 2011 aanzienlijk gestegen.

Bij de universiteit was er een duidelijke stijging in het aantal bezoekers bij de open dagen (10%) en steeg de belangstelling voor individuele voorlichtingsactiviteiten zoals contact met studiekeuzecoaches en één-op-één meelopen.

Internationale werving
De internationale werving is in 2011 aangescherpt. De traditionele wervingsmethoden zijn aangevuld met acties via de sociale media en internet. De online activiteiten en de communicatie richtten zich op focuslanden. Bijscholing, bezoeken, seminars en 'meet & greet' sessies hebben plaatsgevonden om het 'representatieve' netwerk in de verschillende landen te verstevigen. Het netwerk levert veel studenteninstroom op.
In 2012 gaat de nieuwe, gezamenlijke wervingscampagne 'Get the most out of…' van start.

Europa
In Europa was Wageningen UR in 2011 voor WU en VHL actief in Bulgarije, Roemenië en Duitsland; voor hogeschool in Polen en Hongarije en voor WU in Griekenland en Spanje.

Roemenië en Bulgarije zijn voor de universiteit en hogeschool inmiddels goede leveranciers voor studenteninstroom. De samenwerking met agenten werpt haar vruchten af. Polen begint voor de hogeschool een interessant marktgebied te worden gezien de toenemende belangstelling voor 'book-a meeting'. In Spanje heeft de universiteit de eerste verkenning afgerond en zijn er 'road shows' en presentaties geweest bij universiteiten. Komend jaar wordt besloten in hoeverre Spanje structureel tot nieuw focusland kan worden benoemd. Duitsland is al jaren een belangrijk focusland voor de universiteit en de hogeschool. Ook in 2011 is er een grote instroom vanuit Duitsland zichtbaar geweest, vooralsnog met de focus op bachelorinstroom. Komend jaar wordt bekeken in hoeverre uitbreiding naar MSc-werving in Duitsland mogelijk is.

In Bulgarije, Polen en Hongarije ging studentenwerving voor de hogeschool gepaard met KIGO-projecten (Kennisverspreiding en Innovatie Groen Onderwijs) en EU-Tempusprojecten (Trans-European Mobility Scheme for University Studies). Het Nederlands bedrijfsleven dat in die regio actief is, is daar nadrukkelijk bij betrokken. In Turkije zijn verkenningen uitgevoerd.

Buiten Europa
In het Beleidsplan Internationalisering van de hogeschool is de geografische focus voor de bachelor-opleidingen gericht op Azië en Oost-Europa, voor de master-opleidingen op Afrika en Azië.
Na de verbreding naar Thailand en Vietnam (2010), is in 2011 verder onderzoek gedaan naar mogelijkheden in India, Indonesië en Zuid-Korea. In die regio's wordt aan projecten meegedaan waarin het Nederlandse en lokale bedrijfsleven samenwerken. Inhoudelijk is de focus verlegd naar international highschools en counselors.

In 2011 heeft de samenwerking tussen de universiteit en hogeschool bij de internationale werving verder vorm gekregen. In Thailand zijn 'Dutch placement days' georganiseerd (informatieve bijeenkomsten voor studiekiezers op een centrale plek in de regio). Deze samenwerking zal in 2012 ook in andere landen plaatsvinden.

Zorgen zijn er over het sterk teruglopen van het aantal beurzen voor niet-vermogende studenten. Dit heeft een negatief gevolg voor het aantal aanmeldingen. Er zijn vooral minder Afrikaanse studenten. Positief is de toename van het aantal zelf-betalende studenten. De focus op deze doelgroep lijkt haar vruchten af te werpen. Vooral het aantal Chinese studenten is sterk toegenomen.

1.4.6 Internationalisering

In 2011 is gestart met de evaluatie van de keuze van prioriteitslanden. Prioriteitslanden zijn landen uit alle werelddelen waar Wageningen UR kansen heeft in wetenschappelijk of bedrijfseconomisch opzicht, maar ook landen waar Wageningen UR een substantiële bijdrage wil leveren aan duurzame ontwikkeling. Wageningen UR sluit daarmee aan op het beleid van de ministeries van EL&I en Buitenlandse Zaken.
Wageningen UR heeft in 2011 haar strategie voor samenwerking met gerenommeerde internationale partners - binnen en buiten de Europese Unie - verder uitgewerkt. Dit resulteerde onder andere in een sterkere positie in de Verenigde Staten en Nieuw Zeeland. In de VS zijn de banden verstevigd met Cornell University en UC Davis. Bij UC Davis heeft dit geleid tot de ondertekening van een overeenkomst voor institutionele samenwerking. De samenwerkingsovereenkomst met Massey University in Nieuw Zeeland is verlengd. Massey en UC Davis zijn ook partners in de Global Alliance on Food Security Research, een initiatief van Wageningen UR, waarin ook Embrapa uit Brazilië, de Chinese Academy of Agricultural Sciences (CAAS) uit China en INRA uit Frankrijk deelnemen. Zes vooraanstaande universiteiten en onderzoeksinstellingen uit de belangrijkste voedselproducerende landen richten zich in deze alliantie op onderzoek om de voedselproductie te verdubbelen op een duurzame manier.
De internationale activiteiten van Wageningen UR - al dan niet Wageningen UR-breed - bestreken in 2011 meer dan 110 landen wereldwijd.

Wageningen University
Op peildatum 1 oktober 2011 bedroeg het percentage niet-Nederlandse BSc-studenten 6% van het totaal aantal BSc-studenten. Ongeveer 80% van deze studenten is Duits. Van het totaal aantal MSc-studenten heeft ongeveer 44% een niet-Nederlandse nationaliteit (1454 studenten). De belangrijkste herkomstlanden van de buitenlandse masterstudenten studenten zijn China (257), Duitsland (114), Ethiopië (90) en Indonesië (87).
Alle Master of Science opleidingen zijn Engelstalig en worden verzorgd voor niet-Nederlandse en Nederlandse studenten gezamenlijk.

Nationaliteit buitenlandse BSc en MSc studenten Wageningen University (excl. Uitwisselingsstudenten)	Peildatum 1 oktober 2011
EER-landen	739
Overig Europa	35
Afrika	236
Azië	546
Noord- en Zuid-Amerika	126
Oceanië	4
Totaal	**1.686**

Eind 2011 is opnieuw meegedaan met een internationaal vergelijkend onderzoek naar de tevredenheid over de opvang, het onderwijs, het studeer- en leefklimaat en de faciliteiten (International Student Barometer, ISB monitor), dit keer ook onder Nederlandse BSc-, MSc- en PhD-studenten.
Op basis van de resultaten van het onderzoek dat in 2010 verricht is, is in 2011 extra aandacht besteed aan het gesignaleerde knelpunt van huisvesting internationale studenten. Er is een meerjarenplan culturele diversiteit opgesteld om internationalisering@home concreet handen en voeten te geven. Te beginnen bij een Code of Conduct 'Werken in een multiculturele setting', het aanpassen van evaluatie-instrumenten waaronder Resultaat & Ontwikkelingsgesprekken (R&O) van leidinggevenden en het verbeteren van de interculturele competenties van staf en studenten. De studentenorganisaties IXESN en ISOW zijn gericht ondersteund om een aantrekkelijk aanbod van activiteiten te kunnen organiseren voor internationale en internationaal georiënteerde studenten. Eind januari 2011 is voor het eerst een Winter-AID (Annual Introduction Days) georganiseerd: een

introductieweek voor (veelal internationale) studenten die in februari aan hun opleidingen aan Wageningen University beginnen. Naar analogie van de AID in augustus.

Hogeschool Van Hall Larenstein
De Engelstalige bachelor- en masteropleidingen, in het bijzonder op locatie Wageningen, trekken als vanouds veel buitenlandse studenten aan. De twee masteropleidingen, met een flink aantal studenten met een NFP-beurs (Netherlands Fellowship Programme), houden de status IO-instituut actueel en de positie van Hogeschool Van Hall Larenstein binnen internationale (ontwikkelings)samenwerking krachtig. Projecten op het gebied van capaciteitsopbouw ('capacity building') zorgen voor actuele expertise (zie paragraaf 1.6.3).

Op 1 oktober 2011 waren studenten van 66 nationaliteiten ingeschreven bij Hogeschool Van Hall Larenstein. Hierbij is het grote aantal studenten met de Duitse (291) en Chinese (81) nationaliteit opvallend.

Nationaliteit buitenlandse studenten hogeschool Van Hall Larenstein	Locatie Leeuwarden	Locatie Velp/Wageningen		Totaal Hogeschool
	Bachelor	Bachelor	Master	
Europa	179	167	2	348
Afrika	1	6	50	57
Azië	12	89	13	114
Noord- en Zuid-Amerika	3	6	2	11
Totaal	**195**	**268**	**67**	**530**
% t.o.v. het totaal aantal studenten				13,0%

Nb. In bovenstaande tabel zijn ook de masterstudenten meegenomen; in bijlage 1B en in paragraaf 1.3.2 zijn de masterstudenten niet meegeteld om de cijfers vergelijkbaar met voorgaande jaren te houden.

Wageningen International
Wageningen International ondersteunt de Sciences Groups en VHL om hun internationale onderwijs- en onderzoeksactiviteiten - gecoördineerd - verder uit te breiden en daarmee de internationale portfolio van Wageningen UR. Internationale partners worden ondersteund in het vinden van de weg naar de juiste onderzoeks- of onderwijsgroepen binnen Wageningen UR en Wageningse onderzoekers met het vinden van de juiste partners in het buitenland. Eind 2011 waren er drie regionale Wageningen UR-kantoren: in Brazilië (voor Latijns-Amerika), China en Ethiopië.

Centre for Development Innovation (CDI)
Het CDI koppelt Wageningen UR expertise aan capaciteitsopbouw, innovatie en veranderingsprocessen voor duurzame ontwikkeling. Het bevorderen van de samenwerking tussen burgers, overheden, bedrijven, NGO's en de wetenschappelijke wereld is daarbij cruciaal, evenals het ontwikkelen van nieuwe vormen van leren.

Internationale activiteiten Wageningen UR
Wageningen UR is actief in vele regio's in de wereld.

In **Afrika** lag de focus op Benin, Kenya, Mali, Zuid-Afrika en vooral op Ethiopië en Ghana.
Activiteiten in 2011 waren onder andere:
- Strategische samenwerking met de AGRA Foundation (Alliance for a Green Revolution in Africa), AGRINATURA en RUFORUM (Regional Universities Forum for capacity building in Eastern and Southern Africa).
- 'Ethiopia - Wageningen UR Collaboration Programme'. Met de Sciences Groups PSG, SSG, ESG en ASG, Van Hall Larenstein, Wageningen UR Centre for Development Innovation en Wageningen International (Wageningen UR) en Ethiopian Institute of Agricultural Research (EIAR) en de universiteiten van Addis Ababa, Haremaya, Hawassa, Jimma en Mekelle (Ethiopië).
- AGRINATURA-project 'Risk Management in Smallholder Farming' (ESG en LEI).

In **Azië** concentreerden de activiteiten in 2011 zich op China, India, Thailand en Zuid-Korea.
De nadruk lag op gezamenlijke onderzoeksprojecten, inclusief PhD- en MSc-programma's, vooral gefinancierd door de Aziatische overheden.
Activiteiten in 2011 waren onder andere:

- Opening Sino-European Agricultural Development Centre in Zhangzhou (Fujian).
- Start samenwerking met het Beijing Municipal Agricultural Bureau.
- Oprichting van het NL Platform for the Development of Saemangeum geleid door Wageningen UR, Arcadis, Deltares en het ministerie van EL&I.

In 2011 consolideerde Wageningen UR haar sterke positie in **Europa** via Europese netwerken zoals het Joint Programming Initiative (JPI) en de opzet van een Food KIC (Knowledge and Innovation Community).
Eind 2011 was Wageningen UR betrokken bij 370 KP7-projecten, waarvan 60 keer als coördinator.
Andere activiteiten in Europa in 2011 waren:

- Opzet van een lobby voor een FoodKic (FoodBest) en lid van het FoodBest Benelux team.
- Nationale en EU-consultaties over HORIZON 2020 en de Strategic Innovation Agenda.
- Governing Board van JPI Food, agriculture and climate change (FACCE), actief als Work package leader.

In **Latijns-Amerika** is in 2011 het 'International center of excellence in the food sciences - ICEFood' in Chili opgericht. De activiteiten in Argentinië, Brazilië, Colombia en Mexico zijn bestendigd en verder uitgebreid.

Ondanks een drastische verlaging van het budget was Wageningen UR in 2011 relatief succesvol binnen het **NUFFIC-programma**. Veel aandacht was er voor het nieuwe NICHE-programma (Netherlands Initiative for Capacity Development in Higher Education) dat is gekomen in plaats van het NPT-programma, met nieuwe projecten in Bangladesh, Egypte, Ethiopië, Kenya, Vietnam en Zuid-Afrika. Het aantal NFP-beurzen is drastisch afgenomen, vooral het aantal toegekende MSc-beurzen en de beurzen voor short courses.

Wageningen International is programmamanager van het **INREF-programma** (The Interdisciplinary Research and Education Fund van Wageningen University). In januari 2011 zijn zes van de dertien voorstellen voor verdere uitwerking geselecteerd op de call for proposals (augustus 2010). In september 2011 zijn drie voorstellen goedgekeurd voor financiering. Daarnaast zijn twee zogenoemde seed money proposals toegekend.

Binnen het **BOCI** (Beleidsondersteunend Cluster Internationaal), gefinancierd door het minister van EL&I, zijn in 2011 binnen drie thema's 69 projecten toegekend. Binnen het nieuwe fonds 'Kennis voor beleid' zijn twaalf projecten toegekend. De communicatie met het ministerie van EL&I is verder verankerd door het oprichten van thematische teams. Ter gelegenheid van vijf jaar BOCI is samen met het ministerie van EL&I een BOCI-dag in Den Haag georganiseerd voor beleidsmakers en onderzoekers, met als thema 'Let's talk risk'.

Evenals voorgaande jaren waren er in 2011 veel internationale bezoeken aan Wageningen UR.
Naast individuele bezoekers voor de verschillende Sciences Groups en VHL, waren er ook Wageningen UR-brede bezoeken: van de president van Mali, de burgemeester van Beijing, de minister van Handel van Panama, de ambassadeurs van Uganda en Mali en delegaties van UC Davis, Massey University, Embrapa, ESALQ (Brazilië), China, Ethiopië, Maleisië, Servië en Curaçao.

1.4.7 Governance

De corporate governance code Wageningen UR is samengesteld uit de best passende principes uit de Branchecode Governance HBO, de Code Goed Bestuur Universiteiten 2007 en de vastgestelde Nederlandse Corporate Governance Code. Als een keuzemogelijkheid zich voordeed is gekozen voor het meest strikte principe.
Wageningen UR streeft transparantie na over de wijze waarop de organisatie wordt bestuurd, over omgangsvormen en over wederzijdse rechten en verplichtingen. De corporate governance structuur,

diverse klachtenregelingen, statement positionering onderzoek Wageningen UR, de integriteitscode en de Wageningse gedragscode voor wetenschapsbeoefening kunt u raadplegen op www.wur.nl/NL/over/governance.

Corporate governance structuur van Wageningen UR
In 2011 is, op vergelijkbare manier als het Rentecomité, het Risicocomité van Wageningen UR gevormd die als taak heeft om de RvB te adviseren over risicomanagement en beoordeelt de beheersing van de belangrijkste risico's van Wageningen UR. Het comité wordt gevormd door de portefeuillehouder bedrijfsvoering (voorzitter), stafdirecteuren Corporate Governance & Legal Services en Finance & Control, de Compliance officer en teamleider Internal Control, per vergadering aangevuld met materiedeskundigen. Het risicocomité heeft in 2011 eenmaal vergaderd. In deze vergadering zijn de werkwijze en de vergaderfrequentie besproken en is de taakverdeling tussen risicocomité en calamiteitencommissie vastgesteld. Ook de vastgoedrisico's zijn besproken.
Daarnaast is er een statement opgesteld inzake de positionering van het onderzoek waarbinnen met name de onafhankelijkheid van het onderzoek geborgd ligt. Verder is de corporate governance structuur van Wageningen UR ongewijzigd gebleven.

Risicomanagement en interne controle
Inleiding
De Raad van Bestuur is verantwoordelijk voor de strategie en de bedrijfsvoering van Wageningen UR. Dit betreft alle processen die nodig zijn om de beleidsdoelstellingen te kunnen realiseren, te sturen en te beheersen. In deze paragraaf legt de Raad van Bestuur verantwoording af over de interne sturing van Wageningen UR. Zij focust daarbij op de risico's met betrekking tot de strategische doelstellingen en de bedrijfsvoering.

Risico's strategische doelstellingen
In het strategisch plan 2011-2014 heeft Wageningen UR voor een periode van vier jaar haar strategische doelstellingen vastgelegd. Jaarlijks worden hieruit strategische speerpunten vastgesteld, doelstellingen en projectteams per speerpunt ingesteld en wordt de uitvoering gemonitord. De risico's in dit proces worden beheerst door periodiek voortgangsrapportages te maken voor de Raad van Bestuur. Belangrijke ontwikkelingen komen aan de orde in de maandgesprekken tussen directies van de organisatie-eenheden en de Raad van Bestuur.

Bedrijfsvoeringsrisico's
Om uitvoering te geven aan het voorgenomen beleid heeft Wageningen UR beheermaatregelen getroffen op het terrein van functiescheidingen, procesinrichting, procedures en controles op de juiste werking daarvan. De planning- en controlcyclus vormt in dit kader een belangrijk beheersinstrument voor het management en de directie. De planning- en controlcyclus van Wageningen UR omvat:
- Het jaarlijks opstellen van een kaderbrief (meerjarenkader, taakstellend voor het begrotingsjaar).
- Het opstellen van een jaarlijkse begroting per eenheid.
- Kwartaalrapportages over de balans- en resultaatontwikkelingen en de risico's.
- Het maandelijks monitoren van resultaat- en liquiditeitsontwikkelingen op het niveau van organisatie-eenheden en departementen ('early warning systeem'). De rapportages zijn integraal onderdeel van de maandgesprekken tussen Raad van Bestuur en directies.
- Voor de EL&I-projectbegrotingen is het Budget Allocatie en Project Systeem (BAPS) geïmplementeerd. Hiermee worden clusterleiders en financiële afdelingen geïnformeerd over de uitputting van de EL&I-projectbudgetten.
- In 2011 is de nacalculatie over het boekjaar 2010 uitgevoerd. Een belangrijk onderdeel is de analyse van de kostprijzen per bedrijfsonderdeel. Afwijkingen ten opzichte van het voorgaande jaar zijn verklaard of toegelicht. De nacalculatie is gecertificeerd door de accountant.

Binnen Wageningen UR is een rentecomité aanwezig dat eens per kwartaal bijeenkomt. Dit comité, onder leiding van de Raad van Bestuur, beoordeelt het liquiditeitsbeheer van de afgelopen periode. Verder wordt voor de komende periode het beleid bepaald voor het uitzetten van tijdelijke overtollige liquide middelen. Het treasury-statuut geldt hierbij als kader.

In 2011 zijn veel inspanningen verricht ter verbetering van de interne beheersing van de financiële bedrijfsvoering. Binnen de afdeling Corporate Finance & Control zijn de werkzaamheden voor 'concernstandaard' gebundeld in het team Financial Accounting & Internal Control. Deze afdeling richt zich niet alleen op het opstellen van richtlijnen, maar ziet ook onafhankelijk toe op naleving van deze richtlijnen door de decentrale eenheden. Belangrijke aandachtsgebieden in 2011 waren:

- Verbetering van de processen voor het verkrijgen van accountantsverklaring voor projecten, door standaardisering van de dossiers en de werkprocessen, met een sterkere regie vanuit het concern. Fase 1 van dit project is in 2011 afgerond.
- Risicomanagement. In 2010 is een framework voor risicomanagement opgezet. Binnen dit framework is het thema 'strategische risico's ' uitgewerkt en zijn afspraken gemaakt met de decentrale directies over de inventarisatie van die risico's en de inbedding van de risicobeheersing in de planning en controlcyclus.
- Uitbreiding van de risico control schema's met de procedures voor periodeafsluiting, waardoor een geïntegreerd systeem voor kwaliteitsbewaking van de financiële informatie is ontstaan.

Doorkijk naar 2012
Door de bezuinigingen van de overheid, de steeds stringentere voorwaarden en controles van onze belangrijkste financiers en de ontwikkelingen op de vastgoedmarkt neemt het risicoprofiel van Wageningen UR in de komende jaren toe. Verdere ontwikkeling van het risicomanagementproces (daarin speelt het lijnmanagement een belangrijke rol) en van de ondersteunende afdelingen zijn daarom noodzakelijk. Tegelijkertijd is een van de doelstellingen van het Strategisch Plan om de ondersteunende processen zo efficiënt en goedkoop mogelijk uit te voeren, met als doel zoveel mogelijk geld vrij te maken voor de primaire taken. De belangrijkste aandachtspunten voor 2012 in dat kader zijn het onderzoek naar de voor- en nadelen van een Shared Service Centre voor de financiële administratie, opleiding van medewerkers, ondersteuning van de decentrale eenheden met adequate tools en de verdere professionalisering van de interne control-functie.
In 2012 zal fase 2 van het project ter verbetering van de projectcontroles worden uitgevoerd. Belangrijkste onderdelen van deze fase zijn versterking van de kennis van de projectcontrollers en projectadministrateurs door een opleidingsprogramma en versterking van de 1^{e} lijns-ondersteuning door de decentrale projectcoördinatoren.
In 2012 wordt het framework van risicomanagement verder geïmplementeerd. Het belangrijkste aandachtspunt is de implementatie van het strategisch risicomanagement.

Alles overziend is de Raad van Bestuur van mening dat het systeem van interne sturing van Wageningen UR met de interne risicobeheersings- en controlesystemen in 2011 op een adequate wijze is ingericht.

1.4.8 Medezeggenschap

De medezeggenschap is voor de Raad van Bestuur en de directies van de organisatieonderdelen een belangrijke partner en schakel in de totstandkoming van beleid, het maken van keuzes en het stellen van prioriteiten.
Elke Sciences Group heeft één gemeenschappelijke ondernemingsraad voor medewerkers van Wageningen University en Stichting DLO, die binnen die Sciences Group werkzaam zijn. Daarnaast kent Wageningen UR aparte ondernemingsraden voor de Concernstaf, Facilitair Bedrijf, IMARES en RIKILT. Boven deze ondernemingsraden is er één Centrale Ondernemingsraad (COR) Wageningen UR ingesteld waarin leden zitting hebben die gekozen zijn door en uit het midden van de leden van de ondernemingsraden. De Studentenraad (SR) en de Gemeenschappelijke Vergadering (GV) zijn medezeggenschapsorganen van de universiteit. De GV wordt gevormd door leden van de (centrale) ondernemingsraad, aangevuld met enkele direct gekozen medewerkers van Wageningen University en leden van de studentenraad (SR).
Hogeschool Van Hall Larenstein kende tot september 2011 drie medezeggenschapsorganen, die elk voor de ene helft uit studentleden en voor de andere helft uit personeelsvertegenwoordigers bestaan. Zowel het Van Hall Instituut als Hogeschool Larenstein had een eigen Medezeggenschapsraad (MR). De leden van de Gemeenschappelijke medezeggenschapsraad (GMR) werden gekozen door en uit deze twee medezeggenschapsraden.

Sinds 1 september 2011 zijn beide hogescholen gefuseerd tot Hogeschool Van Hall Larenstein. De hogeschool kent vanaf die datum één medezeggenschapsraad (MR). De MR bestaat uit 24 leden (12 studentleden en 12 medewerkers). De drie locaties van de hogeschool zijn in de raad vertegenwoordigd. Conform de afspraken in het Bestuurs- en beheersreglement overlegt de MR met de directie of het College van Bestuur.
De centrale medezeggenschapsorganen hebben in 2011 de Wageningen UR Council gevormd. Dit is een samenwerkingsverband van de centrale medezeggenschapsorganen dat bestaat uit afvaardigingen van de formele organen. Bespreking met de bestuurder vindt in de gezamenlijke Wageningen UR Council plaats. De Wageningen UR Council is geen formeel orgaan met eigen bevoegdheden, de originele rechten van de onderscheiden medezeggenschapsorganen zijn gehandhaafd. Het doel is dat de MR Van Hall Larenstein zich op een later moment aansluit bij de Wageningen UR Council.

1.4.9 Klachtenregelingen en Beroep & Bezwaar (Stichting DLO, VHL, WU)

Wageningen UR
Klachtenregeling Ongewenste Omgangsvormen Wageningen UR
In 2011 zijn geen klachten ingediend op grond van Klachtenregeling Ongewenste Omgangsvormen Wageningen UR.

Wageningen University
Bezwarencommissie Rechtspositionele Geschillen
De Bezwarencommissie Rechtspositionele Geschillen (AWB hoofdstuk 6 en 7, CAO-NU) heeft in 2011 negen nieuwe zaken ter behandeling gekregen, waarvan vier zaken zijn ingetrokken (één wegens een schikking). Twee zaken zijn ongegrond verklaard en drie zaken zijn nog niet afgehandeld in verband met een mogelijke schikking.
Daarnaast is in 2011 een al in 2009 gestarte bezwarenprocedure afgerond met een schikking. Van de twee zaken die in 2010 waren gestart en in 2011 zijn afgerond, is één ongegrond verklaard en één zaak ingetrokken wegens een schikking.
Daarnaast liepen er naar aanleiding van de ongegrond verklaring van bezwaren uit eerdere jaren nog twee Hoger Beroepzaken, waarvan één gegrond is verklaard en één is ingetrokken.

De Landelijke Bezwarencommissie Functieordenen
De Bezwarencommissie Functieordenen heeft in 2011 voor Wageningen University geen bezwaren behandeld.

Geschillenadviescommissie
Ingevolge artikel 7.63a van de WHW heeft Wageningen University per 1 september 2010 een Geschillenadviescommissie (GAC) die het College van Bestuur (CvB) adviseert over bezwaren van studenten en extraneï. In 2011 heeft de GAC zes bezwaarschriften ontvangen en twee brieven die geen bezwaarschrift waren in de zin van de Algemene wet bestuursrecht. Beide brieven zijn doorgezonden naar het Student Service Centre, één ter behandeling als verzoekschrift en één ter informatie. Van de zes bezwaarschriften waren er drie gericht tegen een besluit op grond van de Regeling Financiële Ondersteuning Studenten, twee tegen een besluit op grond van de Regeling WU-studiefinanciering en één tegen een besluit inzake restitutie van collegegeld. In vier zaken is het CvB volledig aan het bezwaar tegemoet gekomen en hoefde de GAC geen advies uit te brengen. In twee zaken heeft de GAC het CvB geadviseerd om het bezwaar ongegrond te verklaren.

College van Beroep voor de Examens
In 2011 zijn bij het College van Beroep voor de Examens (CBE) van Wageningen University zes beroepschriften ingediend. Eén beroep, gericht tegen een beoordeling, is wegens overschrijding van de beroepstermijn kennelijk niet-ontvankelijk verklaard. De vijf andere beroepen waren gericht tegen een beslissing om appellant niet toe te laten tot een MSc-opleiding. In twee zaken heeft appellant zich, na kennisneming van de nadere motivering van de bestreden beslissing in het verweerschrift van de toelatingscommissie, neergelegd bij de beslissing van die commissie. In één zaak hebben partijen een minnelijke schikking getroffen en is het CBE om die reden niet toegekomen aan een inhoudelijke behandeling. In twee zaken heeft het CBE het beroep ongegrond verklaard, na partijen te hebben gehoord.

Stichting DLO

Klachtencommissie Individueel Klachtrecht Stichting DLO

De Klachtencommissie Individueel Klachtrecht (CAO-DLO) heeft in 2011 negen klachten behandeld, waarvan één klacht gegrond is verklaard, twee klachten ongegrond en vier klachten zijn ingetrokkenen, waarvan één door een schikking. Twee zaken lopen nog.

De Bezwarencommissie Functieordenen Stichting DLO

De Bezwarencommissie Functieordenen Stichting DLO heeft in 2011 geen klachten behandeld.

Hogeschool Van Hall Larenstein

Binnen hogeschool Van Hall Larenstein zijn er diverse regelingen rond bezwaar, beroep en klachten van personeel en studenten.

Ombudsman

Personeel of studenten (personen of groepen) die zich benadeeld voelen door een handeling of nalatigheid van de instelling of van een functionaris, kunnen terecht bij de ombudsman. De ombudsman kan doorverwijzen, adviseren, bemiddelen of formeel onderzoeken. De ombudsman maakt een eigen jaarverslag waarin informatie over het aantal behandelde zaken wordt gegeven. Het aantal klachten 2011 is totaal 27. Daarvan betrof het in 19 gevallen studenten en in acht gevallen medewerkers. Alle klachten zijn via advisering, bemiddeling en mediation tot een oplossing gekomen. Sommige klachten betroffen een lang traject, andere klachten konden via één of twee gesprekken worden afgehandeld. Er is in 2011 geen officieel klachtenrapport uitgebracht.

College van Beroep voor de Examens

Studenten kunnen in beroep gaan tegen een beslissing van de examencommissie.
In 2011 heeft het College van Beroep in totaal 41 beroepschriften ontvangen, waarvan er 38 gericht waren tegen een bindend negatief studieadvies.
Alle beroepschriften zijn door het College eerst toegezonden aan de betreffende examencommissies met het verzoek om na te gaan of een minnelijke schikking van het geschil mogelijk was. In 20 zaken bleek dat het geval en werd het besluit ingetrokken door de Examencommissie. In twee gevallen werd het beroep door de student ingetrokken. In de overige 19 zaken heeft het College het beroep behandeld. Van deze 19 heeft het College tien zaken gegrond verklaard en negen zaken ongegrond.

College van Beroep voor studenten van VHL, in de hoedanigheid van bezwaaradviescommissie.

In 2011 heeft het College van Beroep één bezwaarschrift ontvangen. Het bezwaar was gericht tegen de afwijzing van een aanvraag voor financiële ondersteuning. In deze zaak heeft het College van Beroep geadviseerd het bezwaar gegrond te verklaren.

Commissie van Beroep HBO

Dit is een externe instantie die oordeelt over aangelegenheden waarvoor een student of medewerker eerst een bezwarenprocedure bij de Directie heeft doorgelopen. Er zijn geen zaken ingebracht.

Commissie Heroverweging

Een werknemer kan de Directie, die hiervoor optreedt namens het College van Bestuur, in bepaalde gevallen verzoeken om een besluit van de werkgever te heroverwegen. Voordat het op een verzoek tot heroverweging beslist, vraagt het College advies aan de Commissie Heroverweging. In 2011 is er één bezwaar ingebracht. De commissie heeft het bezwaar gedeeltelijk ongegrond en gedeeltelijk gegrond verklaard.

Commissie Bezwaar Beoordeling

Bij deze commissie kan een werknemer bezwaar maken tegen een gemaakte beoordeling dan wel het uitblijven van een beoordeling. Er zijn in 2011 twee bezwaren ingebracht. De commissie heeft één bezwaar ongegrond en één bezwaar gegrond verklaard.

Commissie Bezwaar FUWA HBO.
Dit is een commissie waar een medewerker bezwaar kan maken tegen een door de Directie vastgestelde HAY-functiewaardering. Er zijn in 2011 geen zaken ingebracht.

Overig
Er zijn in 2011 geen rechtszaken in relatie tot arbeidsrecht geweest.

1.4.10 Duurzaamheid

Wageningen UR is voor duurzaamheid een belangrijke pijler in het primaire proces van onderzoek en onderwijs. Dit komt tot uitdrukking in de missie van Wageningen UR 'To explore the potential of nature to improve the quality of life'.
Naast het primaire proces heeft duurzaamheid ook een duidelijke plek gekregen in de bedrijfsvoering van Wageningen UR. Sinds een paar jaar wordt de inzet rondom maatschappelijk verantwoord ondernemen (MVO) tussen medewerkers, studenten en tussen organisatieonderdelen gedeeld en geïnnoveerd. Het is daarom logisch dat duurzaamheid opgenomen is in het Strategisch plan 2011-2014 van Wageningen UR.

Hiermee sluit Wageningen UR aan op de behoefte van haar stakeholders. De stakeholders hebben samen nagedacht over het ambitieniveau van Wageningen UR ten aanzien van duurzaamheid. Insteek was om met een evenwicht te bereiken in de complexe samenhang tussen de huidige sociale-, milieu- en economische behoeften zonder dat de toekomstige behoeften in gevaar worden gebracht. Wageningen UR heeft er voor gekozen om de ambitie 'voorlopen' te kiezen ten aanzien van duurzaamheid. Kort gezegd betekent dit dat Wageningen UR duurzaamheid integraal oppakt en uitdraagt naar buiten. Daarbij is duurzaamheid een vanzelfsprekend onderdeel van de besluitvorming. Het toepassen van 'proven technology' hoort bij dit ambitieniveau.

De duurzaamheidsambitie is vertaald naar doelstellingen en acties in het plan van aanpak 'Versneld naar een duurzamer bedrijfsvoering' Dit plan geeft aan wat nodig is om het ambitieniveau op de korte en op lange termijn te bereiken en te behouden. Zo ligt de focus op de korte termijn op het realiseren van meer dan 50 acties. Deze acties zijn geformuleerd binnen de domeinen 'bouwen en energie', 'inkoop', 'mobiliteit', 'catering', 'afval', 'onderwijs en onderzoek ' en 'duurzame medewerker'. Op de lange termijn ligt de nadruk op het borgen van deze acties door het veranderen van de organisatie en de houding van de medewerkers en studenten, alsook op het proces dat daarvoor nodig is. Het plan is opgenomen in het milieumeerjarenbeleidsplan, zie www.wur.nl.

Iedereen die bij Wageningen UR werkt of studeert heeft de verantwoordelijkheid om duurzaamheid te implementeren binnen Wageningen UR. De eindverantwoordelijkheid ligt bij het lid van de Raad van Bestuur met de portefeuille bedrijfsvoering. De verschillende acties worden uitgevoerd door verschillende groepen binnen Wageningen UR. De Taskforce heeft een aanjaagfunctie en rapporteert aan de stuurgroep. De stuurgroep legt vervolgens verantwoording af aan de Raad van bestuur en Concernraad.
De stuurgroep bestaat uit een selectie van directeuren van Wageningen UR, de Taskforce bestaat uit de beleidsmedewerker duurzaamheid, een student en een kleine groep betrokkenen die een afspiegeling zijn van de organisatie.

Duurzaamheid in 2011 kenmerkte zich door te 'doen'. De volgende resultaten zijn behaald:
- een visie op een duurzame Wageningen Campus tot 2020;
- studie naar de haalbaarheid van gebruik en verwerking (compostering) van biobekers op Wageningen Campus;
- Facilitair Bedrijf werkt volgens het principe 'Het nieuwe werken' in het gebouw Actio;
- systematisch ingerichte Energiezorg op maat voor de verschillende organisatieonderdelen. Zo heeft ieder organisatieonderdeel van Wageningen UR inzicht in het eigen energieverbruik. De te nemen acties op basis van dit inzicht resulteren in minder energieverspilling en kostenreductie;
- de mogelijkheden voor het opzetten van een CO_2-compensatiefonds voor Wageningen UR zijn verkend;

- de opzet voor een klankbordgroep/panel van medewerkers van Wageningen UR op het gebied van duurzaamheid is gereed;
- de eerste stappen zijn gezet om de samenhang tussen onderwijs en onderzoek en de bedrijfsvoering te bevorderen in een Green Learning Centre/ Green office Wageningen, met medewerking van onderzoekers en studenten;
- de behaalde milieuresultaten zijn geformuleerd in het milieujaarverslag 2011, zie www.wur.nl. In het milieujaarverslag wordt onder meer ingegaan op cijfers/kentallen/KPIs van de (verwerking van) afvalstromen, energiegebruik en –opwekking, waterverbruik, en gebruik gevaarlijke stoffen.

De volgende ketenresultaten zijn behaald:

- verantwoord ketenbeheer door het stellen van duurzaamheidseisen en -wensen aan de (toe)leveranciers, en monitoren van duurzaamheids-/MVO KPI's van verschillende contracten;
- de Monitor Duurzaam Inkopen over 2010 is uitgevoerd door KPMG in opdracht van het ministerie van Infrastructuur en Milieu en begin 2012 is de eigen duurzaamheidscan over 2011 uitgevoerd. Zowel de Monitor als de duurzaamheidscan zijn gebaseerd op de duurzaamheidcriteria en productgroepen zoals voorbereid door Agentschap NL en vastgesteld door het ministerie van Infrastructuur en Milieu.
  Het percentage duurzaam inkopen berekend door de Monitor is 71% duurzame inkoop. De scores voor de eigen duurzaamheidsscan over de afgeronde inkooptrajecten in 2011 is 100% duurzame inkoop. Beide scores zijn ruim boven het landelijke ambitieniveau voor 2012;
- het gehele elektrisch energieverbruik van 70 miljoen KWh is volledig duurzaam. Niet alleen wekt Wageningen UR met haar windmolenparken in Lelystad deze hoeveelheid energie op, maar ook koopt zij 100% windenergie in;
- Wageningen UR werkt papierloos inzake aanbestedingstrajecten en interne en externe bestellingen;
- het uitvoeren van de maatregelen in het kader van ketenefficiëntie en duurzame energie zoals de zonneweide, het centrum voor duurzame bedrijfsvoering (ACCRESS te Lelystad) en bio WKK (o.m. proeflocatie Nij Bosma Zathe te Goutum);
- het opstellen van een Raamplan warmte-koude opslag (WKO) voor Wageningen Campus. Hierin is een faseplan uitgewerkt voor de uitbreiding van de WKO op alle gebouwen van de Wageningen Campus;
- het opstellen van een CO_2 footprint.
- Ingenieursbureau DHV heeft de footprint van Wageningen UR berekend volgens het 'Greenhouse Gas Protocol'. Het inzicht in onder meer lekken van koelvloeistoffen, de directe en indirecte emissies van gevaarlijke gassen, veestapel en grondgebruik is ingezet voor de berekening. was noodzakelijk. De CO_2 footprint heeft Wageningen UR bewust gemaakt van haar CO_2 uitstoot en wat zij er aan kan doen om deze te reduceren;
- het opstellen van een CO_2 compensatiefootprint
- Naast het uitstoten van CO_2 draagt Wageningen UR ook bij aan het terugdringen van CO_2. De windmolenparken in Lelystad, de afvalscheiding en het inzetten van de BioWKK voor het leveren van groen gas aan een woonwijk draagt daaraan bij. De CO_2 compensatiefootprint heeft Wageningen UR bewust gemaakt hoe zij kan bijdragen om CO_2 te compenseren.

De Taskforce wil open communiceren over duurzaamheid. Dit heeft zij bereikt door:

- het op intranet publiceren van beleidsstukken, doelstellingen waaraan Wageningen UR behoort te voldoen volgens de convenanten (bijvoorbeeld milieujarenafspraken energie), cijfers/kentallen, informatie over leveranciers, KPIs, voortgang van de acties.
- het plaatsen van duurzaamheidsberichten en polls op intranet over ontwikkelingen binnen en buiten Wageningen UR. Medewerkers en studenten worden zo getriggerd om mee te denken en te 'doen' over duurzaamheid.
- te anticiperen op de landelijke duurzaamheidsdag met het organiseren van de week van de duurzaamheid. In deze week was er volop aandacht voor duurzaamheid op alle locaties van Wageningen UR in Nederland in de vorm van duurzame catering, een lagerhuisdebat, lezingen, theater, nieuwsberichten en films.

Verantwoordelijkheid en betrokkenheid door de gehele organisatie heeft de Taskforce bereikt door:

- het regelmatig afstemmen van verwachtingen, ontwikkelingen binnen de sector en de keten, de strategie, beleid, uitvoering en resultaten met Concernraad, directeuren bedrijfsvoering, facilitair managers, medezeggenschap en kwaliteit, arbo en milieu medewerkers.
- iedere medewerker en student de mogelijkheid te bieden te kunnen afstemmen over Duurzaamheid met de duurzaamheidbeleidsmedewerker (centraal aanspreekpunt), met de leden van de Taskforce, met de leden van de Stuurgroep, en via de duurzaamheids e-mail.
- de resultaten van de Taskforce zijn benoemd in de memo 'Evaluatie Taskforce Duurzaamheid sep 2010-2011'. Deze memo is als toegevoegd aan het milieujaarplan 2011 en is toegankelijk op intra- en internet, www.wur.nl.
- het doorlopen van adviesroute Taskforce - Stuurgroep - facilitair management overleg - directeuren bedrijfsvoering overleg - Raad van Bestuur - Concernraad - medezeggenschap bij de evaluatie van de Taskforce 2010-2011. Vervolgens is de evaluatie voor iedereen van Wageningen UR inzichtelijk gemaakt door het te publiceren op intranet.
- tweemaal af te stemmen met de stuurgroep om de voortgang van de Taskforce te monitoren en deze af te stemmen op de ontwikkelingen binnen en buiten Wageningen UR. Op regelmatige basis stemt de voorzitter van de stuurgroep af met het verantwoordelijk lid van Raad van Bestuur.

Maar hiermee is Wageningen UR er nog niet. Een duurzame bedrijfsvoering vraagt om continue verbetering van processen en het afwegen en maken van duurzame keuzes door en voor medewerkers, studenten en organisatie. Met haar partners streeft Wageningen UR er naar om actief de zaken op te pakken die bijdrage leveren aan de voorlopersambitie.

1.5 Wageningen University

Wageningen University verzorgt academische bachelor-, master- en PhD-opleidingen en verricht fundamenteel onderzoek op het gebied van life sciences en natural resources. Het onderzoek is ondergebracht bij onderzoekscholen. Docenten participeren in zowel het onderzoek als het onderwijs van de universiteit en werken intensief samen met zusterinstellingen in binnen- en buitenland.

De belangstelling voor de opleidingen van Wageningen University is, na jarenlange groei, in 2011 ten opzichte van 2010 iets afgenomen. De inschrijving van vwo-scholieren voor de BSc-opleidingen (eerstejaars hoger onderwijs) is met 4% gedaald. De instroom in de masteropleidingen is met 1% gedaald. Terwijl er in de MSC-opleidingen een daling is van de buitenlandse instroom (5%) en de HBO-studenten (2%), is sprake van een stijging van de interne doorstroom (3%) en van bachelor-gediplomeerden van andere Nederlandse universiteiten (100 in 2011, 22%).

Wageningen University is in 2011, voor de zevende keer op rij, uitgeroepen tot beste universiteit van Nederland. In 2010 was het een gedeelde eerste plaats met de Open Universiteit. 'Wageningen steekt nog verder dan voorheen boven alle concurrenten uit', aldus het Centrum Hoger Onderwijs Informatie (CHOI), uitgever van de Keuzegids Universiteiten Voltijd 2012.

In 2011 heeft professor Ton Bisseling een advanced grant ontvangen van de European Research Council (ERC) van € 2,5 mln. voor zijn onderzoek getiteld: Parasponia to Crack Evolution of Rhizobium Symbiosis. Doctor Dolf Weijers ontving een ERC Starting Grant van € 1,5 mln. voor het bestuderen van stamcellen in planten. Professor Erwin Bulte ontving een VICI beurs van NWO van € 1,5 mln. voor onderzoek naar effectieve methoden om de ontwikkeling van de landbouw in Afrika te stimuleren, met name in landen waar zich conflicten hebben afgespeeld.

In 2011 is de Teacher of the Year Award van het Wagenings Universiteits Fonds (WUF) uitgereikt aan ing. Gert Peek, docent Bodemkunde.

De Diës Natalis 2011 had als titel 'Food for Health'. Sprekers waren prof.dr. Willem de Vos - professor of Microbiology at Wageningen University -, prof. dr. Louise Gunning-Schepers - president of the Health Council of The Netherlands - and prof. dr. Martin Kropff, Rector Magnificus van Wageningen University.

De opening van het Academisch jaar 2011/2012 stond in het teken van 'De Gouden Driehoek'. Sprekers waren dr. Aalt Dijkhuizen - voorzitter Raad van Bestuur Wageningen UR -, drs. Maxime Verhagen - Minister EL&I -, mr. Bernard Wientjes - voorzitter VNO-NCW -, prof. Ruud Huirne - algemeen directeur Social Sciences Group Wageningen UR.

1.5.1 Onderwijs en studenten

1.5.1.1 Onderwijs en opleidingen Wageningen University

Het opleidingsaanbod voor de ruim 6500 studenten bestond in 2010/2011 uit 19 Nederlandstalige bacheloropleidingen en 29 Engelstalige masteropleidingen op het gebied van Life Sciences, Maatschappijwetenschappen en Omgevingswetenschappen (zie bijlage IA, tabel 1). Het onderwijs is multidisciplinair en sterk internationaal van karakter, zowel wat betreft het curriculum als de samenstelling van de studentenpopulatie. Ongeveer 45% van de MSc-studenten komt uit het buitenland.

Het academisch jaar 2010/2011 was het eerste jaar waarin het major-minorsysteem in de bachelor-opleidingen functioneerde. Het half jaar vrije keuze is in alle bacheloropleidingen aaneensluitend geroosterd, waardoor studenten gemakkelijker in het buitenland kunnen studeren. De vrije keuze kan verder worden ingevuld met één van de ruim vijftig minoren die de universiteit aanbiedt, maar ook door een eigen combinatie van vakken van Wageningen University of vakken van andere universiteiten.
Het begin van het jaar 2011 stond sterk in het licht van overheidsmaatregelen gericht op het terugdringen van het aantal langstudeerders. Hoogleraren trokken in cortège door Den Haag en studenten demonstreerden diezelfde middag op het Malieveld. De heffing is per 2011/2012 ingevoerd, in dit eerste jaar bedraagt de heffing nul euro. De politieke discussie erover is nog niet geheel afgerond.
Een werkgroep heeft zich gebogen over de lengte van masteropleidingen in de Social Sciences. Deze zijn voor twee jaar geaccrediteerd, maar worden door de overheid maar voor één jaar bekostigd. De werkgroep adviseert door te gaan met 2-jarige opleidingen. Ze vormen een belangrijke niche en sluiten aan bij de Wageningse aanpak. Halbeheffing, wijzigende studiefinanciering en mogelijk andere overheidsmaatregelen kunnen op termijn tot een andere conclusie leiden.
De nieuwe vormgeving van de masteropleiding Earth and Environment heeft in 2011 zijn beslag gekregen. Het is in formele zin een voortzetting van de master Soil Science met een veel sterker geïntegreerde benadering en evenwichtige aandacht voor componenten lucht en water. Met deze wijzigingen wordt ingespeeld op de behoefte van het beroepenveld aan studenten die uitstekende wetenschappelijke kennis op één van de deelgebieden kunnen combineren met een brede kijk en toepassingsvaardigheden op een breed aardwetenschappelijk terrein.
Pogingen om een nieuwe masteropleiding Health and Society te starten zijn vooralsnog gestrand doordat de overheid het starten ervan niet als voldoende nuttig beoordeelde.

1.5.1.2 Interne en externe kwaliteitszorg

Kwaliteitszorg intern
De resultaten van de jaarlijkse BSc-eerstejaarsevaluatie waren zeer positief. De eerstejaars gaven hun opleiding een goede waardering van gemiddeld 3,9 op een schaal van 1 tot 5. Van de eerstejaars raadt 97% VWO-scholieren aan om een opleiding van Wageningen University te kiezen. Ook uit de evaluaties onder BSc- en MSc-afgestudeerden komt een zeer positief beeld naar voren. Van de bachelorafgestudeerden zou 79% opnieuw dezelfde opleiding kiezen; 80% van de masterafgestudeerden zou potentiële studenten aanraden hun masteropleiding in Wageningen te gaan doen.
De respons op de elektronische vragenlijsten was over het algemeen redelijk tot goed. De respons lijkt iets af te nemen door compatibiliteitsproblemen met nieuwe browsers. Dit jaar zijn voorbereidingen getroffen om de performance van de evaluatiesoftware te verbeteren. De evaluaties hebben voldoende, actuele terugkoppeling aan opleidingsdirecteuren, docenten en leerstoelhouders opgeleverd.

Kwaliteitszorg extern
In 2011 heeft de Nederlands-Vlaamse Accreditatie Organisatie (NVAO) de bacheloropleidingen Gezondheid & Maatschappij, Biologie en de masteropleiding Biology geaccrediteerd. Daarnaast zijn in het kader van accreditatie (2012) de instellingstoets kwaliteitszorg en de beperkte opleidingsbeoordeling van dertien bacheloropleidingen en 22 masteropleidingen voorbereid. De voorbereiding bestond o.a. uit het schrijven van 36 kritische reflecties en het voorbereiden van 18 bezoeken van beoordelingspanels in de eerste maanden van 2012.

1.5.1.3 Opvang van studenten
De opvang van en dienstverlening aan studenten gebeurt voor het grootste deel door het Studenten Service Centrum (SSC). Het SSC bestaat uit drie teams:
- Student Administration (toelating, inschrijving, registratie, afstuderen),
- International Office (opvang en administratieve begeleiding van internationale studenten),
- Student Counselling (studentenbegeleiding en -welzijn).

In de zomermaanden van 2011 is voor de elfde keer het populaire Infopoint ingericht. Buitenlandse ouderejaars studenten helpen nieuwe buitenlandse studenten snel hun weg te vinden in Wageningen. Er zijn ook medewerkers actief voor de opvang van internationale (Erasmus-) uitwisselingsstudenten.

Het aantal toelatingsverzoeken voor een Masteropleiding aan Wageningen University is in 2011 verder gestegen naar ongeveer 7500.

In 2011 werd veel aandacht besteed aan een aantal IT-projecten, die van wezenlijk belang zijn voor de optimale dienstverlening aan studenten:
- Verbetering inhoud en toegankelijkheid van de applicatie Questions and Answers.
- Conversie zittende studenten naar Studielink.
- Verwerking van de (her-)inschrijvingen via nieuwe versie Dashboard.
- Voorbereiding nieuw Studenten Informatie Systeem voor WU en VHL gezamenlijk (SIS).
- Bijdragen aan de projecten Internet en MyPortal.
- Project Kamergarantie Internationale Studenten: 465 extra kamers gerealiseerd, in beheer bij SSC. Het dagelijkse beheer is in handen van iNFacilities, een bedrijf dat daarvoor is ingehuurd.

1.5.1.4 Studievoortgang en studierendementen
In de tabellen 6 en 7 van bijlage 1A staan respectievelijk de rendementen vermeld van master-studenten (generatie 2007 t/m 2009) en bachelor-studenten (generatie 2005 t/m 2007).

Terwijl de masterrendementen hoog zijn (60% na twee jaar en 90% na drie jaar), blijven de bachelor-rendementen achter bij de doelstellingen. De bachelorrendementen na vier jaar zijn de afgelopen jaren wel significant verbeterd voor alle cohorten: van 50% voor 2005 tot 62% voor cohort 2007. De doelstelling die de VSNU met het ministerie van OCW heeft afgesproken is voor WU een speerpunt uit het strategisch plan waarop gericht wordt ingezet. Het behalen van een rendement van 70% na vier jaar voor de herinschrijvers in het tweede jaar komt dichterbij. Onder meer door de langstudeerdersheffing en het invoeren van de 'harde knip' wordt verwacht dat de stijging van de bachelor-rendementen verder zal doorzetten.

1.5.1.5 Studentenfaciliteiten
Voor het volgen van hun studie staan studenten van Wageningen University onderwijs, tentamens en examens ter beschikking en de toegang tot inrichtingen en verzamelingen van de universiteit. Verder voorziet de universiteit in de studentenbegeleiding door decanen en studiebegeleiding door studieadviseurs.
Voor een aansprekend studeer- en leefklimaat zijn de universiteit en allerlei (studenten-)organisaties actief: studentengezelligheidsverenigingen, sportverenigingen, toneelgezelschappen, koor en orkest, studentenpolitiek en -vakbond en alles wat daar tussen zit. Wageningen University hecht groot belang aan een goed functionerend aanbod en ondersteunt veel van deze groepen.

Studiebegeleiding
Door de toegenomen studentenaantallen is de studiebegeleiding in 2011 opnieuw uitgebreid. Tegelijkertijd is een verandering in werkwijze van studiebegeleiding in gang gezet waarbij meer nadruk ligt op planning van de studie. De aanleiding is deels intern (de invoering van de major-minorstructuur waardoor studenten eerder keuzes moeten maken), deels extern (de invoering van de 'harde knip', hetgeen inhoudt dat pas begonnen mag worden met een MSc-opleiding nadat het BSc-diploma is behaald). De voorliggende wet 'Langstudeerders' werpt zijn schaduw vooruit, opnieuw uitnodigend tot beter plannen. Daarbij benadrukken de studenten èn de universiteit het belang van het actief kunnen blijven naast de studie, ook al neemt de maatschappelijke druk tot vlot doorstuderen sterk toe.
Door de invoering van het major-minorsysteem neemt de belangstelling bij Wageningse bachelor-studenten om in het buitenland te studeren toe. Studieadvisering draagt daar vanzelfsprekend aan bij, evenals de Erasmuscoördinatoren die specifieke ondersteuning leveren bij het regelen van een studieverblijf in het buitenland.

Studentenbegeleiding
De sectie Student Counselling bestond in 2011 uit vier studentendecanen (3,3 fte), drie studentenpsychologen (1,7 fte) en één studentenarts (1,0 fte, tot 1 april 2011). Een studentendecaan van VHL en een extern psycholoog zijn ingehuurd voor assistentie bij enkele cursussen.

Studentendecanaat
In 2011 zijn er in totaal 1500 gesprekken gevoerd met 1120 studenten. Dit is een lichte stijging vergeleken met 2010, overeenkomend met de stijging in de studentenaantallen.

De werkwijze van het studentendecanaat is in 2011 aanzienlijk gewijzigd. Er is geen sprake meer van aparte teams voor Nederlandse en buitenlandse studenten. Alle studenten kunnen nu bij alle decanen terecht. Er zijn afspraken gemaakt over bijzondere portefeuilles c.q. specialismen, zoals studeren met een functiebeperking, WHW-beleidsaangelegenheden, Nuffic/IND en dergelijke.

In 2011 zijn door de decanen vier cursussen studievaardigheden georganiseerd en begeleid. Daarnaast zijn in samenwerking met de Kring van Studieadviseurs pilots voorbereid voor trainingen professionalisering studievaardigheden. Voor het eerst is een cursus 'reverse culture shock' gegeven voor buitenlandse studenten die na hun verblijf in Wageningen naar huis terugkeren.

Studentenpsychologen
In 2011 hebben 496 studenten een beroep gedaan op de studentenpsychologen. Dit is een kleine verhoging ten opzichte van 2010. Het totale aantal gesprekken is licht gedaald. In iets minder dan de helft van de gevallen ging het om duidelijk studie-gerelateerde problemen en in iets meer dan de helft om andere persoonlijke problemen.
Het cursusaanbod in 2011 bestond uit twee cursussen over faalangst en vier cursussen voor studenten die problemen hebben met studietempo en/of afstuderen (de zogenaamde 'Schuitgroepen').

Studentenarts
In 2011 is het proces van privatisering van de studentenartsfunctie en van het vaccinatiecentrum afgerond. Per 1 januari is het WU-vaccinatiecentrum in commerciële handen overgegaan. Na pensionering van de studentenarts is die functie per 1 mei 2011 ondergebracht bij de huisartspraktijk Van der Duin & Van Dinther in Wageningen. Deze huisartspraktijk is specifiek op studenten gericht en levert één dag per week studentenartsdiensten voor de universiteit.

Andere voorzieningen
Voor huisvesting kunnen studenten terecht op de particuliere kamermarkt, bij de WSO Kamerbalie en bij huisvestingsorganisatie *Idealis*. *Idealis* verhuurt ongeveer 4.500 kamers in veertien complexen verspreid over Wageningen. In 2011 beschikte Wageningen UR over bijna 1200 *Idealis* kamers speciaal voor buitenlandse studenten en over ruim 250 eigen eenheden, die eind 2009 gebouwd zijn. Daarnaast zijn in 2011 465 extra tijdelijke kamers voor buitenlandse studenten beschikbaar gekomen in drie projecten. Ondanks de groei in het aantal kamers was piekopvang nodig, gerealiseerd in drie

vakantieparken op de Veluwe en in een tijdelijke accommodatie in Wageningen. Deze piekopvang is begin november al beëindigd.

Sports Centre *De Bongerd* (SCB) is een multifunctioneel sportcentrum met uitgebreide indoor en outdoor faciliteiten. In 2011 is de capaciteit van het sportcentrum fors uitgebreid: meer fitness voorzieningen, Dance Studio, Bike Studio voor spinning. In het sportprogramma zijn in 2011 56 verschillende sporten aangeboden (van Atletiek tot Zumba) en ruim 25 succesvolle sportevenementen, georganiseerd door *SWU Thymos*.
SWU Thymos (Sportstichting Wageningen Universiteit Thymos) stimuleert sport en bewegen door studenten, behartigt de belangen van de sportende student in het algemeen en de belangen van de 20 studentensportverenigingen in het bijzonder.
In 2011 zijn de studentensportverenigingen gegroeid, met als grootste, roeivereniging Argo (380 leden).

1.5.1.6 Profileringsfonds (art.7.51 WHW)

In het Profileringsfonds Wageningen University is een aantal regelingen ondergebracht ter financiële ondersteuning van studenten:

1. FOS-regeling (Financiële Ondersteuning Studenten vanwege overmacht, topsport en erkende bestuursactiviteiten).
2. WU-studiefinanciering voor studenten in de 2-jarige masteropleidingen Social Sciences met recht op Nederlandse studiefinanciering (MCS, MDR, MID en MME).
3. Wageningen University Fellowship Programme, beurzen/ waivers voor niet-EER-studenten,
4. Sociaal Noodfonds.

Van de *FOS-regeling* hebben vijftien niet-EER studenten gebruik gemaakt: de ene helft vanwege erkende bestuursactiviteiten waaronder het lidmaatschap Student Council en bestuur studie- of studentenvereniging, de andere helft vanwege erkende overmacht.

Van de regeling *WU-studiefinanciering* hebben geen niet-EER studenten gebruik gemaakt. Voorwaarde om ervoor in aanmerking te komen, is het hebben van recht op Nederlandse studiefinanciering, hetgeen -voor niet-EER-studenten alleen onder heel speciale omstandigheden het geval is (b.v. vluchteling-studenten).

Voor het *Wageningen University Fellowship Programme* komen alleen niet-EER studenten in aanmerking. In 2011 ging het om 28 beurzen ter grootte van het instellingscollegegeld voor excellente studenten en 150 à 175 tuition fee waivers ter grootte van maximaal het instellingscollegegeld vanwege institutionele samenwerking of afspraken met donoren.

Uit het *Sociaal Noodfonds* zijn zeven niet-EER studenten ondersteund met een gift door onvoorziene, éénmalige, de student niet aan te rekenen, hoge extra uitgaven.

1.5.1.7 Internationale mobiliteit en uitwisseling staf en studenten

Erasmus Mundus is voor Wageningen University een belangrijk programma om nadere invulling te geven aan internationale partnerships en gezamenlijke MSc- en PhD-programma's. In 2011 is een adviescommissie ingesteld die initiatiefnemers voor activiteiten in het kader van Erasmus Mundus ondersteunt en toeziet op de kwaliteit van ingediende voorstellen.
In 2011 zijn twee voorstellen ingediend voor joint master programma's. Het joint master programma Sustainable Animal Nutrition and Feed (SANF) is gehonoreerd. De verlengingsaanvraag van het al lopende programma Animal Breeding and Genetics is niet gehonoreerd, ondanks een beoordeling als 'excellent'. Als gevolg van het zeer beperkte aantal te honoreren programma's en het grote aantal voorstellen is geen van de zeven door Wageningen University ingediende joint doctorate programma's geselecteerd. Wageningen University neemt nu deel in vijf joint master en twee joint doctorate programma's.
Een voorstel voor samenwerking met universiteiten uit een aantal Centraal Aziatische republieken is gehonoreerd. Wageningen University neemt nu deel aan drie Erasmus Mundus partnership programma's.

In 2011 was de balans tussen de aantallen inkomende en uitgaande studenten opnieuw een aandachtspunt. Alleen overeenkomsten zijn afgesloten die ook interessant zijn voor uitgaande studenten. Buiten de EU zijn er naast de mogelijkheden in de VS en Canada nu ook mogelijkheden op andere continenten: Massey University (Nieuw Zeeland), Stellenbosch University (Zuid-Afrika) en Universidad de Chile (Chili).
Tijdens de jaarlijkse study abroad fair hebben internationale exchange studenten hun eigen universiteit gepromoot, de Erasmuscoördinatoren hebben deelgenomen aan de minor markets, Annual Introduction Days-informatiemarkt en informatiebijeenkomsten per opleiding. Het aantal uitgaande studenten is gestegen van 189 (2010/2011) naar 226 (2011/2012, peildatum 1 maart 2012).
Het aantal inkomende studenten is licht gestegen van 321 (2010/2011) naar 364 studenten (2011/2012). Onder andere door een toenemende instroom van contractstudenten vanuit het SKILLS programme i.s.m. de VU.
De inkomende studenten behalen goede studieresultaten. De sociale opvang van de inkomende studenten heeft zich verder ontwikkeld, IxESN (International Exchange Erasmus Student Network) speelt daarbij een belangrijke rol. Het IxESN buddysysteem is qua opzet veranderd, van individuele begeleiding naar begeleiding van een groep.
De aankomst van de studenten verloopt soepel. Ze zijn zeer te spreken over de persoonlijke begeleiding door Erasmuscoördinatoren, over de vorm en inhoud van het onderwijsaanbod en stromen gestaag door in de reguliere Wageningse opleidingen. De krappe huisvestingsmogelijkheden blijven een bedreiging vormen voor de keuze om in Wageningen te komen studeren. Dit betreft vooral de instroom van uitwisselingsstudenten vanuit de VS, waardoor ook het aantal plekken voor uitgaande WU-studenten naar de VS beperkt blijft.

Het internationale karakter van Wageningen UR is zichtbaar in zowel de studenten- als de medewerkerspopulatie. Het percentage medewerkers met een niet-Nederlandse nationaliteit is in 2011 11,7%. Deze medewerkers komen uit 87 verschillende landen. De top vijf van de landenvertegenwoordiging (excl. Nederland) is resp. Duitsland, China, Frankrijk, Italië en Polen.
Vooral wetenschappelijk personeel is vanuit Nederland voor korte of langere tijd in het buitenland, voor EU- of andere internationale commissies, in het kader van een sabbatical en via beurzen en subsidies. Daarnaast zijn marketing- en beleidsmedewerkers in het buitenland actief in studentenwerving en voor het aangaan van samenwerkingsverbanden met universiteiten/organisaties. Wageningen UR heeft in 2011 drie offices waar permanent een medewerker is gestationeerd: in China, Brazilië en Ethiopië.
Het Centre for Development Innovation (CDI), onderdeel van de Social Sciences Group (SSG), werkt jaarlijks aan ongeveer 200 projecten in 60 landen. Binnen het CDI werken circa 40 medewerkers regelmatig voor voornamelijk korte perioden in het buitenland.

De cijfers over 2011 laten zien dat ongeveer 2% van de medewerkers van Wageningen UR in 2011 in het buitenland werkzaamheden heeft verricht, voornamelijk in landen buiten Europa en voor het grootste deel voor een periode tussen de één en drie maanden per jaar. Bij het CDI is van de meeste internationale uitgaande mobiliteit sprake.
Bij de Agrotechnology & Food Sciences Group (AFSG) is een aantal medewerkers vier tot zes maanden werkzaam geweest als visiting professor aan een universiteit in Europa. Bij SSG is een projectmanager werkzaam in Saoedi Arabië, voor het ontwikkelen van een Agricultural Information Centre voor de overheid. Vanuit de Animal Sciences Group (ASG) zijn twee medewerkers het jaar 2011 werkzaam geweest in Indonesië voor het Partnership HP AI. Bij de Environmental Sciences Group (ESG) heeft een onderzoeker van Alterra ruim 10 maanden in Bangladesh gewerkt. Een onderzoeker glastuinbouw van de Plant Sciences Group (PSG) heeft in 2011 regelmatig korte perioden in de Verenigde Arabische Emiraten gewerkt.

1.5.2 Alumni en fondsenwerving

Wageningen University heeft een netwerk van meer dan 35.000 afgestudeerden en gepromoveerden, verspreid over ongeveer 100 landen. De afdeling Alumni & Fondsen onderhoudt relaties met alumni door informatievoorziening, het creëren van ontmoetingsplatforms en het organiseren van bijeenkomsten in binnen- en buitenland. Daarbij wordt nauw samengewerkt met KLV Alumni Network.

Er zijn alumnibijeenkomsten georganiseerd binnen Nederland in samenwerking met de bestaande regionale alumnikringen in noord-, oost-, zuid- en midden-Nederland. Buiten Nederland zijn er bijeenkomsten in Brazilië en in China georganiseerd in samenwerking met KLV, in het kader van hun 125-jarig jubileum.
De jaarlijkse reünies voor 25e en 50e jaars alumni zijn in 2011 weer goed bezocht.
Het alumni netwerk Wageningen Ambassadors bestaat uit 40 leden. In samenwerking met het Wageningen Universiteits Fonds en de Wageningen Ambassadors is in oktober 2010 een nieuw initiatief gestart om giften van particulieren en private stichtingen te werven. Daarvoor is een campagne ontwikkeld met de titel 'Food for Thought, Thought for Food'. De campagne bevat negen baanbrekende projecten en richt zich op de rol die Wageningen UR speelt bij mogelijke oplossingen voor de wereldvoedselproblematiek. Het doel is om in vijf jaar € 15 mln. bijeen te brengen. De campagne had een vliegende start en aan het einde van 2011 bedroeg het totaal aan ontvangen en toegezegde giften meer dan € 7 mln.
Er zijn acties gehouden voor het Fonds Niels Smith dat stipendia geeft aan studentsporters en voor het Anne van den Ban Fonds dat studiebeurzen verzorgt voor internationale studenten. Daarnaast heeft de afdeling Alumni & Fondsen het beheer gevoerd over twintig Fondsen op Naam van het Wageningen Universiteits Fonds. De jaarlijkse prijzen, gesubsidieerd door het Wageningen Universiteits Fonds zijn ook in 2011 uitgereikt: WUF-KLV Scriptieprijs, Teacher of the Year Award en de Diësprijs.

1.5.3 Onderzoek

1.5.3.1 Onderzoeksbeleid

In de planperiode 2011-2014 wordt er extra geïnvesteerd in de volgende maatschappelijke thema's:
- Duurzame en slimme voedselvoorziening.
- Voeding op maat.
- Kust en zee.
- Bio-raffinage.

En de volgende wetenschappelijke thema's:
- Systeembiologie.
- Informatie, gedrag en aansturing.
- Aanpassingsvermogen van complexe systemen.

Het onderzoek van Wageningen University wordt uitgevoerd door leerstoelgroepen. Elke leerstoelgroep, onder leiding van een hoogleraar, heeft zijn eigen expertisegebied. Alle 93 leerstoelgroepen hebben gemeen, dat ze onderzoek doen binnen het domein 'gezonde voeding en leefomgeving'.

1.5.3.2 Onderzoekscholen

Wageningen University heeft het penvoerderschap over zes onderzoekscholen. De onderzoekscholen binnen Wageningen University zijn samengebracht in een overkoepelend orgaan: Wageningen Graduate Schools.

Onderzoekscholen met penvoerderschap bij Wageningen University:
- Experimental Plant Sciences (EPS).
- Wageningen School of Social Sciences (WASS).
- The C.T. de Wit Graduate School Production Ecology & Resource Conservation (PE&RC).
- The Graduate school VLAG (Nutrition, Food Technology, Agrobiotechnology and Health Sciences).
- Wageningen Institute of Animal Sciences (WIAS).
- Wageningen Institute for Environment and Climate Research (WIMEK) als onderdeel van de landelijke onderzoekschool SENSE.

Overige participaties in onderzoekscholen met penvoerderschap elders:
- Research School for Resource Studies for Development (CERES).
- Graduate School on Process Technology (OSPT).

- Research Institute and Research School for Economic and Social History (N.W. Posthumus Instituut).
- Graduate School of Polymer Science and Technology (PTN).
- Research School Biodiversity.
- Graduate Research School of Science, Technology and Modern Culture (WTMC).
- Graduate Research School Biotechnological Sciences Delft Leiden (BSDL).
- Dutch Institute of Systems and Control (DISC).
- Interuniversity Centre for Educational Research (ICO).

De onderzoekscholen hebben drie hoofdtaken:
- Coördinatie van een samenhangend onderzoeksprogramma voor de universiteit binnen de missie van de onderzoekschool.
- Bewaken, monitoren en stimuleren van de kwaliteit en de voortgang van academisch onderzoek (PhD-candidates, post-docs en onderzoekers).
- Ontwikkelen, faciliteren en coördineren van postdoctoraal onderwijs.

Onderzoekers, postdocs en PhD-candidates participeren in één van de onderzoekscholen. De onderzoekscholen van Wageningen University zijn geaccrediteerd door de Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen en daarmee onderworpen aan een kwaliteitscontrole.

1.5.3.3 Kwantitatieve gegevens

Omvang onderzoek en onderzoeksproductiviteit

De omvang van de eerste geldstroom voor onderwijs en onderzoek was in 2011 € 182,57 mln. Het tweede geldstroom onderzoek waarvan de lasten voor een groot deel door de Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek (NWO) worden gedragen, had een omvang van € 22,6 mln. Hierbij inbegrepen zijn de medewerkers aan de onderzoeksprojecten die via het NWO-programma Vernieuwingsimpuls zijn geworven. De toekenning van vijf Veni beurzen en één Vici-beurs in 2011 bracht het totale aantal laureaten op tweeënveertig Veni's, twintig Vidi's en zes Vici's. Het derde geldstroom onderzoek had een omvang van € 73,9 mln. Het aantal wetenschappelijke publicaties bedroeg 3.420.

Promovendi

Wageningen University prijst zich gelukkig met haar onderzoekscholen die zorg dragen voor een uitdagend opleidingsprogramma en die alle mogelijkheden aangrijpen om het niveau van hun promovendi op het hoogst mogelijke plan te brengen. Dat zij hierin slagen blijkt onder meer uit positieve beoordeling bij de visitaties en de re-accreditatie van de onderzoekscholen.

De stand van zaken over de verdeling over de Onderzoekscholen van het aantal promovendi waaraan Tweede Fase Onderwijsmiddelen zijn toegekend, is weergegeven in onderstaande tabel.

De deelname aan Tweede Fase Onderwijs (TFO) voor promovendi is net als in de afgelopen jaren weer toegenomen. Het aantal deelnemende promovendi in 2011 was 1205.

De totale instroom van promovendi over 2011 was bijna 369.

Aantallen promovendi waaraan TFO-middelen zijn toegekend per onderzoekschool in 2006-2011

Jaar	EPS	PE&RC	VLAG	WIAS	WIMEK	WASS	Totaal
2006	98,5	138	182	65,5	105	165	754
2007	102	173	195	86	95	161	811
2008	130	201,5	232	102,5	117	178	961
2009	166,5	207.5	252	120,5	124,5	191	1062
2010	157.5	202	264	125	138,5	216	1103
2011	173,5	200,5	309	130,5	156,5	235	1205

Interne onderzoeksstimulering
De onderzoekscholen hadden in 2011 de beschikking over een bedrag van circa € 3 mln. voor de aanstelling van aio's en postdocs op toekomstgerichte thema's. Een deel van deze middelen wordt gereserveerd om additionele aio's of postdocs in te zetten onder leiding van Veni- of Vidi-laureaten.

Kwantitatieve gegevens
Het aantal promoties daalde iets van 205 in 2010 naar 196 in 2011 waarvan 85 voorbereid door vrouwen. De vooropleiding (doctoraal, MSc) had bij 75 promovendi buiten Nederland plaatsgevonden. De jonge doctor had in 95 gevallen niet de Nederlandse nationaliteit.

Zoals eerder al is opgemerkt is het aantal promovendi met een Opleidings- en Begeleidingsplan (OBP; in het Engels: Training- and Supervision Plan, TSP) wederom gestegen. Ook van deze ontwikkeling mag een gunstig effect op het aio-rendement worden verwacht.
De omvang van het promovendibestand ligt nu op circa 1.500.

1.5.3.4 Kwaliteitszorg
Al het onderzoek van Wageningen University is ondergebracht in een onderzoekschool. Het College van Bestuur hecht er aan dat de onderzoekscholen erkend zijn door de ECOS-KNAW (Erkenningscommissie Onderzoekscholen-Koninklijke Nederlandse Academie van Wetenschappen). Deze erkenning is zes jaar geldig. Twee onderzoekscholen hebben in 2010 een verlenging van deze erkenning aangevraagd, dit zijn PE&RC (Production Ecology & Resource Conservation) en WIAS (Wageningen Instituut of Animal Sciences). Beide onderzoekscholen zijn in 2011 hererkend.

De onderzoekvisitaties binnen Wageningen University maken deel uit van een landelijk stelsel, waarin elke universiteit de verplichting heeft zich eenmaal in de zes jaar extern te laten visiteren. Daarnaast vinden tussentijds de zogenaamde midterm evaluaties plaats. Al deze visitaties vinden plaats volgens een Standaard Evaluatie Protocol (SEP) dat is ontwikkeld en vastgesteld door de Koninklijke Nederlandse Academie van Wetenschappen (KNAW), de Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek NWO en de Vereniging van Nederlandse Universiteiten (VSNU). Wageningen University voert haar visitaties uit met als leidende eenheid de onderzoekschool. Alle Wageningse onderzoekscholen (en alle hieronder ressorterende leerstoelgroepen) zijn medio 2009 gevisiteerd behalve WIMEK-SENSE. Deze laatste is in 2010 in een midterm assessment geëvalueerd. De International Advisory Board van WIMEK heeft in deze midterm als klankbord willen fungeren en was zonder uitzondering zeer te spreken over de ontwikkeling van de groepen.
De vorderingen van de verbeterplannen naar aanleiding van deze assessments zijn een vast agendapunt van de jaarlijkse agenda van managementgesprekken tussen de rector en de wetenschappelijke directeuren van de onderzoekscholen.

Momenteel wordt getracht de monitoring op de societal impact van het onderzoek wat indringender te hanteren.

1.6 Hogeschool Van Hall Larenstein

De focus van Hogeschool Van Hall Larenstein ligt op het opleiden van de praktijkgerichte professionals en het vertalen van wetenschappelijke kennis naar praktijktoepassingen. Samen met de universiteit streeft de hogeschool naar een breed palet van academische en professionele opleidingen, met daarbinnen goede overstapmogelijkheden voor studenten. Het onderwijs van Hogeschool Van Hall Larenstein wordt gegeven op de locaties Leeuwarden, Velp en Wageningen.
Uitgaande van de belangstelling, kennis en ervaring van de student ondersteunt de hogeschool hem of haar in het traject dat leidt tot een lerende professional op hbo-niveau. De hogeschool doet dit door het aanbieden van professionele bachelor- en masteropleidingen, maar ook door training en scholing tijdens de loopbaan.

Het onderwijs is competentiegericht en het leren in de beroepscontext krijgt veel aandacht. Studenten maken zo snel en zo veel mogelijk kennis met de beroepspraktijk door werkvormen als leerwerkplaatsen, stages en afstudeeropdrachten. Docenten begeleiden studenten en zijn daarnaast

betrokken bij toegepast onderzoek. Dit onderzoek vindt plaats in de kenniskringen rond de lectoren of door contractactiviteiten uit derde geldstromen. Deze activiteiten ondersteunen de innovatie van het onderwijs, verhogen de deskundigheid van de docenten en versterken de relaties van de hogeschool met het werkveld. De hogeschool staat open voor andere culturen en verwelkomt studenten en cursisten uit de hele wereld.

Hogeschool Van Hall Larenstein profileert zich als internationale hogeschool met een internationale oriëntatie in het onderwijs en in de contractactiviteiten. De hogeschool leidt mensen op voor het werken in een internationale context. Vooral de vestiging in Wageningen heeft een internationale 'couleur locale'.
Op de locatie Velp beschikt de hogeschool over een unieke locatie, het landgoed Larenstein. De komende jaren wil de hogeschool de voordelen van dit landgoed beter benutten. Dit gebeurt door de kaders voor de toekomst van het onderwijs en het landgoed concreter vast te stellen. Deze kaders (of onderwijsvisie) bepaalt de wensen, eisen en randvoorwaarden voor het ruimtelijk programma van het landgoed, dat uiteindelijk de basis zal vormen voor een stedenbouwkundig plan. De benadering van deze planvorming laat de hogeschool dus meer plaatsvinden vanuit de ambities van het onderwijs. Daarbij wordt beter rekening gehouden met economische principes.

In het najaar van 2008 is de directie gestart met een strategisch proces om de koers voor de komende vier jaren uit te zetten. Het transitieproces heeft in juni 2010 geresulteerd in de Concept Strategienota 2010-2015. Onderdelen uit de nota zijn opgenomen in het Strategisch Plan Wageningen UR 2011-2014, tevens instellingsplan VHL 2011-2014. Onderdelen van de conceptstrategienota worden gedurende de planperiode één voor één verder uitgewerkt. In 2011 is gewerkt aan ‘operational excellence’: hieronder verstaat de hogeschool het effectief en efficiënt verbeteren van de onderwijsondersteunende werkprocessen en systemen, waarbij rekening wordt gehouden met drie hoofdpijlers: mensen, processen en systemen. Het uitgangspunt: de student staat centraal. De systemen en processen worden zo ingericht dat studenten en docenten goede service wordt geboden, dat ze kruisbestuiving en samenwerking tussen locaties en opleidingen stimuleren, dat ze het leren in communities faciliteren, en dat het op een economisch verantwoorde manier gebeurt.

In 2011 bleek uit interne discussies dat de potentie van de samenwerking van Van Hall Larenstein binnen Wageningen UR de afgelopen jaren nog niet volledig is benut. In december 2011 zijn in een notitie van directie en MT de te nemen stappen beschreven voor de nader te maken keuzes op het terrein van de samenwerking binnen Wageningen UR, de aansturing van de hogeschool en andere voorwaarden die nodig zijn om onze ambitie te realiseren. Deze stappen en keuzes worden in 2012 concreet uitgewerkt en waar mogelijk uitgevoerd.

Per 1 september 2011 is de instellingenfusie van het Van Hall Instituut en Internationale Agrarische Hogeschool Larenstein tot Hogeschool Van Hall Larenstein een feit, conform de Wet Versterking Besturing. De gemaakte afspraken bij de fusie zijn in 2011 nader uitgewerkt.
In het najaar van 2010 is de nieuwe WHW in werking treden. Binnen Wageningen UR waren al in 2008 diverse werkgroepen in het leven geroepen die specifieke consequenties van deze nieuwe wet vergeleken met het bestaande in beeld brachten. In 2011 is verdere uitwerking gegeven aan de verdiepingsslag hiervan binnen de hogeschool en is gewerkt aan de verdere professionalisering en positionering van de examencommissies nieuwe stijl.

In het voorjaar 2011 hebben de agrarische hogescholen een sectorplan voor het Hogere Agrarische Onderwijs aangeboden aan het ministerie van EL&I. Het plan beschrijft de relevante ontwikkelingen in de omgeving van de agrarische hogescholen en gaat vervolgens in op de manier waarop de agrarische hogescholen daarop de komende jaren willen inspelen.
In 2010 kreeg het Sectorplan Noord ‘Scholen voor ambities’ vorm. De vier noordelijke hogescholen (Hogeschool Van Hall Larenstein, Hanzehogeschool Groningen, NHL Hogeschool en Stenden Hogeschool) spraken af op zes thema’s intensief te gaan samenwerken, zowel op het gebied van onderzoek als onderwijs, om zo de Noord-Nederlandse economie te versterken. VHL is projectleider van het thema Watertechnologie. In 2011 is een aantal succesvolle initiatieven gestart:

- Verdere vormgeving van het Centre of Expertise Watertechnology (CEW) (start begin 2012).

- Verdere vormgeving het Centre for Biobased Economy (start 01 januari 2012). Hogeschool Van Hall Larenstein, Wageningen University, HAS Den Bosch, CAH Dronten en InHolland Delft zijn gezamenlijk initiatiefnemers. Het Centre richt zich kennisontwikkeling door de 'groene' onderwijsinstellingen en op de overdracht van die kennis naar het bedrijfsleven en andere kennisinstellingen.
- In het najaar is Food Circle van start gegaan. Food Circle opereert als een regionaal platform waarin kennisinstellingen, de Noord-Nederlandse voedingsmiddelenbedrijven, aanverwante sectoren, en experts kennis uitwisselen en multidisciplinair samenwerken.
- Medio 2011 is de University Campus Friesland (UCF) een feit. De samenwerking tussen de noordelijke hogescholen, de provincie en de gemeente Leeuwarden heeft tot doel de academische activiteiten, de kennisinfrastructuur en kennisketen rond Fryske Hotspots te versterken.
- De start van Dairy Campus, het nationale en internationale centrum voor onderzoek, innovatie, educatie en training op het gebied van de melkveehouderij. In Dairy Campus werkt VHL samen met de provincie Fryslân, de gemeente Leeuwarden en Wageningen UR Livestock Research.

1.6.1 Onderwijs en studenten

1.6.1.1 Opleidingen

Per 1 september 2011 omvat het onderwijsaanbod van Hogeschool Van Hall Larenstein (zie bijlage IB, tabel 1) 14 professionele bacheloropleidingen, drie professionele masteropleidingen en zes Associate degree opleidingen. Van de 14 bacheloropleidingen worden er vier op twee locaties aangeboden: Bedrijfskunde en Agribusiness, Dier- en Veehouderij, Plattelandsvernieuwing en Voedingsmiddelentechnologie.

Het aanbod is naast verdiepend en verbredend gericht op doorstroming naar de arbeidsmarkt. De master- en bacheloropleidingen in Wageningen zijn volledig Engelstalig. Bij de Nederlandstalige bacheloropleidingen wordt gestreefd naar het aanbieden van minimaal één Engelstalige major.

Binnen verschillende opleidingen wordt samengewerkt met andere (hoge-)scholen. Op de locatie Leeuwarden biedt de hogeschool gezamenlijk met de Noordelijke Hogeschool Leeuwarden een aantal technologie-opleidingen aan binnen de unit Life Sciences. Ook de laboratoriumopleidingen van het Friesland College (mbo) zijn hierin ondergebracht. De hogeschool zet zich in om de aansluiting van het voortgezet en middelbaar beroepsonderwijs op het (verkort) hbo-onderwijs te verbeteren. Op de locatie Leeuwarden is dit onder meer gerealiseerd in de unit Life Sciences en met de nieuwe AD-programma's. Ook zijn doorlopende leerlijnen ontwikkeld samen met onder andere Helicon Opleidingen Velp. Schakel- en zomercursussen moeten de overstap naar Hogeschool Van Hall Larenstein vergemakkelijken.
Daarnaast neemt Hogeschool Van Hall Larenstein deel aan diverse overleggen met andere scholen, onder andere het LICA (Landelijk Informatie Centrum Aansluiting VO - HBO), HBO-Raad, GKC (Groene Kennis Coöperatie), het Platformoverleg Voortgezet/Hoger Onderwijs (VOHO) in Velp en Leeuwarden, AOC-overleg Leeuwarden en met AOC Oost.

1.6.1.2 Interne en externe kwaliteitszorg

Kwaliteitszorg intern
De interne kwaliteitszorg per onderwijsdirectie omvat vooral de evaluatie van het onderwijs (tevredenheidsenquête bij studenten), per module per opleiding. In 2011 zijn deze module-evaluaties Van Hall Larenstein breed gestandaardiseerd. In 2011 wordt de basis gelegd voor standaardiseren van de rapportage en het opzetten van een programma-evaluatie. Een module-evaluatie leidt direct tot verbeteracties bij het betreffende onderwijsprogramma. Dit is geborgd via de opleidingscommissies. De studenttevredenheid op instellingsniveau, per opleiding, wordt extern gemeten via de Nationale Studenten Enquête (NSE), waarvoor ook in 2011 alle zittende studenten per e-mail zijn ondervraagd. Er was een respons van bijna 40%. De gemiddelde score over alle opleidingen en de gemeten items was VHL-breed 3,63 (op een schaal van 1-5), 0,06 hoger dan in 2010.

Het jaarlijks onderzoek onder alumni (de HBO-monitor) is op instellings- en clusterniveau uitgewerkt, en voor grote opleidingen ook op opleidingsniveau beschikbaar. Het leverde geen verrassende inzichten op. De afgestudeerden waren iets meer tevreden over het personeel vergeleken met vorig

jaar; daarentegen is het percentage afgestudeerden dat achteraf weer dezelfde studie zou kiezen Van Hall Larenstein breed gedaald. De respons is echter vrij laag, zodat conclusies lastig te trekken zijn.

Kentallen van de tevredenheids-metingen (met name de eigen module-evaluaties, NSE en HBO-monitor) zijn in een overzicht per opleiding beschikbaar en worden in 2012 onderdeel van de managementreview. Hiermee wordt belangrijke input geleverd voor de jaarlijkse kwaliteits-cyclus per opleiding. Via de management-gesprekken moet dit leiden tot verbeterplannen, die in het jaarplan en het jaarverslag worden geborgd.
In 2011 is een checklist voor de jaarplannen ingevoerd; deze worden gemonitord in de kwartaalgesprekken met de algemene directie. In 2012 wordt de Planning & Control verder vormgegeven.
Medio 2010 is een medewerkertevredenheidsonderzoek (medewerkersmonitor) gehouden. Uitwerking en analyse van de gegevens is eind 2010 gebeurd. De presentatie hiervan, inclusief conclusies en verbeterplannen vond in 2011 plaats.
Verbeteringen in de administratieve ondersteuning en informatievoorziening voor studenten zijn verwerkt in het project 'Operational Excellence', waarvan diverse deelonderwerpen van start zijn gegaan.

Kwaliteitszorg extern/visitaties en accreditaties
Vanaf 1 januari 2011 is het nieuwe accreditatiestelsel van kracht. Daarnaast zijn de beide hogescholen per 1 september 2011 volledig gefuseerd.
Van Hall Larenstein maakt gebruik van de versnelde invoering van instellingsaccreditatie en de beperkte opleidingsbeoordeling. In 2011 is begonnen met de voorbereidingen voor de instellingstoets.
AeQui heeft in 2011 visitaties uitgevoerd bij de bachelor-opleidingen Plattelandsvernieuwing (PV) en Bedrijfskunde & Agribusiness (BAB, zowel Bachelor als Ad) in Leeuwarden (Lw). In Wageningen (Wag) zijn de bachelor-opleidingen Plattelandsvernieuwing (PV), Bedrijfskunde & Agribusiness (BAB), Voedingsmiddelentechnologie (VMT) en de masteropleidingen Management of Development (MOD) en Agricultural Production Chain Management (APCM) gevisiteerd. De resultaten waren positief met een excellent (exc) oordeel, acht keer goed (g) en de rest voldoendes (v). Met deze rapporten is de verlenging van de accreditatie voor de fusiedatum van 1 september bij de NVAO aangevraagd.

Opleiding -> Standaard oordeel	PV Lw	BAB Lw Ba/ Ad	PV Wag	BAB Wag	VMT Wag	Ma MOD Wag	Ma APCM Wag
1. Beoogde eindkwalificaties	V	v/g	v	v	v	G	G
2. Onderwijsleeromgeving	G	v/v	v	v	v	Exc	G
3. Toetsing/ eindkwalificaties	V	v/g	g	v	g	V	V

In 2011 is de aangevraagde verlenging van de accreditatie voor de bachelor-opleiding Tropische Landbouw in Wageningen, de deeltijd master Project and Proces Management (in gebiedsontwikkeling) in Velp en de bachelor-opleidingen Voedingsmiddelentechnologie en Biotechnologie in Leeuwarden (samen met alle bachelor-opleidingen in de unit Life Science, het samenwerkingsverband met NHL) verleend.
De voorbereidingen voor de beoordeling in 2012 van de drie bachelor-opleidingen in Velp en de bachelor-opleiding Milieukunde in Leeuwarden zijn in 2011 gestart.
Externe evaluaties van onderzoekseenheden (lectoraten) zijn nog niet uitgevoerd. De externe validatie door de VKO (Valideringskommissie Kwaliteitszorg Onderzoek) van de onderzoeks-kwaliteitszorg wordt voor de hogeschool begin 2013 uitgevoerd.

1.6.1.3 Studievoortgang en -rendementen
Tabel 4 van bijlage I B geeft de gemiddelde studieduur van afgestudeerden van Hogeschool Van Hall Larenstein aan. In 2011 was deze gemiddeld 4,5 jaar.
In tabel 3 van bijlage I B wordt de gemiddelde studieduur uitgesplitst naar opleiding en locatie.
De hogeschool werkt met een bindend negatief studieadvies voor studenten die na het eerste studiejaar niet voldoende credits hebben behaald en voor studenten die na twee jaar de propedeuse niet hebben gehaald.

Na het studiejaar 2010/2011 heeft de hogeschool 283 negatieve studieadviezen afgegeven. Niet alle negatieve studieadviezen leiden tot een bezwaarprocedure: in 19 gevallen hebben student en opleiding een minnelijke schikking getroffen en is het besluit van de examencommissie ingetrokken. Door 38 studenten is bezwaar aangetekend bij het College van Beroep voor de Examens. De uitkomst van deze bezwaren wordt eerder benoemd.
In het studiejaar 2010/2011 zijn in totaal 506 studenten gestopt met hun studie bij Hogeschool Van Hall Larenstein, na een gemiddelde studieduur van 2,08 jaar.

1.6.1.4 Opvang van studenten

Het onderwijsbureau (OWB) van Van Hall Larenstein heeft verschillende taken, die erop gericht zijn om de studietijd van studenten effectief te laten verlopen. Het OWB is verantwoordelijk voor de juiste registratie en vastlegging van studentdossiers (EU en Non EU), het roosteren, het administratief regelen van stages, cijferregistratie, de diplomering en is het aanspreekpunt voor studenten bij vragen over administratief organisatorische zaken op de drie locaties. Binnen het OWB is er speciale aandacht voor de internationale student, waarbij deze studenten vanuit het OWB worden begeleid bij het verkrijgen van huisvesting, aanvragen van verblijfsdocumenten en dergelijke. Het beschikbaar stellen van managementinformatie aan opleidingen en Stafbureau Directie is ook één van de taken van het OWB.

Het OWB streeft naar locatie-overstijgend te werken. Veel van de werkzaamheden kunnen digitaal worden behandeld en afgewikkeld. Voor een betere samenwerking tussen de drie locaties is een aantal projecten gestart om de werkprocessen verder op elkaar af te stemmen. De samenwerking tussen het Klant Contact Center en het OWB locatie Wageningen zijn geïntensiveerd, opdat de internationale studenten sneller gelijkluidende antwoorden krijgen.

Strakke roostering op de drie locaties is voor de opleidingen en het OWB een permanent aandachtspunt. Een continue investering in aangescherpte procedures, scholing van medewerkers en intensieve communicatie met alle betrokkenen is daarbij een vanzelfsprekendheid.

Er is een start gemaakt met het vervangen van de verouderde Student Informatie Systemen (SIS). De aanschaf van een 'modern' SIS in 2013 met een digitaal archief zal leiden tot efficiëntere en kwalitatief betere ondersteuning van de administratieve processen binnen Van Hall Larenstein. Met het nieuwe SIS zal de informatiestroom richting de student (ook rekening houdend met zijn/haar wensen) verbeteren en in een eigentijds jasje worden gegoten.

Vanuit het OWB wordt de komende jaren gewerkt worden aan ‘Operational Excellence’, waarbij de student centraal staat. Dit vereist nauwe samenwerking tussen het onderwijs en OWB.

1.6.1.5 Studiebegeleiding, incl. loopbaanbegeleiding

Studieloopbaanbegeleiding en een digitaal studentportfolio zijn essentiële elementen in het competentiegericht onderwijs van Hogeschool Van Hall Larenstein. Naarmate de studie vordert, verschuift de nadruk van sturende begeleiding naar meer zelfsturing door de student. De student kan zijn of haar competentieontwikkeling zelf vastleggen en aantonen met het digitaal portfolio.

1.6.1.6 Studentenbegeleiding

Het studentendecanaat van Hogeschool VHL bestaat uit vijf parttime decanen. Van alle studenten bezoekt ruim 20% één of meermalen het decanaat. Daarnaast worden veel vragen telefonisch of per e-mail gesteld en beantwoord. In het studiejaar 2010/2011 hebben 925 studenten zich bij het studentendecanaat gemeld. In totaal zijn 2176 gesprekken met hen gevoerd. Dit is een kleine daling vergeleken met het vorig studiejaar (10%),, eenzelfde aantal gesprekken als twee jaar geleden.
In 2010/2011 hebben de decanen onder meer aandacht besteed aan:

Gesprekken met studenten
Over studeerproblemen, persoonlijke en psychische problemen, vragen over studie- en beroepskeuze, studeren met een functiebeperking (vooral dyslexie en aan autisme verwante stoornissen). De meeste hulpvragen van studenten betroffen studievoortgang-problemen en persoonlijke omstandigheden.

Studeren met een functiebeperking
Het aantal studenten met een complexe functiebeperking (zoals ASS, AD(H)D)) neemt nog steeds toe. Het decanaat werkt volgens een door de directie goedgekeurde eigen notitie ASS; hieruit zijn een 'praktisch autisme protocol' (Velp), een intensievere samenwerking met het onderwijs en een aantal standaard toe te kennen toets-faciliteiten voortgekomen. Leeuwarden heeft een bijeenkomst georganiseerd in de 'Autisme Week'; de decanen zijn in een paar klassen geweest om uitleg te geven over autisme. Op de locaties zijn prikkelarme ruimtes.
Voor studenten met dyslexie is specifieke software beschikbaar (Kurzweil).

Organisatie/beleid
Een topsportregeling bestaat niet meer; studenten kunnen nu alleen een aanvraag bij FOS indienen. De decanen hebben wijzigingen en aanvullingen ingediend voor aanpassing van het OER.

Trainingen
In Leeuwarden draait een studieversnellingsgroep. Deze training en ook andere trainingen worden aangeboden vanuit Van Hall Larenstein, NHL en Stenden i.s.m. de GGZ.

Ontwikkeling team
Vanaf 2008 hanteert het team gestructureerde intervisie. Drie decanen hebben een opleiding tot coach afgerond. Het team werkt volgens een gedragscode. In 2011 is in Leeuwarden van het voorjaar tot de zomer een langdurige zieke collega tijdelijk vervangen.

Knelpunten
In Wageningen is een tekort aan studentenkamers. In de studentbegeleiding is de toename van begeleidingstijd en -vraag van studenten met ingewikkelde functiebeperkingen een knelpunt.

1.6.1.7 Profileringsfonds (incl. VHL Fellowship Programme)
Conform de WHW heeft Van Hall Larenstein een Profileringsfonds ingesteld met een tweeledig doel:
1. financiële ondersteuning van studenten, die recht hebben op studiefinanciering en die studievertraging oplopen als gevolg van bijzondere omstandigheden.
   Onderdeel van deze regeling is de financiële ondersteuning van studenten, die tijdens hun studie in het bestuur van studentenverenigingen of in de MR gaan (bestuursbeurs). De bestuursbeurzen kennen een eigen aanvraagprocedure: deze studenten hoeven niet langs de decaan en zij krijgen een vast aantal maanden, zonder dat zij daadwerkelijk aantonen dat zij deze vertraging oplopen. De studenten ontvangen achteraf hun vergoeding.
2. Talentbeurzen voor Niet-EER studenten (in de vorm van 'waivers').

In 2011 is financiële ondersteuning uit het Profileringsfonds toegekend aan:
- 52 studenten op grond van bijzondere omstandigheden.
  In 2011 is ten laste van het Profileringsfonds gebracht: € 70.347,51 (in 2010 € 107.128,17).
  Van de 52 kregen 28 studenten een bestuursbeurs; in 2011 is € 37.003 werkelijk uitbetaald (in 2010: € 74.386).
- 5 studenten, afkomstig uit een zogenaamd NFP-land, in de vorm van elk een waiver van € 3.500.
  Met ingang van 2011 geldt deze toekenning voor de nominale studieduur.
  Ten laste van het Profileringsfonds: € 17.500 (in 2010: € 14.000).

Studenten in een zogenaamd 2+2-programma met één van de partneruniversiteiten CAU in Beijing of YAU in Kunming (beide in China) krijgen jaarlijks een korting op het kostendekkend collegegeldtarief, conform de afspraken.
In 2011 hebben 75 studenten een korting gekregen op hun collegegeld. Het totale bedrag van € 196.375 is ten laste gebracht van het Profileringsfonds (in 2010: 80 studenten met een totaal bedrag van € 194.000).

1.6.1.8 Studentenvoorzieningen
Hogeschool Van Hall Larenstein vindt het belangrijk dat er een goed functionerend aanbod van voorzieningen is en treedt naar behoefte ondersteunend op.

Op elke locatie ondersteunt de hogeschool voor haar studenten een breed scala aan studentenvoorzieningen in de vorm van studentenverenigingen, werk- of studiegroepen per opleiding, organisaties die ondersteunen bij het zoeken naar huisvesting of bij het aantrekkelijk aanbieden van sportfaciliteiten.
In Velp zijn twee studentenverenigingen actief, Quercus en Arboricultura. De studentenverenigingen organiseren inhoudelijke en sociale activiteiten en bieden studenten de gelegenheid om ervaring op te doen in bestuur- en commissiewerk. De studentenverenigingen staan garant voor allerlei activiteiten, waaronder het mede organiseren van de introductieweek. In Leeuwarden is studentenvereniging Osiris actief. Vanuit de sociëteit van Osiris in Leeuwarden organiseert de studentenvereniging tal van culturele, studieverrijkende, feestelijke en sportieve activiteiten.
In Wageningen zijn er vijf studentenverenigingen actief: WSV Ceres; KSV St. Franciscus Xaverius; Landbouwersvereniging Nji-Sri; SSR-W; JV Unitas. Daarnaast zijn er ook kleinere christelijke en streekgebonden studentenverenigingen. De beste kennismaking met Wageningen in al zijn facetten is deelname aan de Annual Introduction Days (AID), georganiseerd door het AID bestuur, waar de afgelopen twee jaar ook VHL studenten in vertegenwoordigd zijn.
Studentensport Arnhem biedt sportfaciliteiten aan studenten die in Velp studeren. De stichting studentenhuisvesting Larenstein helpt studenten in Velp bij het zoeken naar een kamer.
Studenten die in Leeuwarden studeren kunnen voor voorzieningen op het gebied van huisvesting en sport terecht bij Leeuwarden Studiestad. Leeuwarden Studiestad organiseert het jaarlijks terugkerende Leeuwarden Studenten Veldvoetbaltoernooi (LSV) en verzorgt elk jaar de introductiedagen in Leeuwarden.
In Wageningen kunnen studenten gebruik maken van het Universitair Sportcentrum de Bongerd. Huisvestiging wordt in Wageningen geregeld door Idealis. Voor Wageningen geldt specifiek dat het aantal beschikbare studentenkamers een aandachtspunt is.

Ook in 2011 is gebleken dat de in 2009 vernieuwde mediatheken in Leeuwarden en Velp bijdragen aan een inspirerende leeromgeving voor de studenten. Om de studenten en medewerkers van alle locaties, maar ook externe doelgroepen, de informatie over de dienstverlening van de mediatheek gemakkelijk te laten vinden is een website ingericht: www.vanhall-larenstein.nl/mediatheek.
Op deze site wordt ingegaan op het zoeken en vinden van goede en betrouwbare informatie en, wat steeds belangrijker wordt, wat je met de informatie kunt en mag doen.
Ook worden de studenten op een eenvoudige wijze geleid naar de door de mediatheken, in samenwerking met Wageningen UR en andere 'groene' hogescholen, ontwikkelde Green I portal. Hierin wordt de informatie voor de verschillende studierichtingen gestructureerd aangeleverd, waarbij bronnen zijn geselecteerd op relevantie en kwaliteit.
Daarnaast is in de mediatheek een 'Informatiepunt Auteursrechten' ingericht. Het Informatiepunt geeft studenten en docenten van VHL advies en hulp bij vragen over auteursrechten. Het Informatiepunt is het resultaat van samenwerking met andere hogescholen, universiteiten en SURF.

1.6.1.9 Internationale mobiliteit en uitwisseling staf en studenten

Begin 2011 is het nieuwe Beleidsplan Internationalisering vastgesteld. Als voorbereiding daarop is bij alle opleidingen de stand van zaken en ambitie op het gebied van internationalisering geïnventariseerd. Hierbij is gebruik gemaakt van de Nuffic-tool MINT (Mapping INTernationalisation). De uitwerking en implementatie van het Beleidsplan Internationalisering is in 2011 ter hand genomen.

Voor Europese mobiliteit doet Hogeschool Van Hall Larenstein mee aan Erasmus-beurzenprogramma's. Dit heeft in studiejaar 2010 - 2011 geleid tot een (Europese) stroom van 74 uitgaande studenten naar dertien partner-instituten en 37 bedrijven in dertien Europese landen en 28 inkomende beursstudenten, uit veertien partner-instituten in negen Europese landen.
Bij een aantal majoren, gericht op een werkveld in de tropen, is studie- of stageverblijf in het buitenland verplicht. Meestal is dat buiten Europa en dan kan niet van een beurs gebruik worden gemaakt. De daadwerkelijke mobiliteit is daarom veel groter dan het aantal Erasmus-beurzen aangeeft.
Ook zijn er korte studie-werkreizen geweest naar een aantal Europese bestemmingen en onder andere naar Suriname.

De docentmobiliteit is vrijwel steeds gekoppeld aan contractactiviteiten in de programma's, zoals Tempus en NICHE. Van een vergoeding met Erasmusdocenten-mobiliteitsgeld is in 2010-2011 door drie docenten en twee stafleden gebruik gemaakt.

1.6.2 Alumni en fondsenwerving

Van Hall Larenstein wil als instelling goede relaties onderhouden met haar afgestudeerden. Ze zijn de ambassadeurs van de hogeschool in het beroepenveld, kunnen als vooruitgeschoven post ontwikkelingen signaleren die van belang is voor onze opleidingen, lid zijn van werkveldadvies-commissies, betrokken worden bij praktijkgericht onderzoek, bij werving of begeleiding van studenten. De hogeschool kan hen op haar beurt gelegenheid bieden tot netwerken en in het kader van 'een leven lang leren' bij- en nascholing.
Eind 2011 heeft de algemene directie het Plan van Aanpak voor het 'Alumnibeleid Hogeschool Van Hall Larenstein 2012 - 2015' goedgekeurd. De ontwikkeling van het alumnibeleid wordt vormgegeven in samenwerking met de alumniverenigingen.

1.6.3 Onderzoek

Het praktijkgerichte onderzoek van Van Hall Larenstein vindt plaats in de lectoraten, in KIGO-projecten en via contractactiviteiten. Dit onderzoek is voor een groot deel projectgebonden. Aan de orde zijn vraagstukken en problemen uit de professionele praktijk, zo veel mogelijk geplaatst in een duurzaam netwerk.
Het praktijkgericht onderzoek van de hogeschool wordt ingekaderd door het Brancheprotocol Kwaliteitszorg Onderzoek van de HBO-Raad. Dit kwaliteitszorgstelsel is operationeel geworden per 1 januari 2009. Het stelsel bestaat uit twee centrale onderdelen: 1. de onderzoeks-inhoudelijke beoordeling; 2. de beoordeling van de kwaliteitszorg van het onderzoek. De inhoudelijke beoordeling van elke onderzoekseenheid of lectoraat vindt eens per zes jaar plaats.
Hogeschool Van Hall Larenstein is inmiddels gestart met de implementatie hiervan. In september 2011 zijn twee lectoren gestart met de voorbereidingen van de inhoudelijke beoordeling van hun lectoraat door peers (medio 2012).
De validering van het systeem van de hogeschool voor onderzoekskwaliteitszorg door de VKO (Valideringskommissie Kwaliteitszorg Onderzoek) staat gepland voor maart/april 2013.
In 2011 zijn de voorbereidingen van het onderzoeksbeleid van de hogeschool gestart met drie lectorenbijeenkomsten. Het onderzoeksbeleid wordt medio 2012 in nauwe samenwerking met Wageningen UR vastgesteld en geïmplementeerd.

Lectoraten
De lectoraten dragen bij aan de ontwikkeling van de hogeschool naar kennisinstituut. Zij leggen op maatschappelijk relevante terreinen de verbinding tussen onderwijs, praktijk en samenleving door het stimuleren van toegepast onderzoek, het benutten van externe en interne kenniskringen en innovatie van het onderwijs. Eind 2011 heeft Hogeschool Van Hall Larenstein vijftien lectoren, die actief zijn binnen twaalf lectoraten in een aantal voor de instelling belangrijke onderdelen van het kennisdomein (water, leefomgeving, voeding, dier en regionale transitie). Vijf hiervan zijn zogenaamde SKO-lectoraten, gefinancierd via een geoormerkte toevoeging op de rijksbijdrage en drie zijn bijzondere lectoraten die extern worden gefinancierd.

Naast de in 2009 door het ministerie van EL&I toegekende 'Groene plus lectoraten' (Melkveehouderij en Geïntegreerd Natuur- en Landschapsbeheer) zijn in 2011 twee nieuwe Groene plus-lectoraten gestart, 'Biobased Economy' en 'Duurzame Visserij en Aquacultuur'. De lectoren Paddy Walker, John Janssen, Derk Stobbelaar en Martijn van der Heide hebben in 2011 hun lectorale rede uitgesproken.

Praktijkgericht onderzoek KIGO
Van Hall Larenstein maakt gebruik van de stimuleringsmiddelen binnen de Regeling Kennisverspreiding en Innovatie Groen Onderwijs (KIGO). Het profijt voor de hogeschool is tweeledig: 1. docenten/studenten doen ervaring op met projectmatig werken en het opbouwen van netwerken in de beroepspraktijk en bij collega kennisinstellingen; 2. de projecten vormen een onderwijselement met praktijkinbreng, gericht op het vinden van concrete oplossingen voor problemen uit de dagelijkse

praktijk. De projecten maken vaak deel uit van het praktijkgericht onderzoeksprogramma van de lectoraten.
De samenhang op de KIGO-middelen wordt bewaakt door de Groene Kennis Coöperatie (GKC) via een groot aantal programma's. Van Hall Larenstein heeft een voortrekkersrol bij vijf programma's: Regionale Transitie, Dierenwelzijn, Natuur&Landschap, Paard en Water.
In 2011 zijn vijf nieuwe KIGO-projectaanvragen goedgekeurd. De goedgekeurde projecten uit 2010 lopen door in 2011. Daarnaast lopen nog negen projecten uit 2009. Vier projecten uit 2009 zijn afgerond.
De projecten uit 2007 en 2008 zijn inmiddels allemaal gereed en (vrijwel) afgerond.

Medewerkers van Van Hall Larenstein participeren in zo'n 25 projecten van andere agrarische instellingen. In elke ronde gaat het om een bedrag van ruim € 1 mln. dat aan subsidie binnenkomt voor werk dat door medewerkers van onze hogeschool wordt gedaan.
In het RAAK-programma (Regionale Aandacht en Actie voor Kenniscirculatie, OCW) is het laatste project afgerond.
Voor de uitvoering van het sectorplan HAO (zgn. box4-subsidie) zijn van Van Hall Larenstein vijf projectaanvragen goedgekeurd. Dit zijn projecten op het gebied van de ontwikkeling van expertise-centra (zoals ondernemen in duurzaamheid) en verbreding van het opleidingen-aanbod (zoals de bachelor-opleiding Mariene Biologie).

School als Kenniscentrum: Impuls
De aanvullende bijdrage vanuit het ministerie van EL&I onder de titel 'Groene Impuls' is bedoeld voor de implementatie van vernieuwing op het vlak van kennisverspreiding, voor professionalisering van leerkrachten en voor internationalisering. In het G-overzicht is een lijst van projecten opgenomen. De subsidie uit 2009 is volledig besteed. De subsidies uit 2010 en 2011 zijn vrijwel geheel toegekend aan projecten en voor een deel al besteed. Over de koppeling van deze projecten aan domeinen en programma's en over de invulling van de schakel-, ontwikkel- en modelfunctie wordt separaat via de Groene Kennis Corporatie gerapporteerd.
Projecten hebben als resultaat een evenement, zoals 'De Carrièredag', ''De Zonneboot" of ' De Posbank wandeltocht'; een publicatie (rondom het kennislandgoed Larenstein of het blad Delta); een nieuw internationaal contract voor een 2+2-programma; aanvulling op het onderwijs (zoals de Equine Talent Squad of 'Meet My Street') of een werkveld-verbindende onderwijsontwikkeling (zoals Metropolitane Landbouw of een onderwijsprogramma in Suriname).
De belangrijkste besteding van het professionaliseringsbudget is ingezet voor specifieke scholing van docenten op gebied van projectmanagement. Op het vlak van internationalisering zijn verschillende activiteiten met buitenlandse partners uitgevoerd (zoals een gezamenlijk onderwijselement in Frankrijk) en zijn verbeteringen aangebracht op het gebied van internationalisering@home, zowel voor uitgaande als voor inkomende studenten (zoals de Wil Weg-activiteiten en verbetering van de Erasmusgids).

Kwaliteitsimpuls HAO
Eind 2010 zijn er door het ministerie van EL&I specifieke aanvragen kwaliteitsimpuls HAO aan de hogeschool toegekend. De kwaliteitsimpuls HAO heeft als doelstelling:
- Een aantrekkelijker HAO voor nieuwe doelgroepen met een herkenbaar en aansprekend profiel en betere aansluiting binnen de groene onderwijskolom (mbo-hbo, hbo-wo) dat zal leiden tot betere sectorale in-, door- en uitstroom en daarmee de kritische massa zal versterken.
- Verbetering van het studie-succes door minder uitval en een hoger rendement, waarmee een bijdrage wordt geleverd aan het realiseren van de doelstellingen uit de strategische agenda hoger onderwijs en het convenant HBO.
- Een up-to-date, flexibel en toegankelijk onderwijsaanbod dat van groot belang is voor een goede kennisverspreiding en een leven lang leren via het groen onderwijs zoals dit is vastgesteld in de hoofdlijnen meerjarenafspraken groen onderwijs 2011-2015.

Van de goedgekeurde projecten zijn in 2011 gestart: 1. Studiekeuze met social media; 2. 'Operational Excellence', waaronder de uniformering van werkprocessen en 3. Onderwijs in Learning Communities, als doorontwikkeling van het competentie gericht onderwijs van VHL.

Internationale projecten
De focus voor internationale projecten van de hogeschool ondergaat een verandering:
- In Azië worden projecten geacquireerd die zoveel mogelijk aansluiting vinden bij bestaande samenwerkingsverbanden. Hierbij is werving van studenten, naast inhoudelijke initiatieven met het werkveld, vaak een nevendoel.
- In Afrika worden voor het onderwijs inhoudelijk interessante projecten aangegaan, is er veel aandacht voor het netwerk waardoor we betere bekendheid krijgen voor potentiele hogeschool masterstudenten.
- In Europa is er vooral veel aandacht voor samenwerkingsverbanden en onderwijsprojecten. Voordeel van deze relatieve geografische nabijheid is dat studenten en staf eenvoudiger aan uitwisseling kunnen doen voor stages en onderzoek.

In 2011 zijn er naast projecten waar we als hogeschool consortiumpartner zijn, drie grote internationale projecten gestart waar Van Hall Larenstein optreedt als penvoerder:
- Niche project in Ethiopië.
- Niche project in Egypte.
- EU Tempus project in de Balkan. Opmerkelijk voor dit laatste project is dat de hogeschool daarmee het enige Nederlandse onderwijsinstituut in 2011 was die een Tempus project van de EU toegekend kreeg.

1.7 Stichting DLO

1.7.1 Onderzoek

1.7.1.1 Onderzoeksbeleid
Het onderzoek binnen Stichting DLO bestaat deels uit door het ministerie van EL&I gefinancierde programma's Kennisbasis Onderzoek (KB), Beleidsondersteunend Onderzoek (BO) en Wettelijke OnderzoeksTaken (WOT). Kennisbasis Onderzoek richt zich op de kennisbehoefte op middellange termijn van EL&I, het bedrijfsleven, niet-gouvernementele organisaties (NGO's), andere overheden en Wageningen UR zelf. Het budget voor het Kennisbasis Onderzoek wordt ook ingezet voor de extra investeringen, zoals genoemd in paragraaf 1.5.3.1. Het Beleidsondersteunend Onderzoek en de Wettelijke OnderzoeksTaken richten zich op de actuele beleidsvragen en/of geven invulling aan de ondersteuning van EL&I op het vlak van wet- en regelgeving. Binnen KB, BO en WOT wordt gewerkt met thematische clusters/thema's. Voor deze drie soorten programma's bestaat een specifieke programmerings- en verantwoordingscyclus met het ministerie van EL&I. De resultaten worden gecommuniceerd via onder andere Kennis Online nieuwsbrieven, e-News en de website (www.kennisonline.wur.nl).

Het kennisbasisonderzoek is opgedeeld in zeven thema's:
- Mondiale voedselzekerheid
- Duurzame agroketens
- Groene grondstoffen voor de biobased economy
- Duurzame ontwikkeling van de groen-blauwe ruimte
- Gezond en veilig voedsel
- Transitie, innovatie en gedrag
- Technologie-ontwikkeling

Het Beleidsondersteunend Onderzoek is ondergebracht in vier domeinen:
- Natuur, landschap en platteland
- Agroketens en visserij
- Voedsel, dier en consument
- Internationale samenwerking

Daarnaast vindt er in twee doorsnijdende programma's onderzoek plaats naar kennisprocessen en de doorwerking van kennis en het Gemeenschappelijk Landbouw Beleid.

De uitvoering van de wettelijke onderzoekstaken is ondergebracht in twee instituten en vier programma units:
Instituten voor Wettelijke onderzoekstaken:
- RIKILT - Instituut voor Voedselveiligheid
- CVI - Central Veterinary Institute

Vier programma units voor Wettelijke Onderzoekstaken:
- WOT Natuur en Milieu (NMP)
- Centrum voor Genetische Bronnen Nederland (GCN)
- Centrum voor Economische Informatievoorziening (CEI)
- Centrum voor Visserij Onderzoek (CVO)

In 2010 heeft een herziening plaatsgevonden van de aansturing van het kennisbasisonderzoek die in 2011 is afgerond. Die heeft niet alleen geleid tot een andere aansturing, maar ook tot herziening van de structuur van het kennisbasisonderzoek en een vernieuwing van het onderzoek.

In 2011 heeft vooral de ontwikkeling en implementatie van het topsectorenbeleid van de Rijksoverheid gevolgen gehad voor het door EL&I gefinancierde DLO-onderzoek. In het najaar van 2011 heeft EL&I € 51 mln. van het voor Stichting DLO beschikbare budget voor 2012 (deels beleidsondersteunend onderzoek, deels kennisbasisonderzoek) gealloceerd voor de topsectoren 'Agro&Food' en 'Tuinbouw & Uitgangsmaterialen'. Zowel deze allocatie van middelen als ook de inhoudelijke agenda's van de beide topsectoren die in juni 2011 waren aangeboden aan het ministerie van EL&I zijn van invloed geweest op de programmering voor 2012.
In 2012 vindt een verdere aanpassing van de programmering van Stichting DLO op de wensen en behoeften van de topsectoren plaats. Naar verwachting verandert ook de aansturingsstructuur onder invloed van het topsectorenbeleid in 2012.

Een toenemend deel van het DLO-onderzoek wordt gefinancierd door andere partijen, zoals de private markt, EU, productschappen en overige overheden. Inhoudelijk valt dit onderzoek ook binnen de drie samenhangende kerngebieden (Voeding en Voedselproductie, Leefomgeving en Gezondheid, Leefstijl en Levensomstandigheden).

1.7.1.2 Kwaliteitszorg

De evaluaties van de DLO-instituten binnen de Stichting DLO vormen een verplicht onderdeel van de afspraken tussen het ministerie van EL&I en Stichting DLO en zijn als zodanig opgenomen in de Regeling subsidie Stichting DLO. De visitaties vinden plaats op basis van een evaluatieprotocol dat is afgeleid van het universitaire Standaard Evaluatie Protocol (SEP). De instituten, c.q. hun business units, worden beoordeeld op hun wetenschappelijke impact, hun maatschappelijke en economische impact, hun onderzoekmanagement en hun levensvatbaarheid. Daarnaast worden de WOT-instituten ook beoordeeld op de uitvoering van hun wettelijke taken. De visitatierapporten worden, tezamen met een plan van actie op de aanbevelingen van de peer commissies, aan de minister van EL&I gestuurd.

In 2011 is het Instituut Food & Biobased Research gevisiteerd door een internationale commissie van peers. Het review rapport is tezamen met het FBR-actieplan aan de minister van EL&I aangeboden.

1.8 Faciliteiten

1.8.1 Huisvesting

De eerste fase van het Strategisch Nieuwbouwplan op Wageningen Campus is in 2011 vrijwel geheel afgerond. De tweede fase van het Strategisch Nieuwbouwplan is inmiddels in uitvoering genomen.

Voor de eerste fase waren in 2011 de volgende projecten aan de orde:
- Planuitvoering vernieuwbouw kantoor-labgebouw ASG, opgeleverd eind 2011.
- Planuitvoering nieuwbouw researchaccommodaties voor ASG.

Gezien de grote groei van het aantal studenten en de wens om het onderwijs en onderzoek op Wageningen Campus te concentreren is besloten tot een unilocatie van onderwijs en AFSG. Door realisatie van de voorgenomen onderwijsvoorzieningen en daarmee samenhangende efficiencymaatregelen kan Wageningen University doorgroeien tot een omvang van 10.000 studenten. De volgende projecten waren voor de tweede fase Strategisch Nieuwbouwplan aan de orde:

- Planvoorbereiding, aanbesteding en uitvoering tweede onderwijsgebouw Orion.
- Planvoorbereiding nieuw- en verbouwprojecten AFSG: verbouw Atrium, Verbindingsgebouw, nieuwbouw Helix.
- Planuitvoering infrastructuur Wageningen Campus tweede fase.

Door de realisatie van het Strategisch Nieuwbouwplan zijn de volgende gebouwen en terreinen overtollig geworden en verkocht:

- Complex Kortenoord (verkocht in 2007 met definitieve prijsafspraken in 2011).
- Botanisch Centrum op de Dreijen.

Daarnaast zijn plannen voorbereid voor de herontwikkeling van de Born-Oost, de Dreijen, Duivendaal, praktijkcentra van ASG en het complex van Larenstein in Velp.

Voor Wageningen Campus is in 2011 een nieuw bestemmingsplan vastgesteld voor de Zuidelijke Bouwstrook voor de komst van FrieslandCampina. Daarnaast worden plannen voorbereid om op de Zuidelijke Bouwstrook, nabij de Bornsesteeg, studentenwoningen en gemaksvoorzieningen te realiseren. Hierbij wordt onder andere gedacht aan een compacte supermarkt, koffiebar en een kinderdagverblijf.

Naast de projecten van het Strategisch Nieuwbouwplan zijn in 2011 de volgende bouwprojecten ontwikkeld en uitgevoerd:

- Realisatie van studentenhuisvesting aan de Haarweg, Stadsbrink en Kazerne Ede.
- Planuitvoering Algae PARC, opgeleverd in 2011.
- Planuitvoering nieuwe huisvesting Facilitair Bedrijf (Actio), opgeleverd in 2011.
- Planuitvoering huisvesting Bestuurscentrum in het Atlasgebouw, opgeleverd in 2011.
- Planvoorbereiding en uitvoering Impulse op Wageningen Campus.
- Planvoorbereiding en uitvoering herhuisvesting ISRIC in samenhang met nieuwe gezamenlijke entree voor Gaia en Lumen.
- Planvoorbereiding nieuw- en verbouwprojecten ASG in Lelystad.
- Planvoorbereiding twee windmolens in Lelystad.
- Planvoorbereiding huisvesting IMARES te Den Helder en Yerseke.

Verder zijn in 2011 nog de volgende huisvesting-gerelateerde acties ondernomen:

- Diverse onderzoeken en maatregelen in het kader van duurzaam bouwen en energie-efficiency. Mede door deze maatregelen en het opwekken van windenergie behoort Wageningen UR met haar gebouwen en campus tot de meest duurzame kenniscentra in Nederland.
- Diverse brandveiligheidsmaatregelen in het kader van de gebruiksvergunning.
- Planmatig conditie gestuurd onderhoud, d.w.z. rekening houdend met de status en toekomstplannen van de panden (handhaving, verkoop of sloop).

1.8.2 Informatie- en communicatietechnologie in het onderwijs

Naast toenemende beheer- en ondersteuningsactiviteiten voor vrijwel alle EDUdiensten (mede door het fors toegenomen aantal studenten) zijn er de volgende highlights uit het CIO werkplan 2012:

- In september 2011 is een nieuwe versie van Blackboard uitgerold. Naast de technische aspecten is veel aandacht geweest voor de hiermee gepaard gaande veranderingen voor docenten en studenten. Samen met de stafafdeling Education en Research (E&R) zijn de eindgebruikers geïnformeerd en getraind om een zo geruisloze start van het nieuwe academisch jaar te hebben.
- De invoering van de vernieuwde Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek (WHW) vereist aanpassingen aan de Student Informatie Systemen (SIS). In 2011 is in samenwerking met de stafafdeling Education & Research, een en ander concreet gemaakt door twee hoofdprocesessen te definiëren: 'Dagelijks Afstuderen' en 'De harde knip en de aanpassingen in de SIS daarbij te bepalen.

- Het goedkeuringsproces van studiepakketten door examencommissies, is van een vrijwel geheel 'papieren'-proces overgegaan naar een digitale workflow gefaciliteerd door 'SPA (Study PRogramme Approval), een software-tool die op maat voor E&R is ontwikkeld.
  De aanbesteding voor één SIS voor beide onderwijsinstellingen (VHL en Wageningen University) is door E&R voorbereid en in gang gezet en FB-IT heeft waar nodig input aangeleverd.
- Door stijgende studentenaantallen, wordt er meer digitaal geëxamineerd. De door FB-IT geleverde dienst EDUexam vraagt in toenemende mate aandacht: er is een stijgende vraag naar functionele ondersteuning vanuit FB-IT. Daarbij is geconstateerd dat digitaal examineren bij uitstek gebaat is bij optimale samenwerking in de gehele keten van docent, roosteraar, examenmaker, (PC-)zaal beheerder, surveillanten en student. Er zijn in deze keten nog verbeterpunten die in 2012 opgepakt gaan worden.
- In 2011 is het opnemen van college's uitgebreid: 'Lecture TV' wordt nu in alle perioden voor 5 à 6 vakken ingezet.

1.8.3 Facilitaire diensten

Het Facilitair Bedrijf heeft ook in 2011 bijgedragen aan kostenreductie en -efficiency. Daar waar relevant zijn de besparingen al doorgerekend in de tarieven voor 2012 of worden doorgerekend in de tarieven voor 2013.

In de Nederlandse Studenten Enquête (NSE) scoort Wageningen University in 2011 op alle faciliteiten, met uitzondering van restauratieve voorzieningen, significant hoger dan het landelijk gemiddelde. Voor de catering, die in 2012 opnieuw wordt aanbesteed, is een onderzoek uitgevoerd naar de wensen van gebruikers.

Het nieuwe gebouw van het Facilitair Bedrijf 'Actio' is opgeleverd als voorbeeld van Het Nieuwe Werken in een kantooromgeving. Voor het FB is het Het Nieuwe Werken een manier van (samen) werken, die meer past bij het toenemende gebruik van computer, telefoon en social media. Actio biedt een aantrekkelijke, open en goed geoutilleerde werkomgeving, waarin de ruimte efficiënt wordt benut en die uitnodigt samen te werken en kennis te delen.

1.8.4 Veiligheid en Milieu

Milieu
Het beleid, de doelstellingen en resultaten voor milieu, zoals op het gebied van water, energie, flora & fauna en bodem, maar ook op gebied van bijvoorbeeld leveranciers, vergunningen en incidenten zijn verwoord in het Milieujaarverslag 2011 en Milieujarenplan 2012-2014.

Het Vergunningenloket van Wageningen UR is verder geoptimaliseerd. Alle vergunningsaanvragen of meldingen van Wageningen UR verlopen via het Vergunningenloket. Dit Vergunningenloket zorgt voor eenduidige communicatie richting bevoegd gezag, interne afstemming en het bijhouden van een geactualiseerd overzicht van de actuele vergunningen.

Veiligheid
De Kwaliteit, Arbo en Milieu (KAM) secties en corporate Veiligheid & Milieu hebben er voor gezorgd dat de risico's op de werkvloer binnen Wageningen UR werden geminimaliseerd of als continurisico's werden beheerst. Het afgelopen jaar zijn vier thema-middagen gehouden voor de hele KAM-kolom. In een aantal gevallen zijn hiervoor externe sprekers van andere kennisinstellingen uitgenodigd. Hierdoor ontstond nuttige afstemming tussen de KAM-kolom van Wageningen UR, de medezeggenschap, de facilitair medewerkers en de KAM-kolommen van andere universiteiten.

In 2011 zijn door de diverse organisatieonderdelen RI&E's uitgevoerd en getoetst op volledigheid en betrouwbaarheid.
Voor de verzorging van lessen en oefeningen in het kader van de bedrijfshulpverleningsorganisatie van Wageningen UR heeft een aanbesteding plaatsgevonden. Als basis van de aanbesteding zijn nieuwe beleids-uitgangspunten bij de verzorging en de inhoud van de lessen gebruikt. De

besluitvorming hierover heeft ook in 2011 plaatsgevonden. In september is gegund en sinds december worden de lessen verzorgd door Precare.

In 2011 is een begin gemaakt met de vertaalslag Arbocatalogus Nederlandse Universiteiten. Allereerst is hiervoor een projectplan geschreven, waarin de procesgang rondom afstemming en besluitvorming en de bijbehorende verantwoordelijkheden en bevoegdheden zijn vastgelegd. Het projectplan zal bij de vertaalslag van de afzonderlijke deelcatalogi steeds als leidraad dienen.

Er zijn in de voorbereiding op de nieuwbouw en verbouw vanuit V&M adviezen geformuleerd voor brandveiligheid, arbeidsomstandigheden en milieu. Advisering heeft plaatsgevonden in nauwe samenwerking met de adviseurs van V&H.

2 Personeel

2.1 HR in strategische plannen

Het HR beleid van Wageningen UR is onlosmakelijk verbonden met de ambitie van de organisatie om binnen het domein van 'gezonde voeding en leefomgeving' een belangrijke bijdrage te leveren aan de kwaliteit van leven als zijnde dé Europese kennisinstelling in dit domein. Optimalisering van de kwaliteit van zowel medewerkers als management blijft dan ook een belangrijk issue. Het HR-beleid in 2011 heeft zich in dit kader vooral gericht op de verdere ontwikkeling van loopbaanbeleid, internationalisering (w.o. arbeidsmarktcommunicatie), talentontwikkeling en van het convenant actieplan leerkracht en op de implementatie van een nieuw HR workflowmanagementsysteem.

2.1.1 Loopbaanbeleid Wetenschappelijk Personeel

Loopbaanbeleid WP (Tenure Track) is ingevoerd om toptalent aan te trekken, verder te ontwikkelen en te behouden. Sinds september 2009 zijn 91 Tenure Trackers gestart: 48 nieuwe aanstellingen en 43 zittende personeelsleden. Uit de, eind 2011 afgeronde, evaluatie blijkt dat Tenure Track binnen de organisatie breed wordt gedragen en het lijkt er op dat de universiteit de talenten weet aan te trekken waar het naar op zoek is. Wel moet het beoordelingsproces transparanter en meer uniform worden georganiseerd aldus de evaluatiecommissie. Daarnaast behoeft de informatievoorziening verbetering. De raad van bestuur heeft de aanbevelingen van de evaluatiecommissie overgenomen en deze worden in 2012 geïmplementeerd.

2.1.2 Internationalisering

Nadat in 2010 in het kader van het project Wervingskracht de fundering voor modern recruitment is gelegd, is in 2011 hier vervolg aan gegeven door de arbeidsmarktcommunicatie nog verder af te stemmen op specifieke doelgroepen, met speciale aandacht voor de internationale doelgroep. Voor deze groep is er een speciale Engelstalige werkenbij.wur site geïntroduceerd. Ook zijn er wervingsmethoden ontwikkeld en geïmplementeerd voor de werving van (internationale) topwetenschappers. Intussen worden de resultaten van deze acties getoetst door het houden van onderzoeken onder nieuwe medewerkers van Wageningen UR.
Het voorgenomen besluit om de Expertgroep Buitenlanders, nu nog werkzaam op diverse locaties, samen te voegen tot een centraal bureau International Advice & Support is een volgende stap in de professionalisering van de internationale ambities van Wageningen UR.

2.1.3 Talentontwikkeling

Talentontwikkeling binnen Wageningen UR kent twee speerpunten: de Young Talent Group en de Talent Development Group.
De Raad van Bestuur en de Concernraad hebben op hoofdlijnen een visie op leiderschap geformuleerd. HR gebruikt deze visie om programma's voor leiderschapsontwikkeling op te zetten. Zo is ondermeer de Leiderschap Expeditie 2011 - 2012 ontworpen. Hierin wordt richting gegeven aan de wijze waarop specifiek de Young Talents en Wageningen UR zich in samenhang verder kunnen ontwikkelen. De Leiderschap Expeditie bestaat uit diverse prikkelende bijeenkomsten en tussentijdse opdrachten rondom zelfreflectie, feedback en de praktische vertaalslag daarvan. Elke bijeenkomst kent zijn eigen thema: Bedrijfsvoering, Business Development, Organisatieontwikkeling, Teamontwikkeling. Insights Discovery wordt gebruikt voor persoonlijke effectiviteit en teameffectiviteit. De eerste groep kent twaalf deelnemers.
In 2009 heeft Wageningen UR het Talent Development programma ontwikkeld in samenwerking met Twente School of Management (TSM). In het najaar van 2011 is de 3e Talent Development Group gestart met vijftien deelnemers. De evaluaties van de eerste twee groepen leidden tot verbeteringen in het programma. Met een nieuwe programmamanager / cursusleider krijgt individuele coaching van

de deelnemers meer nadruk. Bij de coaching wordt ook gebruik gemaakt van Insights Discovery Persoonlijk Profielen. Het programma neemt de deelnemers onder de titel 'Leading change' mee langs drie hoofdonderdelen, te weten: Leiderschap en Verandermanagement in combinatie met een specifieke opdracht van de Raad van Bestuur gericht op organisatieontwikkeling. De groep 2011 / 2012 heeft de opdracht om concrete voorstellen te doen om de toegankelijkheid voor potentiële klanten te verbeteren.

2.1.4 Convenant actieplan leerkracht

Het convenant is bedoeld om het beroep van docent aantrekkelijker te maken door versterking van de positie van de docent, een betere beloning en optimalisering van de inzetbaarheid. Hiertoe is ook de lerarenbeurs ingesteld; een regeling die de studiekosten van bijvoorbeeld een master (grotendeels) vergoed.
De dialoog over de professionele ruimte van de docent is binnen de hogeschool beperkt opgestart. In 2012 wordt daaraan een vervolg gegeven. Daarnaast zijn in het lokaal overleg afspraken gemaakt over de opschaling van functies. Afgesproken is dat binnen vier jaar tijd 23,8 fte functies zijn opgeschaald van schaal 11 naar schaal 12. Dit is inmiddels voor 14 fte functies gerealiseerd. Daarnaast worden 7,4 fte functies opgeschaald van schaal 12 naar schaal 13. Inmiddels is dit voor 2,0 fte functies gerealiseerd.

2.1.5 Implementatie HR workflowmanagementsysteem

In 2011 is HR gestart met de implementatie van het Employee Self Service Systeem en Management Self Service Systeem (ESS/MSS). Via de huidige Medewerkerbutton kunnen medewerkers, leidinggevenden, afdeling HR en/of de financiële afdeling (afhankelijk van de bevoegdheden) gegevens invoeren ten behoeve van HR processen. Dit met als belangrijkste doelen het efficiënt inrichten van HR processen en het verminderen van de administratieve werkdruk bij zowel de lijn, HR en F.. Nadat in 2011 gestart is met enkele HR processen (naw-gegevens, verzuim en declaraties) worden in de komende twee jaar de overige processen (waaronder verlof en R&O) uitgerold.

2.2 CAO-ontwikkelingen

De CAO NU welke was afgesloten voor de periode van 1 maart 2010 tot 1 januari 2011 is met één jaar verlengd tot 1 januari 2012. Voor de Stichting DLO was een CAO van kracht voor de periode van 1 april 2010 tot 1 april 2011. De onderhandelingen over een nieuwe CAO waren eind 2011 nog niet afgerond. Op grond van de CAO HBO is per 1 januari 2011 een salarisverhoging van 0,4% ingevoerd. De CAO HBO loopt per 1 februari 2012 af; het overleg hierover is inmiddels gestart.

2.3 Gezondheid en Welzijn

2.3.1 Gezonde leefstijl en verzuimbegeleiding

Wageningen UR kent een integrale aanpak vanuit de disciplines Bedrijfsgeneeskunde, Bedrijfsmaatschappelijk werk, Arbeid- en organisatiekunde en HR voor het welzijn- en gezondheidsbeleid. Daarbij houdt Wageningen UR zich actief bezig met het promoten van een gezonde leefstijl van medewerkers. Veel belangstelling is er voor de, in samenwerking met het Sports Centre de Bongerd (SCB) verzorgde, gezondheidbevorderende cursussen voor medewerkers met (of ter voorkoming van) arm-, nek- en schouderklachten dan wel rugklachten.

Er is ook veel interesse voor het gezondheidsprogramma 'MyBalance' dat in 2011 na een positief geëvalueerde pilot aan alle Sciences Groups en onderdelen is aangeboden. MyBalance biedt medewerkers een vrij compleet inzicht in hoe ze er fysiek en mentaal voor staan. De uitkomsten van de begintest en de vragenlijst uit het programma worden met een onafhankelijk counselor besproken. Eventueel gevolgd door het opstellen van een persoonlijk plan van aanpak dat veelal met begeleiding

binnen de organisatie kan worden uitgevoerd. Het geheel gebeurt onder eigen regie van de medewerker en met volstrekte privacy van alle gegevens.

Daarnaast blijft een goede verzuimbegeleiding (zowel preventief als curatief) uiteraard noodzakelijk. Essentieel is dat de werkgever tijdens de ziekteverzuimperiode contact houdt met de zieke werknemer en dat zij gezamenlijk alle acties ondernemen die nodig zijn om spoedige terugkeer naar de eigen werkplek te bewerkstelligen.
In een aantal gevallen (negen in 2011) is bij (dreigend) verzuim mediation ingezet waarbij alle trajecten zijn afgerond met een positief resultaat.

2.3.2 Verzuimgegevens

	2009	2010	2011
Stichting DLO	3,3	3,7	3,4
Wageningen University	3,2	3,5	3,6
Hogeschool Van Hall Larenstein	5,6	6,1	4,9

In 2011 is bij VHL een aanzienlijke daling in het ziekteverzuim te zien. Deze daling doet zich zowel voor bij het kortdurend als het totale verzuim. Deze verzuimcijfers kunnen echter beïnvloed zijn door de conversie van het verzuimregistratiesysteem waardoor er in december geen mutaties konden plaatsvinden. De aanpassingen die met terugwerkende kracht in januari 2012 alsnog zijn gedaan zijn echter wel in bovenstaande gegevens verwerkt. Bij Stichting DLO is het ziekteverzuim bijna weer terug op het niveau van 2009; bij WU steeg het ziekteverzuim licht. Voor het eerst sinds jaren ligt het ziekteverzuim van WU een fractie hoger dan bij Stichting DLO. Dit geldt zowel voor het kortdurend als het totale verzuim. (Zie ook bijlage 2 Personeel).

2.3.3 Bedrijfsmaatschappelijk Werk

Methodische hulpverlening aan werknemers en groepen medewerkers vormt het fundament van de werkzaamheden van BMW. Kerntaken zijn hulpverlening, advies en consultatie, bijdragen aan beleidsontwikkeling en voorlichting en preventie.

Preventie en voorlichting
Werkstress en overspannenheid, en het herkennen en voorkomen daarvan, vormen een belangrijk onderdeel van het geheel aan hulpvragen. In preventieve zin is daarom veel aandacht geschonken aan het voorkomen van werkstress. BMW verzorgde 20 workshops in 2011, waarvan negen workshops over stressherkenning en management voor AIO's, leidinggevenden en teams, 10 workshops over 'Regie op je loopbaan' (acht voor medewerkers, twee voor leidinggevenden) en één over professionele communicatie voor labhoofden en analisten.

Overzicht van de belangrijkste cliëntgegevens
Het aantal nieuwe aanmeldingen is in 2011 op hetzelfde niveau gebleven als in 2010, (in 2011 331 nieuwe aanmeldingen, dat is 5% van alle medewerkers). In totaal, dat wil zeggen samen met de medewerkers met wie het contact van 2010 in 2011 nog doorliep, maakten 541 medewerkers, dat is 8,3% van alle medewerkers van Wageningen UR, in 2011 gebruik van BMW, tegenover 7,9% in 2010. De herkomst van de nieuw aangemelde cliënten is over alle organisatieonderdelen evenwichtig verdeeld. De hulpvragen betroffen werkstress en overspannenheid (39%, was 37%), samenwerkingsproblemen (24%, was 24%), mobiliteit en reorganisatie (14% was 14%) en privéproblemen (12%, was 16%). In 2011 werd met 380 cliënten de behandeling afgerond; dit gebeurde voor 83% binnen zes gesprekken.
Cliënten gebruiken het contact met BMW om een tijdige en adequate aanpak van hun situatie te bereiken waarbij veelal (68%) geen sprake is van ziekteverzuim. Daarmee beantwoordt het BMW aan de preventieve taakstelling die Wageningen UR voor het BMW heeft geformuleerd.

2.3.4 Vertrouwenspersonen Wageningen UR

Bij de Vertrouwenspersonen Ongewenste Omgangsvormen (WU, Stichting DLO en VHL) zijn in 2011 in totaal 68 meldingen binnengekomen over ongewenst gedrag, waarvan 58 keer door een medewerker en tien keer door een student. Ruim de helft van de melders is vrouw.

2.3.5 Preventief Medisch Onderzoek (PMO) en Risico-Inventarisatie en -Evaluatie (RI&E)

De RI&E is bedoeld om, met een nauwkeurige inventarisatie, mogelijke blootstelling aan risicofactoren te traceren. Aan de hand van een (verdiepend) RI&E kunnen vervolgens preventieve maatregelen worden genomen.
Op basis van de maatregelen uit de RI&E heeft het PMO de taak om dan nog resterende gezondheidsrisico's vroegtijdig op te sporen en de medewerkers bij het voorkómen van deze gezondheidsrisico's te begeleiden. Met een gericht PMO wordt mogelijke schade aan de gezondheid van medewerkers opgespoord en worden er adequate maatregelen genomen. Het programma met de gegevensbestanden, die de uitvoering van PMO en Vaccinaties ondersteunen is in 2011 positief getest. Vervolgens wordt dit programma in overleg met de Onderdelen opnieuw ingericht om ook in een workflow managementsysteem operationeel te zijn.

3 Financieel verslag

3.1 Financieel verslag Wageningen University

3.1.1 Jaarrekening

Resultaatontwikkeling
Wageningen University heeft in 2011 een positief resultaat behaald van € 4,7 mln. Ten opzichte van het begrote resultaat van € 0,0 mln. is dit een overschrijding van € 4,7 mln., waarvan € 1,7 mln. bij de departementen en € 3,0 mln. bij de centrale afdelingen.

De resultaten van de departementen zijn positiever door hogere vergoedingen voor onderwijs en hogere overige baten dan waarmee in de begroting rekening was gehouden. Alle departementen hebben een positief resultaat behaald, vooral het departement Plantenwetenschappen (€ 0,6 mln.), het departement Agrotechnologie en Voeding (€ 0,7 mln.) en het department Maatschappijwetenschappen (€ 0,5 mln.) hebben een beter resultaat hebben behaald dan begroot. Het cumulatieve operationele resultaat van de centrale afdelingen en Wageningen Business School bedraagt € 5,0 mln., dat is € 5,8 mln. meer dan begroot. De belangrijkste oorzaken van deze overschrijding zijn de lagere kosten van het Facilitair Bedrijf en de Concernstaf (€ 1,3 mln.), hogere rentebaten (€ 1,5 mln.), hogere collegegelden en tuition-fees (€ 0,5 mln.), lagere afschrijvingskosten (€ 0,8 mln.) en lagere uitgaven op strategische projecten en beleidsruimte van de RvB (€ 2,7 mln.). De lagere teruggave van betaalde BTW door een afname van het aandeel BTW-plichtige activiteiten leverde een tegenvaller op van € 1,1 mln.

Het incidentele resultaat bedraagt € 2,5 mln. negatief, dit is € 2,5 mln. slechter dan begroot. Dit wordt veroorzaakt door een bijstelling van de waarde van het Dreijencomplex met € 6,1 mln. in verband met de ontwikkelingen op de vastgoedmarkt en een afwaardering van het Atlasgebouw met € 1,0 mln. in verband met het gewijzigde gebruik. Daar stond een boekwinst op deelplan 1 van het Kortenoordcomplex van € 4,0 mln. en vrijval van voorzieningen van € 0,6 mln. tegenover.

De baten hebben zich in 2011 positief ontwikkeld. De Rijksbijdrage EL&I is ten opzichte van 2010 met € 3,5 mln. gestegen tot € 163,1 mln. Deze stijging wordt veroorzaakt door een stijging van de BAMA-vergoeding (bachelors/masters) van € 3,0 mln., een loon en prijsbijstelling van € 1,2 mln. en een daling van de overige componenten met € 0,7. De baten uit de tweede geldstroom zijn gegroeid van € 20,9 mln. naar € 22,6 mln., een stijging van 8%. De omzet derde geldstroom is afgenomen met met € 0,8 mln. tot € 73,9 mln., een daling van 1%. De omzet daalt vooral bij de Rijksoverheid.

De personele lasten zijn ten opzichte van 2010 met € 3,9 mln. gestegen tot € 174,3 mln. Deze stijging wordt veroorzaakt door een hogere personele bezetting (1,4 %) en door een stijging van de gemiddelde salariskosten per fte met 0,9%.

De juiste interpretatie van het resultaat vereist een nadere toelichting. Hiervoor wordt het resultaat als volgt gedecomponeerd:

	2011	2010
Exploitatiesaldo conform richtlijnen van het Ministerie van OCenW	€ 4,7 mln.	€ 6,2 mln.
Mutatie bestemmingsreserve voor projectkosten latere jaren	€ 1,0 mln.	€ –0,7 mln.
Exploitatieresultaat op basis van baten/lastenstelsel	**€ 5,7 mln.**	**€ 5,5 mln.**
Boekwinsten en bijzondere waardeverminderingen	€ 2,5 mln.	€ 1,0 mln.
Regulier resultaat	**€ 8,2 mln.**	**€ 6,5 mln.**

Toelichting:
Conform de richtlijnen verantwoordt Wageningen University de op kasbasis ontvangen rijksbijdrage als baten. Voor zover deze baten betrekking hebben op projectkosten die in latere jaren worden gemaakt, ontstaat hierdoor in het verslagjaar een positief resultaat en in latere jaren een negatief resultaat. Het neutraliseren van deze vertekenende resultaateffecten verloopt via de bestemmingsreserve. Op deze wijze is vanuit het resultaat 2011 € 1,0 mln. onttrokken aan deze bestemmingsreserve, waartegenover toevoegingen in vorige jaren zijn gedaan.

Balansontwikkeling
De liquiditeit van Wageningen University is in 2011 afgenomen van € 101,7 mln. tot € 70,6 mln. Ten opzichte van de begroting is er sprake van een verbetering van € 56,9 mln. De factoren die de betere liquiditeitspositie verklaren zijn:

Betere beginstand 1-1-2011	**€ 27,2 mln.**
Hoger dan begroot resultaat	€ 4,7 mln.
Hogere afschrijvingen (incl. bijzondere waardeverminderingen)	€ 6,8 mln.
Verbetering kortlopende schulden en vorderingen	€ 11,0 mln.
Lagere investeringen	€ 7,2 mln.
Totaal	**€ 56,9 mln.**

De totale liquiditeitspositie van € 70,6 mln. bestaat voor € 110 mln. uit voorschotten, waarvan € 20,3 mln. het karakter van doorstortgelden heeft. Deze doorstortgelden worden ontvangen omdat Wageningen University trekker is van een aantal consortia. De doorstortgelden worden in 2012 doorbetaald aan partners.

De solvabiliteit van Wageningen University bedraagt per 31-12-2011 40,1%, de solvabiliteit was in 2009 40,8%. Deze verslechtering wordt veroorzaakt door de sterke stijging van de kortlopende schulden als gevolg van vooruitontvangen subsidies en projectvoorschotten en een hogere schuld aan Stichting DLO.

Vooruitzichten 2012
Resultaatontwikkeling
Wageningen University begroot voor 2012 een resultaat van € 1,3 mln. In de begroting 2012 zijn de effecten van de bezuinigingen op onderzoek (€ –3,7 mln.) en de langstudeerdersboete (€ –0,9 mln.) verwerkt, waardoor het resultaat significant lager zal zijn dan in 2011. Voor Wageningen University zal 2012 een overgangsjaar zijn; vanaf 2013 zal de onderzoeksomzet onder druk komen te staan door o.a. uitfasering FES omzet en ook zullen de effecten van de 'langstudeerdersmaatregel' vanaf dat jaar nog meer op het resultaat gaan drukken. Daarnaast zullen de kosten vanaf 2013 stijgen door de in gebruikname van het Orion-gebouw.
Wageningen Universiteit verwacht dat in 2012 geen boekwinsten of boekverliezen uit de verwaardering van vaste activa worden gerealiseerd.

Strategisch Nieuwbouwplan
In 2009 is besloten om in de periode tot en met 2013 circa € 100 mln. te investeren op Wageningen Campus ten behoeve van onderwijsruimten en de unilocatie van de Agrotechnology en Food Sciences Group. In 2012 zal volgens de begroting € 57,0 mln. worden geïnvesteerd, waarvan € 28,1 mln. in het kader van het Strategisch Nieuwbouwplan.

Jaarrekening
Geconsolideerde balans
Na bestemming van het netto resultaat

		31-12-2011	Begroting 2011	31-12-2010
ACTIVA				
	VASTE ACTIVA			
1	Materiële vaste activa	233.370	246.900	192.617
2	Financiële vaste activa	218	300	267
	Totaal vaste activa	**233.588**	**247.200**	**192.884**
	VLOTTENDE ACTIVA			
3	Voorraden	95	100	100
4	Vorderingen en overlopende activa	63.328	51.300	55.026
5	Liquide middelen	70.596	13.700	101.657
	Totaal vlottende activa	**134.019**	**65.100**	**156.783**
	TOTAAL ACTIVA	**367.607**	**312.300**	**349.667**
PASSIVA				
	EIGEN VERMOGEN			
	Algemene reserve	139.630	144.400	133.849
	Bestemde reserves	7.705		8.820
6	EIGEN VERMOGEN	**147.335**	**144.400**	**142.669**
7	VOORZIENINGEN	18.305	19.500	20.465
8	LANGLOPENDE SCHULDEN	20.766	17.200	19.682
9	KORTLOPENDE SCHULDEN	181.201	131.200	166.851
TOTAAL PASSIVA		**367.607**	**312.300**	**349.667**

Bedragen * € 1000,–

Geconsolideerde winst- en verliesrekening

		Resultaat 2011	Begroting 2011	Resultaat 2010
10	BATEN			
	Rijksbijdragen EL&I	163.070	161.900	159.537
	Overige bijdragen en subsidies	255	0	73
	College-, cursus- en examengelden	19.108	18.500	16.120
	Baten werk in opdracht van derden	96.495	95.300	95.638
	Overige baten	25.545	22.900	20.480
	TOTAAL BATEN	**304.473**	**298.600**	**291.848**
	LASTEN			
11	Personele kosten	174.316	180.100	170.379
12	Afschrijvingen	23.651	16.800	16.469
13	Huisvestingskosten	24.651	20.800	22.053
14	Algemene kosten	35.094	32.000	33.783
15	Specifieke kosten	43.522	48.300	43.343
	TOTAAL LASTEN	**301.234**	**298.000**	**286.027**
	BEDRIJFSRESULTAAT	3.239	600	5.821
16	Financiële baten en lasten	1.308	–600	457
	RESULTAAT UIT GEWONE BEDRIJFS-UITOEFENING VOOR BELASTINGEN	**4.547**	**0**	**6.278**
17	Resultaat uit deelnemingen	119	0	–56
	RESULTAAT UIT GEWONE BEDRIJFS-UITOEFENING NA BELASTINGEN	**4.666**	**0**	**6.222**
	Aandeel van derden	0	0	0
	Buitengewone baten en lasten	0	0	0
	NETTO RESULTAAT	**4.666**	**0**	**6.222**

Bedragen * € 1000,–

Geconsolideerd kasstroomoverzicht

	Resultaat 2011	Begroting 2011	Resultaat 2010
OPERATIONELE ACTIVITEITEN			
Netto resultaat	4.666	0	6.222
Afschrijvingen	23.651	16.800	16.469
	28.317	**16.800**	**22.691**
Mutaties voorzieningen	–2.160	–1.100	–213
Mutaties voorraden	5		21
Mutaties vlottende activa	–8.302	100	–719
Mutaties vlottende passiva	14.350	–5.000	12.486
Resultaat niet geconsolideerde deelnemingen	–119		56
	3.774	**–6.000**	**11.631**
Kasstroom uit operationele activiteiten	**32.091**	**10.800**	**34.322**
INVESTERINGSACTIVITEITEN			
Investeringen in gebouwen en terreinen	–53.703	–57.700	–11.959
Investeringen in overige materiële activa	–14.597	–13.700	–7.765
Investeringen in deelnemingen en ledenkapitaal	–15		–23
Desinvesteringen in vaste activa	4.079		1.283
Kasstroom uit investeringsactiviteiten	**–64.236**	**–71.400**	**–18.464**
FINANCIERINGSACTIVITEITEN			
Mutatie langlopende vorderingen	0	0	0
Mutaties overige langlopende schulden	1.084	–200	2.070
Mutaties van het eigen vermogen			
Kasstroom uit financieringsactiviteiten	**1.084**	**–200**	**2.070**
KASSTROOM	**–31.061**	**–60.800**	**17.928**
MUTATIE LIQUIDE MIDDELEN			
Saldo liquide middelen per 1 januari	101.657	74.500	83.729
Saldo liquide middelen per 31 december	70.596	13.700	101.657
Mutatie liquide middelen	**–31.061**	**–60.800**	**17.928**

Bedragen * € 1000,–

Waarderingsgrondslagen
De jaarrekening is opgemaakt en vastgesteld door de Raad van Bestuur op 5 april 2012.

Algemeen
De voorliggende jaarrekening betreft de jaarrekening van Wageningen University. De opstelling heeft plaatsgevonden volgens de onderstaande waarderingsgrondslagen. Daar waar van deze grondslagen is afgeweken, wordt dit bij de betreffende financiële gegevens kenbaar gemaakt.
De gepresenteerde cijfers over voorgaand verslagjaar zijn conform de cijfers uit de jaarrekening van het betreffende jaar. Afwijkingen kunnen zijn ontstaan als gevolg van correcties c.q. onderlinge verschuivingen. Daar waar dit aan de orde is en van relevante betekenis, wordt dit kenbaar gemaakt.

Algemene grondslagen voor de opstelling van de jaarrekening
Wageningen University vormt samen met WU Holding, Stichting ISRIC en Stichting Restaurant van de Toekomst een groep.

De jaarrekening wordt opgesteld op basis van historische kosten. Voor zover niet anders vermeld, worden activa en passiva opgenomen tegen nominale waarde.

Monetaire activa en passiva in vreemde valuta zijn omgerekend tegen de koers per balansdatum. Koersverschillen worden in de winst- en verliesrekening verantwoord. In de winst- en verliesrekening worden opbrengsten en kosten in vreemde valuta verwerkt tegen de koers van afwikkeling.

Uitgangspunt voor het opstellen van de jaarrekening zijn de vereisten uit de Regeling Jaarverslaggeving Onderwijs van 17 december 2007, BW2 titel 9 en de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving (RJ).

Consolidatie
In de consolidatie worden de financiële gegevens van de instelling opgenomen, haar groepsmaatschappijen en andere instellingen waarop zij een overheersende zeggenschap kan uitoefenen (op grond van de feitelijke situatie) of waarover zij de centrale leiding heeft. Groepsmaatschappijen zijn rechtspersonen waarin de instelling overheersende zeggenschap, direct of indirect, kan uitoefenen doordat zij beschikt over de meerderheid van de stemrechten of op enig andere wijze de financiële en operationele activiteiten kan beheersen. Hierbij wordt tevens rekening gehouden met potentiële stemrechten die direct kunnen worden uitgeoefend op balansdatum.
De groepsmaatschappijen en andere rechtspersonen waarop zij een overheersende zeggenschap kan uitoefenen of waarover zij de centrale leiding heeft, worden voor 100% in de consolidatie betrokken (zie hoofdstuk 217 Consolidatie). Het aandeel van derden in het groepsvermogen en in het groepsresultaat wordt afzonderlijk vermeld.

Consolidatiekring
Van onderstaande deelnemingen zijn de jaarrekeningen integraal geconsolideerd:

	Statutaire zetel	% in 2010	% in 2011
Wageningen Universiteit Holding BV	Wageningen	100	100
Stichting ISRIC	Wageningen		
Stichting Restaurant van de Toekomst	Wageningen		

Deelnemingen gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs dan wel netto vermogenswaarde (nvw):

	Statutaire zetel	% in 2010	% in 2011
Nexxus Holding BV	Wageningen	100	100
CAN-iT BV	Wageningen	51	51
Ceradis BV	Wageningen	50	50
Bio Prodict BV	Wageningen	51	25
Biqualys BV	Wageningen	33	0
Green Dino BV	Wageningen	11	11

Grondslagen voor de waardering van activa en passiva

Kosten van onderzoek en ontwikkeling

Onderzoekskosten worden verwerkt in de winst- en verliesrekening.

Materiële vaste activa

De materiële vaste activa worden gewaardeerd tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs verminderd met de cumulatieve afschrijvingen. Afschrijving vindt lineair plaats op basis van de verwachte economische levensduur en de restwaarde. In het jaar van aanschaf wordt naar tijdsgelang afgeschreven met uitzondering van gebouwen. Bij gebouwen wordt de afschrijving gestart op 1 januari van het jaar bij gebouwen die voor 1 juli in gebruik zijn genomen en op 1 januari van het volgende jaar bij gebouwen die na 1 juli in gebruik zijn genomen.
Materiële vaste activa in uitvoering of in bestelling worden gewaardeerd tegen vervaardigingsprijs respectievelijk de bedragen die door derden reeds aan de vennootschap in rekening zijn gebracht. Investeringen kleiner dan € 5.000,- worden direct ten laste van de winst- en verliesrekening gebracht.

De afschrijving voor de verschillende groepen van objecten is als volgt:

Onderdeel	Afschrijving
Bedrijfsterreinen / Werk in uitvoering	0%
Terreininrichting en infrastructuur	60 jaar
Bedrijfsgebouwen	
Casco	60 jaar
Afbouwpakket	30 jaar
Inbouwpakket / inrichting bedrijfsgebouwen	15 jaar
Kassen, barakken, diverse opstallen / bouwwerken	15 jaar
Apparatuur en inventaris:	
Kantoormeubilair / machines en werktuigen / inventaris restauratieve voorzieningen / glasvezelnet / overige inventaris	10 jaar
Laboratoriumapparatuur / audiovisuele apparatuur / vervoermiddelen / PR- en voorlichtingsmateriaal	5 jaar
Automatiseringsapparatuur incl. programmatuur (hardware t.b.v. netwerken)	5 jaar
Automatiseringsapparatuur incl. programmatuur (hardware overig)	3 jaar

Verkregen investeringsubsidies alsmede bijdragen uit extern gefinancierde projecten worden in het jaar van aanschaf in mindering gebracht op het geactiveerde bedrag. Ontvangen subsidies ten behoeve van voor het primaire proces noodzakelijke activa, zoals onderwijsgebouwen, worden gepassiveerd onder de schulden en vallen vrij gedurende de gebruiksduur van het actief.

Door de instelling wordt op iedere balansdatum beoordeeld of er aanwijzingen zijn dat een vast actief aan een bijzondere waardevermindering onderhevig kan zijn. Indien dergelijke indicaties aanwezig zijn, wordt de realiseerbare waarde van het actief vastgesteld. Indien het niet mogelijk is de realiseerbare waarde voor het individuele actief te bepalen, wordt de realiseerbare waarde bepaald van de kasstroomgenererende eenheid waartoe het actief behoort. Van een bijzondere waardevermindering is sprake als de boekwaarde van een actief hoger is dan de realiseerbare waarde; de realiseerbare waarde is de hoogste van de opbrengstwaarde en de bedrijfswaarde.

Indien wordt vastgesteld dat een bijzondere waardevermindering die in het verleden verantwoord is, niet meer bestaat of is afgenomen, dan wordt de toegenomen boekwaarde van de desbetreffende activa niet hoger gesteld dan de boekwaarde die bepaald zou zijn indien geen bijzondere waardevermindering voor het actief zou zijn verantwoord.
Vaste activa die niet meer dienstbaar zijn voor de primaire activiteiten worden niet afgeschreven. Afboekingen door duurzame waardevermindering, verkoop, tenietgaan of buitengebruikstelling worden afzonderlijk vermeld.

Financiële vaste activa

Deelnemingen en ledenkapitaal waarin invloed van betekenis op het zakelijke en financiële beleid wordt uitgeoefend, worden gewaardeerd tegen netto-vermogenswaarde. Deze waarde wordt berekend op basis van dezelfde grondslagen die de groep hanteert bij de waardering en resultaatbepaling.

Deelnemingen en ledenkapitaal waarin geen invloed van betekenis op het zakelijke en financiële beleid wordt uitgeoefend, worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs. Bij de waardering hiervan wordt rekening gehouden met waardedalingen, indien deze duurzaam zijn.

Voorraden
Deze post bestaat uit de handelsvoorraad, gereed product, de levende have en de voorraad geoogste landbouwproducten. De handelsvoorraad en gereed product worden gewaardeerd volgens de FIFO-methode tegen de verkrijgings- of vervaardigingskosten, inclusief een opslag voor indirecte kosten. Waardering van de voorraad geoogste landbouwproducten vindt niet plaats.
Bij incourantheid of lagere marktwaarde wordt de voorraad overeenkomstig afgewaardeerd.

Vorderingen en overlopende activa
De vorderingen zijn gewaardeerd tegen nominale waarde, voor zover nodig, onder aftrek van een voorziening wegens oninbaarheid.

Onderhanden werk
De waardering van het onderhanden werk ten behoeve van derden vindt plaats tegen de kosten van direct materiaalgebruik en arbeid, inclusief een opslag voor indirecte kosten. Gedeclareerde termijnen en voorzienbare verliezen op projecten worden op dit saldo in mindering gebracht. Toerekening van het resultaat vindt plaats naar rato van de voortgang (mate van gerealiseerde kosten) van een project. De post Onderhanden werk wordt verwerkt onder de kortlopende vorderingen en de vooruitontvangen bedragen.

Effecten
De effecten worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs (FIFO-methode) of lagere marktwaarde.

Eigen vermogen
Wageningen University maakt geen onderscheid tussen privaat vermogen en publiek vermogen.
- Algemene reserve
  Deze reserve wordt gemuteerd voor het exploitatieresultaat van enig jaar waaraan geen specifieke bestemming wordt gegeven.
- Bestemde reserve
  Binnen het eigen vermogen zijn op concernniveau twee bestemde reserves gevormd:
  - het innovatiefonds
  - reserve i.v.m. nog uit te voeren projecten

Voorzieningen
De voorzieningen worden gewaardeerd tegen de nominale waarde, met uitzonderingen van personele voorzieningen op basis van RJ 271. Bij de berekening van de hoogte van de verplichtingen wordt rekening gehouden met toekomstige indexeringen en prijsverhogingen. Het bedrag waartegen de voorziening is opgenomen is de beste schatting van het bedrag dat noodzakelijk is om de betreffende verplichtingen en verliezen per balansdatum af te wikkelen.

Voorzieningen worden gevormd voor:
- in rechte afdwingbare of feitelijke verplichtingen die op de balansdatum bestaan;
- het is waarschijnlijk dat voor de afwikkeling van die verplichting een uitstroom van middelen noodzakelijk is; en
- er kan een betrouwbare schatting worden gemaakt van de omvang van de verplichtingen.

Voorziening WW-verplichtingen
De voorziening voor WW-verplichtingen wordt getroffen ter dekking van de op balansdatum bestaande WW-verplichtingen en voor de te verwachten toekomstige uitgaven in verband met reeds uitgestroomd personeel en personeel in dienst met een tijdelijk dienstverband.

Voorziening WAO/WGA
De voorziening voor WAO- en WGA-verplichtingen wordt getroffen ter dekking van op balansdatum te verwachten WAO- en WGA-verplichtingen in verband met eigen risicodragerschap.

Overige personele voorzieningen - gratificaties ambtsjubilea
De verwachte verplichting voor toekomstige jubilea-uitkeringen is op basis van historische gegevens berekend, de onttrekking op basis van realisatie. De voorziening is contant gemaakt op basis van de voor Wageningen University geldende marktrente.

Overige personele voorzieningen – pensioenen
De pensioenverzekering is afgesloten bij ABP. De regeling is een toegezegd pensioenregeling, waardoor rekening gehouden moet worden met toekomstige premieontwikkelingen en beleggingsresultaten.
De verplichting is als een toegezegde bijdrage verantwoord op grond van RJ 271.310. Voor een toegezegde bijdrageregeling zijn er naast de betaling van premies geen verdere verplichtingen uit hoofde van de pensioenregeling. De premies worden verantwoord als personeelskosten als deze verschuldigd zijn. Vooruitbetaalde premies worden opgenomen als overlopende activa voor zover sprake zal zijn van terugbetaling door het fonds of van verrekening met in de toekomst verschuldigde premies.

De pensioenregelingen zijn conform het middelloonstelsel en worden geïndexeerd indien de dekkingsgraad van het pensioenfonds dit toelaat. Het ABP pensioenfonds heeft op 31 december 2011 een dekkingsgraad van 94%. Ten opzichte van 31 december 2010, is de dekkingsgraad gedaald met 11%-punt. Op basis van het herstelplan was een dekkingsgraad op 31 december 2011 van 100,5% voorzien. De werkelijke dekkingsgraad op 31 december 2011 is 6,5% lager. Op basis van de huidige dekkingsgraad heeft het ABP besloten:
- voor de jaren 2012 en 2013 een extra premieopslag van 2%-punt door te voeren;
- de uitkeringen in 2012 niet te indexeren.

Voorziening reorganisatiekosten
Deze voorziening is bestemd om te verwachten kosten te dekken van op basis van genomen en binnen de organisatie bekendgemaakte besluiten, die verband houden met lopende en voorgenomen reorganisaties.

Voorziening product-/contractrisico's
Deze voorziening dekt de kosten van verlieslatende contracten, garantstellingen en claims voortvloeiende uit aan derden geleverde diensten en producten.

Langlopende schulden
Er is sprake van langlopende schulden indien de betreffende schuld blijft bestaan voor een periode van meer dan één jaar na datum van einde van het verslagjaar.

Kortlopende schulden
Er is sprake van kortlopende schulden indien de betreffende schuld blijft bestaan voor een periode korter dan één jaar na datum van einde van het verslagjaar.

Grondslagen voor de bepaling van baten en lasten
Algemeen
Als opbrengsten en kosten worden aangemerkt de baten en lasten die bedrijfseconomisch kunnen worden toegerekend aan het onderhavige verslagjaar, onverschillig of zij tot ontvangsten en uitgaven in het verslagjaar hebben geleid.

Opbrengsten worden verantwoord in het jaar waarin de goederen zijn geleverd c.q. de diensten ten behoeve van opdrachtgevers zijn verricht. Verliezen en risico's die hun oorsprong vinden voor het einde van het boekjaar, worden in acht genomen, indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

Rijksbijdrage en overige vergoedingen
De rijksbijdrage wordt als opbrengst verantwoord in het jaar waarin hij wordt ontvangen. De overige vergoedingen worden ten gunste van het resultaat gebracht in het jaar dat het project wordt uitgevoerd en de kosten worden gemaakt.

College- en cursusgelden
Onder de collegegelden worden de aan het verslagjaar toe te rekenen wettelijke collegegelden en instellings-collegegelden toegerekend. Onder de cursusgelden zijn de vergoedingen voor post-initiële cursussen verantwoord.

Baten werk in opdracht van derden
Onder de post 'Baten werk in opdracht van derden' worden de opbrengsten uit contractactiviteiten verantwoord. De baten worden berekend op basis van directe kosten inclusief een opslag voor indirecte kosten tot maximaal het door de financier te vergoeden tarief. Resultaten worden genomen naar rato van voortgang van het project.

Grondslagen voor de opstelling van het kasstroomoverzicht
Voor de opstelling van het kasstroomoverzicht wordt de indirecte methode gehanteerd.

Toelichting op de balans

1 MATERIËLE VASTE ACTIVA

	Terreinen	Gebouwen	Apparatuur en inventaris	Werk in Uitvoering	Niet aan het primair proces dienstbare activa	Totaal
Boekwaarde 31-12-2010	10.986	130.116	21.399	20.888	9.228	192.617
Investeringen	3.750	6.620	14.597	43.333	0	68.300
Buiten gebruikstellingen	–803	–3.655			4.458	0
Desinvesteringen *	470	1.582	498	0	1.346	3.896
Afschrijvingen	75	8.191	8.295	0	0	16.561
Bijzondere waardeverminderingen	0	7.090	0	0	0	7.090
Boekwaarde 31-12-2011	**13.388**	**116.218**	**27.203**	**64.221**	**12.340**	**233.370**
Aanschafwaarde 31-12-2010	15.911	241.017	95.823	20.888	35.285	408.924
Aanschaffingen 2011	3.750	6.620	14.597	43.333	0	68.299
Buiten gebruikstellingen	–1.250	–10.173			11.423	0
Aanschafwaarde desinvester. 2011	630	4.063	4.146	0	4.068	12.907
Aanschafwaarde 31-12-2011	**17.781**	**233.401**	**106.274**	**64.221**	**42.639**	**464.316**
Cumulatieve afschrijvingen	4.393	103.799	79.071	0	28.871	216.134
Cumulatieve waardeverminderingen	0	13.384	0	0	1.428	14.812
Boekwaarde 31-12-2011	**13.388**	**116.218**	**27.203**	**64.221**	**12.340**	**233.370**
* Desinvesteringen waarvan:						
- Aanschaffingsprijs	630	4.063	4.146	0	4.068	12.907
- Afschrijvingen	160	2.481	3.648	0	2.722	9.011
Totaal desinvesteringen	**470**	**1.582**	**498**	**0**	**1.346**	**3.896**

Bedragen * € 1000,–

Wageningen University voert een omvangrijk nieuwbouwprogramma uit. In 2011 is geïnvesteerd in de nieuwe huisvesting voor het departement Dierwetenschappen en in het nieuwe onderwijsgebouw Orion. Het departement Dierwetenschappen is in het najaar van 2011 verhuisd. De proeffaciliteiten zullen in het voorjaar van 2012 in gebruik worden genomen.
Wageningen University heeft in 2011 € 3,8 mln. geïnvesteerd in het complex Berinchem in Bennekom ten behoeve van de huisvesting van studenten. De waarde van dit complex wordt volledig bepaald door de waarde van de grond. Derhalve is dit complex geactiveerd onder de terreinen.
Van de afschrijvingen ad € 16,6 mln. heeft € 8,3 mln. betrekking op reguliere afschrijving van gebouwen en infrastructuur en € 8,3 mln. op apparatuur en inventaris.

Wageningen UR heeft een verkoopovereenkomst inzake het complex Kortenoord met Bouwfonds MAB Ontwikkeling BV gesloten. Levering van de betreffende activa heeft plaatsgevonden. De definitieve verkoopprijs van het eerste deelplan is in 2011 vastgesteld. Hierbij zijn activa met een boekwaarde van € 3,4 mln. volledig afgewikkeld. De definitieve verkoopprijs van de overige deelplannen zal worden vastgesteld n.a.v. de planontwikkeling van het gebied. Omdat Wageningen University nog als economische eigenaar van de activa kan worden beschouwd, zijn de activa met een boekwaarde van € 16,9 mln. nog in de balans opgenomen. Op 31-12-2011 zijn de proeffaciliteiten voor Dierwetenschappen en Zodiac nog in gebruik. Naar verwachting zal het gebruik van deze gebouwen in 2012 worden beëindigd. Het ontvangen voorschot voor de deelplannen 2 t/m 4 van € 3,4 mln. (incl. rente) is verwerkt onder de kortlopende schulden.
In 2011 zijn het Bestuurscentrum, LA13 en het ISRIC gebouw op het complex Duivendaal buiten gebruikgesteld.

Het onroerend goed van Wageningen University is verzekerd voor € 354,2 mln. (peildatum 1-6-2010, vanaf 2011 excl. inboedel). De WOZ-waarde bedraagt € 144,3 mln. (peildatum 1-1-2011).

2 FINANCIËLE VASTE ACTIVA

	31-12-2011	31-12-2010
Deelnemingen in groepsmaatschappijen	65	133
Overige deelnemingen	24	24
Ledenkapitaal	129	110
Overige vorderingen	0	0
Totaal financiële vaste activa	**218**	**267**

Bedragen * € 1000,–

Uitsplitsing van de post deelnemingen in groepsmaatschappijen

Omschrijving	Boekwaarde 31-12-2010	Investeringen/ desinvestering	Overige mutaties 1)	Boekwaarde 31-12-2011
Nexxus Holding BV	0	0	0	0
CAN-iT BV	0	0	0	0
Bio Prodict BV	133	–183	115	65
Totaal groepsmaatschappijen	**133**	**–183**	**115**	**65**

1) De overige mutaties betreft de waardevermeerdering van de deelneming in 2011.

Uitsplitsing van de post overige deelnemingen

Omschrijving	Boekwaarde 31-12-2010	Investeringen/ desinvestering	Overige mutaties	Boekwaarde 31-12-2011
Green Dino BV	0	0	0	0
KLV Professional Match BV 2)	0	–4	4	0
ICG	20	0	0	20
Ceradis BV	0	0	0	0
Biqualys BV	0	0	0	0
Overige deelnemingen	4	0	0	4
Totaal overige deelnemingen	**24**	**–4**	**4**	**24**

2) Overige mutaties betreft het resultaat van de deelnemingen in 2011.

Specificatie ledenkapitaal

Omschrijving	Boekwaarde 31-12-2010	Toename	Afname	Boekwaarde 31-12-2011
Ledenkapitaal Friesland Foods	94	13	0	107
Avebe	8	0	0	8
CSM/Cosun	8	6	0	14
Totaal ledenkapitaal	**110**	**19**	**0**	**129**

Bedragen * € 1000,–

3 VOORRADEN

	31-12-2011	31-12-2010
Handelsvoorraad	51	11
Levende have	45	89
Voorraad halffabrikaat	0	0
	96	100
Af: Voorziening voor incourantheid	–1	0
TOTAAL VOORRADEN	**95**	**100**

Bedragen * € 1000,–

4 VORDERINGEN EN OVERLOPENDE ACTIVA

	31-12-2011	31-12-2010
Debiteuren	19.586	17.769
Debiteuren gelieerde partijen	400	0
Af: Voorziening voor mogelijk oninbare vorderingen	–670	–1.509
Totaal debiteuren	**19.316**	**16.260**
Onderhanden projecten		
Kosten uitgevoerde werkzaamheden voor derden	299.465	267.103
Af: gedeclareerde termijnen	304.543	273.257
Opdrachten van derden	**–5.078**	**–6.154**
Af: verwachte verliezen	–4.102	–3.305
Verwerkt onder kortlopende schulden	40.466	34.209
Totaal opdrachten van derden	**31.286**	**24.750**
Voorschotten	1.864	2.161
Te vorderen BTW	2.298	1.765
Vorderingen op overige gelieerde partijen	1.356	1.428
Vorderingen op studenten	1.490	1.581
Overlopende activa	5.008	6.658
Overig	710	423
Totaal voorschotten en overlopende activa	**12.726**	**14.016**
Totaal vorderingen en overlopende activa	**63.328**	**55.026**

Bedragen * € 1000,–

De vordering op overige gelieerde partijen ad k€ 1.356 (2011) en k€ 1.778 (2010) betreft Stichting DLO. De debiteuren gelieerde partijen betreft VHL.

5 LIQUIDE MIDDELEN

	31-12-2011	31-12-2010
Kas	30	28
Bank (incl. kruisposten)	70.566	101.629
Totaal liquide middelen	**70.596**	**101.657**

Bedragen * € 1000,–

Van het saldo liquide middelen bestaat € 20,3 mln. uit vooruitontvangen subsidies die doorgestort moeten worden naar contractpartners (doorstortgelden). De overige liquide middelen zijn vrij beschikbaar.

Bedragen * € 1,0 mln.	Begroting	Realisatie	Mutatie t.o.v. begroting
Resultaat	0,0	4,7	4,7
Afschrijvingen	16,8	23,6	6,8
Afname voorzieningen	–1,1	–2,1	–1,0
Mutatie voorraden	0,0	0,0	0,0
Mutatie vlottende activa	0,1	–8,3	–8,4
Mutatie vlottende passiva	–5,0	14,3	19,3
Resultaat deelnemingen	0,0	–0,1	–0,1
Kasstroom uit operationele activiteiten	**10,8**	**32,1**	**21,3**
Kasstroom uit investeringsactiviteiten	–71,4	–64,2	7,2
Kasstroom uit financieringsactiviteiten	–0,2	1,0	1,2
Kasstroom 2011	**–60,8**	**–31,1**	**29,7**
Liquide middelen per 1 januari 2011	**74,5**	**101,7**	**27,2**
Liquide middelen per 31 december 2011	**13,7**	**70,6**	**56,9**

Operationele activiteiten
De afschrijvingen zijn € 6,8 mln. hoger uitgekomen door met name de bijzondere waardevermindering van de gebouwen ad. € 7,1 mln. Daar tegenover staan onder andere lagere afschrijvingen voor gebouwen dan begroot ad. € 0,3 mln.
De verbetering van het werkkapitaal wordt veroorzaakt door ontvangen voorschotten voor projecten en door een toename van de schuld aan Stichting DLO.

Investeringsactiviteiten
De gerealiseerde kasstroom uit investeringsactiviteiten is € 7,2 mln. lager dan begroot. Dit werkt positief door op de liquide middelen. Dit is vooral een gevolg van lagere investeringsuitgaven dan begroot in het Strategisch Nieuwbouw Plan (€ 3,7 mln.) en lagere investeringen voor kleinere investeringen en renovaties van bestaand gebouwen (€ 3,3 mln.). De reden van de lagere investeringsuitgaven zijn gelegen in langere doorlooptijden, een langer dan gepland ontwerpproces en goedkeuring van het bestek.
Daarnaast heeft in 2011 de niet geplande afronding van deelfase 1 van Kortenoord plaats gevonden (desinvestering van € 3,4 mln.) en is € 3,8 mln. geïnvesteerd in studentenhuisvesting (Berinchem).

Financieringsactiviteiten
De positieve kasstroom uit financieringsactiviteiten betreft de verwerking van de investeringssubsidie onder de langlopende schulden (€ 1,3 mln.) en de vrijval van de egalisatierekening voor eerder ontvangen subsidies.

6 EIGEN VERMOGEN

	Algemene reserve	Bestemde reserve	Totaal
Saldo per 31-12-2010	133.849	8.820	142.669
Resultaatbestemming	5.781	–1.115	4.666
Toevoeging reserve			
Onttrekking reserve			
Saldo per 31-12-2011	**139.630**	**7.705**	**147.335**

Bedragen * € 1000,–

De bestemde reserve heeft betrekking op het innovatiefonds ad € 3,9 mln. en de reserve in verband met nog uit te voeren projecten ad € 3,8 mln. Aan deze laatste reserve is in 2011 € 1,1 mln. onttrokken.

7 VOORZIENINGEN

	Stand per 31-12-2010	Dotatie	Onttrekking	Vrijval	Stand per 31-12-2011
WW-verplichtingen	7.696	1.350	1.053	105	7.888
Voorziening WAO	341	666	125	43	839
Overige personele voorzieningen	2.539	126	308	0	2.357
Reorganisatiekosten	8.820	581	594	2.211	6.596
Product-/contractrisico's	0	690	690	0	0
Voorziening overig	1.069	26	25	445	625
Totaal voorzieningen	**20.465**	**3.439**	**2.795**	**2.804**	**18.305**

Bedragen * € 1000,–

	31-12-2011	31-12-2010
Specificatie van de looptijd van de voorzieningen		
Kortlopend (vervallend uiterlijk 31-12-2012)	7.610	4.633
Langlopend (tussen 31-12-2013 en 31-12-2016)	5.171	10.042
Langlopend (vervallend na 31-12-2016)	5.524	5.790
Totaal voorzieningen	**18.305**	**20.465**

Bedragen * € 1000,–

WW-verplichtingen
De voorziening voor WW-verplichtingen is getroffen ter dekking van op balansdatum bestaande WW-verplichtingen en voor de te verwachten toekomstige uitgaven in verband met reeds uitgestroomd personeel en personeel in dienst met een tijdelijk dienstverband. In 2011 is een dotatie gedaan ad k€ 1.350, en een vrijval van k€ 105.

WAO-verplichtingen
De voorziening voor WAO-verplichtingen wordt getroffen ter dekking van te verwachten toekomstige WAO en WGA-uitkeringen. Wageningen University heeft in 2009 geopteerd voor het eigen risicodragerschap voor de WGA. Voor de lopende uitkeringen is een voorziening getroffen van k€ 838.

Overige personele voorzieningen
Onder overige personele voorzieningen is een voorziening opgenomen voor toekomstige verplichtingen voor gratificaties ambtsjubilea.

Reorganisatiekosten
De voorziening reorganisatiekosten wordt getroffen voor te verwachten uitgaven in verband met getroffen reorganisaties. In 2011 zijn dotaties gedaan aan de voorziening voor reeds eerder uitgevoerde reorganisaties in verband met langer doorlopende uitgaven dan eerder verwacht.

Overige voorzieningen
Overige voorzieningen betreffen claims die door derden aan Wageningen University zijn geadresseerd.

8 LANGLOPENDE SCHULDEN

	Stand per 31-12-2010	Toename schuld	Afname schuld	Stand per 31-12-2011
Overige langlopende schulden	16.158		230	15.928
Egalisatie langlopende investeringssubsidies	3.524	1.314		4.838
Totaal langlopende schulden	**19.682**	**1.314**	**230**	**20.766**

Overzicht langlopende schulden:

Omschrijving	Totaal (k€)	Rente	Looptijd	Cumulatieve aflossing (k€)	Langlopend > 1 jaar (k€)	Kortlopend < 1 jaar (k€)
ABN Amro Bank	15.000	4,9%	10 jaar	0	15.000	0
Rabobank Vallei en Rijn	2.000	4,4%	10 jaar	1.000	800	200
Rabobank Vallei en Rijn	300	4,4%	10 jaar	142	128	30
Totaal	**17.300**			**1.142**	**15.928**	**230**

Alle leningen hebben een resterende looptijd van minder dan 5 jaar.

9 KORTLOPENDE SCHULDEN

	31-12-2011	31-12-2010
Vooruitontvangen van derden	109.870	103.880
Schulden leveranciers	14.341	10.806
Schulden leveranciers gelieerde partijen		
Te betalen belastingen	8.891	9.598
Te betalen pensioenpremies	2.229	0
Schulden aan overige gelieerde partijen	16.638	10.479
Schulden aan EL&I	4.367	5.647
Overlopende passiva	9.922	11.638
Overig	14.943	14.802
Totaal kortlopende schulden	**181.201**	**166.851**

Bedragen * € 1000,–

De vooruitontvangen bedragen van derden zijn in 2011 gestegen ten opzichte van 2010 met € 6,0 mln. Dit wordt onder meer veroorzaakt door ontvangen voorschotten op derde geldstroomcontracten.
Onder overige schulden wordt grotendeels verstaan opgebouwde vakantiegelden en verlofdagen van medewerkers.

Niet in de balans opgenomen verplichtingen en rechten
Meerjarige financiële verplichtingen

Overzicht aangegane verplichtingen ter zake van huur, operational lease en dergelijke:

Omschrijving	Totaal verplichtingen	Vervallend in 2012	Vervallend tussen 2013 en 2016	Vervallend na 2016
Leaseverplichtingen	131	57	74	
Verzekeringen	1.157	291	866	
Onderhoudscontracten	640	640		
Energielevering	15.615	5.205	10.410	
Investeringen	34.662	34.662		
Totaal	**52.205**	**40.855**	**11.350**	

Bedragen * € 1000,–

In het kader van het Strategisch Nieuwbouwplan heeft Wageningen Universiteit bankgaranties van derden ontvangen voor een totaalbedrag van € 2,2 mln.

Wageningen University heeft bankgaranties afgegeven voor de lening van stichting Restaurant van de Toekomst voor een totaalbedrag van € 2,3 mln.

De voormalige dochter van Wageningen University Biopartner heeft een aanslag voor achterstallige vennootschapsbelasting ontvangen. Indien deze aanslag terecht blijkt, dan zal de huidige eigenaar een deel van de aanslag op Wageningen University verhalen.

Rente-instrumenten
De volgende rente-instrumenten zijn afgesloten:

Instrument	Volume in mln.	Datum ingang	Datum einde
Interest rate swap	10,0	03-01-2005	02-01-2017
Interest rate swap	7,0	03-01-2005	04-01-2016

De waarde van de swaps per 31-12-2011 is -/- € 2,8 mln.

Verbonden Partijen
WU participeert direct of via Wageningen Universiteit Holding BV in de volgende deelnemingen:

	Statutaire zetel	Code activi-teiten	Eigen vermogen 31-12-2011	Resultaat 2011	Art 2:403 BW	Deelname in 2011	Consolidatie
Wageningen Universiteit Holding BV	Wageningen	4	–468	93	J	100%	100%
Nexxus Holding BV	Wageningen	4	0	nb	N	100%	0%
CAN-iT BV	Wageningen	4	0	nb	N	51%	0%
Ceradis BV	Wageningen	4	0	nb	N	50%	0%
Bio Prodict BV		4	274	103	N	25%	0%
Green Dino BV	Wageningen	4	nb	nb	N	11%	0%
KLV Professional Match BV	Wageningen	4	nb	nb	N	5%	0%
Stichting ISRIC	Wageningen	2	424	43			100%
Stichting Restaurant van de Toekomst	Wageningen	2	–46	6			100%

Bedragen * € 1000,–

De jaarrekeningen van Wageningen Universiteit Holding BV, Stichting ISRIC en Stichting Restaurant van de Toekomst zijn geconsolideerd in deze jaarrekening.

Wageningen University neemt op grond van haar taakstelling deel in een aantal stichtingen en levert bij deze stichtingen één of meer bestuursleden of is op andere wijze betrokken bij de stichting. Consolidatie van de stichtingen die voldoen aan de criteria m.b.t. aanmerkelijk belang zou geen materiële invloed op het resultaat en balanstotaal van Wageningen University hebben gehad.

Wageningen University vormt samen met Stichting DLO en hogeschool VHL het samenwerkingsverband Wageningen UR. In het kader van dit samenwerkingsverband zijn de centrale stafafdelingen en het Facilitair Bedrijf samengevoegd. De kosten van deze onderdelen worden naar rato van het gebruik doorbelast aan de deelnemers in Wageningen UR.

Toelichting op de winst- en verliesrekening

10 BATEN

	Resultaat 2011	Resultaat 2010
RIJKSBIJDRAGEN		
Rijksbijdrage EL&I	160.914	157.063
Overige subsidies EL&I	2.156	2.474
TOTAAL RIJKSBIJDRAGEN	**163.070**	**159.537**
OVERIGE BIJDRAGEN EN SUBSIDIES	255	73
COLLEGE- EN CURSUSGELDEN		
College- en examengelden	16.973	14.256
Cursusgelden	2.135	1.864
TOTAAL COLLEGE- EN CURSUSGELDEN	**19.108**	**16.120**
BATEN WERK I.O.V. DERDEN		
Opbrengst werk i.o.v. derden	95.418	97.744
Mutatie onderhanden werk	1.077	–2.106
TOTAAL BATEN WERK I.O.V. DERDEN	**96.495**	**95.638**
OVERIGE BATEN		
Verkopen en gebruik faciliteiten	483	485
Verhuurinkomsten	3.501	3.322
Detacheringen	588	397
Verkoop terreinen en gebouwen	3.970	844
Overige baten	17.003	15.432
TOTAAL OVERIGE BATEN	**25.545**	**20.480**
TOTAAL BATEN	**304.473**	**291.848**

Bedragen * € 1000,–

De baten hebben zich in 2011 positief ontwikkeld. De Rijksbijdrage EL&I is met € 3,9 mln. gestegen tot € 160,8 mln. Deze stijging wordt veroorzaakt door een stijging van de BAMA-vergoeding (bachelors/masters) van € 3,0 mln., een loon en prijsbijstelling van € 1,2 mln. en een daling van de overige componenten met € 0,4.

De baten uit werk in opdracht van derden zijn gestegen met 1% tot € 96,5 mln. Deze baten bestaan uit de tweede geldstroom, die 8% is gegroeid naar € 22,6 mln., en de derde geldstroom, die 1% is afgenomen tot € 73,9 mln. De omzet van de departementen Plantenwetenschappen (-/- € 1,8 mln.) en Omgevingswetenschappen (-/- € 0,7 mln.) is gedaald. Daarentegen is de omzet bij ATV gegroeid met € 2,4 mln. De omzet daalt voornamelijk bij de klantgroep Nederlandse overheid.

De collegegelden zijn ten opzichte van 2010 toegenomen als gevolg van de stijging van het aantal studenten.

In bijlage 3 is een specificatie van het werk in opdracht van derden naar type financiers en type omzet opgenomen.

De overige baten omvatten onder meer de doorberekening van kosten aan VHL (€ 3,6 mln.) en de Groene kenniscoöperatie (€ 2,0 mln.), directe opbrengsten van de servicelabs (€ 1,0 mln.) en opbrengsten uit Sportkaarten (€ 0,5 mln.).

LASTEN

11 PERSONELE KOSTEN

	Resultaat 2011	Resultaat 2010
Bruto lonen en salarissen	161.370	159.212
Uitzendkrachten en ingehuurd personeel	5.643	5.718
Overige personeelskosten	5.309	3.694
Dotatie voorziening WW-verplichtingen	1.245	1.860
Dotatie voorziening WAO	623	–473
Dotatie overige personele voorzieningen	126	368
Totaal personele kosten	**174.316**	**170.379**

Bedragen * € 1000,–

In de post bruto lonen en salarissen zijn de pensioenpremies ad € 17,2 mln. en de sociale lasten ad € 6,0 mln. opgenomen. De personele bezetting is in 2011 gestegen van 2.544 fte naar 2.580 fte. Door een andere rubricering van het keuzemodel voor arbeidsvoorwaarden in het nieuwe HRM-systeem zijn de kosten verschoven van bruto lonen en salarissen naar overige personeelskosten. Indien hier rekening mee wordt gehouden, dan is de gemiddelde loonsom met 0,9% gestegen.
In 2011 is door Wageningen University € 0,4 mln. (2010: € 0,4 mln.) uitgegeven aan salariskosten en vergoedingen van leden van het College van Bestuur en € 36.000 (2010: € 25.000) aan leden van de Raad van Toezicht. De leden van het College van Bestuur vormen tevens het College van Bestuur van Stichting DLO en van Stichting Van Hall Larenstein. Een nadere toelichting op de salariskosten van College van Bestuur en Raad van Toezicht is opgenomen in paragraaf 3.4.
De leden van de Raad van Toezicht vormen tevens de Raad van Toezicht van Stichting DLO en van Stichting Van Hall Larenstein.

12 AFSCHRIJVINGEN

	Resultaat 2011	Resultaat 2010
Materiële vaste activa	16.561	14.912
Bijzondere waardeverminderingen	7.090	1.557
Totaal afschrijvingen	**23.651**	**16.469**

Bedragen * € 1000,–

In 2011 is een bijzondere waardevermindering van € 6,1 mln. verwerkt in verband met het Dreijencomplex als gevolg van de ontwikkelingen op de vastgoedmarkt. Tevens is een bijzondere waardevermindering van € 1,0 mln. verwerkt in verband met de herinrichting van het Atlas-gebouw.

13 HUISVESTINGSLASTEN

	Resultaat 2011	Resultaat 2010
Huur	8.847	7.696
Verzekeringen	299	294
Onderhoud	4.415	3.569
Energie en water	5.159	4.982
Schoonmaakkosten	2.281	2.174
Heffingen	765	887
Overige huisvestingskosten	2.885	2.451
Totaal huisvestingskosten	**24.651**	**22.053**

Bedragen * € 1000,–

Enkele leerstoelgroepen van Wageningen University zijn gehuisvest in gebouwen van Stichting DLO. Wageningen University heeft voor het medegebruik van gebouwen in 2011 een huur betaald van € 8,5 mln.

14 ALGEMENE KOSTEN

	Resultaat 2011	Resultaat 2010
Overige apparatuurkosten	7.872	6.535
Overige algemene kosten	28.581	25.809
Dotatie voorzieningen:		
Reorganisatiekosten	–1.630	1.773
Product- / contractrisico's	690	
Voorziening overig	–419	–334
Totaal dotatie algemene voorzieningen	**–1.359**	**1.439**
Totaal algemene kosten	**35.094**	**33.783**

Bedragen * € 1000,–

Onder overige algemene kosten zijn begrepen bureaukosten (€ 3,6 mln.), reis- en verblijfkosten € 8,1 mln.), representatiekosten, PR-activiteiten en studentenwerving (€ 2,2 mln.), literatuurvoorziening (€ 3,8 mln.), niet terugvorderbare BTW (€ 6,4 mln.) en de kosten catering (€ 1,3 mln.).
In de overige algemene kosten zijn de volgende accountantskosten opgenomen:

A Controle jaarrekeningen	€ 76.000
B Overige controlewerkzaamheden	€ 224.000
C Advieswerkzaamheden	€ 26.000

15 SPECIFIEKE KOSTEN

	Resultaat 2011	Resultaat 2010
Specifieke kosten	14.724	15.618
Diensten door derden	19.551	18.600
Bijdragen en subsidies	9.247	9.125
Totaal specifieke kosten	**43.552**	**43.343**

Bedragen * € 1000,–

16 FINANCIËLE BATEN EN LASTEN

	Resultaat 2011	Resultaat 2010
Financiële baten	1.844	1.675
Financiële lasten	–536	–1.218
Totaal financiële baten en lasten	**1.308**	**457**

Bedragen * € 1000,–

De financiële baten hebben betrekking op ontvangen rente op in het verslagjaar aanwezige banktegoeden. De rentebaten zijn over 2011 toegenomen door de hogere gemiddelde stand van de liquide middelen.
De financiële lasten hebben betrekking op de langlopende schuld bij ABN Amro. Daarnaast viel de met Bouwfonds te verrekenen rente lager uit dan verwacht.

17 RESULTAAT UIT DEELNEMINGEN

	Resultaat 2011	Resultaat 2010
Bio Prodict BV	115	0
Nexxus Holding BV BV	0	–6
CAN-iT BV	0	–53
Overige deelnemingen	4	3
Totaal resultaat uit deelnemingen	**119**	**–56**

Bedragen * € 1000,–

Enkelvoudige jaarrekening

ENKELVOUDIGE BALANS

	31-12-2011	31-12-2010
ACTIVA		
VASTE ACTIVA		
Materiële vaste activa	240.830	192.613
Financiële vaste activa	–336	–447
Totaal vaste activa	**240.494**	**192.166**
VLOTTENDE ACTIVA		
Voorraden	95	100
Vorderingen en overlopende activa	54.392	53.675
Liquide middelen	69.415	100.135
Totaal vlottende activa	**123.902**	**153.910**
TOTAAL ACTIVA	**364.396**	**346.076**
PASSIVA		
EIGEN VERMOGEN	146.958	142.331
VOORZIENINGEN	18.015	20.134
LANGLOPENDE SCHULDEN	19.836	18.523
KORTLOPENDE SCHULDEN	179.587	165.088
TOTAAL PASSIVA	**364.396**	**346.076**

Bedragen * € 1000,–

In de enkelvoudige balans zijn de gegevens van Stichting ISRIC en Stichting Restaurant van de Toekomst niet opgenomen. Voorts is WU Holding BV niet opgenomen. In deze balans zijn de vorderingen van Wageningen University op Stichting ISRIC en WU Holding BV opgenomen. Het eigen vermogen wijkt ten opzichte van de geconsolideerde balans k€ 378 af; dit betreft het eigen vermogen van Stichting ISRIC (k€ 424) en Stichting Restaurant van de Toekomst (k€ –46).
De niet uit de balans blijkende verplichtingen zijn gelijk aan die in de geconsolideerde jaarrekening.

ENKELVOUDIGE WINST- EN VERLIESREKENING

	Resultaat 2011	Resultaat 2010
BATEN		
Rijksbijdragen LNV	162.086	158.361
College-, cursus- en examengelden	19.108	16.119
Baten werk in opdracht van derden	95.544	94.746
Overige baten	25.486	20.402
Totaal baten	**302.224**	**289.628**
LASTEN		
Personele kosten	172.976	168.906
Afschrijvingen	23.650	16.468
Huisvestingslasten	24.510	22.000
Algemene kosten	34.791	33.084
Specifieke kosten	43.078	43.066
Totaal lasten	**299.005**	**283.524**
BEDRIJFSRESULTAAT	**3.219**	**6.104**
Financiële baten en lasten	1.305	448
RESULTAAT UIT GEWONE BEDRIJFSUITOEFENING VOOR BELASTINGEN	**4.524**	**6.552**
Belastingen uit gewone bedrijfsuitoefening	0	0
Resultaat uit deelnemingen	93	–56
RESULTAAT UIT GEWONE BEDRIJFSUITOEFENING NA BELASTINGEN	**4.617**	**6.496**
Aandeel van derden	0	0
Buitengewone baten en lasten	0	0
NETTO RESULTAAT	**4.617**	**6.496**

Bedragen * € 1000,–

De Rijksbijdrage LNV ad € 158,4 mln. is exclusief de door Stichting ISRIC verantwoorde Rijksbijdrage ad € 1,3 mln. Het resultaat van WU Holding BV is k€ 93, dat van Stichting ISRIC bedraagt k€ 43, het resultaat van Stichting Restaurant van de Toekomst bedraagt in 2011 k€ 6.

3.1.2 Overige gegevens

Gebeurtenissen na balansdatum
Er zijn geen gebeurtenissen na balansdatum, die leiden tot aanpassing van of vermelding in de jaarrekening.

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Verklaring betreffende de jaarrekening
Wij hebben de in dit rapport opgenomen jaarrekening 2011 van Wageningen University te Wageningen gecontroleerd. Deze jaarrekening bestaat uit de geconsolideerde en enkelvoudige balans per 31 december 2011 en de staat van baten en lasten over 2011 met de toelichting, waarin zijn opgenomen een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

Verantwoordelijkheid van het bestuur
Het bestuur van Wageningen University is verantwoordelijk voor het opmaken van de jaarrekening die het vermogen en resultaat getrouw dient weer te geven, alsmede voor het opstellen van het jaarverslag, beide in overeenstemming met de Regeling jaarverslaggeving onderwijs. Het bestuur is tevens verantwoordelijk voor de financiële rechtmatigheid van de in de jaarrekening verantwoorde baten, lasten en balansmutaties. Dit houdt in dat deze bedragen in overeenstemming dienen te zijn met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen. Het bestuur is tenslotte verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing als het noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening en de naleving van de relevante wet- en regelgeving mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten.

Verantwoordelijkheid van de accountant
Onze verantwoordelijkheid is het geven van een oordeel over de jaarrekening op basis van onze controle, als bedoeld in artikel 2.9, derde lid van de Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek. Wij hebben onze controle verricht in overeenstemming met Nederlands recht, waaronder de Nederlandse controlestandaarden en het onderwijscontroleprotocol OCW/EL&I 2011. Dit vereist dat wij voldoen aan voor ons geldende ethische voorschriften en dat wij onze controle zodanig plannen en uitvoeren dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de jaarrekening geen afwijkingen van materieel belang bevat.

Een controle omvat het uitvoeren van werkzaamheden ter verkrijging van controle-informatie over de bedragen en de toelichtingen in de jaarrekening. De geselecteerde werkzaamheden zijn afhankelijk van de door de accountant toegepaste oordeelsvorming, met inbegrip van het inschatten van de risico's dat de jaarrekening een afwijking van materieel belang bevat als gevolg van fraude of fouten. Bij het maken van deze risico-inschattingen neemt de accountant de interne beheersing in aanmerking die relevant is voor het opmaken van de jaarrekening en voor het getrouwe beeld daarvan alsmede voor de naleving van de betreffende wet- en regelgeving, gericht op het opzetten van controlewerkzaamheden die passend zijn in de omstandigheden. Deze risico-inschattingen hebben echter niet tot doel een oordeel tot uitdrukking te brengen over de effectiviteit van het interne beheersing van de entiteit. Een controle omvat tevens het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en de gebruikte financiële rechtmatigheidcriteria en van de redelijkheid van de door het bestuur van de entiteit gemaakte schattingen, alsmede een evaluatie van het algehele beeld van de jaarrekening.

Wij zijn van mening dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is om een onderbouwing voor ons oordeel te bieden.

Oordeel
Naar ons oordeel geeft de jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Wageningen University per 31 december 2011 en van het resultaat over 2011 in overeenstemming met de Regeling jaarverslaggeving onderwijs. Voorts zijn wij van oordeel dat de in deze jaarrekening verantwoorde baten, lasten en balansmutaties over 2011 voldoen aan de eisen van

financiële rechtmatigheid. Dit houdt in dat deze bedragen in overeenstemming zijn met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, zoals vermeld in paragraaf 2.3.1. Referentiekader van het onderwijscontroleprotocol OCW/EL&I 2011.

Verklaring betreffende overige bij of krachtens de wet gestelde eisen
Ingevolge artikel 2:393 lid 5 onder e en f BW vermelden wij dat ons geen tekortkomingen zijn gebleken naar aanleiding van het onderzoek of het jaarverslag, voor zover wij dat kunnen beoordelen, overeenkomstig Titel 9 Boek 2 BW is opgesteld, en of de in artikel 2:393 lid 1 onder b tot en met h BW vereiste gegevens zijn toegevoegd. Tevens vermelden wij dat het jaarverslag, voor zover wij dat kunnen beoordelen, verenigbaar is met de jaarrekening zoals vereist in artikel 2:391 lid 4 BW.

Arnhem, datum RvT vergadering
Ernst & Young Accountants LLP

w.g. F. de Bruijn RA

3.1.3 Bijlagen

Bijlage 1 Helderheidsaspecten

Uitbesteding een of meer delen onderwijsprogramma('s) CROHO-opleidingen aan een private organisatie (+ kosten)

Aan Wageningen University vindt geen uitbesteding van werkzaamheden plaats in de hierboven bedoelde zin. Waar voor het verzorgen van onderwijs expertise van elders wordt ingehuurd (bijvoorbeeld als gevolg van eerdere operaties 'taakverdeling & concentratie'), gebeurt dat bij zusterinstellingen voor hoger onderwijs en niet bij private instellingen.

Maatwerktraject voor bedrijven / organisaties

Wageningen University verzorgt geen maatwerktrajecten voor bedrijven en / of organisaties in de vorm van CROHO-opleidingen die leiden tot een diploma. Onder de paraplu van Wageningen UR wordt maatwerk in de vorm van postinitiële cursussen geleverd door het Centre for Development and Innovation (CDI) en Wageningen Business School (WBS).

Eigen personeel ingeschreven voor initiële opleidingen

Wageningen University kent ook in 2011 een groot aantal studenten die tegelijkertijd als personeelslid bij de universiteit zijn aangesteld, of anders gezegd, personeelsleden die tevens als student staan ingeschreven. De namen van deze personen zijn bekend. Het betreft ondermeer student-assistenten en studenten met een bijbaan van geringe omvang.

Geen van deze 'personeelslidstudenten' volgt in het kader van opleiding en vorming van WU-personeel één van de initiële opleidingen van de universiteit. Er is dus ook geen sprake van dat de universiteit voor enig personeelslid het collegegeld heeft betaald.

Aanwending rijksbijdrage voor private activiteiten

Wageningen University besteedt middelen aan de volgende private activiteiten:

- post-initieel onderwijs in verband met opzetten van nieuwe opleidingen en overdracht van kennis aan de maatschappij;
- studentenvoorzieningen, zoals sportvoorzieningen en vormingsactiviteiten;
- studentenhuisvesting voor buitenlandse MSc-studenten. Hoewel studentenhuisvesting niet tot de primaire taken van de universiteit behoort, heeft de acute huisvestingsnood de Raad van Bestuur in 2009 doen besluiten te investeren in tijdelijke huisvesting voor buitenlandse studenten. In 2011 heeft Wageningen University hiertoe het complex Berinchem in Bennekom gekocht. De Raad van Toezicht heeft hiermee ingestemd, gezien de uitzonderlijke situatie op de Wageningse (studenten-)woningmarkt. De woonruimte wordt tegen marktconforme tarieven doorberekend aan de huurders. Het streven is deze investeringen kostendekkend te exploiteren.

Wageningen University heeft in 2011 niet geïnvesteerd in spin-outs.

Bijlage 2 Personele bezetting (fte)

Gemiddelde bezetting

	2011	2010
FACULTEIT		
Wetenschappelijk personeel:		
Hoogleraar	98,2	98,2
Universitair hoofddocent	146,7	140,3
Universitair docent	270,7	262,7
Onderzoekers	263,4	264,8
Docenten en overig WP	45,0	40,4
Assistent in opleiding	649,5	602,4
TOTAAL WETENSCHAPPELIJK PERSONEEL	**1.473,5**	**1.408,8**
Ondersteunend en beheerpersoneel:		
Schaal 13 en hoger	19,4	20,0
Schaal 9 t/m 12	222,5	231,7
Lager dan schaal 9	360,5	393,3
TOTAAL ONDERSTEUNEND EN BEHEERPERSONEEL	**602,4**	**645,0**
TOTAAL FACULTEIT	**2.075,8**	**2.053,8**
ALGEMENE DIENST		
Schaal 13 en hoger 5	43,4	43,4
Schaal 9 t/m 12	211,5	205,2
Lager dan schaal 9	207,3	220,9
TOTAAL ALGEMENE DIENST	**462,2**	**469,5**
TOTAAL Medewerkers met Wageningen University contract	2.538,0	2.523,3
Doorbelaste medewerkers met Stichting DLO contract	42,0	22,1
Totaal personele bezetting	**2.580,0**	**2.545,4**

5 De medewerkers zonder schaal zijn toegerekend aan de groep waarmee hun salaris overeenkomt.

Bijlage 3 Werk in opdracht van derden naar type financier en type omzet

Specificatie opbrengsten naar opdrachtgever

	Resultaat 2011	Resultaat 2010
Tweede geldstroom	22.566	20.905
Rijksoverheid	8.789	10.178
Overige Nederlandse overheid	18.932	19.093
Bedrijfsleven	11.752	11.384
Europese Unie	15.374	14.654
Buitenlandse overheid en publieke sector	2.365	1.386
Collectebus fondsen	446	433
WU		
Stichting DLO	5.182	4.548
Overige	11.089	13.057
Totaal opbrengsten naar opdrachtgever	**96.495**	**95.638**

Bedragen * € 1000,–

Bijlage 4 Overzicht G: Doelsubsidies, overlopende passiva en terug te betalen bedragen LNV

Projectomschrijving	Beschikking	Toegewezen bedrag	Saldo 31-12-2010	Ontvangen t/m 2011	Besteding 2011	Besteding t/m 2011	Saldo 31-12-2011
G2-A Doelsubsidies aflopend per 31-12-2011							
Afwikkeling van voor 1-1-2011 afgeronde projecten							
BAMA	DWK 2002/4101 d.d. 9-12-2002	499.158	58.232	440.926		440.926	0
Bouwimpuls	TRCDKI/2009/2247 d.d. 26-11-2009	3.715.534	–743.107	3.715.534		3.715.534	0
In 2011 afrgeronde projecten							
Praktijkleren	TRCDK/09/0676 d.d. 24-3-2009	166.600	16.048	166.600	16.048	166.600	0
Totaal doelsubsidies aflopend per 31-12-2011		4.381.292	–668.827	4.323.060	16.048	4.323.060	0
G2-B Doorlopend tot in een volgend verslagjaar							
WURKS 2009-2010	TRCDK 2009/2029 d.d. 24-11-2009	1.864.332	1.645.879	1.864.332	1.022.907	1.241.360	622.972
Invoering educatieve minoren	804A0-27081 (CFI 11-11-2009)	136.906	93.552	136.906	39.062	82.416	54.490
Professionalisering en Leraren 2009-2012	TRCDK 2009/2239	920.000	547.555	736.000	338.424	526.869	209.131
Kwaliteitsimpuls 2009-2012	TRCDKI/09/2064 d.d. 13-11-2009	1.925.000	83.474	1.275.000	200.606	742.132	532.868
Academici voor de klas	TRCDKI 2010/2195 d.d. 13-12-2010	625.000	325.000	520.000	140.626	140.626	379.374
Center for biobased Ecomomy	TRCDKI 2010/2190 d.d. 15-12-2010	5.000.000	1.000.000	1.521.036	301.790	301.790	1.219.246
Totaal doelsubsidies doorlopend		10.471.238	3.695.460	6.053.274	2.043.415	3.035.193	3.018.081
Overlopende passiva Rijksbijdragebrief							
Praktijkleren 2010 en 2011		571.200	238.000	571.200	151.800	151.800	419.400
Stimuleringsfonds Joint Degrees	TRCDKI 2009/1402	95.000	95.000	95.000	95.000	95.000	0
Sectorplan Natuur- en Scheikunde		195.000	0	195.000	0	0	195.000
WURKS 2011		735.000	0	735.000	0	0	735.000
Totaal overlopende passiva		1.596.200	333.000	1.596.200	246.800	246.800	1.349.400
Totaal verantwoord onder EL&I-subsidies		**16.448.730**	**3.359.633**	**11.972.534**	**2.306.263**	**7.605.053**	**4.367.481**

De post Overige subsidies onder de baten is als volgt opgebouwd:

Besteding EL&I en OC&W-subsidies conform bijlage 4	€ 2.306.263
Af: doorstorting Center for Biobased Economy naar partners	€ 150.000
Verantwoorde subsidies	€ 2.156.263

De volgende posten zijn niet meer in het G-overzicht opgenomen:

Verwijderde posten uit G-overzicht	Saldo 31-12-2010	Toelichting
Groene Kenniscoöperatie	1.398.171	Saldo overgemaakt naar GKC (verzelfstandigd)
In search of excellence in the European PhD	80.000	Geen doelsubsidie, wordt verantwoord met acc. verklaring
Herstel bodemmonsters ISRIC	66.000	Overgemaakt naar ISRIC, wordt verantwoord door ISRIC
Totaal verwijderd uit G-overzicht	**1.544.171**	

3.2 Financieel verslag Stichting Van Hall Larenstein

3.2.1 Jaarrekening

Resultaatontwikkeling
De geconsolideerde jaarrekening 2011 sluit met een positief resultaat € 1,1 mln. en is daarmee € 1,1 mln. positiever uitgevallen dan was begroot.

De totale opbrengsten zijn 2011 toegenomen met € 2,2 mln. tot € 53,0 mln. De stijging wordt voornamelijk verklaard door toename van de baten uit de tweede en derde geldstroom met € 1,6 mln., de toename van de collegegelden met € 0,8 mln. en de afname van de overige baten met € 0,2 mln. De toename van de collegegelden wordt veroorzaakt door stijging van de studentenaantallen en de jaarlijkse prijsverhoging. De overige baten zijn gedaald als gevolg van lagere huuropbrengsten.

De stijging van de baten uit de tweede en derde geldstroom wordt voornamelijk veroorzaakt door de hogere doorberekende specifieke kosten en door de hogere omzet impulsgelden als gevolg van inhaaleffect uit voorgaande jaren.

De kosten zijn per saldo met € 1,5 mln. toegenomen. Deze toename wordt voornamelijk veroorzaakt door de stijging van de specifieke kosten met € 1,8 mln. en van de algemene kosten met € 0,2 mln., anderzijds door een daling van de afschrijvingskosten met € 0,6 mln.
De stijging van de specifieke kosten heeft voornamelijk betrekking op projectkosten, die doorberekend worden aan de subsidieverstrekkers.

De daling van de afschrijvingskosten betreft ICT apparatuur die met ingang van 2011 direct ten laste van de algemene kosten wordt gebracht, het effect bedraagt plm. € 0,4 mln. Dit heeft tot gevolg dat de algemene kosten stijgen in 2011 ten opzichte van 2010.

Balansontwikkeling
De materiële vaste activa zijn afgenomen met € 0,7 mln., de investeringen over 2011 bedragen € 0,8 mln. en de afschrijvingskosten in 2011 € 1,5 mln.

De vorderingen en overlopende activa zijn toegenomen met € 0,7 mln. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt door de nog te ontvangen subsidie bouwimpuls van € 0,7 mln.

De liquide middelen zijn met € 1,5 mln. toegenomen. Dit wordt veroorzaakt door de ontvangen tranche van de lening BNG van € 1,1 mln. en het positieve resultaat over 2011.

De voorzieningen zijn per saldo afgenomen met € 0,8 mln. Dit wordt voornamelijk verklaard door teruglopende voorziening voor WW-verplichtingen (met € 0,6 mln.) en door afname van de overige personele voorzieningen met € 0,2 mln.

De kortlopende schulden zijn toegenomen met € 2,0 mln. als gevolg van de aflossingsverplichting van de leningen BNG met € 1,8 mln.

De solvabiliteit bedraagt per 31-12-2011 17,8%, de solvabiliteit bedroeg per 31-12-2010 15,7%. Deze stijging wordt veroorzaakt door het positieve resultaat over 2011 van € 1,1 mln. daar staat tegenover dat het balanstotaal is gestegen met € 1,5 mln.

Vooruitzichten 2012
Resultaatontwikkeling
De begroting voor 2012 sluit met een exploitatieresultaat van € 1,0 mln.

Financieel macrokader

- In de rijksbijdrage 2012 is een beperkte productiviteitskorting toegepast. Deze productiviteitskorting zal de komende jaren verder oplopen met circa 1% per jaar. Deze ambtelijke korting is een mogelijke voorbode van nog meer bezuinigingen door de Rijksoverheid.
- Evenals in 2011 is de verwachting dat voor 2012 geen loon&prijscompensatie zal worden uitgekeerd, eventuele verhogingen in de CAO moeten binnen de begroting worden opgevangen.
- De algemene bekostigingssystematiek voor het HBO is gewijzigd. De verrekening via de OVF – factor komt te vervallen. Er is een garantieregeling dat deze wijziging niet meer dan 1% verschil mag uitmaken. Er zijn aanpassingen doorgevoerd in de studenten bekostiging. Studenten, welke reeds een bepaalde graad hebben worden vanaf 2011 niet meer bekostigd.
- De langstudeerdersboete die per 1 september 2011 is ingevoerd tegen 0%, zal met ingang van 1 september 2012 per student plm € 3.000 bedragen. In de begroting leidt dit tot een lagere rijksbijdrage en hogere collegegelden, dit leidt wel tot een hogere incassorisico voor VHL.

De belangrijkste aandachtpunten zijn:

1. De solvabiliteitspositie van VHL dient de komende jaren verbeterd te worden. Het waarborgfonds HBO wordt opgeheven waardoor solvabiliteit nog kritischer zal worden beoordeeld t.b.v. (her)financiering.
2. De Rijksoverheid heeft aangegeven de komende jaren fors te zullen bezuinigen. Gezien de omvang dient men ervan uit te gaan dat ook het HBO-onderwijs met bezuinigingen zal worden geconfronteerd.
3. In 2012 wordt het Wenkend Perspectief verder uitgewerkt, dit is de visie op wat VHL in 2016 moet hebben bereikt. Hiermee zullen extra investeringen gemoeid zijn.
4. Voltooien reorganisaties: Afwikkeling reorganisatie T&C en de reorganisatie inzake de evaluatie & herinrichting van de stafdiensten dient haar beslag te krijgen waardoor de beoogde bezuinigingen kunnen worden gerealiseerd.
5. Instellingsaccreditatie: Belangrijk in 2012 is het verkrijgen van de instellingsaccreditatie. Dit vergt een behoorlijke inspanning, zowel t.a.v. het stroomlijnen en verbeteren van een aantal processen en procedures t.g.v. de instellingenfusie, als het voorbereiden van de voor de accreditatie benodigde documentatie

Operational Excellence

Belangrijk onderdeel uit de nieuwe strategie van VHL betreft operational excellence. Dit heeft voornamelijk betrekking op de ondersteuning van het onderwijs en de dienstverlening en informatievoorziening naar studenten. Toenemende eisen op het gebied van jaarverslaggeving t.a.v. studenten-dossiers en bekostiging maar ook de eisen die gesteld worden aan een instellingsaccreditatie leiden tot een noodzaak van uniformering van ondersteuning en processen.

3.2.2 Jaarrekening

Balans

Na bestemming van het netto resultaat.

		31-12-2011	31-12-2010
ACTIVA			
	VASTE ACTIVA		
1	Materiële vaste activa	22.170	22.864
	Totaal vaste activa	**22.170**	**22.864**
	VLOTTENDE ACTIVA		
2	Voorraden	0	0
3	Vorderingen en overlopende activa	6.869	6.138
4	Liquide middelen	13.165	11.680
	Totaal vlottende activa	**20.034**	**17.818**
	TOTAAL ACTIVA	**42.204**	**40.682**
PASSIVA			
	EIGEN VERMOGEN		
	Algemene reserves	7.490	6.395
5	**EIGEN VERMOGEN**	**7.490**	**6.395**
6	VOORZIENINGEN	3.686	4.503
7	LANGLOPENDE SCHULDEN	6.977	7.722
8	KORTLOPENDE SCHULDEN	24.051	22.062
TOTAAL PASSIVA		**42.204**	**40.682**

Bedragen * € 1000,–

Winst- en verliesrekening

		Resultaat 2011	Begroting 2011	Resultaat 2010
9	BATEN			
	Rijksbijdragen EL&I	27.699	28.109	27.216
	Overige bijdragen en vergoedingen	3.302	3.800	3.831
	College-, cursus- en examengelden	7.769	7.421	6.932
	Baten werk in opdracht van derden	11.387	10.064	9.744
	Overige baten	2.826	2.494	3.059
	TOTAAL BATEN	**52.983**	**51.888**	**50.782**
	LASTEN			
10	Personele kosten	29.736	29.567	29.513
11	Afschrijvingen	1.454	2.592	2.099
12	Huisvestingskosten	3.482	3.647	3.504
13	Algemene kosten	10.717	10.571	10.522
14	Specifieke kosten	6.341	5.246	4.548
	TOTAAL LASTEN	**51.730**	**51.623**	**50.186**
	BEDRIJFSRESULTAAT	**1.253**	**265**	**596**
15	Financiële baten en lasten	–158	–265	–187
	RESULTAAT UIT GEWONE BEDRIJFSUITOEFENING VOOR BELASTINGEN	**1.095**	**0**	**409**
	Belastingen uit gewone bedrijfsuitoefening	0	0	0
16	Resultaat uit deelnemingen	0	0	0
	RESULTAAT UIT GEWONE BEDRIJFSUITOEFENING NA BELASTINGEN	**1.095**	**0**	**409**
	Aandeel van derden	0	0	0
	Buitengewone baten en lasten	0	0	0
	NETTO RESULTAAT	**1.095**	**0**	**409**

Bedragen * € 1000,–

Kasstroomoverzicht

	Resultaat 2011	Resultaat 2010
OPERATIONELE ACTIVITEITEN		
Netto resultaat	1.095	409
Afschrijvingen	1.454	2.099
	2.549	**2.508**
Mutaties voorzieningen	–817	–1.351
Mutaties in werkkapitaal:		
Onderhanden werk	–525	350
Vordering en overlopende activa	–658	613
Kortlopende schulden	2.440	–2.668
	440	**–3.056**
Kasstroom uit operationele activiteiten	**2.989**	**–548**
INVESTERINGSACTIVITEITEN		
Investeringen in gebouwen en terreinen	–316	–131
Investeringen in overige materiële activa	–444	–293
Desinvesteringen in vaste activa	0	0
Kasstroom uit investeringsactiviteiten	**–760**	**–424**
FINANCIERINGSACTIVITEITEN		
Mutaties overige langlopende schulden	–744	–142
Mutaties van het eigen vermogen	0	0
Kasstroom uit financieringsactiviteiten	**–744**	**–142**
KASSTROOM	**1.485**	**–1.114**
MUTATIE LIQUIDE MIDDELEN		
Saldo liquide middelen per 1 januari	11.680	12.794
Saldo liquide middelen per 31 december	13.165	11.680
Mutatie liquide middelen	**1.485**	**–1.114**

Bedragen * € 1000,–

Waarderingsgrondslagen
De jaarrekening is opgemaakt en vastgesteld door de Raad van Bestuur per 5 april 2012.

Algemeen
De voorliggende jaarrekening betreft de jaarrekening van Stichting Van Hall Larenstein. De opstelling heeft plaatsgevonden volgens de onderstaande waarderingsgrondslagen.

De gepresenteerde cijfers over voorgaand verslagjaar zijn conform de cijfers uit de jaarrekening van het betreffende jaar.

Algemene grondslagen voor de opstelling van de jaarrekening
Stichting Van Hall Larenstein vormt samen met Stichting Business Center Van Hall, Stichting Onroerend Goed Larenstein en Stichting Larenstein Transfer een groep.

De jaarrekening wordt opgesteld op basis van historische kosten. Voor zover niet anders vermeld, worden activa en passiva opgenomen tegen nominale waarde.

Monetaire activa en passiva in vreemde valuta's zijn omgerekend tegen de koers per balansdatum. Koersverschillen worden in de winst- en verliesrekening verantwoord. In de winst- en verliesrekening worden opbrengsten en kosten in vreemde valuta's verwerkt tegen de koers van afwikkeling.

Uitgangspunt voor het opstellen van de jaarrekening zijn de vereisten uit de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving alsmede de toelichting daarop van het ministerie van OCW.

Consolidatie
In de consolidatie worden de financiële gegevens van de instelling opgenomen, haar groepsmaatschappijen en andere instellingen waarop zij een overheersende zeggenschap kan uitoefenen (op grond van de feitelijke situatie) of waarover zij de centrale leiding heeft. Groepsmaatschappijen zijn rechtspersonen waarin de instelling overheersende zeggenschap, direct of indirect, kan uitoefenen doordat zij beschikt over de meerderheid van de stemrechten of op enig andere wijze de financiële en operationele activiteiten kan beheersen. Hierbij wordt tevens rekening gehouden met potentiële stemrechten die direct kunnen worden uitgeoefend op balansdatum.
De groepsmaatschappijen en andere rechtspersonen waarop zij een overheersende zeggenschap kan uitoefenen of waarover zij de centrale leiding heeft, worden voor 100% in de consolidatie betrokken. Het aandeel van derden in het groepsvermogen en in het groepsresultaat wordt afzonderlijk vermeld.

Consolidatiekring
In deze jaarrekening is de enkelvoudige jaarrekening van Stichting Van Hall Larenstein opgenomen.

Verrekening van kosten tussen de Stichting van Hall Larenstein, Stichting Business Center van Hall, Stichting Onroerend Goed Larenstein en Stichting Larenstein Transfer vindt plaats op basis van werkelijke directe kosten met een opslag voor indirecte kosten.

Grondslagen voor de waardering van activa en passiva
Materiële vaste activa
De materiële vaste activa worden gewaardeerd tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs verminderd met de cumulatieve afschrijvingen. Afschrijving vindt lineair plaats op basis van de verwachte economische levensduur en de restwaarde. In het jaar van aanschaf wordt naar tijdsgelang afgeschreven.

Materiële vaste activa in uitvoering of in bestelling worden gewaardeerd tegen vervaardigingsprijs respectievelijk de bedragen die door derden reeds aan de vennootschap in rekening zijn gebracht. Investeringen kleiner dan € 5.000,– worden direct ten laste van de winst- en verliesrekening gebracht.

De afschrijving voor de verschillende groepen van objecten is als volgt:

Onderdeel	Afschrijving
Bedrijfsterreinen / Werk in uitvoering	0%
Terreininrichting en infrastructuur	60 jaar
Bedrijfsgebouwen	
Casco	60 jaar
Afbouwpakket	30 jaar
Inbouwpakket / inrichting bedrijfsgebouwen	15 jaar
Kassen, barakken, diverse opstallen/ bouwwerken	15 jaar
Apparatuur en inventaris	
Kantoormeubilair / machines en werktuigen / inventaris restauratieve voorzieningen / glasvezelnet / overige inventaris	10 jaar
Laboratoriumapparatuur / audiovisuele apparatuur / vervoermiddelen / PR- en voorlichtingsmateriaal	5 jaar
Automatiseringsapparatuur incl. programmatuur (hardware voor netwerken)	5 jaar
Automatiseringsapparatuur incl. programmatuur (hardware overig)	3 jaar

Verkregen investeringsubsidies worden in mindering gebracht op het actief waarop het betrekking heeft.

Vaste activa die niet meer dienstbaar zijn voor de primaire activiteiten worden niet afgeschreven. Afboekingen door duurzame waardevermindering, verkoop, tenietgaan of buitengebruikstelling worden afzonderlijk vermeld.

Door de instelling wordt op iedere balansdatum beoordeeld of er aanwijzingen zijn dat een vast actief aan een bijzondere waardevermindering onderhevig kan zijn. Indien dergelijke indicaties aanwezig zijn, wordt de realiseerbare waarde van het actief vastgesteld. Indien het niet mogelijk is de realiseerbare waarde voor het individuele actief te bepalen, wordt de realiseerbare waarde bepaald van de kasstroomgenererende eenheid waartoe het actief behoort. Van een bijzondere waardevermindering is sprake als de boekwaarde van een actief hoger is dan de realiseerbare waarde; de realiseerbare waarde is de hoogste van de opbrengstwaarde en de bedrijfswaarde.

Indien wordt vastgesteld dat een bijzondere waardevermindering die in het verleden verantwoord is, niet meer bestaat of is afgenomen, dan wordt de toegenomen boekwaarde van de desbetreffende activa niet hoger gesteld dan de boekwaarde die bepaald zou zijn indien geen bijzondere waardevermindering voor het actief zou zijn verantwoord.

Vorderingen en overlopende activa
De vorderingen zijn gewaardeerd tegen nominale waarde, voor zover nodig, onder aftrek van een voorziening wegens oninbaarheid.

Onderhanden werk
De waardering van het onderhanden werk ten behoeve van derden vindt plaats tegen de kosten van direct materiaalgebruik en arbeid inclusief een opslag voor indirecte kosten. Gedeclareerde termijnen en voorzienbare verliezen op projecten worden op dit saldo in mindering gebracht. Toerekening van het resultaat vindt plaats naar rato van de voortgang (mate van gerealiseerde kosten) van een project. De post Onderhanden werk wordt in de balans opgenomen onder de kortlopende vorderingen en de kortlopende schulden, afhankelijk van de stand van het onderhanden werk per project.

Eigen vermogen
Stichting Van Hall Larenstein maakt geen onderscheid tussen privaat vermogen en publiek vermogen.

- Algemene reserve
  Deze reserve wordt gemuteerd voor het exploitatieresultaat van enig jaar waaraan geen specifieke bestemming wordt gegeven.
- Bestemde reserve
  De bestemde reserves is gevormd ten behoeve van de Stichting Waarborgfonds HBO.

Voorzieningen
De voorzieningen worden gewaardeerd tegen de nominale waarde. Bij de berekening van de hoogte van de verplichtingen wordt rekening gehouden met toekomstige indexeringen en prijsverhogingen. Het bedrag waartegen de voorziening is opgenomen is de beste schatting van het bedrag dat noodzakelijk is om de betreffende verplichtingen en verliezen per balansdatum af te wikkelen.

Voorzieningen worden gevormd voor
- in rechte afdwingbare of feitelijke verplichtingen die op de balansdatum bestaan;
- het is waarschijnlijk dat voor de afwikkeling van die verplichting een uitstroom van middelen noodzakelijk is; en
- er kan een betrouwbare schatting worden gemaakt van de omvang van de verplichtingen.

Voorziening WW-verplichtingen
De voorziening voor WW-verplichtingen wordt getroffen ter dekking van op balansdatum bestaande WW-verplichtingen en voor de te verwachten toekomstige uitgaven in verband met reeds uitgestroomd personeel en personeel in dienst met een tijdelijk dienstverband.

Voorziening reorganisatiekosten
Deze voorziening is bestemd om te verwachten kosten te dekken van op basis van genomen en binnen de organisatie bekendgemaakte besluiten, die verband houden met lopende en voorgenomen reorganisaties.

De pensioenregelingen zijn conform het middelloonstelsel en worden geïndexeerd indien de dekkingsgraad van het pensioenfonds dit toelaat. Het ABP pensioenfonds heeft op 31 december 2011 een dekkingsgraad van 94%. Ten opzichte van 31 december 2010, is de dekkingsgraad gedaald met 11%-punt. Op basis van het herstelplan was een dekkingsgraad op 31 december 2011 van 100,5% voorzien. De werkelijke dekkingsgraad op 31 december 2011 is 6,5% lager. Op basis van de huidige dekkingsgraad heeft het ABP besloten:
- voor de jaren 2012 en 2013 een extra premieopslag van 2%-punt door te voeren;
- de uitkeringen in 2012 niet te indexeren.

Langlopende schulden
Er is sprake van langlopende schulden indien de betreffende schuld blijft bestaan voor een periode van meer dan één jaar na datum van einde van het verslagjaar.

Kortlopende schulden
Er is sprake van kortlopende schulden indien de betreffende schuld blijft bestaan voor een periode korter dan één jaar na datum van einde van het verslagjaar.

Grondslagen voor de bepaling van baten en lasten
Algemeen
Als opbrengsten en kosten worden aangemerkt die baten en lasten die bedrijfseconomisch kunnen worden toegerekend aan het onderhavige verslagjaar of activiteit, onverschillig of zij tot ontvangsten en uitgaven in het verslagjaar hebben geleid.

Opbrengsten worden verantwoord in het jaar waarin de goederen zijn geleverd c.q. de diensten ten behoeve van opdrachtgevers zijn verricht. Verliezen en risico's die hun oorsprong vinden voor het einde van het boekjaar, worden in acht genomen, indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

Rijksbijdrage en overige vergoedingen
De rijksbijdrage wordt als opbrengst verantwoord in het jaar waarin hij wordt ontvangen. De overige vergoedingen worden ten gunste van het resultaat gebracht in het jaar dat het activiteit wordt uitgevoerd en de kosten worden gemaakt.

College- en cursusgelden
Onder de collegegelden- en cursusgelden worden de aan het verslagjaar toe te rekenen wettelijke collegegelden en de vergoedingen voor post-initiële cursussen verantwoord.

Baten werk in opdracht van derden
Onder de post 'Baten werk in opdracht van derden' worden de opbrengsten uit contractactiviteiten verantwoord. De baten worden berekend op basis van directe kosten inclusief een opslag voor indirecte kosten tot maximaal het door de financier te vergoeden tarief. Resultaten worden genomen naar rato van voortgang van het project.

Grondslagen voor de opstelling van het kasstroomoverzicht
Voor de opstelling van het kasstroomoverzicht wordt de indirecte methode gehanteerd.

Toelichting op de balans

1 MATERIËLE VASTE ACTIVA

	Terreinen	Gebouwen	Apparatuur en inventaris	Totaal
Boekwaarde 31-12-2010	3.945	16.852	2.067	22.864
Investeringen	0	316	444	760
Desinvesteringen*	0	0	0	0
Afschrijvingen	0	645	809	1.454
Bijzondere waardeverminderingen	0	0	0	0
Boekwaarde 31-12-2011	**3.945**	**16.523**	**1.702**	**22.170**
Aanschaffingswaarde 31-12-2010	3.945	35.533	21.161	60.639
Aanschaffingen 2011	0	316	444	760
Aanschafwaarde 31-12-2011	**3.945**	**35.849**	**21.605**	**61.399**
Cumulatieve afschrijvingen	0	19.326	19.903	39.229
Cumulatieve waardeverminderingen	0	0	0	0
Boekwaarde 31-12-2011	**3.945**	**16.523**	**1.702**	**22.170**
* Desinvesteringen waarvan:				
– Aanschaffingsprijs	0	0	0	0
– Afschrijvingen	0	0	0	0
Totaal desinvesteringen	**0**	**0**	**0**	**0**

Bedragen * € 1000,–

2 VOORRADEN

	31-12-2011	31-12-2010
VOORRADEN		
Handelsvoorraad	0	0
	0	**0**
Af: voorziening voor incourantheid	0	0
TOTAAL VOORRADEN	**0**	**0**

Bedragen * € 1000,–

3 VORDERINGEN EN OVERLOPENDE ACTIVA

	31-12-2011	31-12-2010
Debiteuren	2.725	1.924
Debiteuren gelieerde partijen	193	425
Af: voorziening voor mogelijk oninbare vorderingen	–1.274	–913
Totaal debiteuren	**1.644**	**1.436**
Kosten uitgevoerde werkzaamheden voor derden	1.922	1.849
Af: Gedeclareerde termijnen	0	0
Opdrachten van derden, geen EL&I	**1.922**	**1.849**
Totaal onderhanden werk	**1.922**	**1.849**
Overlopende activa	646	261
Overig	2.657	2.592
Totaal voorschotten en overlopende activa	**3.303**	**2.853**
Totaal vorderingen en overlopende activa	**6.869**	**6.138**

Bedragen * € 1000,–

De debiteuren gelieerde partijen betreffen Stichting DLO en Wageningen University.

4 LIQUIDE MIDDELEN

	31-12-2011	31-12-2010
Kas	3	5
Bank (incl. kruisposten)	13.162	11.675
Deposito	0	0
Totaal liquide middelen	**13.165**	**11.680**

Bedragen * € 1000,–

Alle liquide middelen zijn vrij beschikbaar. De liquiditeitspositie is in 2011 verbeterd met € 1,5 mln. dat grotendeels het gevolg is van het positieve resultaat van € 1,1 mln.
In de begroting was een liquiditeitspositie van € 10,4 mln. voorzien. De verbetering ten opzichte van de begroting kan als volgt worden toegelicht:

	Begroting	Realisatie	Mutatie t.o.v. begroting
Liquide middelen per 1 januari 2011	11.776	11.680	96
Resultaat	0	–1.095	1.095
Afschrijvingen	–2.592	–1.454	–1.138
Afname voorzieningen	1.085	817	268
Mutatie werkkapitaal	700	–1.257	1.957
Kasstroom uit operationele activiteiten	**–807**	**–2.989**	**2.282**
Kasstroom uit investeringsactiviteiten	1.500	760	740
Kasstroom uit financieringsactiviteiten	776	744	32
Totaal liquide middelen per 31 december 201	**10.307**	**13.165**	**–2.858**

Bedragen * € 1000,–

Operationele activiteiten

- De stand liquide middelen was op 1 januari 2011 € 0,1 mln. lager dan in de begroting was voorzien.
- Het resultaat over 2011 is € 1,1 mln. hoger dan was begroot.
- De afschrijvingen zijn € 1,1 mln. lager dan begroot, dit wordt veroorzaakt door de stelselwijziging in de materiele vaste activa in de jaarrekening 2010, die nog niet in de begroting 2011 was verwerkt.
- De mutatie van de voorzieningen valt € 0,3 mln. lager uit.
- Het werkkapitaal ontwikkelde zich met € 2,0 mln. positiever dan begroot, dit betreft met name de lagere kortlopende schulden als gevolg van de lagere saldo crediteuren en afname napro EL&I.

Investeringsactiviteiten

- De gerealiseerde investeringen zijn met € 0,7 mln. lager uitgekomen dan begroot.

5 EIGEN VERMOGEN

	Algemene reserve	Bestemde reserve	Totaal
Saldo per 31-12-2010	6.116	279	6.395
Resultaatbestemming	1.095	0	1.095
Saldo per 31-12-2011	**7.211**	**279**	**7.490**

6 VOORZIENINGEN

	Stand per 31-12-2010	Dotatie	Onttrekking	Vrijval	Stand per 31-12-2011
WW-verplichtingen	1.897	230	873	0	1.254
Overige personele voorzieningen	970	331	534	0	767
Reorganisatiekosten	1.636	40	11	0	1.665
Totaal voorzieningen	**4.503**	**601**	**1.418**	**0**	**3.686**

	31-12-2011	31-12-2010
Specificatie van de looptijd van de voorzieningen		
Kortlopend (vervallend uiterlijk binnen 1 jaar)	1.107	1.989
Langlopend (vervallend tussen 1 en 5 jaar)	1.295	2.291
Langlopend (vervallend na 5 jaar)	1.284	223
Totaal voorzieningen	**3.686**	**4.503**

WW-verplichtingen
De voorziening voor WW-verplichtingen is getroffen ter dekking van op balansdatum bestaande WW-verplichtingen en voor de te verwachten toekomstige uitgaven in verband met reeds uitgestroomd personeel.

Overige personele voorzieningen
Onder overige personele voorzieningen is een voorziening opgenomen voor toekomstige verplichtingen voor gratificaties ambtsjubilea, FPU-uitkeringen aan oud medewerkers en overige reorganisatiekosten.

Reorganisatiekosten
De voorziening reorganisatiekosten wordt gevormd voor te verwachten uitgaven in verband met getroffen reorganisaties.

7 LANGLOPENDE SCHULDEN

	Stand per 31-12-2010	Toename schuld	Afname schuld	Stand per 31-12-2011
Overige langlopende schulden	7.242	1.100	1.785	6.557
Reservering voor decentrale arbeidsvoorwaarden	480	0	60	420
Totaal langlopende schulden	**7.722**	**1.100**	**1.845**	**6.977**

Bedragen * € 1000,–

In 2009 is in verband met de onderuitputting van de decentrale arbeidsvoorwaarden van voorgaande jaren met de Vakbonden een gemaakt, dat in de komende 10 jaar € 0,5 mln. aangewend zal worden aan decentrale arbeidsvoorwaarden. Het te besteden bedrag voor 2011 is opgenomen onder de kortlopende schulden.

Overzicht overige langlopende schulden:

Omschrijving	Restant schuld (k€)	Hoofdsom (k€)	Rente	Looptijd	Cumulatieve aflossing (k€)	Langlopend > 5 jaar (k€)	Kortlopend < 1 jaar (k€)
BNG (1) *)	7.100	8.500	4,71%	15 jaar	0	6.557	543
BNG (2)	1.242	2.269	6,28%	27 jaar	1.242	0	1.242
Totaal	**8.242**	**10.769**			**1.242**	**5.787**	**1.785**

Bedragen * € 1000,–

*) De totale BNG lening (1) is groot € 8,5 mln. Per 31-12-2011 is een bedrag van € 7,1 mln. opgenomen. De vijfde tranche van € 1,4 mln. is in februari 2012 vrijgekomen. De geldlening heeft een looptijd tot 31 december 2023. Aflossingen vinden plaats met ingang van 30 juni 2012.
De BNG lening (2) met een restant schuld van € 1,3 mln. is inmiddels afgelost op 30 januari 2012.

8 KORTLOPENDE SCHULDEN

	31-12-2011	31-12-2010
Vooruitontvangen van derden	7.235	6.195
Schulden leveranciers	2.405	2.242
Schulden leveranciers gelieerde partijen	702	1.645
Te betalen belastingen en premies	1.613	1.586
Nog uit te voeren onderzoek EL&I	2.443	2.794
Overlopende passiva	5.987	5.145
Overig	3.676	2.455
Totaal kortlopende schulden	**24.051**	**22.062**

De kortlopende schulden ten opzichte van 2010 zijn toegenomen met € 2,0 mln. Dit wordt onder andere veroorzaakt voor de kortlopende aflossingsverplichting van de lening BNG van € 1,8 mln. (opgenomen onder overige).
De schulden leveranciers gelieerde partijen betreft Wageningen Universiteit en Stichting DLO.

Niet in de balans opgenomen verplichtingen en rechten
Meerjarige financiële verplichtingen:

Overzicht aangegane verplichtingen ter zake van huur, operational lease en dergelijke:

Omschrijving	Totaal verplichtingen	Vervallend in 2012	Vervallend in 2013 en 2014	Vervallend na 2015
Huurverplichtingen	991	991	0	0
Operational lease auto	59	15	30	14
Overige verplichtingen	512	512	0	0
Totaal	**1.562**	**1.518**	**30**	**14**

Bedragen * € 1000,–

Voor de leningen zijn pandrecht op de rechten en vorderingen inzake rijksbijdrage huisvesting Van Hall Instituut t/m 2024 afgegeven en borgstelling door de Stichting Waarborgfonds HBO te Den Haag. Borgstelling door de Stichting Waarborgfonds HBO te Den Haag, voor deze stichting is een positieve/negatieve hypotheekverklaring afgegeven inzake de leningen van de Bank Nederlandse Gemeenten.
Ten behoeve van de Stichting Waarborgfonds HBO te Den Haag zijn door de bankiers garanties afgegeven ter hoogte van in totaal het saldo van de bestemmingsreserve ad € 0,3 mln.

Toelichting op de winst- en verliesrekening

9 BATEN

	Resultaat 2011	Resultaat 2010
RIJKSBIJDRAGEN		
Rijksbijdrage EL&I	27.699	27.216
Overige vergoedingen	3.302	3.831
TOTAAL RIJKSBIJDRAGEN	**31.001**	**31.047**
COLLEGE- EN CURSUSGELDEN		
College- en examengelden	7.769	6.932
BATEN WERK VOOR DERDEN		
Opbrengst werk voor derden	12.119	10.775
Mutatie onderhanden werk	–732	–1.031
TOTAAL BATEN WERK VOOR DERDEN	**11.387**	**9.744**
OVERIGE BATEN		
Verhuurinkomsten	1.258	1.417
Detacheringen	994	738
Overige baten	574	904
TOTAAL OVERIGE BATEN	**2.826**	**3.059**
TOTAAL BATEN	**52.983**	**50.782**

Bedragen * € 1000,–

De baten zijn ten opzichte van 2010 met € 2,2 mln. gestegen.
De Rijksbijdrage EL&I bedraagt € 31,0 mln. en ligt op hetzelfde niveau als 2010.
De collegegelden zijn met € 0,8 mln. gestegen ten opzichte van 2010. Dit wordt verklaard door de stijging van het studentenaantallen en de jaarlijkse prijsverhoging.
De overige baten zijn met € 0,2 mln. gedaald ten opzichte van 2010 als gevolg van de lagere huuropbrengsten en lager overige baten.

In bijlage 3 is een specificatie van het werk in opdracht van derden naar type financiers en type omzet opgenomen.

LASTEN

10 PERSONELE KOSTEN

	Resultaat 2011	Resultaat 2010
Bruto lonen en salarissen	26.540	25.883
Uitzendkrachten en ingehuurd personeel	2.588	2.611
Overige personeelskosten	378	798
Dotatie overige personele voorzieningen	230	221
Totaal personele kosten	**29.736**	**29.513**

Bedragen * € 1000,–

De bruto lonen en salarissen zijn t.o.v. 2010 met € 0,6 mln. gestegen tot € 26,5 mln. Deze stijging wordt veroorzaakt door CAO maatregelen. De personele bezetting in 2011 ligt op hetzelfde niveau als in 2010.
In de kosten van uitzendkrachten en ingehuurd personeel zijn een aantal structurele functies van de stafafdelingen begrepen die op interim basis zijn vervuld. De overige personele lasten zijn in 2011 € 0,4 mln. lager doordat in 2010 een extra reservering voor decentrale arbeidsvoorwaarden van € 0,6 mln. was opgenomen. In de personele lasten zijn sociale lasten en pensioenen opgenomen ad € 5,0 mln.

11 AFSCHRIJVINGEN

	Resultaat 2011	Resultaat 2010
Materiële vaste activa	1.454	1.673
Bijzondere waardeverminderingen	0	426
Totaal afschrijvingen	**1.454**	**2.099**

Bedragen * € 1000,–

De afschrijvingskosten zijn afgenomen met € 0,6 mln. ten opzichte van 2010. Dit wordt verklaard doordat er in het boekjaar 2010 een bijzondere waardevermindering heeft plaatsgevonden van € 0,4 mln., in 2011 bedraagt deze nihil. In het boekjaar 2010 is een bijzondere waardevermindering uitgevoerd op ICT apparatuur. De levensduur van ICT apparatuur is gewijzigd van 5 jaar naar 3 jaar.

12 HUISVESTINGSLASTEN

	Resultaat 2011	Resultaat 2010
Huur	1.190	1.346
Verzekeringen	44	38
Onderhoud	642	677
Energie en water	583	680
Schoonmaakkosten	453	418
Heffingen	279	279
Overige huisvestingskosten	291	66
Totaal huisvestingskosten	**3.482**	**3.504**

Bedragen * € 1000,–

De huisvestingskosten liggen in 2011 op hetzelfde niveau als in 2010.

13 ALGEMENE KOSTEN

	Resultaat 2011	Resultaat 2010
Overige apparatuurkosten	2.046	2.720
Overige algemene kosten	8.325	7.166
Dotatie voorzieningen:		
Dubieuze debiteuren	15	633
Reorganisatiekosten	331	3
Totaal dotatie algemene voorzieningen	**346**	**636**
Totaal algemene kosten	**10.717**	**10.522**

Bedragen * € 1000,–

14 SPECIFIEKE KOSTEN

	Resultaat 2011	Resultaat 2010
Specifieke kosten	2.890	1.827
Diensten door derden	3.451	2.721
Bijdragen en subsidies	0	0
Totaal specifieke kosten	**6.341**	**4.548**

Bedragen * € 1000,–

15 FINANCIËLE BATEN EN LASTEN

	Resultaat 2011	Resultaat 2010
Financiële baten	266	206
Financiële lasten	–424	–393
Totaal financiële baten en lasten	**–158**	**–187**

Bedragen * € 1000,–

De financiële baten hebben betrekking op ontvangen rente op in het verslagjaar aanwezige banktegoeden.
De financiële lasten betreft grotendeels de rente over de leningen BNG.

3.2.3 Overige gegevens

Gebeurtenissen na balansdatum
Er zijn geen gebeurtenissen na balansdatum, die leiden tot aanpassing van of vermelding in de jaarrekening.

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Verklaring betreffende de jaarrekening
Wij hebben de in dit rapport opgenomen jaarrekening 2011 van Stichting Van Hall Larenstein te Wageningen gecontroleerd. Deze jaarrekening bestaat uit de geconsolideerde en enkelvoudige balans per 31 december 2011 en de staat van baten en lasten over 2011 met de toelichting, waarin zijn opgenomen een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

Verantwoordelijkheid van het bestuur
Het bestuur van de entiteit is verantwoordelijk voor het opmaken van de jaarrekening die het vermogen en resultaat getrouw dient weer te geven, alsmede voor het opstellen van het jaarverslag, beide in overeenstemming met de Regeling jaarverslaggeving onderwijs. Het bestuur is tevens verantwoordelijk voor de financiële rechtmatigheid van de in de jaarrekening verantwoorde baten, lasten en balansmutaties. Dit houdt in dat deze bedragen in overeenstemming dienen te zijn met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen. Het bestuur is tenslotte verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing als het noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening en de naleving van de relevante wet- en regelgeving mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten.

Verantwoordelijkheid van de accountant
Onze verantwoordelijkheid is het geven van een oordeel over de jaarrekening op basis van onze controle, als bedoeld in artikel 2.9, derde lid van de Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek. Wij hebben onze controle verricht in overeenstemming met Nederlands recht, waaronder de Nederlandse controlestandaarden en het onderwijscontroleprotocol OCW/EL&I 2011.
Dit vereist dat wij voldoen aan voor ons geldende ethische voorschriften en dat wij onze controle zodanig plannen en uitvoeren dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de jaarrekening geen afwijkingen van materieel belang bevat.

Een controle omvat het uitvoeren van werkzaamheden ter verkrijging van controle-informatie over de bedragen en de toelichtingen in de jaarrekening. De geselecteerde werkzaamheden zijn afhankelijk van de door de accountant toegepaste oordeelsvorming, met inbegrip van het inschatten van de risico's dat de jaarrekening een afwijking van materieel belang bevat als gevolg van fraude of fouten. Bij het maken van deze risico-inschattingen neemt de accountant de interne beheersing in aanmerking die relevant is voor het opmaken van de jaarrekening en voor het getrouwe beeld daarvan alsmede voor de naleving van de betreffende wet- en regelgeving, gericht op het opzetten van controlewerkzaamheden die passend zijn in de omstandigheden. Deze risico-inschattingen hebben echter niet tot doel een oordeel tot uitdrukking te brengen over de effectiviteit van het interne beheersing van de entiteit. Een controle omvat tevens het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en de gebruikte financiële rechtmatigheidcriteria en van de redelijkheid van de door het bestuur van de entiteit gemaakte schattingen, alsmede een evaluatie van het algehele beeld van de jaarrekening.

Wij zijn van mening dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is om een onderbouwing voor ons oordeel te bieden.

Oordeel
Naar ons oordeel geeft de jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Stichting Van Hall Larenstein per 31 december 2011 en van het resultaat over 2011 in overeenstemming met de Regeling jaarverslaggeving onderwijs. Voorts zijn wij van oordeel dat de in deze jaarrekening verantwoorde baten, lasten en balansmutaties over 2011 voldoen aan de eisen van

financiële rechtmatigheid. Dit houdt in dat deze bedragen in overeenstemming zijn met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, zoals vermeld in paragraaf 2.3.1. Referentiekader van het onderwijscontroleprotocol OCW/EL&I 2011.

Verklaring betreffende overige bij of krachtens de wet gestelde eisen
Ingevolge artikel 2:393 lid 5 onder e en f BW vermelden wij dat ons geen tekortkomingen zijn gebleken naar aanleiding van het onderzoek of het jaarverslag, voor zover wij dat kunnen beoordelen, overeenkomstig Titel 9 Boek 2 BW is opgesteld, en of de in artikel 2:393 lid 1 onder b tot en met h BW vereiste gegevens zijn toegevoegd. Tevens vermelden wij dat het jaarverslag, voor zover wij dat kunnen beoordelen, verenigbaar is met de jaarrekening zoals vereist in artikel 2:391 lid 4 BW.

Arnhem, datum RvT vergadering
Ernst & Young Accountants LLP

w.g. F. de Bruijn RA

Enkelvoudige jaarrekening

ENKELVOUDIGE BALANS

NA BESTEMMING VAN HET NETTO RESULTAAT

		31-12-2011	31-12-2010
ACTIVA			
	VASTE ACTIVA		
16	Materiële vaste activa	17.141	17.823
16A	Financiële vaste activa	2.994	3.276
	Totaal vaste activa	**20.135**	**21.099**
	VLOTTENDE ACTIVA		
17	Voorraden	0	0
18	Vorderingen en overlopende activa	4.612	4.058
19	Liquide middelen	13.118	11.113
	Totaal vlottende activa	**17.730**	**15.172**
	TOTAAL ACTIVA	**37.865**	**36.270**
PASSIVA			
	EIGEN VERMOGEN		
	Algemene reserve	7.204	5.702
20	**EIGEN VERMOGEN**	**7.204**	**5.702**
21	VOORZIENINGEN	3.679	4.497
22	LANGLOPENDE SCHULDEN	6.977	7.722
23	KORTLOPENDE SCHULDEN	20.005	18.349
	TOTAAL PASSIVA	**37.865**	**36.270**

Bedragen * € 1000,–

In de enkelvoudige balans zijn de gegevens van Stichting Business Center Van Hall, Stichting Onroerend Goed Larenstein en Stichting Larenstein Transfer niet opgenomen. Het eigen vermogen wijkt ten opzichte van de geconsolideerde balans met € 0,3 mln. af. Dit betreft het eigen vermogen van Stichting Business Center Van Hall en Stichting Larenstein Transfer (–€ 2,9 mln.) en Stichting Onroerend Goed Larenstein (€ 3,2 mln.).

ENKELVOUDIGE WINST- EN VERLIESREKENING

		Resultaat 2011	Resultaat 2010
24	BATEN		
	Rijksbijdragen EL&I	27.699	27.216
	Overige bijdragen en vergoedingen	3.302	3.831
	College-, cursus- en examengelden	7.769	6.932
	Baten werk in opdracht van derden	4.693	6.755
	Overige baten	2.750	3.184
	Totaal baten	**46.213**	**47.918**
	LASTEN		
25	Personele kosten	28.658	27.984
26	Afschrijvingen	1.442	1.914
27	Huisvestingslasten	3.482	3.504
28	Algemene kosten	10.679	10.344
29	Specifieke kosten	292	3.006
	Totaal lasten	**44.553**	**46.752**
	BEDRIJFSRESULTAAT	**1.660**	**1.166**
30	Financiële baten en lasten	–158	–36
	RESULTAAT UIT GEWONE BEDRIJFS-UITOEFENING VOOR BELASTINGEN	**1.502**	**1.130**
	Belastingen uit gewone bedrijfsuitoefening	0	0
31	Resultaat uit deelnemingen	0	0
	RESULTAAT UIT GEWONE BEDRIJFS-UITOEFENING NA BELASTINGEN	**1.502**	**1.130**
	Aandeel van derden	0	0
	Buitengewone baten en lasten	0	0
	NETTO RESULTAAT	**1.502**	**1.130**

Bedragen * € 1000,–

Het resultaat wijkt ten opzichte van de geconsolideerde winst- en verliesrekening met € 0,4 mln. af. Dit betreft het resultaat van Stichting Business Center Van Hall en Stichting Larenstein Transfer (€ –0,4 mln.) en Stichting Onroerend Goed Larenstein (€ 0 mln.).

Toelichting op de enkelvoudige balans

16 MATERIËLE VASTE ACTIVA

	Terreinen	Gebouwen	Apparatuur en inventaris	Totaal
Boekwaarde 31-12-2010	3.098	12.677	2.048	17.823
Investeringen	0	315	445	760
Desinvesteringen*	0	0	0	0
Afschrijvingen	0	645	797	1.442
Bijzondere waardeverminderingen	0	0		
Boekwaarde 31-12-2011	**3.098**	**12.347**	**1.696**	**17.141**
Aanschaffingswaarde 31-12-2010	3.098	26.849	20.728	50.675
Aanschaffingen 2011	0	315	444	759
Aanschafwaarde desinvesteringen 2011	0	0	0	0
Aanschafwaarde 31-12-2011	**3.098**	**27.164**	**21.172**	**51.434**
Cumulatieve afschrijvingen	0	14.817	19.476	34.293
Cumulatieve waardeverminderingen	0	0	0	0
Boekwaarde 31-12-2011	**3.098**	**12.347**	**1.696**	**17.141**
* Desinvesteringen waarvan:				
– Aanschaffingsprijs	0	0	0	0
– Afschrijvingen	0	0	0	0
Totaal desinvesteringen	**0**	**0**	**0**	**0**

Bedragen * € 1000,–

16A FINANCIËLE VASTE ACTIVA

	31-12-2011	31-12-2010
Vorderingen	2.994	3.276
Totaal financiële vaste activa	**2.994**	**3.276**

Bedragen * € 1000,–

17 VOORRADEN

	31-12-2011	31-12-2010
Voorraden		
Handelsvoorraad	0	0
	0	**0**
Af: voorziening voor incourantheid	0	0
Totaal voorraden	**0**	**0**

Bedragen * € 1000,–

18 VORDERINGEN EN OVERLOPENDE ACTIVA

	31-12-2011	31-12-2010
Debiteuren	1.782	1.117
Debiteuren gelieerde partijen	78	237
Af: voorziening voor mogelijk oninbare vorderingen	–831	–428
Totaal debiteuren	**1.029**	**926**
Overlopende activa	646	261
Overig	2.937	2.871
Totaal voorschotten en overlopende activa	**3.583**	**3.132**
Totaal vorderingen en overlopende activa	**4.612**	**4.058**

Bedragen * € 1000,–

De debiteuren gelieerde partijen betreft Stichting DLO en Wageningen University.

19 LIQUIDE MIDDELEN

	31-12-2011	31-12-2010
Kas	3	5
Bank (incl. kruisposten)	13.115	11.108
Deposito	0	0
Totaal liquide middelen	**13.118**	**11.113**

Bedragen * € 1000,–

Alle liquide middelen zijn vrij beschikbaar.

20 EIGEN VERMOGEN

	Algemene reserve	Bestemde reserve	Totaal
Saldo per 31-12-2010	5.423	279	5.702
Resultaatbestemming	1.502	0	1.502
Saldo per 31-12-2011	**6.925**	**279**	**7.204**

Bedragen * € 1000,–

De bestemde reserve heeft betrekking op afgegeven borgstelling door de Stichting Waarborgfonds HBO te Den Haag.

21 VOORZIENINGEN

	Stand per 31-12-2010	Dotatie	Onttrekking	Vrijval	Stand per 31-12-2011
WW-verplichtingen	1.897	230	873	0	1.254
Overige personele voorzieningen	964	331	535	0	760
Reorganisatiekosten	1.636	40	11	0	1.665
Totaal voorzieningen	**4.497**	**601**	**1.419**	**0**	**3.679**

Bedragen * € 1000,–

	31-12-2011	31-12-2010
Specificatie van de looptijd van de voorzieningen		
Kortlopend (vervallend uiterlijk binnen 1 jaar)	1.107	1.989
Langlopend (vervallend tussen 1 en 5 jaar)	1.288	2.285
Langlopend (vervallend na 5 jaar)	1.284	223
Totaal voorzieningen	**3.679**	**4.497**

Bedragen * € 1000,–

WW-verplichtingen
De voorziening voor WW-verplichtingen is getroffen ter dekking van op balansdatum bestaande WW-verplichtingen en voor de te verwachten toekomstige uitgaven in verband met reeds uitgestroomd personeel.

Overige personele voorzieningen
Onder overige personele voorzieningen is een voorziening opgenomen voor toekomstige verplichtingen voor gratificaties ambtsjubilea, FPU-uitkeringen aan oud medewerkers en overige reorganisatiekosten.

Reorganisatiekosten
De voorziening reorganisatiekosten wordt gevormd voor te verwachten uitgaven in verband met getroffen reorganisaties.

22 LANGLOPENDE SCHULDEN

	Stand per 31-12-2010	Toename schuld	Afname schuld	Stand per 31-12-2011
Overige langlopende schulden	7.242	1.100	1.785	6.557
Reservering voor decentrale arbeidsvoorwaarden	480	0	60	420
Totaal langlopende schulden	**7.722**	**1.100**	**1.845**	**6.977**

Bedragen * € 1000,–

Overzicht overige langlopende schulden

Omschrijving	Restant schuld (k€)	Hoofdsom (k€)	Rente	Looptijd	Cumulatieve aflossing (k€)	Langlopend > 5 jaar (k€)	Kortlopend < 1 jaar (k€)
BNG (1) *)	7.100	8.500	4,71%	15 jaar	0	6.557	543
BNG (2)	1.242	2.269	6,28%	27 jaar	1.242	0	1.242
Totaal	**8.342**	**10.769**			**1.242**	**6.557**	**1.785**

Bedragen * € 1000,–

*) De totale BNG lening (1) is groot € 8,5 mln. Per 31-12-2011 was een bedrag van € 7,1 mln. opgenomen. De vijfde tranche ad. € 1,4 mln. is vrijgekomen in februari 2012. De geldlening heeft een looptijd tot 31 december 2023. Aflossingen vinden plaats met ingang van 30 juni 2012.
De BNG lening (2) met een restant schuld van € 1,3 mln. wordt afgelost op 30 januari 2012.

23 KORTLOPENDE SCHULDEN EN PASSIVA

	31-12-2011	31-12-2010
Vooruitontvangen van derden	210	304
Schulden leveranciers	1.677	1.534
Schulden leveranciers gelieerde partijen	574	1.576
Te betalen belastingen en premies	1.498	1.502
Nog uit te voeren onderzoek EL&I	2.443	2.793
Overlopende passiva	5.923	5.128
Overig	7.680	5.512
Totaal kortlopende schulden	**20.005**	**18.349**

Bedragen * € 1000,–

Onder de post overig is de aflossingsverplichting van de lening BNG van € 1,8 mln. opgenomen.
De schulden leveranciers gelieerde partijen betreft Wageningen Universiteit en Stichting DLO.

Niet in de balans opgenomen verplichtingen en rechten

Meerjarige financiële verplichtingen
Overzicht aangegane verplichtingen ter zake van huur, operational lease en dergelijke

Omschrijving	Totaal verplichtingen	Vervallend in 2012	Vervallend in 2013 en 2014	Vervallend na 2015
Huurverplichtingen	991	991	0	0
Operational lease auto	59	15	30	14
Overige verplichtingen	512	512	0	0
Totaal	**1.562**	**1.518**	**30**	**14**

Bedragen * € 1000,–

Voor de leningen zijn pandrecht op de rechten en vorderingen inzake rijksbijdrage huisvesting Van Hall Instituut t/m 2024 afgegeven en borgstelling door de Stichting Waarborgfonds HBO te Den Haag. Borgstelling door de Stichting Waarborgfonds HBO te Den Haag, voor deze stichting is een positieve/negatieve hypotheekverklaring afgegeven inzake de leningen van de Bank Nederlandse Gemeenten.
Ten behoeve van de Stichting Waarborgfonds HBO te Den Haag zijn door de bankiers garanties afgegeven ter hoogte van in totaal het saldo van de bestemmingsreserve ad € 0,3 mln.

24 BATEN

	Resultaat 2011	Resultaat 2010
RIJKSBIJDRAGEN		
Rijksbijdrage EL&I	27.699	27.216
Overige vergoedingen	3.302	3.831
TOTAAL RIJKSBIJDRAGEN	**31.001**	**31.047**
COLLEGE- EN CURSUSGELDEN		
College- en examengelden	7.769	6.932
BATEN WERK VOOR DERDEN	4.693	6.755
OVERIGE BATEN		
Verhuurinkomsten	1.258	1.477
Detacheringen	856	608
Overige baten	636	1.099
TOTAAL OVERIGE BATEN	**2.750**	**3.184**
TOTAAL BATEN	**46.213**	**47.918**

Bedragen * € 1000,–

LASTEN

25 PERSONELE KOSTEN

	Resultaat 2011	Resultaat 2010
Bruto lonen en salarissen	25.293	24.377
Uitzendkrachten en ingehuurd personeel	2.536	2.593
Overige personeelskosten	829	1.004
Dotatie overige personele voorzieningen	0	10
Totaal personele kosten	**28.658**	**27.984**

Bedragen * € 1000,–

26 AFSCHRIJVINGEN

	Resultaat 2011	Resultaat 2010
Materiële vaste activa	1.442	1.494
Bijzondere waardeverminderingen	0	420
Totaal afschrijvingen	**1.442**	**1.914**

Bedragen * € 1000,–

27 HUISVESTINGSLASTEN

	Resultaat 2011	Resultaat 2010
Huur	1.190	1.346
Verzekeringen	44	38
Onderhoud	642	677
Energie en water	583	680
Schoonmaakkosten	453	418
Heffingen	280	279
Overige huisvestingskosten	290	66
Totaal huisvestingskosten	**3.482**	**3.504**

Bedragen * € 1000,–

28 ALGEMENE KOSTEN

	Resultaat 2011	Resultaat 2010
Overige apparatuurkosten	2.010	2.704
Overige algemene kosten	8.338	7.637
Dotatie voorzieningen:		
Reorganisatiekosten	331	3
Totaal dotatie algemene voorzieningen	**331**	**3**
Totaal algemene kosten	**10.679**	**10.344**

Bedragen * € 1000,–

29 SPECIFIEKE KOSTEN

	Resultaat 2011	Resultaat 2010
Specifieke kosten	292	3.006
Totaal specifieke kosten	**292**	**3.006**

Bedragen * € 1000,–

30 FINANCIËLE BATEN EN LASTEN

	Resultaat 2011	Resultaat 2010
Financiële baten	264	356
Financiële lasten	–422	–392
Totaal financiële baten en lasten	**–158**	**–36**

Bedragen * € 1000,–

3.2.4 Bijlagen

Bijlage 1 Helderheidsaspecten

Uitbesteding een of meer delen onderwijsprogramma('s) CROHO-opleidingen aan een private organisatie (+ kosten)

Bij Hogeschool Van Hall Larenstein vindt geen uitbesteding van werkzaamheden plaats in de hierboven bedoelde zin. Waar voor het verzorgen van onderwijs expertise van elders wordt ingehuurd, gebeurt dat incidenteel bij zusterinstellingen voor hoger onderwijs of door het individueel inhuren van gastdocenten.

Maatwerktraject voor bedrijven / organisaties

Hogeschool Van Hall Larenstein verzorgt geen maatwerktrajecten voor bedrijven en/of organisaties in de vorm van CROHO-opleidingen die leiden tot een diploma. Door Van Hall Larenstein worden wel in het kader van 'een leven lang leren' diverse cursussen en trainingen verzorgd voor bedrijfsleven en overheden.

Eigen personeel ingeschreven voor initiële opleidingen

Van Hall Larenstein kent in 2010 een aantal studenten dat tegelijkertijd als personeelslid bij de hogeschool zijn aangesteld, of anders gezegd, personeelsleden die tevens als student staan ingeschreven. De namen van deze personen zijn bekend. Het betreft ondermeer student-assistenten en studenten met een bijbaan van geringe omvang.

Geen van deze 'personeelslidstudenten' volgt in het kader van opleiding en vorming van VHL-personeel één van de initiële opleidingen van de hogeschool. Er is dus ook geen sprake van dat de hogeschool voor enig personeelslid het collegegeld heeft betaald.

Aanwending rijksbijdrage voor private activiteiten

Hogeschool Van Hall Larenstein besteedt middelen aan de volgende private activiteiten:

- studentenvoorzieningen, zoals sportvoorzieningen en vormingsactiviteiten.
- Van Hall Larenstein heeft in 2011 voor € 125.000,- bij gedragen in de studentenhuisvesting voor buitenlandse studenten. Hoewel studentenhuisvesting niet tot de primaire taken van de hogeschool behoort, maakt dat de korte verblijftijd van de meeste buitenlandse studenten het onmogelijk maakt adequate huisvesting voor hen te vinden. Tegen deze achtergrond heeft Hogeschool Van Hall Larenstein besloten een gedeelte in de leegstandkosten bij te dragen in de exploitatie van de tijdelijke huisvesting voor buitenlandse studenten. De woonruimte wordt tegen marktconforme tarieven doorberekend aan de huurders.

Bijlage 2 Personele bezetting (fte)

	2011	2010
Onderwijzend personeel		
Lector	4,0	2,5
Docent	220,5	211,4
Assistent	6,3	9,1
Totaal Onderwijzend personeel	**230,8**	**223,0**
Ondersteunend en beheerpersoneel		
Schaal 13 en hoger	10,0	10,0
Schaal 9 t/m 12	49,6	51,7
Lager dan schaal 9	85,2	95,3
Totaal Ondersteunend en beheerpersoneel	**144,8**	**157,0**
Totaal personele bezetting	**375,6**	**380,0**

Bijlage 3 Werk in opdracht van derden naar type financier en type omzet

	2011	2010
DGIS/Nuffic	947	300
Onderwijsinstellingen	1.536	2.412
Rijksoverheid	5.992	5.281
Overige overheid	1.909	908
Commerciële bedrijven	975	752
Overige particulieren	28	91
Totaal omzet	**11.387**	**9.744**
In Nederland:		
Contractonderzoek	1.476	1.593
Tweede geldstroom	7.478	6.214
In of met ontwikkelingslanden:	2.433	1.937
	11.387	**9.744**

Bijlage 4 Geoormerkte doelsubsidies OCW en EL&I

G-overzicht 2011

G2 Verantwoording van subsidies met verrekeningsclausule

G2-A Aflopend per ultimo verslagjaar

Omschrijving	Toewijzing kenmerk	datum	Bedrag van de toewijzing * € 1.000,-	Ontvangen t/m verslagjaar * € 1.000,-	Totale kosten * € 1.000,-	Te verrekenen ultimo verslagjaar * € 1.000,-
Impulsgelden 2009	TRCDKI/2009/2365+TRCDKI/2009/2366	2-12-2009	1.787	1.787	1.787	0
Praktijkleren 2010 box2	CFI/BEK-2009/129320 M (verp.nr.: 22000-1176+1177)	12-11-2009	126	126	126	0
Praktijkleren 2011 box2	Bijlage rijksbijdrage brief 2011 (22ND + 24LE)	22-8-2011	167	167	167	0
Lerarenbeurs 2011-12	2011/2/235632	21-11-2011	6	6	6	0
Sectorplan	trcdki/2010/1424/1400006641/101257	13-12-2010	18	18	18	0
			2.104	**2.104**	**2.104**	**0**

G2-B Doorlopend tot in een volgend verslagjaar

Omschrijving	Toewijzing kenmerk	datum	Bedrag van de toewijzing * € 1.000,-	Saldo 01-01-2011 * € 1.000,-	Ontvangen t/m verslagjaar * € 1.000,-	Lasten in verslagjaar * € 1.000,-	Totale kosten 31-12-2011 * € 1.000,-	Saldo nog te besteden ultimo verslagjaar * € 1.000,-
Impulsgelden 2010	BEK/BPR-2010/50604 M	2-7-2010	1.654	1.641	1.654	841	854	800
Impulsgelden 2011	Bijlage rijksbijdrage brief 2011 (22ND + 24LE)	22-8-2011	1.609	0	1.609	253	253	1.356
Praktijkleren 2008	DK.2008/2371/2904687+DK.2008/2372/2904691	14-11-2008	373	121	373	0	252	121
Praktijkleren 2009	22000-941 en 22000-942	11-3-2009	1.240	439	1.240	0	801	439
Praktijkleren 2010 box1	CFI/BEK-2009/129320 M (verpl.nr: 22000-1176+1177)	12-11-2009	1.212	230	1.212	0	981	230
Praktijkleren 2011 box1	Bijlage rijksbijdrage brief 2011 (22ND + 24LE)	22-8-2011	1.262	0	1.262	1.089	1.089	173
Bouwimpuls 2009	1400003737	26-11-2009	3.143	-160	2.514	468	3.143	-629
internationaal onderwijs	TRCDKI/2009/2395/1400003844/101257	9-12-2009	1.600	36	1.600	436	1.200	400
Lerarenbeurs 2010-11	BEK/BPR-2010/73336 M	16-9-2010	6	6	6	9	9	-3
Functiemix 2009	DL/A/169571	13-11-2009	156	0	156	85	85	71
Functiemix 2010	Bijlage rijksbijdrage brief 2010 (22ND + 24LE)	18-3-2010	254	0	254	95	95	159
Functiemix 2011	Bijlage rijksbijdrage brief 2011 (22ND + 24LE)	22-8-2010	249	0	249	159	159	90
			12.758	**2.313**	**12.129**	**3.435**	**8.921**	**3.207**

3.3 Financieel verslag Stichting DLO

3.3.1 Jaarrekening

Financiële ontwikkelingen
Stichting Dienst Landbouwkundig Onderzoek (Stichting DLO) behaalde in 2011 een positief netto resultaat van € 9,3 mln. Dit resultaat is € 1,3 mln. lager dan het netto resultaat 2010 (€ 10,6 mln.).

Het resultaat over 2011 van Stichting DLO is als volgt opgebouwd:

Instituten	€ 0,9 mln.
Resultaat op huisvesting en interne WW/BW-premies inclusief vermogenskosten	€ 7,8 mln.
Raad van bestuur / Stafafdelingen / Facilitair Bedrijf:	
Incidenteel	€ –2,7 mln.
Operationeel	€ +3,3 mln.
Netto resultaat Stichting DLO	**€ 9,3 mln.**

Het resultaat over 2011 bevat een aantal incidentele resultaatcomponenten, met in totaliteit een negatief effect van € –2,7 mln.:
- Boekwinst op verkoop vaste activa € 2,1 mln.
- Impairments vaste activa € –3,7 mln.
- Vrijval uit ontvangen verzekeringsgeld € 1,2 mln.
- Herberekening reguliere en meerjaren verlofuren reservering € –1,5 mln.
- Mutaties voorzieningen € –0,8 mln.

De omzet over 2011 bedraagt € 352,5 mln. Het ministerie van EL&I is met circa 46% van de totale omzet (57% van de onderzoeksomzet) de grootste opdrachtgever van Stichting DLO.

De liquide middelen zijn ultimo 2011 (€ 66,0 mln.) gestegen ten opzichte van 2010 (€ 53,9 mln.) met € 12,1 mln. Deze stijging is als volgt te verklaren:
- Netto resultaat € 9,3 mln.
- Mutatie onroerend goed (saldo van investeringen, desinvesteringen en afschrijvingen) € 13,1 mln.
- Mutatie voorzieningen € –1,3 mln.
- Saldo mutatie langlopende schulden € –11,3 mln.
- Ontwikkeling van het werkkapitaal € 2,2 mln.
- Resultaat uit niet geconsolideerde deelnemingen € 0,1 mln.

De mutatie onroerend goed bedraagt € 13,1 mln. en bestaat voor € 20,4 mln. uit afschrijvingen op gebouwen en inventaris en € 3,8 mln. aan impairments. Daar tegenover staan investeringsuitgaven (inclusief deelnemingen en ledenkapitaal) voor € –16,9 mln. en verkoop voor € +5,8 mln. in onroerend goed.

Wijziging in de juridische structuur en kapitaalbelang
In 2011 heeft een aantal aanpassingen in de groep plaatsgevonden:
- Het kapitaalbelang in Pepscan Systems BV is gedaald van 29% naar 25%.
- Het kapitaalbelang in NSure Holding BV is gedaald van 37% naar 14%.

Vooruitzichten 2012
Voor Stichting DLO is een netto resultaat begroot van € 6,5 mln. Het resultaat uit normale bedrijfsvoering (= netto resultaat minus incidenteel resultaat Raad van Bestuur) bedraagt € 10,3 mln. Ondanks de turbulentie van de economische crisis en de daaruit voortvloeiende bezuinigingsdrift bij met name de overheidsklanten ligt het genormaliseerde resultaat van € 10,3 op het gewenste niveau om het eigen vermogen in stand te houden.

De solvabiliteit is dankzij het positieve resultaat gestegen naar 49,7%. In 2010 was de solvabiliteit 48,4%. In de begroting 2012 is voorzien dat de solvabiliteit verder zal verbeteren met 2% ten opzichte van 2011.

In 2012 wordt € 28,3 mln. geïnvesteerd in gebouwen en terreinen. Binnen het Strategisch Nieuwbouw Plan (€ 11,8 mln.) wordt met name geïnvesteerd in de verbouwing van het Atrium en Turbotron en Infrastructuur fase 2. De reguliere investeringen bedragen € 10,1 mln., waaronder een Onderzoeksloods en verbouwing hoofdgebouw van IMARES, nieuwbouw ISRIC en groot onderhoud. Daarnaast investeren de kenniseenheden € 6,4 mln. in met name apparatuur en inrichting van gebouwen.

Jaarrekening
Geconsolideerde balans
Na bestemming van het netto resultaat

		31-12-2011	31-12-2010
ACTIVA			
	VASTE ACTIVA		
1	Immateriële vaste activa	1.570	0
2	Materiële vaste activa	324.406	339.401
3	Financiële vaste activa	68.492	72.243
	Totaal vaste activa	**394.468**	**411.644**
	VLOTTENDE ACTIVA		
4	Voorraden	3.829	4.066
5	Vorderingen en overlopende activa	117.544	108.606
6	Liquide middelen	66.038	53.933
	Totaal vlottende activa	**187.411**	**166.605**
	TOTAAL ACTIVA	**581.879**	**578.249**
PASSIVA			
	EIGEN VERMOGEN		
	Overige reserve	289.232	279.953
7	**EIGEN VERMOGEN**	**289.232**	**279.953**
8	VOORZIENINGEN	23.275	24.591
9	LANGLOPENDE SCHULDEN	115.546	130.811
10	KORTLOPENDE SCHULDEN	153.826	142.894
	TOTAAL PASSIVA	**581.879**	**578.249**

Bedragen * € 1000,–

Geconsolideerde winst- en verliesrekening

		Resultaat 2011	Resultaat 2010
11	BATEN	352.537	357.702
	TOTAAL BATEN	**352.537**	**357.702**
	LASTEN		
12	Personele kosten	193.619	191.554
13	Algemene kosten	76.581	76.075
14	Specifieke kosten	68.647	73.770
	TOTAAL LASTEN	**338.847**	**341.399**
BEDRIJFSRESULTAAT		13.690	16.303
15	Financiële baten en lasten	–4.313	–4.820
	RESULTAAT UIT GEWONE BEDRIJFS-UITOEFENING VOOR BELASTINGEN	**9.377**	**11.483**
16	Resultaat uit deelnemingen	–98	–907
	RESULTAAT UIT GEWONE BEDRIJFS-UITOEFENING NA BELASTINGEN	**9.279**	**10.576**
17	Aandeel van derden	0	0
	Buitengewone baten en lasten	0	0
NETTO RESULTAAT		**9.279**	**10.576**

Bedragen * € 1000,–

Geconsolideerd kasstroomoverzicht

	Resultaat 2011	Resultaat 2010
OPERATIONELE ACTIVITEITEN		
Netto resultaat	9.279	10.576
Afschrijvingen en bijzondere waardeverminderingen	24.248	26.735
	33.527	**37.311**
Mutaties voorzieningen	–1.316	–4.986
Mutaties voorraden	237	–960
Mutaties in vorderingen	–8.938	–2.707
Mutaties in kortlopende schulden	10.932	1.127
Resultaat niet geconsolideerde deelnemingen	98	907
Kasstroom uit operationele activiteiten	**34.540**	**30.692**
INVESTERINGSACTIVITEITEN		
Investeringen in immateriële activa	–3.401	0
Investeringen in gebouwen en terreinen (incl. WIU)	–7.119	–19.254
Investeringen in overige materiële activa	–6.086	–6.575
Investeringen in deelnemingen en ledenkapitaal	–292	525
Desinvesteringen in vaste activa	5.783	5.587
Kasstroom uit investeringsactiviteiten	**–11.115**	**–19.717**
FINANCIERINGSACTIVITEITEN		
Mutatie langlopende vordering op ministerie van EL&I	3.945	3.944
Mutatie langlopende schuld aan het ministerie van EL&I	–6.583	–3.944
Mutaties over langlopende schulden	–8.369	–792
Afname leaseverplichtingen	–313	–310
Mutaties van het eigen vermogen	0	0
Kasstroom uit financieringsactiviteiten	**–11.320**	**–1.102**
KASSTROOM	**12.105**	**9.873**
MUTATIE LIQUIDE MIDDELEN		
Saldo liquide middelen per 1 januari	53.933	44.060
Saldo liquide middelen per 31 december	66.038	53.933
Mutatie liquide middelen	**12.105**	**9.873**

Bedragen * € 1000,–

Waarderingsgrondslagen
De jaarrekening is opgemaakt en vastgesteld door de Raad van Bestuur op 5 april 2012

Algemeen
Verrekeningen en schuldverhoudingen tussen de verschillende groepsonderdelen (zgn. interne verrekeningen) zijn geëlimineerd.
De gepresenteerde cijfers over voorgaand verslagjaar zijn conform de cijfers uit de jaarrekening van het betreffende jaar. Afwijkingen kunnen zijn ontstaan als gevolg van correcties c.q. onderlinge verschuivingen of een gewijzigde methodiek van afronding. Daar waar dit aan de orde is en van relevante betekenis, wordt dit vermeld.

Algemene grondslagen voor de opstelling van de jaarrekening
Stichting Dienst Landbouwkundig Onderzoek (Stichting DLO) vormt samen met Stichting DLO Holding BV en diverse (klein)dochtermaatschappijen een groep. Medewerkers hebben een dienstverband bij Stichting DLO en worden op basis van doorberekening van de werkelijke loonkosten tewerkgesteld bij de diverse werkmaatschappijen. Het onroerend goed, waarvan door de werkmaatschappijen op basis van gebruiksovereenkomsten gebruik wordt gemaakt, zijn eigendom van Stichting DLO.

De jaarrekening wordt opgesteld op basis van historische kosten. Voor zover niet anders vermeld, worden activa en passiva opgenomen tegen nominale waarde.

Monetaire activa en passiva in vreemde valuta worden omgerekend tegen de koers per balansdatum. Koersverschillen worden in de winst- en verliesrekening verantwoord. In de winst- en verliesrekening worden opbrengsten en kosten in vreemde valuta verwerkt tegen de koers van afwikkeling.

Uitgangspunt voor het opstellen van de jaarrekening zijn de vereisten van het Burgerlijk Wetboek Boek 2 Titel 9 en de richtlijnen van de Raad voor de Jaarverslaggeving.

Consolidatiekring
In de consolidatie worden de financiële gegevens opgenomen van Stichting DLO, haar groepsmaatschappijen en andere instellingen waarop zij een overheersende zeggenschap kan uitoefenen (op grond van de feitelijke situatie) of waarover zij de centrale leiding heeft. Groepsmaatschappijen zijn rechtspersonen waarin Stichting DLO overheersende zeggenschap, direct of indirect, kan uitoefenen doordat zij beschikt over de meerderheid van de stemrechten of op enig andere wijze de financiële en operationele activiteiten kan beheersen. Hierbij wordt tevens rekening gehouden met potentiële stemrechten die direct kunnen worden uitgeoefend per balansdatum.
De groepsmaatschappijen en andere rechtspersonen waarop Stichting DLO een overheersende zeggenschap kan uitoefenen of waarover zij de centrale leiding heeft, worden voor 100% in de consolidatie betrokken. Het aandeel van derden in het groepsvermogen en in het groepsresultaat wordt afzonderlijk vermeld.

Van onderstaande BV's zijn de jaarrekeningen integraal geconsolideerd.

	Statutaire zetel	% ultimo 2010	Mutatie	% ultimo 2011
Agri New ventures BV	Wageningen	100%	–	100%
Calendula Oil BV	Wageningen	56%	–	56%
DLO Holding BV	Wageningen	100%	–	100%
Exploitatiemaatschappij Windmolenparken Lelystad BV	Wageningen	100%	–	100%
ID-Lelystad, Instituut voor Dierhouderij en Diergezondheid BV	Wageningen	100%	–	100%
Lelystad Biologicals BV	Wageningen	100%	–	100%
Wageningen Business Generator BV	Wageningen	100%	–	100%
Windmolenpark Neushoorntocht BV	Wageningen	100%	–	100%
Windmolenpark Mammoethtocht BV	Wageningen	100%	–	100%

Deelnemingen gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs dan wel netto vermogenswaarde (nvw).

	Statutaire zetel	% ultimo 2010	Mutatie	% ultimo 2011
tegen verkrijgingsprijs:				
Bfactory BV	Wageningen	17%	–	17%
Isolife BV	Wageningen	5%	–	5%
Lactive BV	Lelystad	10%	-/- 10%	–
Telemetronics Biometry BV	Heteren	4%	–	4%
Wageningen Science & Technology Consulting Services Ltd.	Beijing	100%	–	100%
tegen netto vermogenswaarde:				
CoVaccine BV	Lelystad	25%	–	25%
Fresh Forward Holding BV	Wageningen	49%	–	49%
Knowhouse BV	Horst	30%	–	30%
Nsure Holding BV	Wageningen	27%	-/- 13%	14%
Oostwaardhoeve Beheer BV	Wageningen	50%	–	50%
Pepscan Systems BV	Lelystad	29%	-/- 4%	25%
VOF Oostwaardhoeve	Slootdorp	50%	–	50%

Grondslagen voor de waardering van activa en passiva

Immateriële vaste activa

Ontwikkelingskosten, octrooien en licenties, software, goodwill en productierechten worden niet geactiveerd, tenzij deze van derden gekocht zijn dan wel de vervaardigingskosten betrouwbaar kunnen worden vastgesteld. Bovendien dient het immateriële vaste actief toekomstige economische voordelen te kunnen genereren. Waardering vindt plaats tegen verkrijgings- of vervaardigingsprijs. Afschrijving vindt plaats naar rato van de realisatie van de verwachte opbrengsten in vijf jaar. Als de realisatie van de opbrengsten niet op betrouwbare wijze kan worden vastgesteld, wordt de lineaire methode gehanteerd. Overeenkomstig de wettelijke verplichting wordt voor het geactiveerde bedrag van de ontwikkelingskosten een wettelijke reserve aangehouden. Afboekingen door duurzame waardevermindering, verkoop, tenietgaan of buitengebruikstelling worden afzonderlijk vermeld.

Materiële vaste activa

De materiële vaste activa worden gewaardeerd tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs verminderd met de cumulatieve afschrijvingen. Afschrijving vindt lineair plaats op basis van de verwachte economische levensduur en de restwaarde. In het jaar van aanschaf wordt naar tijdsgelang afgeschreven.

Materiële vaste activa in uitvoering of in bestelling worden gewaardeerd tegen vervaardigingsprijs respectievelijk de bedragen die door derden reeds aan de vennootschap in rekening zijn gebracht. Investeringen kleiner dan € 5.000,- worden direct ten laste van de winst- en verliesrekening gebracht.

De afschrijving voor de verschillende groepen van objecten is als volgt:

Onderdeel	Afschrijving
Bedrijfsterreinen / Werk in uitvoering	0%
Terreininrichting en infrastructuur	60 jaar lineair
Bedrijfsgebouwen	
Casco	60 jaar lineair
Afbouwpakket	30 jaar lineair
Inbouwpakket/inrichting bedrijfsgebouwen	15 jaar lineair
Kassen, barakken, diverse opstallen/ bouwwerken	15 jaar lineair
Apparatuur en inventaris:	
Kantoormeubilair / machines en werktuigen / inventaris restauratieve voorzieningen / glasvezelnet / overige inventaris	10 jaar lineair
Laboratoriumapparatuur / audiovisuele apparatuur / vervoermiddelen / PR- en voorlichtingsmateriaal	5 jaar lineair
ICT-apparatuur incl. programmatuur (hardware t.b.v. netwerken)	5 jaar lineair
ICT-apparatuur incl. programmatuur (hardware overig)	3 jaar lineair

Uitzondering hierop vormen gebouwen en apparatuur die conform de eisen van de financier in één keer in rekening worden gebracht. Voor deze vaste activa worden de kosten voor 100% in het jaar van aanschaf verwerkt.

Afboekingen door duurzame waardevermindering, verkoop, tenietgaan of buitengebruikstelling worden afzonderlijk vermeld. Per balansdatum wordt beoordeeld of er aanwijzingen zijn dat een vast actief aan een bijzondere waardevermindering onderhevig is. Indien dergelijke indicaties aanwezig zijn, wordt de realiseerbare waarde van het actief vastgesteld. Indien het niet mogelijk is de realiseerbare waarde voor het individuele actief te bepalen, wordt de realiseerbare waarde bepaald van de kasstroomgenererende eenheid waartoe het actief behoort. Van een bijzondere waardevermindering is sprake als de boekwaarde van een actief hoger is dan de realiseerbare waarde; de realiseerbare waarde is de hoogste van de opbrengstwaarde en de bedrijfswaarde.

Indien wordt vastgesteld dat een bijzondere waardevermindering die in het verleden verantwoord is, niet meer bestaat of is afgenomen, dan wordt de toegenomen boekwaarde van de desbetreffende activa niet hoger gesteld dan de boekwaarde die bepaald zou zijn indien geen bijzondere waardevermindering voor het actief zou zijn verantwoord.

Financiële vaste activa
Deelnemingen en ledenkapitaal waarin invloed van betekenis op het zakelijke en financiële beleid wordt uitgeoefend, worden gewaardeerd tegen nettovermogenswaarde. Deze waarde wordt berekend op basis van dezelfde grondslagen die de groep hanteert bij de waardering en resultaatbepaling. Deelnemingen en ledenkapitaal waarin geen invloed van betekenis op het zakelijke en financiële beleid wordt uitgeoefend, worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs. Bij de waardering hiervan wordt rekening gehouden met waardedalingen, indien deze duurzaam zijn.

Voorraden
Deze post bestaat uit de handelsvoorraad, gereed product, de levende have en de voorraad geoogste landbouwproducten. De handelsvoorraad en gereed product worden gewaardeerd volgens de FIFO-methode tegen de verkrijgings- of vervaardigingskosten, inclusief een opslag voor indirecte kosten. De waardering van de levende have en de voorraad geoogste landbouwproducten is gebaseerd op marktprijzen.
Bij incourantheid of lagere marktwaarde wordt de voorraad overeenkomstig afgewaardeerd. Voor de voorraad antisera geldt dat deze wordt afgewaardeerd door uit te gaan van vijf maal de gemiddelde afzet over de afgelopen tien jaar.

De voorraad halffabricaat wordt gewaardeerd volgens de FIFO-methode tegen de verkrijgings- of vervaardigingskosten, inclusief een opslag voor indirecte kosten.

Vorderingen en overlopende activa
De vorderingen zijn gewaardeerd tegen nominale waarde, voor zover nodig, onder aftrek van een voorziening wegens oninbaarheid.

Onderhanden werk
De waardering van het onderhanden werk ten behoeve van derden vindt plaats tegen de kosten van direct materiaalgebruik en arbeid inclusief een opslag voor indirecte kosten. Gedeclareerde termijnen en voorzienbare verliezen op projecten worden op dit saldo in mindering gebracht. Toerekening van het resultaat vindt plaats naar rato van de voortgang (mate van gerealiseerde kosten) van een project. Projecten met een debetsaldo zijn daarbij, na saldering met de ontvangen voorschotten, verwerkt onder de kortlopende vorderingen. Projecten met een negatief saldo zijn opgenomen onder de vooruitontvangen bedragen onder de kortlopende schulden.

Effecten
De effecten worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs (FIFO-methode) of lagere marktwaarde.

Eigen vermogen

- Geplaatst kapitaal
  De nominale waarde van de geplaatste en volgestorte aandelen wordt hier opgenomen.
- Wettelijke reserve
  Voor het op de balans geactiveerde bedrag van kosten verband houdend met onderzoek en ontwikkeling bestaat de verplichting om een wettelijke reserve aan te houden.
- Algemene reserve
  Deze reserve wordt gemuteerd voor het exploitatieresultaat van enig jaar waaraan geen specifieke bestemming wordt gegeven.

Aandeel van derden

Het belang van derden in een deelneming die door de groep volledig is geconsolideerd, wordt onder 'Aandeel van derden' in de jaarrekening opgenomen.

Voorzieningen

De voorzieningen worden gewaardeerd tegen de nominale waarde, tenzij anders vermeld. Het bedrag waartegen de voorziening is opgenomen is de beste schatting van het bedrag dat noodzakelijk is om de betreffende verplichtingen en verliezen per balansdatum af te wikkelen.

Voorzieningen worden gevormd voor:

- in rechte afdwingbare of feitelijke verplichtingen die op de balansdatum bestaan;
- het is waarschijnlijk dat voor de afwikkeling van die verplichting een uitstroom van middelen noodzakelijk is; en
- er kan een betrouwbare schatting worden gemaakt van de omvang van de verplichtingen.

Voorziening WW-verplichtingen

De voorziening voor WW-verplichtingen wordt getroffen ter dekking van per balansdatum bestaande WW-verplichtingen en voor de te verwachten toekomstige uitgaven in verband met reeds uitgestroomd personeel en personeel in dienst met een tijdelijk dienstverband.

Voorziening WGA

De voorziening voor WGA-verplichtingen wordt getroffen ter dekking van per balansdatum te verwachten WGA-verplichtingen. Stichting DLO wordt met ingang van 2012 eigenrisicodrager.

Overige personele voorzieningen - gratificaties ambtsjubilea

De verwachte verplichting voor toekomstige jubilea-uitkeringen is op basis van historische gegevens berekend, de onttrekking op basis realisatie. De voorziening is contant gemaakt op basis van de voor Stichting DLO geldende marktrente.

Overige personele voorzieningen - pensioenen

De pensioenverzekering is afgesloten bij ABP. De regeling is een toegezegde pensioenregeling, waardoor rekening gehouden moet worden met toekomstige premieontwikkelingen en beleggingsresultaten.
De verplichting is als een toegezegde bijdrage verantwoord op grond van RvJ 271.310. Voor een toegezegde bijdrageregeling zijn er naast de betaling van premies geen verdere verplichtingen uit hoofde van de pensioenregeling. De premies worden verantwoord als personeelskosten als deze verschuldigd zijn. Vooruitbetaalde premies worden opgenomen als overlopende activa voor zover sprake zal zijn van terugbetaling door het fonds of van verrekening met in de toekomst verschuldigde premies.

De pensioenregelingen zijn conform het middelloonstelsel en worden geïndexeerd indien de dekkingsgraad van het pensioenfonds dit toelaat. Het ABP pensioenfonds heeft op 31 december 2011 een dekkingsgraad van 94%. Ten opzichte van 31 december 2010, is de dekkingsgraad gedaald met 11%-punt. Op basis van het herstelplan was een dekkingsgraad op 31 december 2011 van 100,5% voorzien. De werkelijke dekkingsgraad op 31 december 2011 is 6,5% lager. Op basis van de huidige dekkingsgraad heeft het ABP besloten:

- voor de jaren 2012 en 2013 een extra premieopslag van 2%-punt door te voeren;
- de uitkeringen in 2012 niet te indexeren.

Voorziening reorganisatiekosten
Deze voorziening is bestemd om te verwachten kosten te dekken van op basis van genomen, en binnen de organisatie bekendgemaakte, besluiten die verband houden met lopende en voorgenomen reorganisaties.

Voorziening product-/contractrisico's
Deze voorziening dekt de te verwachten kosten van verlieslatende contracten, garantstellingen en claims voortvloeiende uit aan derden geleverde diensten en producten.

Langlopende schulden
Er is sprake van langlopende schulden indien de betreffende schuld blijft bestaan voor een periode van meer dan één jaar na datum van einde van het verslagjaar.

Kortlopende schulden
Er is sprake van kortlopende schulden indien de betreffende schuld blijft bestaan voor een periode korter dan één jaar na datum van einde van het verslagjaar.

Grondslagen voor de bepaling van baten en lasten
Algemeen
Als opbrengsten en kosten worden aangemerkt die baten en lasten die bedrijfseconomisch kunnen worden toegerekend aan het onderhavige verslagjaar of activiteit, ongeacht of zij tot ontvangsten en uitgaven in het verslagjaar hebben geleid.

Opbrengsten worden verantwoord in het jaar waarin de goederen zijn geleverd c.q. de diensten ten behoeve van opdrachtgevers zijn verricht. Verliezen en risico's die hun oorsprong vinden voor het einde van het boekjaar, worden in de jaarrekening verwerkt, indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden

Onder 'Contractresearch' worden de opbrengsten uit contractactiviteiten verantwoord. De baten worden berekend op basis van directe kosten inclusief een opslag voor indirecte kosten tot maximaal het door de financier te vergoeden tarief. Resultaten worden genomen naar rato van voortgang van het project.

Onder 'Programmaonderzoek EL&I' worden de EL&I-opbrengsten vallend onder de subsidieregeling EL&I verantwoord. De baten worden berekend op basis van directe kosten inclusief een opslag voor indirecte kosten. De opslag voor indirecte kosten wordt jaarlijks conform de daarvoor geldende systematiek bepaald. Resultaten worden genomen naar rato van voortgang van het project.

De belasting over het resultaat wordt berekend over het resultaat voor belastingen in de staat van baten en lasten, rekening houdend met beschikbare, fiscaal compensabele verliezen uit voorgaande boekjaren (voor zover niet opgenomen in de latente belastingvorderingen) en vrijgestelde winstbestanddelen en na bijtelling van niet aftrekbare kosten. Tevens wordt rekening gehouden met wijzigingen die optreden in de latente belastingvorderingen en latente belastingschulden uit hoofde van wijzigingen in het te hanteren belastingtarief.

Stelselwijzigingen
Niet van toepassing.

Toelichting op de balans

1 IMMATERIËLE VASTE ACTIVA

	Ontwikkelingskosten	Totaal
Boekwaarde 31-12-2010	0	0
Investeringen	3.401	3.401
Desinvesteringen	0	0
Afschrijvingen	374	374
Bijzondere waardeverminderingen	1.457	1.457
Boekwaarde 31-12-2011	**1.570**	**1.570**
Aanschaffingswaarde 31-12-2010	1.866	1.866
Aanschaffingen 2011	3.401	3.401
Cumulatieve afschrijvingen	2.240	2.240
Cumulatieve waardevermindering	1.457	1.457
Boekwaarde 31-12-2011	**1.570**	**1.570**

Bedragen * € 1000,–

De investering in ontwikkelingskosten betreft Kameleon. Verder is onder de aanschaffingswaarde ultimo 2010 het softwarepakket ARTIS opgenomen. Dit pakket is over een periode van 5 jaar geheel afgeschreven.

2 MATERIËLE VASTE ACTIVA

	Bedrijfs-terreinen	Bedrijfs-gebouwen	Vaste inrichting bedrijfs-gebouwen	Apparatuur en inventaris	Werk in uitvoering	Totaal
Boekwaarde 31-12-2010	108.251	203.715	159	19.152	8.124	339.401
Investeringen	–440	1.354	176	5.910	6.205	13.205
Desinvesteringen	5.309	275	0	199	0	5.783
Afschrijvingen	5	14.433	180	5.491	0	20.109
Bijzondere waardeverminderingen	0	2.308	0	0	0	2.308
Boekwaarde 31-12-2011	**102.497**	**188.053**	**155**	**19.372**	**14.329**	**324.406**
Aanschaffingswaarde 31-12-2010	108.271	328.571	695	88.085	8.124	533.747
Aanschaffingen 2011	–440	1.354	176	5.910	6.205	13.205
Aanschafwaarde desinvesteringen 2011	5.309	320	163	2.789	0	8.581
Aanschafwaarde 31-12-2011	**102.522**	**329.605**	**708**	**91.206**	**14.329**	**538.371**
Cumulatieve afschrijvingen	25	111.275	553	71.691	0	183.544
Cumulatieve waardeverminderingen	0	30.277	0	143	0	30.420
Boekwaarde 31-12-2011	**102.497**	**188.053**	**155**	**19.372**	**14.329**	**324.406**
Desinvesteringen waarvan:						
- Aanschaffingsprijs	5.309	320	163	2.789	0	8.581
- Afschrijvingen	0	45	163	2.590	0	2.798
Totaal desinvesteringen	**5.309**	**275**	**0**	**199**	**0**	**5.783**

Bedragen * € 1000,–

De toevoeging aan de post werk in uitvoering voor investeringen in gebouwen in 2011 bedroeg € 11,1 mln. en de onttrekking € 4,6 mln. De overige mutaties op de post werk in uitvoering betreft investeringen en onttrekkingen in apparatuur.
In de toevoeging aan de post werk in uitvoering is naast een aantal kleinere bouwprojecten het Strategisch Nieuwbouw Plan (Onderwijsruimte Technotron € 0,2 mln., AFSG Atrium € 0,7 mln. en

infrastructuur € 1,2 mln.), FB herhuisvesting (€ 3,6 mln.), Radix (€ 1,2 mln.), PSG Nergena (€ 0,3€ mln.) en AFSG Klimaatgebouw / Technotron / brandveiligheid (€ 1,2 mln.).

Opgeleverd zijn onder meer Kas Unifarm (€ 0,2 mln.), Lelystad (EHW) luchtbehandeling (€ 0,2 mln.), ESG gebouwbeheersystemen (€ 0,2 mln.) en Kameleon (€ 3,4 mln.).

De aanschaffingen bedrijfsterreinen in 2011 zijn negatief door een verlaging van de verkoopprijs.

Het onroerend goed van Stichting DLO is verzekerd voor € 472,5 mln. (peildatum 1-6-2010). De WOZ-waarde bedraagt € 252,8 mln. (peildatum 1-1-2011).

3 FINANCIËLE VASTE ACTIVA

	31-12-2011	31-12-2010
Deelnemingen in groepsmaatschappijen	1.200	1.261
Overige deelnemingen	59	59
Vorderingen op overige gelieerde partijen	341	273
Ledenkapitaal	1.643	1.456
Vordering op het ministerie van EL&I	65.249	69.194
Totaal financiële vaste activa	**68.492**	**72.243**

Bedragen * € 1000,–

Uitsplitsing van de post deelnemingen in groepsmaatschappijen:

Omschrijving	Boekwaarde 31-12-2010	Investeringen / desinvestering	Afwaardering	Resultaat 2011	Boekwaarde 31-12-2011
Covaccine BV	18	0	0	0	18
Fresh Forward Holding BV	830	0	0	146	976
Knowhouse BV	0	0	0	0	0
Nsure Holding BV	0	0	0	0	0
Oostwaardhoeve Beheer BV	18	0	0	0	18
Pepscan Systems BV	188	0	0	0	188
VOF Oostwaardhoeve	207	350	–557	0	0
Totaal	**1.261**	**350**	**–557**	**146**	**1.200**

Bedragen * € 1000,–

Uitsplitsing van de post overige deelnemingen:

Omschrijving	Boekwaarde 31-12-2010	Investeringen / desinvestering	Overige mutaties	Afwaardering	Resultaat 2011	Boekwaarde 31-12-2011
Beijing China	53	0	0	0	0	53
Bfactory BV	5	0	0	0	0	5
Isolife BV	1	0	0	0	0	1
Telemetronics Biometry BV	0	0	0	0	0	0
Totaal	**59**	**0**	**0**	**0**	**0**	**59**

Bedragen * € 1000,–

De vordering op overig gelieerde partijen is als volgt opgebouwd:

Omschrijving	Boekwaarde 31-12-2010	Mutatie	Boekwaarde 31-12-2011
Bfactory BV	23	–23	0
Fresh Forward BV	250	–175	75
Isolife BV	0	35	35
Knowhouse BV	0	71	71
Maatschap Hoekzema	0	160	160
Totaal	**273**	**68**	**341**

Bedragen * € 1000,–

Het ledenkapitaal is als volgt opgebouwd:

Omschrijving	Boekwaarde 31-12-2010	Mutatie	Boekwaarde 31-12-2011
Avebe	60	1	61
Bloemenveiling Aalsmeer (VBA)	3	–2	1
FrieslandCampina	1.105	66	1.171
Cosun	65	6	71
CSVCOVAS	7	0	7
Dutch Greentech Fund	33	1	34
Flora Holland	3	0	3
Forfarmers	61	99	160
Fruitmasters	3	0	3
Greenery	3	–1	2
Koelhuis Mastland	3	0	3
Nedato	2	–1	1
Noliko	2	–2	0
Potatopol	2	0	2
Rouveen	0	20	20
Windunie	104	0	104
Totaal	**1.456**	**187**	**1.643**

Bedragen * € 1000,–

Uitsplitsing van de post overige effecten:

Omschrijving	Boekwaarde 31-12-2010	Investeringen / desinvestering	Overige mutaties	Dividend	Resultaat 2011	Boekwaarde 31-12-2011
Prionics AG	0	0	0	0	0	0
Totaal	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**

Bedragen * € 1000,–

De vordering op het ministerie van EL&I bestaat uit een drietal bedragen:

Omschrijving	Totaal	Rente	Cumulatieve aflossing	Langlopend	Kortlopend
Overdracht gebouwen en terreinen ivm verzelfstandiging van Stichting DLO	83.949	0%	36.398	44.751	2.800
Overdracht gebouwen en terreinen ivm integratie Praktijkonderzoek	28.702	0%	10.763	16.982	957
Overdracht gebouwen en terreinen IAC en ILRI	5.627	0%	1.923	3.516	188
Totaal	**118.278**	**0%**	**49.084**	**65.249**	**3.945**

Bedragen * € 1000,–

Het deel van de vordering dat jaarlijks vervalt, bedraagt € 3,9 mln. en is verwerkt onder de overige vorderingen.

4 VOORRADEN

	31-12-2011	31-12-2010
Voorraden		
Handelsvoorraad	2.829	2.532
Levende have	1.641	1.632
Geoogste landbouwproducten	210	675
Voorraad halffabricaat	428	290
	5.108	**5.129**
Af: voorziening voor incourantheid	–1.279	–1.063
Totaal voorraden	**3.829**	**4.066**

Bedragen * € 1000,–

5 VORDERINGEN EN OVERLOPENDE ACTIVA

	31-12-2011	31-12-2010
Debiteuren	34.970	32.248
Af: voorziening voor mogelijk oninbare vorderingen	–2.251	–2.478
Totaal debiteuren	**32.719**	**29.770**
Kosten uitgevoerde werkzaamheden i.o.v. derden	397.880	367.553
Af: Gedeclareerde termijnen	381.169	336.828
Opdrachten van derden, geen EL&I	**16.711**	**30.725**
Af: verwachte verliezen	–2.132	–2.984
Verwerkt onder kortlopende schulden	40.903	26.482
Nog te factureren projectkosten	**55.482**	**54.223**
Voorschotten	1.343	1.005
Vorderingen op gelieerde partijen	16.614	10.395
Overlopende activa	7.004	8.881
Overig	4.382	4.332
Totaal voorschotten en overlopende activa	**29.343**	**24.613**
Totaal vorderingen en overlopende activa	**117.544**	**108.606**

Bedragen * € 1000,–

Onderhanden werk omvat het saldo van toegerekende projectkosten minus gedeclareerde termijnen. De post wordt gecorrigeerd voor de voorziening voor verwachte verliezen. Toerekening van het resultaat vindt plaats volgens de percentage of completion methode. Maatstaf hierbij is de mate van realisatie van de geprognosticeerde kosten. Verliezen op projecten worden direct genomen.

Het saldo opdrachten van derden bestaat uit projecten met een positief saldo (de waarde van het verrichte werk groter is dan de gedeclareerde termijnen) en projecten met een negatief saldo (de waarde van de gedeclareerde termijnen overtreft de waarde van het verrichte werk). De projecten met een negatief saldo zijn verwerkt onder de kortlopende schulden.

De post vorderingen op gelieerde partijen zijn vorderingen op Wageningen University. Het betreft kortlopende posities die regelmatig onderling worden afgerekend.

Het deel van de vordering op het ministerie van EL&I dat jaarlijks vervalt, bedraagt € 3,9 mln. en is verwerkt onder de overige vorderingen

6 LIQUIDE MIDDELEN

	31-12-2011	31-12-2010
Kas	46	59
Bank (incl. kruisposten)	65.992	53.874
Totaal liquide middelen	**66.038**	**53.933**

Bedragen * € 1000,–

De liquiditeit is gestegen met € 12,1 mln. Deze stijging is als volgt te decomponeren:

- Netto resultaat € 9,3 mln.
- Mutatie onroerend goed (saldo van investeringen, desinvesteringen en afschrijvingen) € 13,1 mln.
- Mutatie voorzieningen € -/- 1,3 mln.
- Saldo mutatie langlopende schulden € -/- 11,3 mln.
- Ontwikkeling van het werkkapitaal € 2,2 mln.
- Resultaat uit niet geconsolideerde deelnemingen € 0,1 mln.

De mutatie onroerend goed bedraagt € 13,1 mln. en bestaat voor € 20,4 mln. uit afschrijvingen op gebouwen en inventaris en € 3,8 mln. aan impairments. Daar tegenover staan investeringsuitgaven voor € –16,9 mln. en verkoop onroerend goed voor € +5,8 mln. in onroerend goed.

Van het saldo liquide middelen staat € 48,35 mln. vrij ter beschikking. Een bedrag van € 2,5 mln. is verpand als zekerheidsstelling voor afgegeven bankgaranties. De kredietfaciliteit van Stichting DLO bedraagt € 1,0 mln. Stichting DLO heeft € 15,2 mln. doorstortgelden ontvangen die nog doorbetaald moeten worden naar contractpartners. Deze liquide middelen staan niet ter vrije beschikking aan Stichting DLO.

7 EIGEN VERMOGEN

	Algemene reserve	Totaal
Saldo per 31-12-2010	279.953	279.953
Resultaatbestemming	9.279	9.279
Saldo per 31-12-2011	**289.232**	**289.232**

Bedragen * € 1000,–

Het positieve netto resultaat over het verslagjaar van € 9,3 mln. is geheel ten gunste van de algemene reserve verwerkt.

8 VOORZIENINGEN

	Stand per 31-12-2010	Dotatie	Onttrekking	Vrijval	Stand per 31-12-2011
WW-verplichtingen	5.732	3.244	1.484	686	6.806
WAO/WGA	400	461	1	0	860
Voorziening gratificaties ambtsjubilea	4.692	712	522	0	4.882
Reorganisatiekosten	11.255	1.421	3.187	1.156	8.333
Product-/contractrisico's	2.441	0	–73	191	2.323
Overige materiële voorzieningen	71	0	0	0	71
Totaal voorzieningen	**24.591**	**5.838**	**5.121**	**2.033**	**23.275**

Bedragen * € 1000,–

	31-12-2011	31-12-2010
Specificatie van de looptijd van de voorzieningen		
Kortlopend (vervallend uiterlijk binnen 1 jaar)	9.284	10.114
Langlopend (vervallend tussen 1 en 5 jaar)	7.999	6.796
Langlopend (vervallend na 5 jaar)	5.992	7.681
Totaal voorzieningen	**23.275**	**24.591**

Bedragen * € 1000,–

Onder de reorganisatiekosten is onder meer de voorziening voor het herstructureringsplan 'Focus 2006' verwerkt. In 2011 is aan deze voorziening een bedrag van € 3,0 mln. onttrokken. Verder zijn onder de reorganisatiekosten voorzieningen voor kleine reorganisaties en mobiliteit opgenomen.

9 LANGLOPENDE SCHULDEN

	Stand per 31-12-2010	Toename schuld	Afname schuld	Stand per 31-12-2011
Schuld aan EL&I	103.853	0	6.583	97.270
Meerjarenspaarmodel	945	312	0	1.257
Overige langlopende schulden	25.554	0	8.681	16.873
Subtotaal langlopende schulden	130.352	312	15.264	115.400
Financiële leaseverplichtingen	459	0	313	146
Totaal langlopende schulden	**130.811**	**312**	**15.577**	**115.546**

Bedragen * € 1000,–

De schuld aan het ministerie van EL&I bestaat uit een drietal leningen:

Omschrijving	Totaal	Rente	Cumulatieve aflossing	Langlopend	Kortlopend
Overdracht gebouwen en terreinen ivm verzelfstandiging van Stichting DLO	135.408	4,50%	54.489	76.771	4.148
Overdracht gebouwen en terreinen ivm integratie Praktijkonderzoek	28.701	5,20%	10.762	16.982	957
Overdracht gebouwen en terreinen IAC en ILRI	5.627	5,00%	1.922	3.517	188
Totaal	**169.736**		**67.173**	**97.270**	**5.293**

Bedragen * € 1000,–

De jaarlijkse lineaire aflossing van deze leningen bedraagt in 2012 € 5,3 mln. en is verwerkt onder de overige kortlopende schulden. Van het langlopende deel heeft een bedrag van € 21,8 mln. een looptijd korter dan 5 jaar. In 2011 is vastgelegd dat jaarlijks een extra (annuïteiten) aflossing over de EL&I lening gaat plaatsvinden.

Aanvullende informatie met betrekking tot de overige langlopende schulden:

	Lening	Rente	Looptijd in jaren	Cumulatieve aflossing	Lang-lopend	Kort-lopend
Rabobank Flevoland	3.037	3,75%	10	1.976	749	312
De Lage Landen Financial Services	425	n.v.t.			425	
Triodos Bank, Zeist	20.500	3,00%	10	10.615	7.762	2.123
Triodos Bank, Zeist	19.500	3,00%	10	10.359	7.069	2.072
Rabobank Vallei en Rijn	375	3,60%	10	224	114	37
Stichting Restaurant v/d Toekomst	1.871	10 jaars funding +0,2%	10	931	754	186
Overig	5.268	6%	4	5.268	0	0
Totaal	**50.976**			**29.373**	**16.873**	**4.730**

Bedragen * € 1000,–

De post overig is in 2011 vervroeg afgelost. Van het langlopende deel is de looptijd korter dan 5 jaar.

De financiële leaseverplichtingen bestaan uit:

Omschrijving	Totaal (k€)	Rente	Cumulatieve leasebedragen	Langlopend	Kortlopend
De Lage Landen Financial Services	2.612	Nvt	2.154	146	312
Totaal	**2.612**		**2.154**	**146**	**312**

Bedragen * € 1000,–

Van het langlopende deel is de looptijd korter dan 5 jaar.

10 KORTLOPENDE SCHULDEN

	31-12-2011	31-12-2010
Vooruitontvangen van derden	36.152	42.704
Vooruitontvangen van derden – onderhanden werk	40.903	26.482
Schulden leveranciers	7.713	11.311
Te betalen belastingen	14.794	13.411
Schulden aan gelieerde partijen	426	273
Nog af te ronden programmaonderzoek EL&I	5.078	5.047
Overlopende passiva	13.022	14.716
Pensioenpremie	2.617	0
Overig	33.121	28.950
Totaal kortlopende schulden	**153.826**	**142.894**

Bedragen * € 1000,–

Onder de overige schulden is onder andere het per balansdatum aan het personeel verschuldigde vakantiegeld (€ 6,0 mln.) en een ontvangst van het ministerie van EL&I van € 2,0 mln., dat voor het GKC bestemd was, verwerkt. De jaarlijkse lineaire aflossing van de langlopende schuld aan het ministerie van EL&I ad € 5,3 mln., het kortlopende deel van de overige langlopende leningen (€ 4,7 mln.) en de in 2012 vervallende leasetermijnen (€ 0,3 mln.) zijn eveneens verwerkt onder de overige schulden.
De af te dragen loonheffing en sociale lasten (€ 8,7 mln.) zijn verwerkt onder de te betalen belastingen.

De schuld aan gelieerde partijen is als volgt opgebouwd:

Omschrijving	Boekwaarde 31-12-2010	Mutatie	Boekwaarde 31-12-2011
Wageningen University	273	153	426
Totaal	**273**	**153**	**426**

Bedragen * € 1000,–

De post schulden aan Wageningen University betreft kortlopende posities die maandelijks onderling worden afgerekend.

Het saldo van het nog af te ronden onderzoek EL&I (NAPRO) bedraagt ultimo 2011 € 5,1 mln. (3,6%). Dit is exclusief de vooruitontvangen bedragen High Containment Unit € 0,3 mln. (0,2%). Het NAPRO betreft EL&I opdrachten in het kader van het Programmaonderzoek in een afrondende fase. Aan het maximaal door EL&I geaccepteerde niveau voor het NAPRO van 5,0% wordt hiermee voldaan.
De in 2011 beschikbare EL&I-programmafinanciering bedraagt in totaal € 143,7 mln., waar een bedrag van € 1,0 mln. trekkingsrechten Productschap is inbegrepen. De totale subsidie exclusief BTW voor programmagelden van EL&I (Kennisbasis, Wettelijke taken en Beleidsondersteunend Onderzoek) bedraagt (inclusief additioneel) € 142,7 mln.

Niet in de balans opgenomen verplichtingen en rechten (geconsolideerd)
Ultimo 2011 is er een bedrag van € 2,5 mln. is verpand als zekerheidsstelling voor afgegeven bankgaranties.

Aangegane verplichtingen ter zake van investering- en renovatieverplichtingen, huur, operational lease en dergelijken bedroegen ultimo 2011 € 34,3 mln. De hierin begrepen termijnen die binnen één jaar vervallen, bedragen € 13,6 mln. De termijnen die tussen één en vijf jaar vervallen, bedragen € 18,5 mln. De termijnen die na vijf jaar vervallen bedragen derhalve € 2,2 mln.

Omschrijving	Totaal bedrag verplichtingen	Waarvan vervallend binnen 1 jaar	Waarvan vervallend tussen 1 en 5 jaar	Waarvan vervallend na 5 jaar
Investeringen	1.569	1.569	0	0
Huurverplichtingen	10.074	2.657	5.656	1.761
Leaseverplichtingen	1.042	512	530	0
Onderhoudscontracten	2.977	1.805	780	392
Schoonmaak / beveiliging / koffieaut.	1.145	1.145	0	0
Bankgaranties	226	226	0	0
Lening knowhouse BV	142	142	0	0
Gas / Elektra	15.616	5.206	10.410	0
Verzekeringen	1.533	386	1.147	0
Totaal	**34.324**	**13.648**	**18.523**	**2.153**

Bedragen * € 1000,–

In het kader van het Strategisch Nieuwbouw Plan heeft Stichting DLO voor een totaalbedrag van € 0,8 mln. aan bankgaranties van derden ontvangen.

De octrooi- en licentierechten, varkensrechten en melkquota zijn om niet verkregen dan wel overeenkomstig de waarderingsgrondslagen op nul gewaardeerd. Tevens is in het kader van de fusie van de Praktijkcentra een aantal vaste activa om niet verkregen. Bij verkoop van deze om niet verkregen zaken rust een verplichting aan de oorspronkelijke inbrengers.

Stichting DLO heeft de samenwerking in het project Biosciencepark beëindigd. Over de financiële afwikkeling van dit project is met de andere partners nog geen overeenstemming bereikt.

Stichting DLO beschikt per balansdatum over een kredietfaciliteit van € 1,0 mln.

Stichting DLO werkt samen met andere partijen in onderzoeksopdrachten. In een enkel geval is hiervoor een V.O.F. opgericht. Stichting DLO is hoofdelijk aansprakelijk voor eventuele schadeclaims die aan deze V.O.F. worden geadresseerd.

Windmolenparken groepsmaatschappijen van Stichting DLO
Zowel windmolenpark Mammoethtocht BV als windmolenpark Neushoorntocht BV hebben een recht van opstal verkregen van Stichting DLO voor de bouw van de windmolens.

Als onderpand van de lening van zowel windmolenpark Neushoorntocht BV en windmolenpark Mammoethtocht BV is een hypotheek gevestigd op het recht van opstal. Daarnaast zijn de windturbines, de leverings- en garantieovereenkomst, de onderhoudsovereenkomst, de energieleveringsovereenkomst en het saldo van de bankrekeningen aan de financier verpand. Verder is met de financier overeengekomen dat beide BV's een deposito van € 1,2 mln. aanhouden ter zekerheid voor rente- en aflossingstermijnen.

Ten behoeve van Exploitatiemaatschappij Windmolenparken Lelystad BV is een bankgarantie afgegeven ad € 3,3 mln. Verder zijn de vorderingen op de energiemaatschappijen verpand aan de financier.

Van de partij die Cedi Diagnostics in 2009 van Stichting DLO heeft gekocht, zijn bankgaranties (voor totaal maximaal € 0,8 mln.) ontvangen in het kader van eventueel nog te ontvangen earn-out nabetalingen in de periode 2011-2013.

Toelichting op de winst- en verliesrekening

11 BATEN

	Resultaat 2011	Resultaat 2010
Contractresearch		
EU	23.010	21.065
Overheden	47.393	47.087
Productschappen	16.803	16.837
Bedrijfsleven	42.760	40.021
EL&I-financiering - anders dan subsidieregeling	17.953	15.497
Overig	3.886	6.356
Totaal contractresearch	**151.805**	**146.863**
Octrooien en licenties	3.175	2.965
Opbrengst verkopen	12.544	14.678
Analyses en adviezen	7.509	6.931
Ministerie van EL&I conform subsidieregeling		
Beleidsondersteunend Onderzoek en Wettelijke Onderzoekstaken	109.756	120.388
Kennisbasis	33.923	35.048
Totaal ministerie van EL&I conform subsidieregeling	**143.679**	**155.436**
Verkoop onroerend goed	2.116	3.509
Cursusgelden (CDI)	1.455	2.099
Opbrengst windmolens	8.117	6.438
Overig	22.137	18.783
Totaal baten	**352.537**	**357.702**

Bedragen * € 1000,–

LASTEN

12 PERSONELE KOSTEN

	Resultaat 2011	Resultaat 2010
Kosten vast personeel	155.688	152.660
Kosten tijdelijk personeel	18.813	20.850
Uitzendkrachten en ingehuurd personeel	8.509	9.937
Overige personeelskosten	6.878	5.467
Dotatie voorziening WW-verplichtingen	2.558	1.712
Dotatie voorziening WAO	461	317
Dotatie overige personele voorzieningen	712	611
Totaal personele kosten	**193.619**	**191.554**

Bedragen * € 1000,–

De directe personeelskosten van tijdelijk en vast personeel zijn gestegen met € 1,0 mln. Deze stijging wordt enerzijds veroorzaakt door een stijging van de gemiddelde personele lasten per fte (3,4%) en anderzijds door een daling van het aantal volume fte van 75 excl. stagiair(e)es.

Personeel met een arbeidscontract voor onbepaalde tijd is opgenomen onder vast personeel. Onder tijdelijk personeel wordt personeel met een arbeidscontract voor bepaalde tijd weergegeven.

Het gemiddeld aantal medewerkers exclusief stagiair(e)s bedroeg in het verslag jaar 2.691 (2010: 2.766). In de personele kosten is voor sociale lasten € 6,7 mln. (2010: € 7,1 mln.) begrepen en voor pensioenpremies € 20,2 mln. (2010: € 19,7 mln.).

Het aandeel van Stichting DLO in de beloning van de Raad van Bestuur bedroeg in het verslagjaar € 0,4 mln. (2010: € 0,4 mln.). Dit is inclusief pensioen- en soortgelijke verplichtingen. Onder de post kosten vast personeel is € 38.000 (2010: € 31.000) begrepen voor beloningen aan de leden van de Raad van Toezicht. In paragraaf 3.4 is het beloningsoverzicht conform de WOPT opgenomen.

13 ALGEMENE KOSTEN

	Resultaat 2011	Resultaat 2010
Huisvestingskosten	23.140	23.025
Afschrijvingen (im)materiële vaste activa	20.483	21.935
Bijzondere waardeververanderingen (im)materiële vaste activa	3.765	4.800
Overige apparatuurkosten	8.209	8.105
Overige algemene kosten	20.910	19.658
Dotatie voorzieningen:		
Reorganisatiekosten	265	–1.404
Product- / contractrisico's	–191	–113
Groot onderhoud	0	0
Voorziening overig	0	69
Totaal dotatie algemene voorzieningen	**74**	**–1.448**
Totaal algemene kosten	**76.581**	**76.075**

Bedragen * € 1000,–

Onder overige algemene kosten van € 20,9 mln. zijn onder meer begrepen de bureaukosten inclusief telefoon, porti en kopieerkosten (€ 4,3 mln.), boeken en abonnementen (€ 2,9 mln.), reis- en verblijfkosten (€ 7,8 mln.), lease- en huurauto’s (€ 1,0 mln.), PR activiteiten (€ 0,5 mln.), representatiekosten (€ 0,5 mln.), voorziening dubieuze debiteuren (€ 0,3 mln.), voorziening projectverliezen (€ –0,2 mln.), niet terug te vorderen BTW (€ 2,4 mln.) en overige kosten (€ 0,8 mln.).
Verder zijn onder de overige algemene kosten de volgende diensten van de accountant opgenomen:

A.	Controle jaarrekeningen	€ 93.000
B.	Overige controlewerkzaamheden	€ 443.000
C.	Advieswerkzaamheden	€ 64.000

Specificatie afschrijvingen en waardeveranderingen	Resultaat 2011	Resultaat 2010
Afschrijvingen		
Immateriële vaste activa	374	0
Materiële vaste activa	20.109	21.935
Financiële vaste activa	0	0
Totaal afschrijvingen	**20.483**	**21.935**
Waardeveranderingen		
Immateriële vaste activa	1.457	0
Materiële vaste activa	2.308	4.800
Totaal waardeveranderingen	**3.765**	**4.800**

Bedragen * € 1000,–

Bijzondere waardeveranderingen in 2010 en 2011:

	2011	2010
Rikilt VWA		517
Lelystad		1.756
Spelderholt		1.975
Sterksel		552
Kameleon	1.457	
Gaia /Lumen	581	
Radix West	600	
Yerseke	199	
Lelystad	207	
Mestvergister Bosma Zathe	722	
Totaal waardeveranderingen	**3.765**	**4.800**

Bedragen * € 1000,–

14 SPECIFIEKE KOSTEN

	Resultaat 2011	Resultaat 2010
Specifieke kosten	26.109	28.162
Diensten door derden	42.159	45.257
Bijdragen en subsidies	379	351
Totaal specifieke kosten	**68.647**	**73.770**

Bedragen * € 1000,–

15 FINANCIËLE BATEN EN LASTEN

	Resultaat 2011	Resultaat 2010
Financiële baten	1.606	1.233
Financiële lasten	–5.919	–6.053
Totaal financiële baten en lasten	**–4.313**	**–4.820**

Bedragen * € 1000,–

Onder de financiële baten zijn de ontvangen rentebaten op in het verslagjaar aanwezige banktegoeden weergegeven. Onder de financiële lasten is onder andere de betaalde rente van de leningen ter financiering van de gebouwen en terreinen van het ministerie van EL&I verantwoord voor € 5,1 mln.

16 RESULTAAT UIT DEELNEMINGEN

	Resultaat 2011	Resultaat 2010
VOF Oostwaardhoeve	–557	0
Fresh Forward Holding BV	146	72
Covaccine BV	0	0
Pepscan Systems BV	0	–879
Nsure Holding BV	313	–100
Lactive BV	0	0
Totaal resultaat uit deelnemingen	**–98**	**–907**

Bedragen * € 1000,–

Het resultaat uit deelnemingen betreft het resultaat van tegen nettovermogenswaarde en tegen verkrijgingprijs gewaardeerde deelnemingen.

Enkelvoudige jaarrekening

ENKELVOUDIGE BALANS

NA BESTEMMING VAN HET NETTO RESULTAAT

		31-12-2011	31-12-2010
ACTIVA			
	VASTE ACTIVA		
17	Immateriële vaste activa	1.570	0
18	Materiële vaste activa	304.270	314.711
19	Financiële vaste activa	78.227	81.488
	Totaal vaste activa	**384.067**	**396.199**
	VLOTTENDE ACTIVA		
20	Voorraden	3.829	4.066
21	Vorderingen en overlopende activa	120.265	110.141
22	Liquide middelen	54.843	43.981
	Totaal vlottende activa	**178.937**	**158.188**
	TOTAAL ACTIVA	**563.004**	**554.387**
PASSIVA			
23	EIGEN VERMOGEN	289.232	279.953
24	VOORZIENINGEN	23.263	24.590
25	LANGLOPENDE SCHULDEN	99.395	109.840
26	KORTLOPENDE SCHULDEN	151.114	140.004
	TOTAAL PASSIVA	**563.004**	**554.387**

Bedragen * € 1000,–

ENKELVOUDIGE WINST- EN VERLIESREKENING

	Resultaat 2011	Resultaat 2010
BATEN	344.720	350.915
LASTEN		
Personele kosten	193.442	191.121
Algemene kosten	70.648	69.753
Specifieke kosten	68.025	73.092
Totaal lasten	**332.115**	**333.966**
BEDRIJFSRESULTAAT	12.605	16.949
Financiële baten en lasten	–3.789	–4.128
RESULTAAT UIT GEWONE BEDRIJFSUITOEFENING VOOR BELASTINGEN	**8.816**	**12.821**
Belastingen uit gewone bedrijfsuitoefening	0	0
Resultaat uit deelnemingen	463	–2.245
RESULTAAT UIT GEWONE BEDRIJFSUITOEFENING NA BELASTINGEN	**9.279**	**10.576**
Aandeel van derden	0	0
Buitengewone baten en lasten	0	0
NETTO RESULTAAT	**9.279**	**10.576**

Bedragen * € 1000,–

Toelichting op de enkelvoudige jaarrekening

Algemeen

Voor zover niet anders vermeld, zijn de in de toelichting op de geconsolideerde jaarrekening opgenomen grondslagen tevens van toepassing op de enkelvoudige jaarrekening.

17 IMMATERIËLE VASTE ACTIVA

	Ontwikkelingskosten	Totaal
Boekwaarde 31-12-2010	0	0
Investeringen	3.401	3.401
Desinvesteringen	0	0
Afschrijvingen	374	374
Bijzondere waardeverminderingen	1.457	1.457
Boekwaarde 31-12-2011	**1.570**	**1.570**
Aanschaffingswaarde 31-12-2010	1.866	1.866
Aanschaffingen 2011	3.401	3.401
Cumulatieve afschrijvingen	2.240	2.240
Cumulatieve waardevermindering	1.457	1.457
Boekwaarde 31-12-2011	**1.570**	**1.570**

Bedragen * € 1000,–

De investering in ontwikkelingskosten betreft Kameleon. Verder is onder de aanschaffingwaarde ultimo 2010 het softwarepakket ARTIS opgenomen. Dit pakket is over een periode van 5 jaar geheel afgeschreven.

18 MATERIËLE VASTE ACTIVA

	Bedrijfs-terreinen	Bedrijfs-gebouwen	Vaste inrichting bedrijfsgebouwen	Apparatuur en inventaris	Werk in uitvoering	Totaal
Boekwaarde 31-12-2010	108.251	179.025	159	19.152	8.124	314.711
Investeringen	–440	1.354	176	5.909	6.205	13.204
Desinvesteringen	5.309	275	0	199	0	5.783
Afschrijvingen	5	9.878	180	5.491	0	15.554
Bijzondere waardeverminderingen	0	2.308	0	0	0	2.308
Boekwaarde 31-12-2011	**102.497**	**167.918**	**155**	**19.371**	**14.329**	**304.270**
Aanschaffingswaarde 31-12-2010	108.271	283.016	695	88.084	8.124	488.190
Aanschaffingen 2011	–440	1.354	176	5.909	6.205	13.204
Aanschafwaarde desinvesteringen 2011	5.309	320	163	2.789	0	8.581
Aanschafwaarde 31-12-2011	**102.522**	**284.050**	**708**	**91.204**	**14.329**	**492.813**
Cumulatieve afschrijvingen	25	85.855	553	71.690	0	158.123
Cumulatieve waardeverminderingen	0	30.277	0	143	0	30.420
Boekwaarde 31-12-2011	**102.497**	**167.918**	**155**	**19.371**	**14.329**	**304.270**
Desinvesteringen waarvan:						
- Aanschaffingsprijs	5.309	320	163	2.789	0	8.581
- Afschrijvingen	0	45	163	2.590	0	2.798
Totaal desinvesteringen	**5.309**	**275**	**0**	**199**	**0**	**5.783**

Bedragen * € 1000,–

De toevoeging aan de post werk in uitvoering voor investeringen in gebouwen in 2011 bedroeg € 11,1 mln. en de onttrekking € 4,6 mln. De overige mutaties op de post werk in uitvoering betreft investeringen en onttrekkingen in apparatuur.

In de toevoeging aan de post werk in uitvoering is naast een aantal kleinere bouwprojecten het Strategisch Nieuwbouw Plan (Onderwijsruimte Technotron € 0,2 mln., AFSG Atrium € 0,7 mln. en infrastructuur € 1,2 mln.), FB herhuisvesting (€ 3,6 mln.), Radix (€ 1,2 mln.), PSG Nergena (€ 0,3€ mln.) en AFSG Klimaatgebouw/Technotron/brandveiligheid (€ 1,2 mln.).

Opgeleverd zijn onder meer Kas Unifarm (€ 0,2 mln.), Lelystad (EHW) luchtbehandeling (€ 0,2 mln.), ESG gebouwbeheersystemen (€ 0,2 mln.) en Kameleon (€ 3,4 mln.).

Het onroerend goed van Stichting DLO is verzekerd voor € 472,5 mln. (peildatum 1-6-2010). De WOZ-waarde bedraagt € 252,8 mln. (peildatum 1-1-2011).

19 FINANCIËLE VASTE ACTIVA

	31-12-2011	31-12-2010
Deelnemingen in groepsmaatschappijen	11.075	10.644
Overige deelnemingen	58	58
Vorderingen op groepsmaatschappijen	0	0
Vorderingen op gelieerde partijen	341	273
Ledenkapitaal	1.504	1.319
Vordering op het Ministerie van EL&I	65.249	69.194
Totaal financiële vaste activa	**78.227**	**81.488**

Bedragen * € 1000,–

Uitsplitsing van de post deelnemingen in groepsmaatschappijen:

Omschrijving	Boekwaarde 31-12-2010	Investeringen / desinvestering	Overige mutaties (fusie)	Afwaardering	Resultaat 2011	Boekwaarde 31-12-2011
DLO Holding BV	10.644	0	0	–32	463	11.075
Totaal	**10.644**	**0**	**0**	**–32**	**463**	**11.075**

Bedragen * € 1000,–

Uitsplitsing van de post overige deelnemingen:

Omschrijving	Boekwaarde 31-12-2010	Investeringen / desinvestering	Afwaardering	Resultaat 2011	Boekwaarde 31-12-2011
Beijing China	53	0	0	0	53
Bfactory BV	5	0	0	0	5
Totaal	**58**	**0**	**0**	**0**	**58**

Bedragen * € 1000,–

De vordering op overig gelieerde partijen is als volgt opgebouwd:

Omschrijving	Boekwaarde 31-12-2010	Mutatie	Boekwaarde 31-12-2011
Bfactory BV	23	–23	0
Fresh Forward BV	250	–175	75
Isolife BV	0	35	35
Knowhouse BV	0	71	71
Maatschap Hoekzema	0	160	160
Totaal	**273**	**68**	**341**

Bedragen * € 1000,–

Het ledenkapitaal is als volgt opgebouwd:

Omschrijving	Boekwaarde 31-12-2010	Mutatie	Boekwaarde 31-12-2011
Avebe	60	1	61
Bloemenveiling Aalsmeer (VBA)	3	–2	1
FrieslandCampina	1.105	66	1.171
Cosun	65	6	71
CSVCOVAS	7	0	7
Flora Holland	3	0	3
Forfarmers	61	99	160
Fruitmasters	3	0	3
Greenery	3	–1	2
Koelhuis Mastland	3	0	3
Nedato	2	–1	1
Noliko	2	–2	0
Potatopol	2	0	2
Rouveen	0	20	20
Afronding	0	–1	–1
Totaal	**1.319**	**185**	**1.504**

Bedragen * € 1000,–

De vordering op het ministerie van EL&I bestaat uit een drietal bedragen:

Omschrijving	Totaal	Rente	Cumulatieve aflossing	Langlopend	Kortlopend
Overdracht gebouwen en terreinen ivm verzelfstandiging van Stichting DLO	83.949	0%	36.398	44.751	2.800
Overdracht gebouwen en terreinen ivm integratie Praktijkonderzoek	28.702	0%	10.763	16.982	957
Overdracht gebouwen en terreinen IAC en ILRI	5.627	0%	1.923	3.516	188
Totaal	**118.278**	**0%**	**49.084**	**65.249**	**3.945**

Bedragen * € 1000,–

Het deel van de vordering dat jaarlijks vervalt, bedraagt € 3,9 mln. en is verwerkt onder de overige vorderingen.

20 VOORRADEN

	31-12-2011	31-12-2010
Handelsvoorraad	2.829	2.532
Levende have	1.641	1.632
Geoogste landbouwproducten	210	675
Voorraad halffabricaat	428	290
Subtotaal	**5.108**	**5.129**
Af: voorziening voor mogelijke incourantheid	–1.279	–1.063
Totaal voorraden	**3.829**	**4.066**

Bedragen * € 1000,–

21 VORDERINGEN EN OVERLOPENDE ACTIVA

	31-12-2011	31-12-2010
Debiteuren	34.943	32.022
Debiteuren gelieerde partijen	12	0
Af: voorziening voor mogelijk oninbare vorderingen	–2.223	–2.451
Totaal debiteuren	**32.732**	**29.571**
Kosten uitgevoerde werkzaamheden i.o.v. derden	397.880	365.844
Af: Gedeclareerde termijnen	381.169	335.119
Opdrachten van derden, geen EL&I	**16.711**	**30.725**
Af: verwachte verliezen	–2.132	–2.984
Verwerkt onder kortlopende schulden	40.903	26.482
Nog te factureren projectkosten	**55.482**	**54.223**
Voorschotten	1.343	1.005
Te vorderen BTW	–326	0
Vorderingen op groepsmaatschappijen	5.079	3.323
Vorderingen op gelieerde partijen	16.282	10.063
Overlopende activa	5.543	7.749
Overig	4.130	4.207
Totaal voorschotten en overlopende activa	**32.051**	**26.347**
Totaal vorderingen en overlopende activa	**120.265**	**110.141**

Bedragen * € 1000,–

Onderhanden werk omvat het saldo van toegerekende projectkosten minus gedeclareerde termijnen. De post wordt gecorrigeerd voor een voorziening voor verwachte verliezen. Toerekening van het resultaat vindt plaats volgens de percentage of completion methode. Maatstaf hierbij is de mate van realisatie van de geprognosticeerde kosten. Verliezen op projecten worden direct genomen.

Het saldo opdrachten van derden bestaat uit projecten met een positief saldo (de waarde van het verrichte werk groter is dan de gedeclareerde termijnen) en projecten met een negatief saldo (de waarde van de gedeclareerde termijnen overtreft de waarde van het verrichte werk). De projecten met een negatief saldo zijn verwerkt onder de kortlopende schulden.

De post vorderingen op gelieerde partijen zijn vorderingen op Wageningen University. Het betreft kortlopende posities die maandelijks onderling worden afgerekend.

Het deel van de vordering op het ministerie van EL&I dat jaarlijks vervalt, bedraagt € 3,9 mln. en is verwerkt onder de overige vorderingen

22 LIQUIDE MIDDELEN

	31-12-2011	31-12-2010
Kas	46	59
Bank (incl. kruisposten)	54.797	43.922
Totaal liquide middelen	**54.843**	**43.981**

Bedragen * € 1000,–

De liquiditeit is gestegen met € 10,9 mln.

Schatkistbankieren
Stichting DLO dient op basis van 'Eerste wijzigingsbesluit aanwijzingsbesluit rechtspersonen met een beperkte kasbeheerfunctie', d.d. 10 december 2008, deel te nemen aan Schatkistbankieren. Deze deelname geldt alleen voor de publieke middelen en is ingaan op 1 april 2011.

Van het saldo liquide middelen staat € 52,3 mln. vrij ter beschikking. Een bedrag van € 2,5 mln. is verpand als zekerheidsstelling voor afgegeven bankgaranties. De kredietfaciliteit van Stichting DLO bedraagt € 1,0 mln.

23 EIGEN VERMOGEN

	Algemene reserve	Totaal
Saldo per 31-12-2010	279.953	279.953
Resultaatbestemming	9.279	9.279
Saldo per 31-12-2011	**289.232**	**289.232**

Bedragen * € 1000,–

Het positieve netto resultaat van € 9,3 mln. over het verslagjaar is geheel ten gunste van de algemene reserve verwerkt.

24 VOORZIENINGEN

	Stand per 31-12-2010	Dotatie	Onttrekking	Vrijval	Stand per 31-12-2011
WW-verplichtingen	5.732	3.231	1.484	686	6.793
WAO/WGA	401	461	1	0	861
Overige personele voorzieningen	4.693	712	522	0	4.883
Reorganisatiekosten	11.252	1.421	3.185	1.156	8.332
Product-/contractrisico's	2.441	0	–73	191	2.323
Overige materiële voorzieningen	71	0	0	0	71
Totaal voorzieningen	**24.590**	**5.825**	**5.119**	**2.033**	**23.263**

Bedragen * € 1000,–

	31-12-2011	31-12-2010
Specificatie van de looptijd van de voorzieningen		
Kortlopend (vervallend binnen 1 jaar)	9.272	10.113
Langlopend (vervallend tussen 1 en 5 jaar)	7.999	6.796
Langlopend (vervallend na 1 jaar)	5.992	7.681
Totaal voorzieningen	**23.263**	**24.590**

Bedragen * € 1000,–

Onder de reorganisatiekosten is onder meer de voorziening voor het herstructureringsplan 'Focus 2006' verwerkt. In 2011 is aan deze voorziening een bedrag van € 3,0 mln. onttrokken. Verder is onder de reorganisatiekosten de voorziening Praktijkonderzoek (vrijval van € 0,6 mln.), de voorziening Lelystad Biologicals (vrijval € 0,6 mln.) en de voorziening Alterra werkenderwijs (dotatie € 1,4 mln.) verwerkt.

25 LANGLOPENDE SCHULDEN

	Stand per 31-12-2010	Toename schuld	Afname schuld	Stand per 31-12-2011
Schuld aan EL&I	103.853	0	6.583	97.270
Meerjarenspaarmodel	945	312	0	1.257
Overige langlopende schulden	5.042	0	4.174	868
Subtotaal langlopende schulden	**109.840**	**312**	**10.757**	**99.395**
Financiële leaseverplichtingen	0	0	0	0
Totaal langlopende schulden	**109.840**	**312**	**10.757**	**99.395**

Bedragen * € 1000,–

De schuld aan het ministerie van EL&I bestaat uit een drietal leningen:

Omschrijving	Totaal	Rente	Cumulatieve aflossing	Langlopend	Kortlopend
Overdracht gebouwen en terreinen ivm verzelfstandiging van Stichting DLO	135.408	4,50%	54.489	76.771	4.148
Overdracht gebouwen en terreinen ivm integratie Praktijkonderzoek	28.701	5,20%	10.762	16.982	957
Overdracht gebouwen en terreinen IAC en ILRI	5.627	5,00%	1.922	3.517	188
Totaal	**169.736**		**67.173**	**97.270**	**5.293**

Bedragen * € 1000,–

De jaarlijkse lineaire aflossing van deze leningen bedraagt in 2012 € 5,3 mln. en is verwerkt onder de overige kortlopende schulden. Van het langlopende deel heeft een bedrag van € 21,8 mln. een looptijd korter dan 5 jaar. In 2011 is vastgelegd dat jaarlijks een extra (annuïteiten) aflossing over de EL&I lening gaat plaatsvinden.

Aanvullende informatie met betrekking tot de overige langlopende schulden:

	Lening	Rente	Looptijd in jaren	Cumulatieve aflossing	Langlopend	Kortlopend
Rabobank Vallei en Rijn	375	3,60%	10	224	114	37
Stichting Restaurant v/d Toekomst	1.871	10 jaars funding +0,2%	10	931	754	186
Overig	5.268	6%	4	5.268	0	0
Totaal	**7.514**			**6.423**	**868**	**223**

De post overig is in 2011 vervroegd afgelost. Van het langlopende deel is de looptijd korter dan 5 jaar.

26 KORTLOPENDE SCHULDEN

	31-12-2011	31-12-2010
Vooruitontvangen van derden	36.152	42.704
Vooruitontvangen van derden – onderhanden werk	40.903	26.482
Schulden leveranciers	7.713	11.146
Te betalen belastingen	14.381	13.331
Schulden aan groepsmaatschappijen	3.076	2.790
Schulden aan gelieerde partijen	426	258
Nog uit te voeren onderzoek EL&I	5.078	5.047
Overlopende passiva	12.467	14.116
Pensioenpremie	2.617	0
Overig	28.301	24.130
Totaal kortlopende schulden	**151.114**	**140.004**

Onder de overige schulden is onder andere het per balansdatum aan het personeel verschuldigde vakantiegeld (€ 6,0 mln.) en een ontvangst van het ministerie van EL&I van € 2,0 mln., dat voor het

GKC bestemd was, verwerkt. De jaarlijkse lineaire aflossing van de langlopende schuld aan het ministerie van EL&I ad € 5,3 mln. is verwerkt onder de overige schulden. De af te dragen loonheffing en sociale lasten (€ 8,7 mln.) zijn verwerkt onder de te betalen belastingen.

De schuld aan gelieerde partijen is als volgt opgebouwd:

Omschrijving	Boekwaarde 31-12-2010	Mutatie	Boekwaarde 31-12-2011
Wageningen University	258	168	426
Totaal	**258**	**168**	**426**

De post schulden aan Wageningen University betreft kortlopende posities die regelmatig onderling worden afgerekend.

De kortlopende schuld aan groepsmaatschappijen betreft kortlopende posities die regelmatig onderling worden afgerekend.

Niet in de balans opgenomen verplichtingen en rechten (enkelvoudig)
Ultimo 2011 is er een bedrag van € 2,5 mln. is verpand als zekerheidsstelling voor afgegeven bankgaranties.

Aangegane verplichtingen ter zake van investering- en renovatieverplichtingen, huur, operational lease en dergelijken bedroegen ultimo 2011 € 34,3 mln. De hierin begrepen termijnen die binnen één jaar vervallen, bedragen € 13,6 mln. De termijnen die tussen één en vijf jaar vervallen, bedragen € 18,5 mln. De termijnen die na vijf jaar vervallen bedragen derhalve € 2,2 mln.

Omschrijving	Totaal bedrag verplichtingen	Waarvan vervallend binnen 1 jaar	Waarvan vervallend tussen 1 en 5 jaar	Waarvan vervallend na 5 jaar
Investeringen	1.569	1.569	0	0
Huurverplichtingen	10.074	2.657	5.656	1.761
Leaseverplichtingen	1.042	512	530	0
Onderhoudscontracten	2.977	1.805	780	392
Schoonmaak / beveiliging / koffieaut.	1.145	1.145	0	0
Bankgaranties	226	226	0	0
Lening knowhouse BV	142	142	0	0
Gas / Elektra	15.616	5.206	10.410	0
Verzekeringen	1.533	386	1.147	0
Totaal	**34.324**	**13.648**	**18.523**	**2.153**

Bedragen * € 1000,–

In het kader van het Strategisch Nieuwbouw Plan heeft Stichting DLO voor een totaalbedrag van € 0,8 mln. aan bankgaranties van derden ontvangen.

De octrooi- en licentierechten, varkensrechten en melkquota zijn om niet verkregen dan wel overeenkomstig de waarderingsgrondslagen op nul gewaardeerd.

Stichting DLO heeft de samenwerking in het project BioSciencepark beëindigd. Over de financiële afwikkeling van dit project is met de andere partners nog geen overeenstemming bereikt.

Stichting DLO beschikt per balansdatum over een kredietfaciliteit van € 1,0 mln.

3.3.2 Overige gegevens

Bestemming resultaat
De statuten van Stichting DLO bevatten geen bepaling over de wijze van winstbestemming. Het College van Bestuur van Stichting DLO stelt voor om het positieve netto resultaat van € 9,3 mln. aan de algemene reserve toe te voegen.

Gebeurtenissen na balansdatum
Er zijn geen gebeurtenissen na balansdatum, die leiden tot aanpassing van of vermelding in de jaarrekening.

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Verklaring betreffende de jaarrekening
Wij hebben de in dit rapport opgenomen jaarrekening 2011 van Stichting Dienst Landbouwkundig Onderzoek te Wageningen gecontroleerd. Deze jaarrekening bestaat uit de geconsolideerde en enkelvoudige balans per 31 december 2011 en de geconsolideerde en enkelvoudige winst-en-verliesrekening over 2011 met de toelichting, waarin zijn opgenomen een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

Verantwoordelijkheid van het bestuur
Het bestuur van Stichting Dienst Landbouwkundig Onderzoek is verantwoordelijk voor het opmaken van de jaarrekening die het vermogen en het resultaat getrouw dient weer te geven, alsmede voor het opstellen van het jaarverslag, beide in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 van het in Nederland geldende Burgerlijk Wetboek (BW) . Het bestuur is tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing als het noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten.

Verantwoordelijkheid van de accountant
Onze verantwoordelijkheid is het geven van een oordeel over de jaarrekening op basis van onze controle. Wij hebben onze controle verricht in overeenstemming met Nederlands recht, waaronder de Nederlandse controlestandaarden en het Controleprotocol DLO 2009. Dit vereist dat wij voldoen aan de voor ons geldende ethische voorschriften en dat wij onze controle zodanig plannen en uitvoeren dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de jaarrekening geen afwijkingen van materieel belang bevat.

Een controle omvat het uitvoeren van werkzaamheden ter verkrijging van controle-informatie over de bedragen en de toelichtingen in de jaarrekening. De geselecteerde werkzaamheden zijn afhankelijk van de door de accountant toegepaste oordeelsvorming, met inbegrip van het inschatten van de risico's dat de jaarrekening een afwijking van materieel belang bevat als gevolg van fraude of fouten.

Bij het maken van deze risico-inschattingen neemt de accountant de interne beheersing in aanmerking die relevant is voor het opmaken van de jaarrekening en voor het getrouwe beeld daarvan, gericht op het opzetten van controlewerkzaamheden die passend zijn in de omstandigheden. Deze risico-inschattingen hebben echter niet tot doel een oordeel tot uitdrukking te brengen over de effectiviteit van de interne beheersing van de stichting. Een controle omvat tevens het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en van de redelijkheid van de door het bestuur van de stichting gemaakte schattingen, alsmede een evaluatie van het algehele beeld van de jaarrekening.

Wij zijn van mening dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is om een onderbouwing voor ons oordeel te bieden.

Oordeel
Naar ons oordeel geeft de jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en samenstelling van het vermogen van Stichting Dienst Landbouwkundig Onderzoek per 31 december 2011 en van het resultaat over 2011 in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

Voorts zijn wij van oordeel dat de in deze jaarrekening verantwoorde baten, lasten en balansmutaties over 2011 voldoen aan de eisen van financiële rechtmatigheid. Dit houdt in dat deze bedragen in overeenstemming zijn met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, zoals vermeld het Controleprotocol DLO 2009.

Verklaring betreffende overige bij of krachtens de wet gestelde eisen
Ingevolge artikel 2:393 lid 5 onder e en f BW vermelden wij dat ons geen tekortkomingen zijn gebleken naar aanleiding van het onderzoek of het jaarverslag, voor zover wij dat kunnen beoordelen, overeenkomstig Titel 9 Boek 2 BW is opgesteld, en of de in artikel 2:392 lid 1 onder b tot en met h BW vereiste gegevens zijn toegevoegd. Tevens vermelden wij dat het jaarverslag, voor zover wij dat kunnen beoordelen, verenigbaar is met de jaarrekening zoals vereist in artikel 2:391 lid 4 BW.

Arnhem, datum RvT vergadering
Ernst & Young Accountants LLP

w.g. F. de Bruijn RA

3.3.3 Bijlagen

Bijlage 1 Overzicht aan- en verkoop onroerend goed

Grond, terrein en infrastructuur	HA	Aankoop	Verkoop	Briefnummer
Wageningen (Mansholtlaan)	0,07	–474		DKI.2010/726
Wageningen (Mansholtlaan)	2,02		1.903	DKI.2010/726
Wageningen (Binnenhaven/Marijkeweg/Nieuwe Kanaal)	6,57		3.406	DK.2007/2341
Subtotaal grond, terrein en infrastructuur		**–474**	**5.309**	

Bedragen * € 1000,–

Gebouwen	Aankoop	Verkoop	Briefnummer
Wageningen (Binnenhaven)		275	DK.2007/2341
Subtotaal gebouwen	0	275	
Totaal	**–474**	**5.584**	

Bedragen * € 1000,–

Uitsplitsing Verkoop	Verkoopopbrengst	Boekwaarde	Boekwinst
Wageningen (Mansholtlaan)	2.652	1.903	749
Wageningen (Binnenhaven/Marijkeweg/Nieuwe Kanaal)	5.048	3.681	1.367
Totaal	**7.700**	**5.584**	**2.116**

Bedragen * € 1000,–

Bijlage 2 Verantwoording EL&I subsidie 2011

Subsidieverlening Stichting DLO 2011		
Kennisbasis	32.401	
ICRA	230	
Phytophthora	977	
Potato Genome Sequencing Consortium	20	
ERA-projecten	52	
Beleidsondersteunend onderzoek	48.076	
NAP-gelden	175	
Prioriteiten Minister	0	
Kennis voor Beleid	2.100	
Wettelijke onderzoeksTaken	42.485	
Additionele projecten	17.054	
EL&I-geld	**144.815**	
- Compensatie aflossing lening	2.800	
- Compensatie aflossing lening PO	957	
- Compensatie lening IAC/ILRI	188	
- Correctie vraaguitval i.v.m. kwijtschelding lening	–56	
- BTW	26.959	
- Trekkingsrechten PT	–1.000	
- Betaling via laser/honingregeling	–167	
Totaal subsidieverlening Stichting DLO 2011	**174.496**	Brief met referentienummer 249613 d.d. 20 december 2011
Subsidieverlening EL&I verwerkt via balans		
Compensatie aflossing lening EL&I-deel Stichting DLO	2.800	Balanspost EL&I Vordering
Compensatie aflossing lening EL&I-deel PO	957	Balanspost EL&I Vordering
Compensatie aflossing lening EL&I-deel IAC/ILRI	188	Balanspost EL&I Vordering
BTW Stichting DLO	26.959	Afloop via balans
Subsidieverlening EL&I verwerkt via balans	**30.904**	
Te verantwoorden baten EL&I	**143.592**	
Mut. nog uit te voeren onderzoek EL&I	–31	Balanspost nog uit te voeren onderzoek
HCU-gelden – vooruitontvangen bedragen	121	Balanspost vooruitontvangen bedragen
Overig verantwoord onder EL&I baten	–3	
Verantwoorde baten jaarrekening Stichting DLO	**143.679**	

Bedragen * € 1000,–

Als aanvulling op bovenstaande verantwoording is voor het project Agriculture ATVET Afghanistan – Hoofdfase met een looptijd van 1 november 2011 tot 31 oktober 2014 is in 2011 een bedrag besteed van € 42.500,-

3.4 Bezoldiging

Model F: Vermelding op basis van de WOPT

	Benoemingstermijn		2011				2010			
			Belastbaar loon*	Uitk. wegens beëindiging v/h dienstverband	Voorziening en beloning	Totaal	Belastbaar loon**	Uitk. wegens beëindiging v/h dienstverband	Voorziening en beloning	Totaal
Raad van Bestuur	vanaf	tot								
A.A. Dijkhuizen	1-3-2010	1-3-2014	271.465	n.v.t.	75.031	346.495	276.779	n.v.t.	74.323	351.102
I.J.H. Breukink	1-10-2009	1-10-2013	184.288	n.v.t.	76.520	260.808	188.155	n.v.t.	75.741	263.896
M.J. Kropff	1-10-2009	1-10-2013	216.900	n.v.t.	56.612	273.511	222.343	n.v.t.	54.495	276.838

*In 2011 zijn de salarissen bevroren, maar de pensioenpremies gestegen waardoor het belastbaar loon t.o.v. 2010 is gedaald

**In 2010 is WIA en WGA premie niet meegenomen in de berekening van het belastbaar loon

Model H: Bezoldiging van bestuurders en toezichthouders

	Benoemingstermijn		Benoemd per	Taak-omvang	Dienstbetrek-king (D) of interim (I)	Periodiek betaalde beloningen	Bonus betalingen/ gratificatie	Ontvangen pensioen bijdragen/ beloning Betaalbaar op termijn	Uitkering wegens beëindiging v/h dienst-verband
	vanaf	tot		Fte	D/I	2011	2011	2011	2011
Raad van Bestuur									
A.A. Dijkhuizen	1-3-2010	1-3-2014	1-3-2002	1	D	220.761	50.703	75.031	n.v.t.
I.J.H. Breukink	1-10-2009	1-10-2013	1-9-2005	1	D	152.173	32.115	76.520	n.v.t.
M.J. Kropff	1-10-2009	1-10-2013	1-1-1995	1	D	186.391	30.509	56.612	n.v.t.
Raad van Toezicht									
M. de Boer	1-9-2009	1-9-2013	1-9-2004	n.v.t.	D	16.310	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
J.J. van Duijn	1-9-2008	1-9-2012	1-9-2004	n.v.t.	D	12.236	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
L.B.A.M.G van Depoele	1-5-2008	1-9-2012	1-5-2008	n.v.t.	D	12.242	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
H. Heemskerk	1-9-2009	1-4-2011	1-9-2009	n.v.t.	D	18.611*	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
J.R.H Maij-Weggen	1-9-2008	1-9-2012	1-9-2004	n.v.t.	D	12.234	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
B.J. Marttin	1-7-2011	1-7-2015	1-7-2011	n.v.t.	D	6.112	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.

* de bezoldiging over 2009 en 2010 is in 2011 uitgekeerd

De bezoldiging van de Raad van Bestuur wordt verdeeld tussen Wageningen University, Stichting van Hall Larenstein en Stichting DLO op basis van de verdeelsleutel 46,6%/6,8%/46,6%. Dit betekent dat de bezoldiging van de leden van de Raad van Bestuur over 2011 als volgt is opgebouwd:

Raad van Bestuur		Wageningen University	Stichting Van Hall Larenstein	Stichting DLO	Totaal
A.A. Dijkhuizen	voorzitter	161.467	23.562	161.467	346.495
I.J.H. Breukink	lid	121.536	17.735	121.536	260.808
M.J. Kropff	rector magnificus, vice voorzitter	127.456	18.599	127.456	273.511

Overzicht declaraties bestuursleden verslagjaar 2011

	Breukink	Dijkhuizen	Kropff	Totaal
Representatiekosten	2.723	3.816	2.723	9.261
Reiskosten binnenland	–	–	267	267
Reiskosten buitenland	–	–	1.553	1.553
Overige kosten	–	1.979	104	2.082
Totaal	**2.723**	**5.795**	**4.647**	**13.164**
Verdeling over de onderdelen				
WU	1.260	2.681	2.150	6.090
Stichting DLO	1.260	2.681	2.150	6.090
VHL	204	433	348	985

In het overzicht declaraties bestuursleden 2011 zijn alle door de bestuursleden gedeclareerde kosten alsmede de betaalde vaste onkostenvergoedingen opgenomen, conform de definitie zoals deze door de VSNU met de staatssecretaris is besproken.

Bijlage 1A
Onderwijs Wageningen University

Tabel 1
Overzicht bachelor- en masteropleidingen 2011/ 2012

Bachelor	Master
Opleidingen Life Sciences	
Agrotechnologie (BAT)	Agricultural and Bioresource Engineering (MAB)
Biologie (BBI)	Animal Sciences (MAS)
Biotechnologie (BBT)	Aquaculture and Fisheries (MAF)
Dierwetenschappen (BDW)	Bioinformatics (MBF)
Levensmiddelentechnologie (BLT)	Biology (MBI)
Moleculaire levenswetenschappen (BML)	Biotechnology (MBT)
Plantenwetenschappen (BPW)	Food Safety (MFS)
Voeding en Gezondheid (BVG)	Food Technology (MFT)
	Molecular Life Sciences (MML)
	Nutrition and Health (MNH)
	Organic Agriculture (MOA)
	Plant Biotechnology (MPB)
	Plant Sciences (MPS)
Opleidingen Maatschappijwetenschappen	
Bedrijfs- en Consumentenwetenschappen (BBC)	Applied Communication Science (MCS)
Economie en Beleid (BEB)	Development and Rural Innovation (MDR)
Gezondheid en Maatschappij (BGM)	Food Quality Management (MFQ)
Internationale Ontwikkelingsstudies (BIN)	Health and Society (MME-E)
Toegepaste Communicatiewetenschap (BTC)	International Development Studies (MID)
	Management, Economics and Consumer Studies (MME)
Opleidingen Omgevingswetenschappen	
Bodem, Water, Atmosfeer (BBW)	Climate Studies (MCL)
Bos- en Natuurbeheer (BBN)	Earth and Environment (MEE)
Internationaal Land- en Waterbeheer (BIL)	Environmental Sciences (MES)
Landschapsarchitectuur en Ruimtelijke Planning (BLP)	Forest and Nature Conservation (MFN)
Milieukunde (BMW)	Geo-information Science (MGI)
Tourism (BTO)	International Land and Water Management (MIL)
	Landscape Architecture and Planning (MLP)
	Leisure, Tourism and Environment (MLE)
	Meteorology and Air Quality (MMA)
	Urban Environmental Management (MUE)

Tabel 2

Aantal ingeschrevenen aan Wageningen University naar soort inschrijving: totaal aantal, aantal instellingseerstejaars, aantal mannen en vrouwen, per 1 oktober 2011

Inschrijvingsvormen	Man	Vrouw	Totaal	Eerstejaars Man	Eerstejaars Vrouw	Eerstejaars Totaal
Student	3.166	3.955	7.121	772	1.027	1.799
PhD Student	172	194	366	25	29	54
Contractant	3	12	15	1	8	9
Bijvakker	57	83	140	53	64	117
Toehoorder	0	1	1	0	1	1
Erasmus Mundus	6	11	17	6	10	16
Erasmus Double Degree	4	13	17	4	13	17
Erasmus Student	53	82	135	53	82	135
Exch. Student Other	14	13	27	14	13	17
Totaal ingeschrevenen	**3475**	**4364**	**7839**	**928**	**1247**	**2165**

Tabel 3

Aantal studenten aan Wageningen University naar studiefase: totaal aantal, aantal instellingseerstejaars, aantal mannen en vrouwen, per 1 oktober 2011

Inschrijvingsvormen	Man	Vrouw	Totaal	Eerstejaars Man	Eerstejaars Vrouw	Eerstejaars Totaal
BSc	1.759	2.018	3.777	483	624	1.107
Doctoraal	1		1			
Geen	1	1	2			
MSc	1.405	1.936	3.341	289	403	692
Totaal ingeschrevenen	**3.166**	**3.955**	**7.121**	**772**	**1027**	**1.799**

Tabel 4

Aantal studenten bacheloropleidingen aan Wageningen University naar opleiding: totaal aantal, aantal eerstejaars, aantal mannen en vrouwen, per 1 oktober 2011

Opleiding	Man	Vrouw	Totaal	Eerstejaars Man	Eerstejaars Vrouw	Eerstejaars Totaal
Agrotechnologie (BAT)	87	9	96	27	3	30
Bedrijfs- en consumentenwetenschappen (BBC)	125	109	234	49	36	85
Biologie (BBI)	259	218	477	51	60	111
Bos- en natuurbeheer (BBN)	133	78	211	41	26	67
Biotechnologie (BBT)	137	54	191	39	13	52
Bodem, water, atmosfeer (BBW)	149	72	221	42	18	60
Dierwetenschappen (BDW)	89	276	365	22	86	108
Economie en beleid (BEB)	46	28	74	14	7	21
Gezondheid en maatschappij (BGM)	16	77	93	10	28	38
Internationaal land- en waterbeheer (BIL)	123	59	182	34	16	50
Internationale ontwikkelingsstudies (BIN)	86	231	317	15	59	74
Landschaparchitectuur en ruimtelijke planning (BLP)	137	104	241	37	30	67
Levensmiddelentechnologie (BLT)	88	136	224	23	43	66
Moleculaire wetenschappen (BML)	93	69	162	26	18	44
Milieukunde (BMW)	54	35	89	9	8	17
Plantenwetenschappen (BPW)	67	37	104	19	9	28
Toegepaste communicatie (BTC)	13	39	52	4	10	14
Tourism (BTO)	14	56	70	6	46	52
Voeding en gezondheid (BVG)	43	331	374	15	108	123
Totaal ingeschrevenen	**1.759**	**2.018**	**3.777**	**483**	**624**	**1.107**

Tabel 5

Aantal studenten masteropleidingen aan Wageningen University naar opleiding: totaal aantal, aantal eerstejaars, aantal mannen en vrouwen, per 1 oktober 2011

Opleiding	Man	Vrouw	Totaal	Eerstejaars Man	Eerstejaars Vrouw	Eerstejaars Totaal
Agricultural and Bioresource Engineering (MAB)	33	3	36	3		3
Aquaculture and Marine Resource Management (MAM)	40	29	69	8	7	15
Animal Sciences (MAS)	89	192	281	13	40	53
Bioinformatics (MBF)	19	5	24	5		5
Biology (MBI)	60	81	141	3	3	6
Biotechnology (MBT)	89	59	148	19	13	32
Climate Studies (MCL)	21	19	40	6	7	13
Applied Communication Science (MCS)	7	21	28	1	1	2
Development and Rural Innovation (MDR)	23	35	58	7	9	16
Earth and Environment (MEE)	24	17	41	9	6	15
Environmental Sciences (MES)	108	100	208	27	13	40
Forest and Nature Conservation (MFN)	93	77	170	23	13	36
Food Quality Management (MFQ)	25	39	64	8	17	25
Food Safety (MFS)	19	76	95	9	25	34
Food Technology (MFT)	82	177	259	30	56	86
Geo-Information Science (MGI)	47	13	60	9	6	15
Hydrology and Water Quality (MHW)	28	29	57	–	–	–
International Development Studies (MID)	50	149	199	10	21	31
International Land and Water Management (MIL)	44	38	82	4	7	11
Leisure, Tourism and Environment (MLE)	30	44	74	4	14	18
Landscape Architecture and Planning (MLP)	62	84	146	7	7	14
Meteorology and Air Quality (MMA)	12	4	16	–	–	–
Management, Economics and Consumer Studies (MME)	142	182	324	20	34	54
Molecular Life Sciences (MML)	27	31	58	4	9	13
Nutrition and Health (MNH)	36	239	275	6	46	52
Organic Agriculture (MOA)	32	40	72	9	13	22
Plant Biotechnology (MPB)	29	28	57	4	5	9
Plant Sciences (MPS)	94	84	178	25	17	42
Urban Environmental Management (MUE)	40	41	81	16	14	30
Totaal ingeschrevenen	**1.405**	**1.936**	**3.341**	**289**	**403**	**692**

Tabel 6

Rendementen van de MSc-opleidingen van de cohorten 2007/08 t/m 2009/10 (N in absolute aantallen, na x jaar in %)

	Generatie 2007				Generatie 2008			Generatie 2009	
Opleiding	N	na 2 jr	na 3 jr	na 4 jr	N	na 2 jr	na 3 jr	N	na 2 jr
MAB	18	83	89	100	19	79	84	19	84
MAF	10	30	70	80	19	42	84	21	33
MAS	89	57	87	93	107	71	86	122	61
MBF	6	33	83	83	12	83	100	3	33
MBI	34	71	94	97	49	78	98	63	71
MBT	59	78	93	93	70	81	94	63	79
MCL	4	75	75	75	5	60	100	17	65
MCS	12	67	83	83	10	50	80	19	32
MDR	30	57	87	97	21	33	71	20	50
MES	69	75	93	96	50	72	80	67	60
MFN	58	60	88	93	58	59	90	68	62
MFQ	20	55	75	90	11	82	100	27	44
MFS	29	79	97	97	38	58	82	36	64
MFT	74	78	97	99	68	78	96	74	70
MGI	13	69	92	100	22	82	91	15	53
MHW	17	76	94	100	17	65	88	28	54
MID	38	55	84	87	84	56	85	84	33
MIL	27	59	96	96	39	59	95	49	73
MLE	33	42	79	85	38	42	82	34	35
MLP	34	47	82	91	35	51	86	52	38
MMA	10	40	90	90	12	67	83	12	50
MME	90	80	91	94	127	87	94	134	65
MML	14	57	93	100	13	62	92	23	52
MNH	71	82	97	100	80	75	95	96	67
MOA	15	60	87	93	13	54	85	23	61
MPB	10	40	100	100	18	56	100	18	61
MPS	43	77	95	95	55	69	91	69	74
MSS	8	100	100	100	9	89	100	13	69
MUE	20	55	80	80	10	80	90	29	69
Totaal opleidingen	**955**	**67**	**90**	**93**	**1.108**	**68**	**88**	**1.298**	**59**
Totaal inclusief omzwaaiers	**955**	**68**	**90**	**94**	**1.108**	**69**	**90**	**1.298**	**60**

Tabel 7

Rendementen van de BSc-opleidingen op basis van de herinschrijvingen in het tweede jaar (N t+1). Cohorten 2006/07 t/m 2008/09 (N en N t+1 in absolute aantallen, na x jaar in %)

	Generatie 2006					Generatie 2007				Generatie 2008		
Opleiding	N	N t+1	na 3 jr	na 4 jr	na 5 jr	N	N t+1	na 3 jr	na 4 jr	N	N t+1	na 3 jr
BAT	16	14	0	29	57	10	8	0	63	21	17	12
BBC	34	32	19	47	75	38	33	27	52	40	36	26
BBI	72	60	8	43	65	78	66	26	70	116	92	18
BBN	33	25	24	64	72	20	16	31	50	52	37	24
BBP	3	3	0	0	67							
BBT	25	19	21	37	68	39	31	19	42	42	33	9
BBW	33	28	29	50	71	36	27	30	67	47	37	16
BDW	68	57	28	56	72	75	61	28	59	70	57	16
BEB	6	4	0	25	50	19	14	7	43	16	14	7
BGM	21	17	41	59	76	19	14	43	71	20	15	60
BIL	26	20	15	55	65	42	38	13	55	46	38	29
BIN	44	36	25	67	78	73	60	15	58	99	81	25
BLP	40	35	9	34	60	51	47	15	53	46	37	8
BLT	41	33	27	70	79	46	40	33	70	57	50	36
BML	14	13	23	46	69	23	19	0	37	25	21	10
BMW	13	11	36	64	82	13	9	44	78	25	21	19
BPW	14	12	0	33	50	18	16	38	88	20	18	11
BTC	4	4	0	50	75	8	3	33	67	6	4	0
BVG	70	61	31	74	87	101	83	47	77	95	76	42
Totaal opleidingen	**577**	**484**	**21**	**54**	**72**	**709**	**585**	**26**	**62**	**843**	**687**	**23**
Totaal inclusief omzwaaiers	**577**	**502**	**21**	**54**	**73**	**709**	**613**	**26**	**62**	**843**	**717**	**22**

Bijlage 1B
Onderwijs Hogeschool Van Hall Larenstein

Tabel 1
Opleidingen van Hogeschool Van Hall Larenstein

Van Hall Larenstein, Velp	Bachelor	• Bos- en Natuurbeheer • Land- en Watermanagement • Tuin- en Landschapsinrichting
	Associate Degree (Ad)	• Tuin & Landschapsinrichting
	Master	• Project and Process Management in the Domain of Land and Water
Van Hall Larenstein, Wageningen	Bachelor	• Bedrijfskunde en Agribusiness • Dier- en Veehouderij • Plattelandsvernieuwing • Tropische Landbouw/ Agri-systems Management • Voedingsmiddelentechnologie
	Master	• Master Management of Development • Master Agricultural Production Chain Management
Van Hall Larenstein, Leeuwarden	Bachelor	• Bedrijfskunde en Agribusiness • Biotechnologie / Life Sciences[6] • Dier- en Veehouderij • Diermanagement • International Business and Management Studies[7] • Kust en Zee Management • Milieukunde • Plattelandsvernieuwing • Tuinbouw en Akkerbouw • Voedingsmiddelentechnologie
	Associate Degree (Ad)	• Melkveehouderij • Ondernemerschap • Integrale Handhaving Omgevingsrecht • Duurzaam Bodembeheer • Duurzame Watertechnologie

[6] Met Noordelijke Hogeschool Leeuwarden.
[7] Met Noordelijke Hogeschool Leeuwarden en Stenden Hogeschool.

Tabel 2

Aantal en instroom studenten (bekostigd/eerste inschrijving) Hogeschool Van Hall Larenstein, per locatie en opleiding, peildatum 01-10-2011 (VT = Voltijd, DT = Deeltijd, DU = Duaal)

	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Hogeschool Van Hall Larenstein						
Instroom	1.113	1.039	1.046	1.115	1.204	1.130
• Leeuwarden	517	503	533	578	606	597
• Velp en Deventer/Wageningen[1]	596	536	513	537	598	533
Studenten totaal						
• Leeuwarden	1.844	1.874	1.885	1.973	2.057	2.106
• Velp en Wageningen	2.206	2.005	1.906	1.888	1.915	1.895
Totaal	**4.050**	**3.879**	**3.791**	**3.861**	**3.972**	**4.001**
Leeuwarden						
Bedrijfskunde en Agribusiness	168	179	184	180	159	138
Ondernemerschap (Associate Degree)			8	10	9	6
Biotechnologie / Life Sciences	149	183	247	274	285	296
Diermanagement	717	738	680	708	742	760
Dier- en Veehouderij	213	168	165	187	212	223
Melkveehouderij (Associate Degree)	31	29	28	29	32	32
IBMS (met CHN/NHL, 1/3 = VHL aantal)	32	34	25	22	10	6
Kust- en Zeemanagement	94	106	115	121	144	157
Milieukunde VT	145	144	136	146	149	162
Milieukunde DT	119	127	132	124	136	139
Integrale Handhaving Omgevingsrecht (Associate Degree)			8	20	26	14
Duurzaam Bodembeheer (Associate Degree)					1	0
Duurzame Watertechnologie (Associete Degree)					1	0
Plattelandsvernieuwing	31	25	17	6	3	0
Tuin- en Akkerbouw	43	45	51	58	56	62
Voedingsmiddelentechnologie VT	98	96	89	88	92	111
Voedingsmiddelentechnologie DT	4	0	0	0	0	0
Velp en Wageningen						
Internationale Agrarische Handel	2	0	0	0	0	0
Bedrijfskunde en Agribusiness	134	103	105	111	116	120
Bos en Natuurbeheer VT	411	410	419	422	432	433
Bos en Natuurbeheer DT	99	93	82	87	109	100
Nederlandse Landbouw	1	0	0	0	0	0
Dier- en Veehouderij	305	277	257	244	244	227
Land- en Watermanagement VT	256	252	251	236	230	217
Land- en Watermanagement DT	79	68	60	63	60	68
Plattelandsvernieuwing	83	86	71	80	73	65
Tropische Landbouw	65	54	40	36	35	40
Tuin- en Akkerbouw	92	41	21	7	4	1
Tuin- en Landschapsinrichting VT	358	355	352	366	377	347
Tuin- en Landschapsinrichting DT	193	193	193	187	182	173
Tuin- en Landschapsinrichting VT (Associate Degree)						32
Tuin- en Landschapsinrichting DT (Associate Degree)						22
Voedingsmiddelentechnologie	53	57	51	48	53	50
Laboraroriumtechniek	25	14	4	1	0	0
MasterAgricultureProductionChainManagement	16	0	0	0	0	0
Master Management of Development	29	0	0	0	0	0
Veehouderij oud (meetellen bij Dier&Veehouderij)	5	2	0	0	0	0

Tabel 3

Aantal afgestudeerden en gemiddelde studieduur per locatie en per opleiding van Hogeschool Van Hall Larenstein

	Aantal afgestudeerden					Gemiddelde studieduur				
	'06/'07	'07/'08	'08/'09	'09/10	'10/11	'06/'07	'07/'08	'08/'09	'09/10	'10/11
Leeuwarden	**303**	**333**	**312**	**319**	**293**	**4,5**	**4,5**	**4,4**	**4,5**	**4,6**
Bedrijfskunde en Agribusiness	32	30	21	34	43	4,5	4,9	4,6	4,5	4,4
Biotechnologie / Life Sciences	13	10	21	30	54	4,2	3,9	4,2	4,1	4,4
Diermanagement	107	143	121	126	107	4,7	4,7	4,3	4,5	4,7
Dier- en Veehouderij	55	45	37	28	23	4,2	4,1	4,4	4,1	4,7
IBMS	1	2	6	11	0	3	3,5	3,5	4,9	
Kust- en Zeemanagement	10	15	18	14	19	4,2	4,8	4,3	4,5	4,8
Milieukunde	58	34	52	41	26	4,8	4,5	4,9	4,9	5,2
Plattelandsvernieuwing	4	8	8	7	2	5,5	5,3	5,0	5,1	4,0
Tuin- en Akkerbouw	5	14	9	7	6	4,4	4,3	4,4	4,3	5,3
Voedingsmiddelentechnologie	18	32	19	21	13	4,1	4	3,7	4,0	3,8
Velp/Wageningen[8]	**415**	**369**	**370**	**366**	**286**	**4,2**	**4,4**	**4,4**	**4,5**	**4,5**
Bedrijfskunde en agribusiness	20	25	11	5	10	3,3	4,7	4,9	4,6	3,9
Bos- en natuurbeheer (VT)	78	76	73	91	63	4,2	4,6	4,5	4,6	4,6
Bos- en natuurbeheer (DT)	21	16	24	21	16	3,6	4,3	4,2	4,0	4,3
Dier- en veehouderij	56	40	40	52	44	4,3	4,6	4,5	4,7	4,6
Internationale Agrarische Handel	3	0	0	0	0	6,3	0			
Land- en watermanagement (VT)	64	43	61	57	45	3,8	4,3	4,1	4,1	4,2
Land- en watermanagement (DT)	25	18	12	18	8	4,0	3,6	3,9	4,2	4,0
Plattelandsvernieuwing	11	15	11	9	11	4,3	4,3	4,5	4,0	5,4
Tropische landbouw	5	21	15	10	5	4,8	4,0	4,7	5,1	5,4
Tuin- en akkerbouw	18	13	11		2	4,3	3,5	4,1		5,5
Tuin- en landschapsinrichting (VT)	72	67	66	63	58	4,7	4,7	4,5	4,6	4,3
Tuin- en landschapsinrichting (DT)	27	18	30	26	16	4,8	4,7	4,7	4,5	4,7
Voedingsmiddelentechnologie	6	10	13	13	8	4,2	4,2	4,9	4,9	5,3
Laboratoriumtechniek	8	7	3	1	0	4,0	4,7	4,7	8	

[8] Met ingang van studiejaar 2006/2007 is de locatie Deventer verhuisd naar Wageningen

Tabel 4
*Onderwijsvraagfactor (OVF)**

	OVF factor	Aantal afstudeerders	Studieduur afstudeerders	Aantal uitvallers	Verblijfsduur uitvallers
Leeuwarden					
2002/2003	0,910	345	4,5	229	1,9
2003/2004	0,959	307	4,5	174	2,2
2004/2005	0,949	292	4,3	154	2,1
2005/2006	0,958	323	4,4	123	2,2
2006/2007	0,930	303	4,5	177	1,8
2007/2008	0,884	333	4,5	189	2,2
2008/2009	0,955	312	4,4	187	1,8
2009/2010	0,898	319	4,5	231	2,0
2010/2011	0,853	293	4,6	275	2,0
Velp/Wageningen[9]					
2002/2003	0,921	424	4,5	341	1,7
2003/2004	0,964	415	4,3	215	2,0
2004/2005	0,999	454	4,2	200	2,1
2005/2006	0,898	368	4,5	224	2,1
20062007	0,968	415	4,2	247	2,04
2007/2008	0,928	369	4,4	253	2,2
2008/2009	0,910	370	4,4	218	2,1
2009/2010	0,880	366	4,5	232	2,2
2010/2011	0,930	286	4,5	231	1,7

* factor die in het verleden gebruikt werd bij bekostiging; gebaseerd op studieduur afstudeerders en verblijfsjaren uitvallers

9 Met ingang van studiejaar 2006/2007 is locatie Deventer verhuisd naar Wageningen

Tabel 5

Inkomende en uitgaande Erasmus uitwisselingsstudenten per partnerinstelling in 2010–2011

Country and name institution	Subject*	Velp-Wageningen		Leeuwarden	
		students to VHL	VHL students to	students to VHL	VHL students to
Austria					
– Universität für Bodenkultur	01.0			3	
– Veterinärmedizinische Universität Wien	01.0		4		
Belgium					
– Haute Ecole Charlemagne	01.0	2			
– Katholieke Universiteit Leuven	07.2				1
– Provinciale Hogeschool Limburg	01.6	2			
Czech Republic					
– Mendel University	01.6 & 02.5	2			
Denmark					
– University of Copenhagen	02.5 & 01.7		1		
Germany					
– FH Rottenburg	01.6	3	1		
– FH Weihenstephan	02.5	2			
– FH Wilhelmshaven	07.2 & 07.4				1
– TU Berlin	02.5		1		
Finland					
– Mikkeli University of Applied Sciences	07.4			2	
Hungary					
– Corvinus University	02.5	2			
Iceland					
– University of Akureyri	01.0				3
Ireland					
– Galway Mayo Institute of Technology	07.2				2
Italy					
– U. degli studi di Genova	02.5	1			
– U. degli studi di Milano	01.0		1		
Norway					
– Hedmark University	01.6		5		
– Hogskulen Sogn og Fjordane	01.6 & 02.5		1		4
Portugal					
– Universidade do Porto	02.5	2			
– University of Aveiro	07.2		5		

Country and name institution	Subject*	Velp-Wageningen		Leeuwarden	
		students to VHL	VHL students to	students to VHL	VHL students to
Spain					
– Universidad Autonoma de Barcelona	07.2			3	4
– Universidad Politécnica de Madrid	01.0 & 07.2			3	
Sweden					
– Swedish University of Agricultural Science	01.6 & 01.7		5		
– Umea University	07.1 & 07.2				1
– University of Gothenburg	01.0				1
Turkey					
– Ege University	02.5	1			
United Kingdom					
– Birmingham City University	02.5		1		
TOTALS		**17**	**25**	**11**	**17**

* 01.0 = Agricultural Sciences; 01.6 = Forestry; 01.7 = Animal Husbandry; 02.5 = Landscape Architecture; 07.4 = Soil and Water Sciences

Bijlage 2
Sociaal jaarverslag

De volgende grafieken geven informatie over Wageningen UR per ultimo 2011 weergegeven in individuele arbeidsrelaties (iar).

MEDEWERKERS	2009	2010	2011
Aantal medewerkers (iar) op 31-12	6.540	6.477	6.495
Aantal fte op 31-12	5.681	5.635	5.653

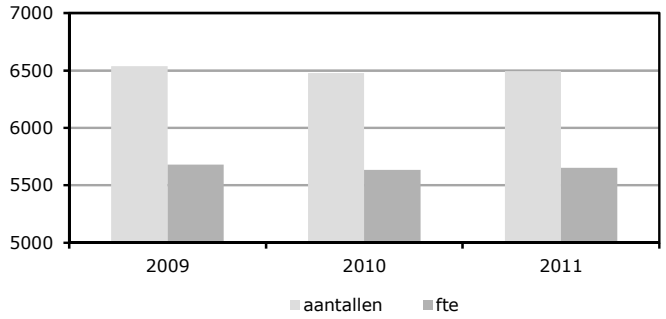

Toelichting: het aantal medewerkers is in 2011, met 18 personen, een fractie toegenomen; het aantal fte. nam eveneens met 18 toe. Per organisatieonderdeel zijn de fluctuaties groter; het aantal medewerkers bij Stichting DLO nam af met 57 (iar), terwijl het aantal medewerkers bij WU met 63 (iar) toenam. Bij VHL nam het aantal medewerkers met 12 (iar) toe.

ONBEPAALD/BEPAALD
In % iar incl. promovendi

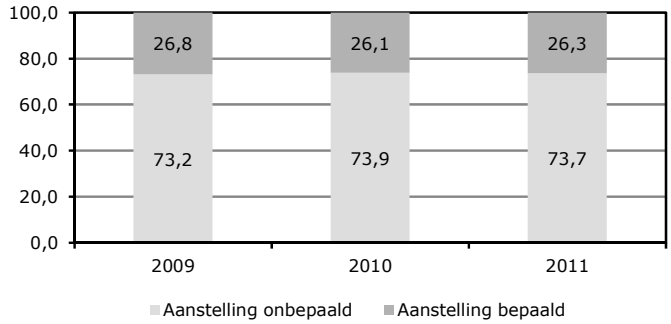

Toelichting: het percentage tijdelijke dienstverbanden is met 0,2%punt gestegen, na een daling in 2010 (met 0,7%punt). Dit kan een relatie hebben met het feit dat het aantal dienstverbanden in 2011 iets is toegenomen, terwijl er in 2010 sprake was van een geringe daling.

ZIEKTEVERZUIM

	2009	2010	2011
Incl. verzuim > 1 jaar	3,4	3,8	3,6
Excl. verzuim > 1 jaar	2,8	2,9	2,8

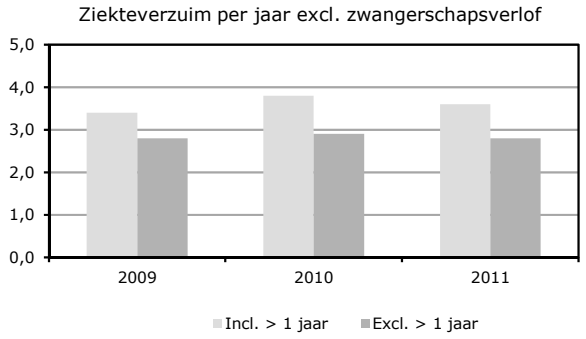

Toelichting: Het verzuimpercentage is gedaald met 0,2%punt tot 3,6%. Het verzuimpercentage Wageningen UR-breed blijft daarmee onder het streefpercentage van maximaal 4%. De daling doet zich vooral voor bij VHL, waar zowel het totale verzuim aanzienlijk afnam (met 1,2%punt naar 4,9%) als het verzuim korter dan een jaar (met 1,4%punt naar 3,2%). Voor een toelichting op deze percentages wordt verwezen naar Hoofdstuk 2 onder 2.3.2. Ook bij de Stichting DLO nam het ziekteverzuim af, met 0,3%punt voor wat betreft het totale verzuim (in 2011 bedroeg het ziekteverzuim 3,4%) en 0,2%punt voor het verzuim korter dan een jaar (2,7% in 2011). Bij Wageningen University nam zowel het kort- als het totale verzuim met 0,1%punt toe naar resp. 2,8% en 3,6%. Daarmee is het ziekteverzuim bij WU voor het eerst sinds jaren een fractie hoger dan bij Stichting DLO, maar ligt nog wel ruim onder het gestelde maximum.

Ziekteverzuim exclusief Zwangerschap

	2009	2010	2011
Gemiddelde verzuimduur (kal.dgn)	13,03	13,98	15,52
Verzuimfrequentie (meldingen t.o.v. gemiddeld aantal medewerkers)	1,10	1,01	1,02
Percentage medewerkers zonder verzuim	45,38	49,42	47,92
Aantal afzonderlijke ziektegevallen	6.941	6.407	6.406
Verzuimpercentage naar leeftijdsklasse			
< 25 jaar	1,3	1,4	1,2
25 t/m 34 jaar	2,23	2,75	2,64
35 t/m 44 jaar	3,31	3,49	3,31
45 t/m 54 jaar	3,48	3,78	3,92
55 jaar en ouder	4,61	5,01	4,47
Verzuimpercentage naar schaal			
schaal 1 t/m 6	6,38	6,91	6,62
schaal 7 t/m 9	4,06	4,16	4,17
schaal 10 t/m 11	2,66	3,37	3,19
schaal 12	3,05	3,71	3,55
schaal 13 t/m 14	2,21	1,66	2,14
schaal 15 en hoger	2,08	1,91	1,72
promovendi	2,05	2,76	2,36

Toelichting: zowel het korte als het totale verzuim is afgenomen terwijl de gemiddelde verzuimduur is toegenomen. De daling van het verzuim doet zich in alle leeftijdsgroepen voor met uitzondering van de categorie 45 t/m 54 jaar. De grootste daling, met 0,54%punt, deed zich voor bij de categorie van 55 jaar en ouder.
Het verzuimpercentage in bijna alle salariscategorieën gedaald. Echter, in de categorie schaal 13/14 is een stijging waarneembaar van bijna 0,5%punt. Het verzuim in de salariscategorie t/m schaal 6 blijft, met 6,62%, aanzienlijk hoger dan bij de overige salariscategorieën.

ONTWIKKELING/OPLEIDINGEN

	2009	2010	2011
Kosten (x € 1.000,-) exclusief tijdbesteding	4.025	3.952	3851
Percentage van de loonkosten	Ca. 1,2%	Ca. 1,1%	Ca.1,0%

Toelichting: de uitgavennorm voor ontwikkeling/opleidingen is vastgesteld op 2% van de loonkosten. Realisatie in 2011 is 1,0% en blijft daarmee nagenoeg gelijk aan het opleidingspercentage van 2010. Opgemerkt wordt dat in dit percentage niet de (aanzienlijke) kosten zijn meegenomen die Wageningen UR maakt (en niet doorbelast) voor de (ontwikkeling van) opleidingen en trainingen van docenten, de trainingen die verzorgd worden door de Wageningen Graduate Schools etc.

LEEFTIJDOPBOUW

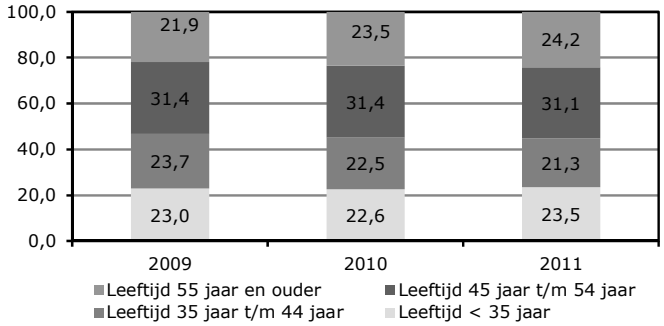

Toelichting: ook binnen Wageningen UR is de vergrijzing zichtbaar. De groep 55 jaar en ouder is in 2011 toegenomen met 0,7%punt. Er is een daling zichtbaar van 1,2%punt in de leeftijdsgroep tussen 35 en 45 jaar. Er is wel een stijging te constateren in de groep tot 35 jaar van 0,9%punt, terwijl hier vorig jaar nog sprake was van een daling. Opgemerkt wordt dat de leeftijdsopbouw bij Stichting DLO, Wageningen University en Hogeschool Van Hall Larenstein sterk van elkaar verschillen. Bij Wageningen University behoort de grootste groep medewerkers (36%) tot de categorie jonger dan 35 jaar. De grootste groep medewerkers bij Stichting DLO en Hogeschool Van Hall Larenstein behoort tot de categorie 45 tot 55 jaar (resp. 37% en 36%), terwijl bij VHL ook de groep van 55 jaar en ouder aanzienlijk is, namelijk 31% van het aantal medewerkers.

EMANCIPATIE

VOLTIJD/DEELTIJD in %iar

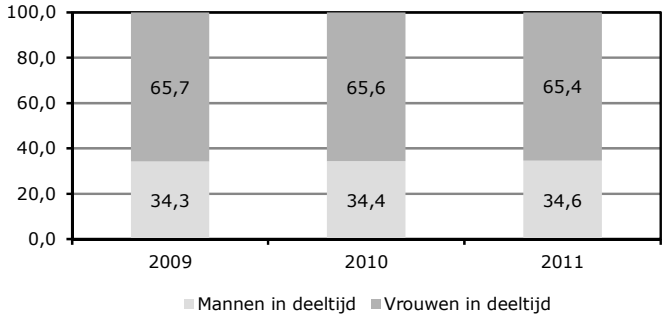

Toelichting: de verhouding tussen medewerkers met een voltijd dienstverband en een dienstverband in deeltijd is in 2011 ten opzichte van 2010 iets gewijzigd. Het percentage mannen dat in deeltijd werkt is een fractie toegenomen.

MAN/VROUW

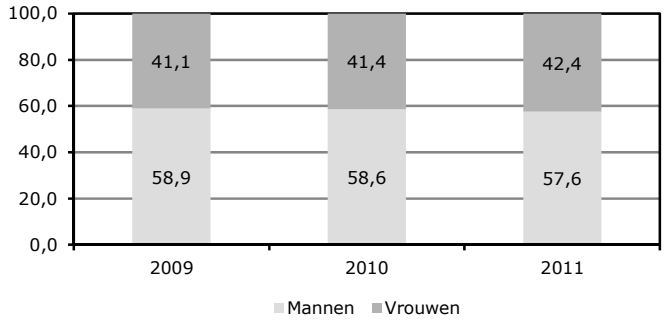

Toelichting: het percentage vrouwen is in 2011 met 1%punt toegenomen tot 42,4%.

VERHOUDING MAN/VROUW IN DE DIVERSE FUNCTIE-SCHALEN

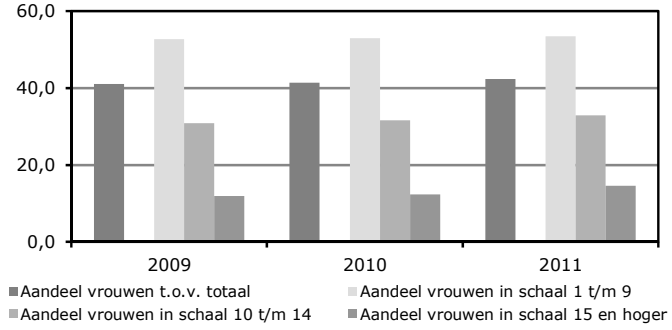

Toelichting: het percentage vrouwen dat in topfuncties werkzaam is blijft nog steeds ruim achter bij het percentage mannen in die functies, maar in 2011 is er sprake van een duidelijke stijging van het percentage vrouwen in deze categorie, namelijk met 2,3%punt. Het totale aandeel vrouwen bedraagt nu 14,6%. In de schalen 10 t/m 14 zet de stijging van het percentage vrouwen (van 31,6% naar 33%) ook duidelijk door.

GRAFIEKEN PER ONDERDEEL VAN WAGENINGEN UR

Onderstaande grafieken geven gegevens per onderdeel van Wageningen UR in iar.
De eerste grafiek toont aantallen iar, de overig grafieken zijn percentages iar.

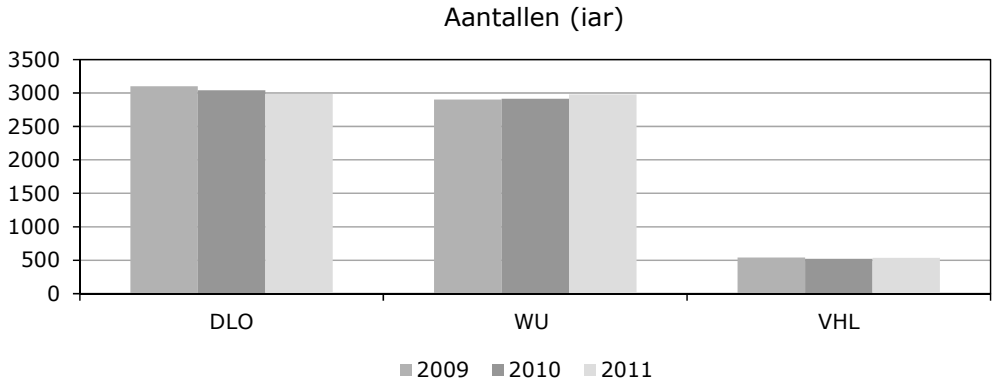

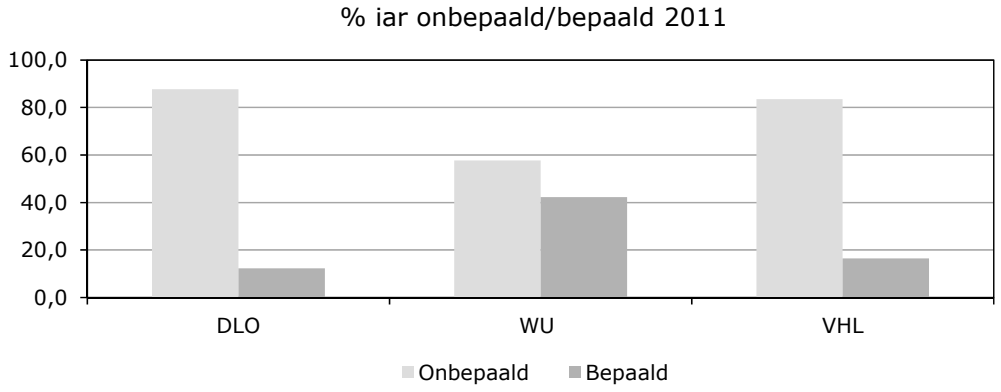

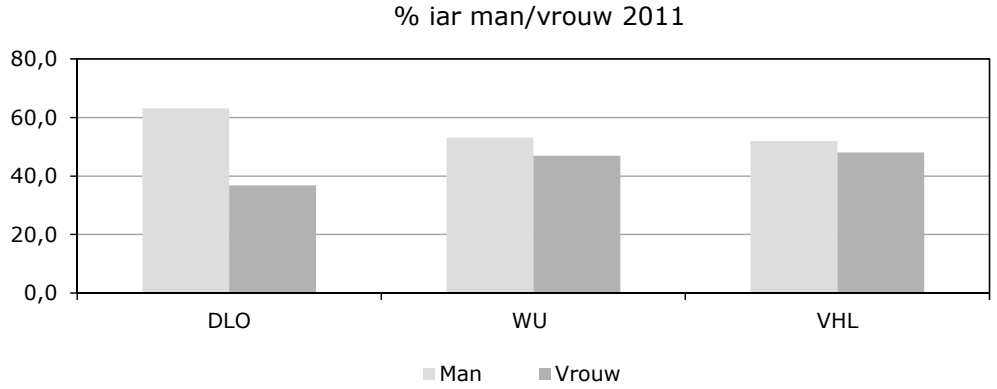

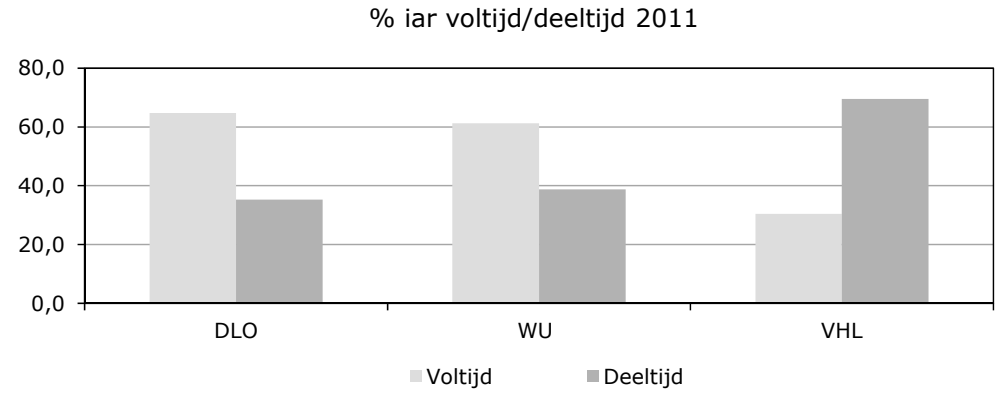

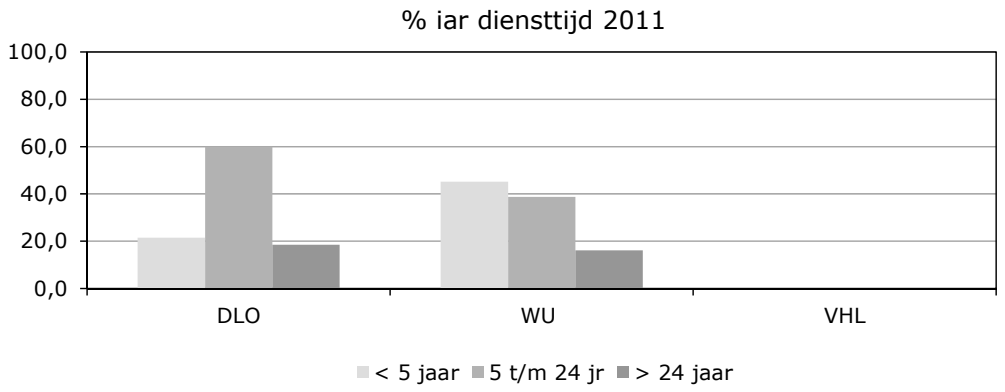

Opmerking: voor VHL is informatie over diensttijd niet beschikbaar

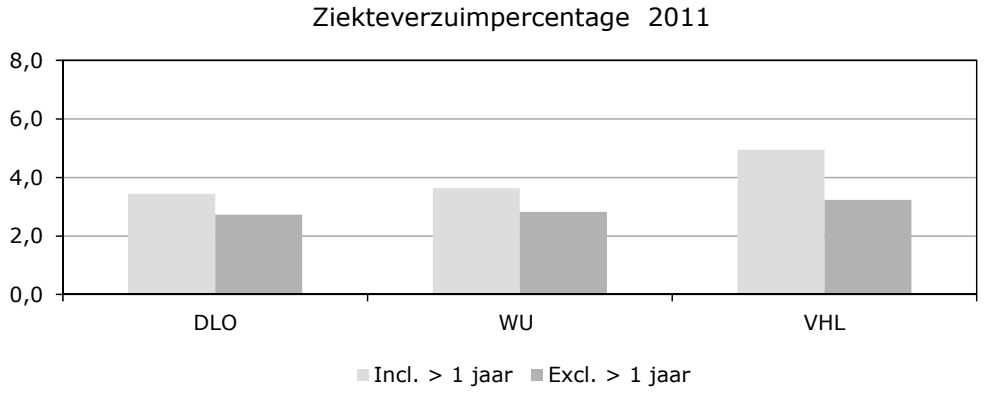

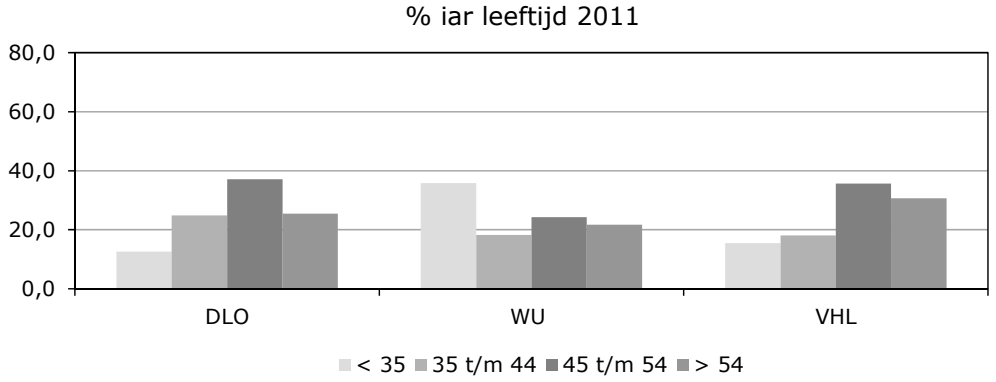

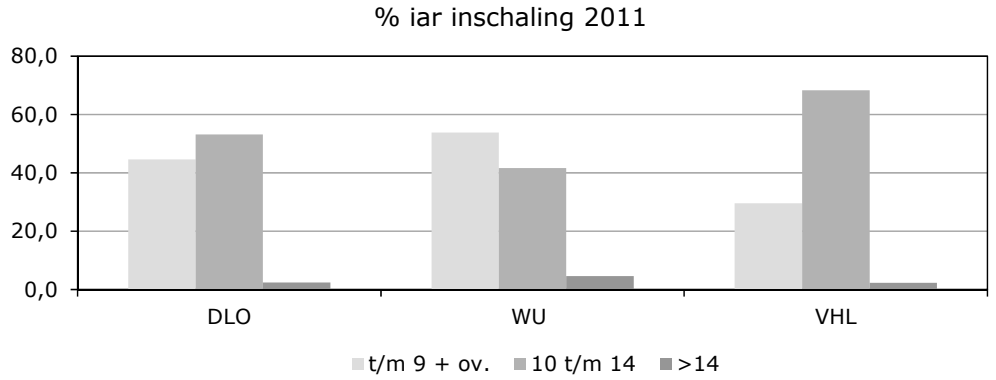

Bijlage 3
GRI index

Hieronder verantwoorden wij de gebruikte indicatoren in dit jaarverslag op basis van de internationale Global Reporting Initiative (GRI) richtlijnen (versie G3).

GRI Code	Inhoud	Verwijzing/aanvulling
	STRATEGIE EN ANALYSE	
1.1	Verklaring van de hoogste beslissingsbevoegde over de relevantie van duurzame ontwikkeling voor de organisatie en haar strategie.	Voorwoord, p. 3-4
1.2	Belangrijkste invloeden, risico's en mogelijkheden op MVO-gebied.	1.4.10 Duurzaamheid, p. 23-25 1.4.1 Missie en ambitie, p. 12 1.4.3 Voortgang strategisch plan, p. 12-13
	ORGANISATIEPROFIEL	
2.1	Naam van de organisatie	Wageningen UR
2.2	Voornaamste merken, producten en/of diensten/ omschrijving kernactiviteiten	1.4.1 Missie en ambitie, p. 12
2.3	Operationele structuur van de organisatie, met inbegrip van divisies, dochteronder-nemingen en samenwerkingsverbanden.	Organigram, binnenzijde omslag 1.4 Wageningen UR algemeen, p. 11 e.v.
2.4	Locatie van het hoofdkantoor van de organisatie.	Wageningen
2.5	Het aantal landen waar de organisatie actief is.	1.4.6 Internationalisering, p. 16-18
2.6	Eigendomsstructuur en de rechtsvorm.	1.4 Wageningen UR algemeen, p. 11-12
2.7	Afzetmarkten.	1.3 Kengetallen Wageningen UR, p. 10-11 1.4.6 Internationalisering, p. 16-18
2.8	Omvang van de verslaggevende organisatie/ bedrijfsomvang.	1.3 Kengetallen Wageningen UR, p. 10-11
2.9	Significante veranderingen tijdens de verslagperiode wat betreft omvang, structuur of eigendom.	Er wordt niet gerapporteerd over dit onderdeel. Tijdens de verslaggevingperiode hebben zich geen significante wijzigingen voorgedaan wat betreft omvang, structuur of eigendom.
2.10	Onderscheidingen tijdens de verslagperiode werden toegekend.	1.5 Wageningen University, p. 25
	VERSLAGPARAMETERS	
3.1	Verslagperiode waarop de verstrekte informatie betrekking heeft.	2011
3.2	Datum van meest recente verslag.	Juni 2010
3.3	Verslaggevingcyclus	jaarlijks
3.4	Contactpunt	Zie colofon
	REIKWIJDTE EN AFBAKENING VAN HET VERSLAG	
3.5	Proces voor het bepalen van de inhoud van het verslag.	Informatie is aangedragen door verschillende (staf)afdelingen. Verslaglegging is redactioneel bewerkt en ter vaststelling voorgelegd aan Raad van Bestuur, Concernraad en Raad van Toezicht. Conform duurzaamheidbeleid, en afgeleid plan van aanpak (o.m. opgenomen in milieumeerjarenplan Wageningen UR, www.wur.nl) wordt de duurzaamheidsrapportage gefaseerd ingevoerd. De thema's van de GRI richtiljnen zijn meegenomen in het verslag De

		GRI index is toegevoegd en een duurzaamheidsverslag is opgesteld.
3.6	Afbakening van het verslag.	Het verslag Wageningen UR heeft betrekking op Wageningen UR, het samenwerkingsverband tussen Wageningen University, Stichting DLO en Hogeschool Van Hall Larenstein, 1.4 Wageningen UR algemeen, p. 11-12.
3.7	Beperkingen voor de reikwijdte of afbakening van het verslag.	Met dit verslag beoogt Wageningen UR haar stakeholders te informeren over het beleid van de organisatie. De reikwijdte betreft Wageningen UR.
3.8	Basis voor verslaglegging over samenwerkingsverbanden, dochterondernemingen in gedeeltelijk eigendom, gehuurde faciliteiten, uitbestede activiteiten of andere entiteiten.	Het verslag Wageningen UR heeft betrekking op Wageningen UR, het samenwerkingsverband tussen Wageningen University, Stichting DLO en Hogeschool Van Hall Larenstein, 1.4 Wageningen UR algemeen, p. 11-12.
3.9 3.10	De technieken en berekeningsgrondslagen voor gegevensmetingen, waaronder de voor schattingen gebruikte aannames. Uitleg over de gevolgen van eventuele herformuleringen van eerder verstrekte informatie	Er wordt niet gerapporteerd over dit onderdeel. Wageningen UR bevond zich in 2011 in een fase waarin uitbreiding van het duurzaamheidsbeleid naar MVO beleid is verkend, en nog niets is gemeten.
3.11	Significante veranderingen t.o.v. vorige verslagperiodes t.a.v. reikwijdte, afbakening of meetmethoden van het verslag.	Er hebben zich geen significante wijzigingen voorgedaan t.o.v. 2010.
	GRI INHOUDSOPGAVE	
3.12	GRI index/ Inhoudsopgave	Bijlage 3, p. 163
	ASSURANCE	
3.13	Beleid en huidige praktijk met betrekking tot externe assurance van het verslag.	Bij het jaarverslag wordt geen externe assurance verleend. Wel zijn externe audits uitgevoerd ihkv (milieu) zorgsystemen en het opstellen van de zelfverklaring van ISO 26000, zie milieujaarverslag, www.wur.nl. 1.4.7 Governance, p 18-20: Risicomanagement en interne controle.
	BESTUUR, VERPLICHTINGEN EN BETROKKENHEID	
	BESTUURSSTRUCTUUR	
4.1	De bestuursstructuur van de organisatie, met inbegrip van commissies die vallen onder het hoogste bestuurslichaam.	Raad van Bestuur en Raad van Toezicht, p. 5 1.4.7 Governance, p 18-20 1.4.10 Duurzaamheid, p. 23.
4.2	Geef aan of de voorzitter van het hoogste bestuurslichaam eveneens een leidinggevende functie heeft.	Raad van Bestuur en Raad van Toezicht, p. 5
4.3	Voor organisaties met een enkelvoudige bestuursstructuur: vermeld het aantal onafhankelijke en/of niet-leidinggevende leden van het hoogste bestuursorgaan.	Niet van toepassing, zie Raad van Bestuur en Raad van Toezicht, p. 5
4.4	Mechanismen/Overlegorganen voor aandeelhouders en medewerkers voor aanbevelingen of medezeggenschap op het hoogste bestuursorgaan.	1.4.8 Medezeggenschap, p. 20-21
4.5	Een koppeling tussen vergoedingen voor leden van raad van bestuur en (top)managers en de (MVO)-prestaties van de organisatie/ intern ontwikkelde	Naar aanleiding van duurzaamheidbeleid is plan van aanpak opgesteld, en opgenomen in milieumeerjarenplan Wageningen UR, www.wur.nl. In plan is actie 'voorbeeldgedrag management' verwoord, en wordt thans verkend.

	missie/of beginselverklaringen, gedragscodes en uitgangspunten.	
4.6	Processen waarmee het hoogste bestuurslichaam waarborgt dat strijdige belangen worden vermeden.	1.4.7 Governance, p. 18-20, www.wur.nl/NL/over/governance 1.4.9 Klachtenregelingen en Beroep & Bezwaar (Stichting DLO, VHL, WU), p 21-23
4.8	Intern ontwikkelde missie- of beginselverklaringen, gedragscodes en uitgangspunten die van belang zijn voor de economische, milieugerelateerde en sociale prestaties, met vermelding van de mate van invoering ervan.	1.4.10 Duurzaamheid, p. 23-25, incl. verwijzing naar plan van aanpak, opgenomen in milieumeerjarenplan, zie www.wur.nl. 1.4.7 Governance, p. 18-20 Voor Wageningen UR is de Nederlandse Corporate Governance Code (vastgesteld door de Commissie Tabaksblat op 9-12-2003) relevant. De uitgangspunten van deze code zijn samen met die van de Branchecode Governance HBO (2-2-2006) en de Code Goed Bestuur Universiteiten 2007 (12-2-2007) opgenomen in de Corporate governance structuur van Wageningen UR, zie www.wur.nl.
4.9	Procedures van het hoogste bestuurslichaam voor het overzien van de inventarisatie en het beheer door de organisatie van economische, milieugerelateerde en sociale prestaties, met inbegrip van relevante risico's en mogelijkheden en naleving van of conformiteit met internationaal overeengekomen standaarden, gedragscodes en principes.	Tav mensenrechten wordt het volgende beleid cq. procedures nageleefd: -Corporate Governance -Wageningse Gedragscode Wetenschapsbeoefening -Integriteitscode Wageningen UR.
4.10	Processen voor het evalueren van de eigen prestaties van het hoogste bestuurslichaam, in het bijzonder betreffende economische, milieugerelateerde en sociale prestaties.	-Er zijn klachtenprotocollen t.a.v. ongewenste omgangsvormen en de klokkenluidersregeling. Aanvullend tav 'eerlijk zaken doen' wordt het volgende beleid cq. procedures nageleefd: - CAO (universiteiten/Stichting DLO): Art. 1.14/ 3.5 (nevenactiviteiten) en 1.15/3.6 (persoonlijk voordeel) . -Uitvoeringsregeling Nevenwerkzaamheden. -Paragraaf 3 in CAO t.a.v. octrooi- en auteursrecht. -Regeling t.a.v. octrooien en vindingen -Duurzaam inkoopbeleid Wageningen UR
4.7	Proces voor het bepalen van de kwalificaties en expertise van de leden van het hoogste bestuurslichaam voor het sturen van de strategie van de organisatie aangaande economische, milieu-gerelateerde en sociale onderwerpen.	Raad van Bestuur en Raad van Toezicht, p.5, www.wur.nl/NL/over/bestuur, www.wur.nl/NL/over/governance
	VERPLICHTINGEN I.V.M. EXTERNE INITIATIEVEN	
4.11	Toelichting over de toepassing van het voorzorgsprincipe.	1.4.7 Governance, p. 18-20, zie verder 4.6-4.10
4.12	Extern ontwikkelde economische, milieu-gerelateerde en sociale handvesten, principes, standaarden of initiatieven die de organisatie onderschrijft.	
4.13	Lidmaatschap brancheverenigingen en (inter)nationale van verenigingen.	1.4.4 Kenniscirculatie en –valorisatie, p. 13-14. 1.4.6 Internationalisering, p. 16-18
	OVERLEG MET BELANGHEBBENDEN	
4.14	Lijst van relevante groepen belanghebbenden / stakeholders voor de organisatie.	1.4 Wageningen UR algemeen, p. 11 e.v., waaronder 1.4.10 Duurzaamheid, p. 23-25
4.15	Basis voor inventarisatie en selectie van stakeholders die moeten worden betrokken	
	ECONOMISCHE PRESTATIE-INDICATOREN	
EC1	Directe economische waarden die zijn gegenereerd en gedistribueerd,	1.3 Kengetallen Wageningen UR, p. 10-11 3.1 Financieel verslag Wageningen University, p 51 e.v.

	waaronder inkomsten, operationele kosten, personeelsvergoedingen, donaties en overige maatschappelijke investeringen, ingehouden winst en betalingen aan kapitaalverstrekkers en overheden.	3.2 Financieel verslag Stichting Van Hall Lahrenstein, p. 78 , e.v. 3.3.Financieel verslag Stichting DLO, p. 105, e.v.
EC2	Financiële implicaties en andere risico´s en mogelijkheden voor de activiteiten van de organisatie als gevolg van klimaatverandering.	3.1.1 Jaarrekening, Strategisch Nieuwbouwplan, p. 52 en p. 61, 1.8.1. Huisvesting, p. 43-44 Ambitie voorlopen vertaald in actie GreenCalc-index voor nieuw – en verbouw, zie verder EC6. 3.3 Financieel overzicht Stichting DLO, p. 126-127: Niet in de balans opgenomen verplichtingen en rechten, o.m. windmolenparken, 1.4.10 Duurzaamheid, 23-25, o.m. duurzame Wageningen Campus, 100% duurzame inkoop, 100% eigen opwekking elektriciteit, kopen van Garanties van Oorsprong CO_2 compensatiefonds, uitgewerkt in milieujaarverslag en evaluatieverslag 2011 Taskforce duurzaamheid, zie www.wur.nl.
EC3	Dekking van de verplichtingen in verband met het vastgestelde (pensioen)uitkeringenplan van de organisatie.	3.1 Financieel verslag Wageningen University, p. 51, e.v. (specifiek p. 58-59 3.2 Financieel verslag Stichting Van Hall Larenstein, p. 78 , e.v. (specifiek p. 90, 92) 3.3.Financieel verslag Stichting DLO, p. 105 (specifiek p.117-118).
EC4	Significante financiële steun van een overheid.	1.3 Kengetallen Wageningen UR, p. 10-11 3. Financieel verslag, p 51 e.v.
EC6 EC8	Beleid, methoden en deel van uitgaven betreffende lokaal gevestigde leveranciers op belangrijke bedrijfslocaties. Ontwikkeling en gevolgen van investeringen in infrastructuur en diensten voor het algemeen nut (commercieel, in natura of pro bono).	1.4.10 Duurzaamheid, 23-25, o.m. verantwoord ketenbeheer en 100% duurzame inkoop. Het duurzaamheidbeleid is verwoord als ambitie 'voorlopen'. Uitvoering aan dit beleid wordt gegeven volgens het plan van aanpak 'Versneld naar een duurzamer bedrijfsvoering', zie milieumeerjarenplan. Duurzaamheidsacties onder meer GreenCalc-index en (lokale) leveranciers zijn in het plan beschreven. Behaalde resultaten zijn geformuleerd in de evaluatieverslag 2011 Taskforce duurzaamheid, opgenomen in het milieujaarverslag, zie www.wur.nl.
EC7	Procedures voor lokale personeelswerving en aandeel van het topkader afkomstig uit de lokale gemeenschap.	2.1 HR in strategische plannen, p. 47-48.
	MILIEU PRESTATIE-INDICATOREN	
EN1-EN30		1.4.10 Duurzaamheid, p. 23-25 1.8.4 Veiligheid & Milieu, p. 45-46. Alle behaalde milieuresultaten van 2011, onder te verdelen naar de verschillende milieu prestatie-indicatoren zijn geformuleerd in het Milieujaarverslag 2011. In het milieujaarverslag is tevens het evaluatieverslag 2011 Taskforce duurzaamheid opgenomen, zie www.wur.nl. Onder meer wordt ingegaan op (verwerking van) afvalstromen, energiegebruik en –opwekking, realisatie convenantdoelstellingen meerjarenafspraak energie (2% energiebesparing(programma), energie-efficiëntie, duurzame energie, ketenreductie, energiezorgsysteem), waterverbruik, gebruik gevaarlijke stoffen, en de uitgevoerde CO_2 footprint (inclusief inzicht in morsingen, biodiversiteit gronden, directe en indirecte emissie van milieugevaarlijke gassen) en CO_2 compensatiefootprint (validatie initiatieven ter compensatie CO_2 uitstoot)
	SOCIALE PRESTATIE-INDICATOREN:	

	ARBEIDSOMSTANDIGHEDEN	
LA1	Totaal personeelsbestand naar type werk, arbeids- overeenkomst en regio.	1.3 kengetallen Wageningen UR, p. 10-11 Bijlage 1A/B, p. 145 e.v. Bijlage 2. Sociaal jaarverslag, p. 157 e.v.
LA2	Totaal aantal en snelheid van personeelsverloop per leeftijdsgroep, geslacht en regio.	Bijlage 2. Sociaal jaarverslag, p. 157 e.v.
LA4	Percentage medewerkers dat onder een collectieve arbeidsovereenkomst valt.	2.2 CAO-ontwikkelingen,p. 48
LA5	Minimale opzegtermijn(en) in verband met operationele veranderingen, inclusief specificatie in collectieve overeenkomsten	
LA7	Letsel-, beroepsziekte-, uitvaldagen- en verzuimcijfers en het aantal werkgerelateerde sterfgevallen per regio/ Ziekteverzuim, ongevallen, incidenten, etc. ook voor onderaannemers die voor de organisatie werken.	2.3.2 Verzuimgegevens, p. 49 Bijlage 2. Sociaal jaarverslag, p. 158-159, 162
LA8	Opleidings-, trainings-, advies-, preventie- en risicobeheersingsprogramma's t.b.v. personeelsleden, hun families of omwonenden in verband met ernstige ziekten.	1.8.4 Veiligheid & Milieu, p. 45-46 2.3.1 Gezonde leefstijl en verzuimbegeleiding, p. 48 2.3.3 Bedrijfsmaatschappelijk werk, p. 49 2.3.4 Preventief Medisch onderzoek, p. 50
LA11	Programma's voor levenlang leren.	1.4.4 Kenniscirculatie en – valorisatie, p. 13-14 Bijlage 2. Sociaal jaarverslag, p. 159
LA14	Verhouding tussen basissalarissen van mannen en vrouwen per medewerkers-categorie.	Bijlage 2. Sociaal jaarverslag, p. 157 e.v.
	SOCIALE PRESTATIES: MENSENRECHTEN	
HR1-7		Voor Wageningen UR is de Nederlandse Corporate Governance Code (vastgesteld door de Commissie Tabaksblat op 9-12-2003) relevant. De uitgangspunten van deze code zijn samen met die van de Branchecode Governance HBO (2-2-2006) en de Code Goed Bestuur Universiteiten 2007 (12-2-2007) opgenomen in de Corporate governance structuur van Wageningen UR, zie www.wur.nl. Tav mensenrechten wordt het volgende beleid cq. procedures nageleefd: -Corporate Governance -Wageningse Gedragscode Wetenschapsbeoefening -Integriteitscode Wageningen UR. -Er zijn klachtenprotocollen t.a.v. ongewenste omgangsvormen en de klokkenluidersregeling. Aanvullend tav 'eerlijk zaken doen' wordt het volgende beleid cq. procedures nageleefd: - CAO (universiteiten/Stichting DLO): Art. 1.14/ 3.5 (nevenactiviteiten) en 1.15/3.6 (persoonlijk voordeel) . -Uitvoeringsregeling Nevenwerkzaamheden. -Paragraaf 3 in CAO t.a.v. octrooi- en auteursrecht. -Regeling t.a.v. octrooien en vindingen -Duurzaam inkoopbeleid Wageningen UR
HR4	Totaal aantal gevallen van discriminatie (en de getroffen maatregelen).	2.3.4 Vertrouwenspersoon Wageningen UR, p. 50

	SOCIALE PRESTATIE-INDICATOREN: MAATSCHAPPIJ	Voor Wageningen UR is de Nederlandse Corporate Governance Code (vastgesteld door de Commissie Tabaksblat op 9-12-2003) relevant. De uitgangspunten van deze code zijn samen met die van de Branchecode Governance HBO (2-2-2006) en de Code Goed Bestuur Universiteiten 2007 (12-2-2007) opgenomen in de Corporate governance structuur van Wageningen UR. Tav mensenrechten wordt het volgende beleid cq. procedures nageleefd: -Corporate Governance -Wageningse Gedragscode Wetenschapsbeoefening -Integriteitscode Wageningen UR. -Er zijn klachtenprotocollen t.a.v. ongewenste omgangsvormen en de klokkenluidersregeling. Aanvullend tav 'eerlijk zaken doen' wordt het volgende beleid cq. procedures nageleefd: - CAO (universiteiten/Stichting DLO): Art. 1.14/ 3.5 (nevenactiviteiten) en 1.15/3.6 (persoonlijk voordeel) . -Uitvoeringsregeling Nevenwerkzaamheden. -Paragraaf 3 in CAO t.a.v. octrooi- en auteursrecht. -Regeling t.a.v. octrooien en vindingen -Duurzaam inkoopbeleid Wageningen UR
SO1	Programma's en beleid om negatieve impact van de bedrijfsactiviteiten op de maatschappij te managen.	1.4.10 Duurzaamheid, p. 23-25
SO4	Maatregelen die zijn getroffen naar aanleiding van gevallen van fraude/corruptie.	- Corporate governance, www.wur.nl/NL/over/governance - Wageningse Gedragscode Wetenschapsbeoefening - Integriteitscode Wageningen UR - CAO (universiteiten/Stichting DLO): Art. 1.14/ 3.5 (nevenactiviteiten) en 1.15/3.6 (persoonlijk voordeel) - Uitvoeringsregeling Nevenwerkzaamheden.
SO5	Standpunten betreffende publiek beleid en deelname aan de ontwikkeling ervan, evenals lobbyen.	Voorwoord, p. 3-4 1.4.1 Missie en ambitie, p. 12 1.4.4 Kenniscirculatie en –valorisatie, p. 13-14 1.4.7 Governance, p. 18-20
	SOCIALE PRESTATIE-INDICATOREN: PRODUCTVERANTWOORDELIJKHEID	
PR5	Beleid ten aanzien van klanttevredenheid, met inbegrip van resultaten van onderzoeken naar klanttevredenheid.	1.5.1.2 Interne en externe kwaliteitszorg (WU), p. 26-27 1.6.1.2 Interne en externe kwaliteitszorg (VHL), p. 35-36 1.7.1.2 Interne en externe kwaliteitszorg (Stichting DLO), p. 43

Aanvullend op het Jaarverslag Wageningen UR 2011 is een duurzaamheidsverslag opgesteld.

To explore the potential of nature to improve the quality of life

Wageningen UR (University & Research centre) heeft als missie 'To explore the potential of nature to improve the quality of life'. Binnen Wageningen UR bundelen negen gespecialiseerde en meer toegepaste onderzoeksinstituten, Wageningen University en Hogeschool Van Hall Larenstein hun krachten om bij te dragen aan de oplossing van belangrijke vragen in het domein van gezonde voeding en leefomgeving. Met ongeveer 40 vestigingen (in Nederland, Brazilië en China), 6.500 medewerkers en 10.000 studenten behoort Wageningen UR wereldwijd tot de vooraanstaande kennisinstellingen binnen haar domein. De integrale benadering van de vraagstukken en de samenwerking tussen natuurwetenschappelijke, technologische en maatschappijwetenschappelijke disciplines vormen het hart van de Wageningen Aanpak.